

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ PROGRAMI

DRAMA YAKLAŞIMLARINDAN KOMİSYON MODELİNİN
ÖĞRETMEN ADAYLARINA OKUL-GERÇEK YAŞAM İLİŞKİSİ KURMA
BECERİLERİNİ KAZANDIRMADA KULLANIMI

DOKTORA TEZİ

Zeki ÖZEN

ANKARA
2018, Nisan

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ PROGRAMI

DRAMA YAKLAŞIMLARINDAN KOMİSYON MODELİNİN
ÖĞRETMEN ADAYLARINA OKUL-GERÇEK YAŞAM İLİŞKİSİ KURMA
BECERİLERİNİ KAZANDIRMADA KULLANIMI

DOKTORA TEZİ

Zeki ÖZEN

DANIŞMAN: Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL

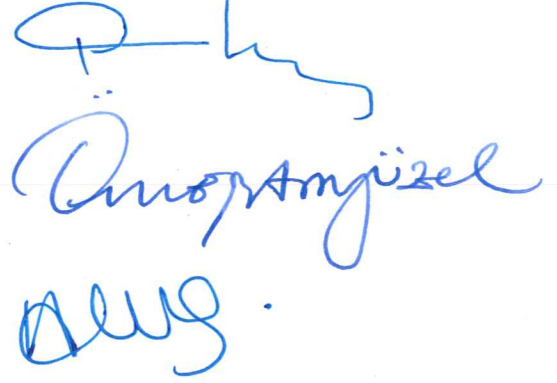
ANKARA
2018, Nisan

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Zeki ÖZEN'in hazırladığı "Drama Yaklaşımlarından Komisyon Modelinin Öğretmen Adaylarına Okul-Gerçek Yaşam İlişkisi Kurma Becerilerini Kazandırmada Kullanımı" başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı/Güzel Sanatlar Eğitimi Programı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN

Üye: Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL (Danışman)

Üye: Doç. Dr. Ayşe OKVURAN

Üye: Doç. Dr. Ali ÖZTÜRK

Üye: Dr. Öğr. Üyesi. Nami Eren BEŞTEPE

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından/...../20..... tarihinde uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunca/...../20..... tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İsmail GÜVEN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun bir biçimde hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Zeki Özen

ÖZET

DRAMA YAKLAŞIMLARINDAN KOMİSYON MODELİNİN ÖĞRETMEN ADAYLARINA OKUL-GERÇEK YAŞAM İLİŞKİSİ KURMA BECERİLERİNİ KAZANDIRMADA KULLANIMI

Özen, Zeki

Doktora, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ömer Adıgüzel

Nisan 2018, xiii + 210 sayfa

Bu çalışma, drama alanı öncülerinden Dorothy Heathcote’un son dönem drama yaklaşımlarından olan ve drama alanında yeterince bilinmeyen “Komisyon Model” yaklaşımını tanımlamak, bu tanımdan hareketle bir uygulama örneği geliştirmek ve uygulama örneğine dahil olan öğrencilerin yaşantılarını komisyon model amaçları doğrultusunda analiz etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması deseniyle yapılandırılmıştır. Araştırma grubunu, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde 2015-2016 döneminde farklı anabilim dallarında öğrenim görmekte öğretmen adayları oluşturmuştur. Çalışma grubunda on dört kadın, sekiz erkek öğretmen adayı yer almıştır. Araştırma üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada kullanımı konusunda örneği çok az olan ve kullanım kural-detayları pek az bilinen komisyon modeli betimlenmiştir. İkinci aşamada ise “Komisyon Model” uygulaması “Uzman Mantosu” yaklaşımının başlangıç aşamaları da kullanılarak uygulanmıştır. Üçüncü aşamada ise araştırma grubu üyelerinin süreç içerisindeki yaşantıları incelenmiştir. Uygulama sürecinde gözlem, görüşme, görsel sunumlar, yansıtıcı özetler, ses kaydı ve video kaydı, yolu ile veriler toplanmıştır. Araştırma sürecinde toplanan veriler tümevarım analizi ve içerik analizi teknikleri kullanılarak çözümlenmiştir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular, komisyon model yaklaşımının gerçek yaşamda var olan problem durumlarını çözen, sorumluluk üreten ve sosyal etkileşim yolu ile işbirlikli öğrenme ortamı sunan bir yaklaşım olduğunu göstermiştir. Bu bulgulardan hareketle, Komisyon Model uygulamalarının drama disiplini içerisinde daha fazla yer bulması ve okul gerçek yaşam ilişkilerinin bu anlayışla yapılandırılması önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Komisyon Model Yaklaşımı, Eğitimde Yaratıcı Drama, Öğretmen Adayları, Okul-Gerçek Yaşam İlişkisi, Dorothy Heathcote

SUMMARY

USING THE COMMISSION MODEL FROM THE DRAMA APPROACHES TO BRING THE TEACHER CANDIDATES SCHOOL REAL-LIFE RELATIONSHIP SKILLS

This study was carried out in order to define Dorothy Heathcote's "Commission Model" approach, which is one of Dorothy Heathcote's most recent drama approaches and which is not well known in the field of drama. From this definition, the aim of this research is to develop an application example and analyze the experiences of the students included in the application example in line with the purpose of the commission model. The research is structured by a pattern of action research from qualitative research patterns. The research group was composed of teacher candidates from different departments of Ankara University Faculty of Educational Sciences in the period of 2015-2016. Fourteen female and eight male teacher candidates were included in the study group. The research was carried out in three phases. In the first phase, the commission model, which has very few examples and little use rule-details is described. In the second phase, the "Commission Model" application was implemented using the initial stages of the "Mantle Of The Expert" approach. In the third phase, the research group members' experiences in the process were examined. During the implementation process, the data were collected by the way of observations, interviews, visual presentations, reflective summaries, voice recording and video. The data collected during the research process were analyzed by inductive analysis and content analysis techniques. The findings obtained from this research reveal that are the commission model is an approach that solves problem situations in real life, produces responsibility and presents a collaborative learning environment through social interaction. Based on these findings; it is proposed that the commission model applications have to find more space in the drama discipline and that school- real life relations have to be structured with this understanding.

Keywords: Commission Model Approach Drama in Education, Teacher Candidates, School-Real Life Relations, Dorothy Heathcote

ÖNSÖZ

Yaşamımızın hemen her alanında ve her zamanında farklı gerekçelerle sorumluluklar üstleniriz. Üstlendiğimiz bu sorumluluklar kişiliğimizin oluşmasında önemli deneyim süreçleri yaşattırır biz insanlara. Eğitim süreçlerimiz, kurduğumuz ilişkiler, sosyal yaşamımız, beraber yaşadığımız canlılar, başarılarımız, hatalarımız... İnsan olana dair her şey sorumluluk ister.

Eğitim alanında karşılaştığımız yaklaşım ve yöntemler de; bireye sorumluluk verme, demokratik ortamlar oluşturmayı önemseme, bireyin etkin bir özne olmasına yardım etme, düşüncelerini özgürce ifade etme olanağı sunma gibi başlıklarda ortamlar yaratmaya çalışırlar. Bu ortamları yaratmaya çalışan alanlardan birisinin de yaratıcı drama olduğu söylenebilir. Yaratıcı drama alanı; insanı merkeze alır, insan doğası gibi devingendir. Bu nedenle de alan içerisinde arayışlar ve sorgulamalar bu devingen yapıya koşut bir biçimde sürekli olarak devam etmiştir. Yaratıcı drama alanının öncülerinden biri olan Dorothy Heathcote, bu arayışları “sorumluluk üretme ve üstlenme” başlığı üzerinden gerçek yaşamla da ilişkili olabilecek biçimde sorgulamıştır. Eğitsel yaklaşımların okul ortamıyla gerçek bir bağ kurmasını ve günlük yaşam içerisinde yer alan gerçek durumların yaratıcı drama çalışmalarında kullanılmasını öneren Dorothy Heathcote bu düşüncelerini “komisyon modeli” yaklaşımı üzerinden anlatmaktadır.

Bu çalışma süresince öğretmen adaylarının, ortak görevler üstlenerek birlikte çalıştıkları ve kendi sorumlulukları üzerinden yeni sorumluluklar ürettikleri bir öğrenme ortamı oluşturulmaya çalışılmıştır. Yaratıcı drama alanı için yeni bir yaklaşım olan “komisyon modeli” uygulamasının ender örneklerinden biri olan bu çalışmanın, alan adına yeni tartışmalar oluşturacağına inanmaktayım.

Bu tartışmaların nitelikli bir biçimde benimle, drama alanıyla ve birlikte çalıştığım öğretmen adayları ile buluşmasında katkısı olan, adını anmam gereken çok değerli insanlar var. Henüz üniversite yaşantımın başında (1999 yılında) ders danışmanım olarak tanıştığım, sonraki yıllarımda da yaşamımın her alanında bana danışmanlık yapmayı esirgemeyen, drama alanında bugünlere gelmemde büyük emeği olan, iyi ki var dediğim, tez danışmanım Prof. Dr. Ömer Adıgüzel’e teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışma süresince eksiklerimi tamamlayan, yeni sorular üretmemi, yeni yollar bulmamı sağlayan, çalışmanın özgünlüğü konusunda beni sürekli cesaretlendiren tez izleme komitesindeki sevgili hocalarım Doç. Dr. Ayşe Okvuran ve Doç. Dr. Ali Öztürk’e teşekkür

ederim. İzleme sürecinde çalışmaya sundukları katkılar çok daha nitelikli bir sorgulama yapmamı sağladı.

Doktora tez savunma jürisinde yer alan Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan ve Doktor Öğretim Üyesi Nami Eren Beştepe'ye de, tez savunma sürecinden önce de yol danıştığım, yaptıklarımı anlattığım hocalarım olarak çok değerli katkılar sundukları için teşekkür etmek isterim.

Hem akademik çalışmalarımda hem de yaşamımda her zaman destek olan, cesaretlendiren, rahatlatan, yardımcı olan dostlarım, çalışma arkadaşlarım, hocalarım Onur Çalışkan, Serkan Keleşoğlu, İhsan Metinnam, Nevzat Samet Baykal ve Ahmet Kaysılı'ya,

Bu çalışma süresince sürecin bitmesini benden daha heyecanla bekleyen annem, babam ve kardeşlerime,

Çalışmamın asıl temeli ve canlılığı olan Dorothy Heathcote ve EYAT'a

Son olarak bana cesaret veren, yüzüm düştüğünde güldüren, motivasyonum azaldığında yükselten, çalışmamda iç huzurum olan çok sevgili eşim Buket Aslan Özen'e teşekkür ederim.

Dr. Zeki Özen

İÇİNDEKİLER

ONAY	ii
TEZ BİLDİRİMİ	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	vi
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii
ÇİZELGELER LİSTESİ	xiv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1. Problem Durumu	1
2. Araştırmanın Amacı	15
3. Araştırmanın Önemi	16
4. Tanımlar	17
BÖLÜM II.....	19
KURAMSAL ÇERÇEVE	19
1. Drama ve Eğitim Alanlarının Buluşması	19
2. –Mış gibi yapma, Kurgu ve Gerçek Yaşam	20
3. Sosyal Öğrenme, Bruner ve Dorothy Heathcote	22
4. Öğretmen Role Giriyor.....	24
5. Canlandırdığımız Rollerin Ne Kadarı Rol ? Çerçeve, Çerçeve Uzaklık.....	25
6. Toplumsal Bağlam, Sosyal Etkileşim ve Drama.....	29
7. Bertolt Brecht ve Dorothy Heathcote	31
BÖLÜM III	33
YÖNTEM.....	33
1. Araştırmanın Modeli	33
2. Araştırma Grubu.....	35
3. Veri Toplama Kaynakları, Araçları ve Yöntemleri.....	36
3.1. Komisyon Model Ayrıntılılandırılmasına İlişkin Verilerin Toplanması.....	37
3.1.1. Alanyazın Taraması.....	38

3.1.2. Problemin Belirlenmesi.....	39
3.1.3. Araştırma Sorularının Hazırlanması.....	39
3.1.4. Uzman Görüşleri Alınarak Hazırlanan Araştırma Sorularının Düzenlenmesi.....	40
3.1.5. Soruların Belirlenen Uzmanlara Gönderilmesi.....	40
3.1.6. Sorulara Verilen Yanıtların Kategorilendirilmesi.....	42
3.1.7. Komisyon Modelin Betimlenmesi ve Uygulama Adımlarının Oluşturulması.....	42
3.2. Komisyon Modelin Uygulanmasına İlişkin Verilerin Toplanması.....	43
3.2.1 Uzman Mantosu Yaklaşımı ve Kurgusal Bir Kültür Sanat Merkezi.....	43
3.2.2 Ankara’da Bulunan Bazı Kültür-Sanat Merkezlerine Gerçekleştirilen Ziyaret ve Yapılan Görüşmeler.....	44
3.2.3 Kültür Sanat Merkezi Tasarı Binasının Gezilmesi.....	44
3.2.4 Çalışma Grubunun Diğer Paydaşlar ile Buluşması.....	45
3.2.5 Ankara Üniversitesi Rektörü ile Yapılan Görüşme.....	46
3.2.6 Ankara Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Kültür Şube Müdürü ile Yapılan Görüşme.....	46
3.2.7 Mimar Yardımı ile Kültür Sanat Merkezi Binasının Yeniden Gezilmesi.....	47
3.2.8 Çizimler ve Üç Boyutlu Çalışmaların Paydaşlarla Buluşması.....	47
3.3. Katılımcı Grubun Komisyon Model Deneyimine İlişkin Verilerin Toplanması	48
Üçüncü Aşama Çalışmaları.....	49
3.3.1 Günlüklerin Oluşturulması.....	49
3.3.2 Sosyal Ağ Grubu ve Mobil İletişim Grubu İçerisinde Paylaşılanlar.....	50
3.3.3 Kısa Film Oluşturma	50
3.3.4 Odak Grup Görüşmelerinin Gerçekleştirilmesi.....	51
4. Verilerin Analizi.....	51
4.1 Araştırmanın Birinci Aşamasına İlişkin Verilerin Analizi.....	52
4.2 Araştırmanın İkinci Aşamasına İlişkin Verilerin Analizi	53
4.2.1 Uzman Mantosu Yaklaşımı Uygulaması.....	53
4.2.2 Kültür Sanat Merkezi Binası Gezisi.....	55
4.2.3 Uzmanlar ve Karar Vericilerle Yapılan Görüşme.....	55
4.2.4 Araştırma Grubunun Yapmış Olduğu Alan Çalışmaları.....	56
4.3. Araştırmanın Üçüncü Aşamasına İlişkin Verilerin Analizi	57
4.3.1. Yansıtıcı Günlükler	57

4.3.2 Kısa Filmler ve Sunular.....	58
4.3.3 Sosyal Ağ Grubu ve Mobil İletişim Grubunda Paylaşılanlar.....	58
4.3.4 Odak Grup Görüşmeleri	59
5. Araştırma Ortamı.....	59
6. Araştırmanın Uygulama Şeması.....	60
BÖLÜM IV	62
BULGULAR VE YORUM.....	62
1. Araştırmanın Birinci Aşamasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	62
1.1. Komisyon Sözcüğü ve Komisyon Modelin Tanımı	62
1.2. Komisyon Modeli ve Dorothy Heathcote'un Diğer Yaklaşımları	69
1.3 Komisyon Modelin Kavram Ağı.....	71
1.4. Gerçek mi? Kurgu mu?	74
1.5. Komisyon Modelin Sosyal Kazanımları Ortaya Çıkıyor	76
1.6 Komisyon Model, Öğretim Programlarında Yer Arıyor	77
2. Araştırmanın İkinci Aşamasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	81
2.1. Uzman Mantosu Çalışmaları Başlıyor	81
2.2. Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi Binasını Geziyoruz	96
2.3. Ankara Üniversitesi Rektörü Beklentilerini Anlatıyor.....	104
2.4. Ankara Üniversitesi Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Kültür Şube Müdürü ile Görüşüp Sınırlarımızı Öğreniyoruz.....	117
2.5. Yardıma İhtiyacımız Var...İç Mimar Özlem Dengiz Uğur ile Beraber Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi Gezisi.....	126
2.6. Alan Çalışmalarımız Devam Ediyor...(Sunumlar, Röportajlar, Anket Uygulamaları, Üç Boyutlu Çalışmalar).....	128
3. Araştırmanın Üçüncü Aşamasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	147
3.1. Neler Yaşadım? Yazdığım Günlükler ve Yaptığım Özetler Anlatıyor	147
3.1.1. Uzman Mantosu Yaklaşımı ile Kültür Sanat Merkezi Oluşturuyoruz	148
3.1.2. Alan Çalışmaları Başlıyor: Komisyon Model Uygulamasına Yönelik Görüşler	159
3.2. Sosyal Ağ Grubu ve Mobil İletişim Grubu Aracılığı İle İletişim Kuruyoruz	176
3.2.1. Komisyon Model Uygulamalarımız, Sosyal Ağ Grubumuzda Paylaşıyor	176
3.2.2 Mobil İletişim Grubumuz Daha Hızlı İletişim Kurmamızı Sağlıyor	180
3.3. Sunumlarımız ve Oluşturduğumuz Kısa Filmlerle Sürecimizi Özetliyoruz	182

3.4. Odak Grup Görüşmelerimiz Eksik Kalan Duygu ve Düşüncelerimizi Tamamlıyor	183
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	189
1. Araştırmanın Birinci Aşamasına İlişkin Sonuçlar.....	189
2. Araştırmanın İkinci Aşamasına İlişkin Sonuçlar	203
3. Öneriler.....	207
3.1. Drama Alan Uzmanlarına ve Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	207
3.2. Yüksek Öğretim Kurulu’na Yönelik Öneriler.....	207
3.3. Milli Eğitim Bakanlığına Yönelik Öneriler	208
4. Vargı-Tartışma	208
KAYNAKÇA	212

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil : 1 Dorothy Heathcote'un Etkilendiği Rol Anlayışı. (Fiala 1980'den akt. Erriksson, S.)	4
Şekil : 2 Dorothy Heathcote'un, Erving Goffman'dan Etkilenerek Ortaya Koyduğu Sosyal Olay Ölçeği. (Asıl çizelgeden çeviri Doç. Dr. Oylum Akkuş İspir tarafından yapılmıştır.)	9
Şekil : 3 Komisyon Model Kavram Ağı Örneği	73
Şekil : 4 Araştırma Grubunun Hazırlamış Olduğu Logolar	83
Şekil : 5 Bölümlerin Oluşturulmasına İlişkin Örnek İlk Çalışma Görselleri	90
Şekil : 6 Uzman Mantosu Çalışmasından Örnek Görseller	91
Şekil : 7 Kültür Sanat Merkezi Binası Gezisinden İlk Görseller	97
Şekil : 8 Kültür Sanat Merkezi Binası Gezisi Fotoğraflarından Örnekler	98
Şekil : 9 Bina Gezisinde Bireysel Süreç ve Komisyon Model İlişkisine Yönelik Görseller	99
Şekil : 10 Kültür Sanat Merkezi Binası Gezisi Fotoğraflarından Örnekler	100
Şekil : 11 Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi Binasının İç Mimar Yardımı İle Gezilmesi	128
Şekil : 12 Grup üyelerinin Drama-Dans Salonuna İlişkin Hazırlamış Olduğu Taslak Kroki	131
Şekil : 13 Araştırma Grubu Üyelerinin Mobil İletişim Grubunda Kültür Sanat Merkezi Binasının Rengine İlişkin Yaptıkları Paylaşımlar	181
Şekil : 14 Araştırma Grubu Üyelerinin Mobil İletişim Grubunda Farklı Kültür Sanat Merkezi Binası Gezilerine İlişkin Yaptıkları Paylaşımlar	182

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge : 1 Araştırma problem durumunun görsel şeması	14
Çizelge : 2 Edgar Dale'nin yaşam deneyim konisi	23
Çizelge : 3 Çerçeve uzaklıkla ilgili genel rol işlevleri	28
Çizelge : 4 Çerçeve uzaklık ve dramatik anlam çizelgesi	29
Çizelge : 5 Çalışma grubunun cinsiyet, anabilim dalı ve drama deneyimi dağılımı.....	36
Çizelge : 6 Araştırmanın birinci aşaması için veri toplama süreci.....	38
Çizelge : 7 Araştırmanın ikinci aşaması için veri toplama süreci	48
Çizelge : 8 Araştırmanın üçüncü aşaması için veri toplama süreci.....	51
Çizelge : 9 Birinci aşama nitel veri analizi işlem basamakları	53
Çizelge : 10 İkinci aşama nitel veri analizi işlem basamakları	57
Çizelge : 11 Üçüncü aşama nitel veri analizi işlem basamakları	60
Çizelge : 12 Araştırmanın uygulama adımları	61
Çizelge : 13 Komisyon modelinin tanımının kategori ve tema şeması.....	63
Çizelge : 14 Araştırmanın birinci aşamasının veri analiz sürecinin özeti	80
Çizelge : 15 Uzman mantosu yaklaşımında rol ve gerçeklik kesişimlerinin araştırmacı gözünden değerlendirilmesi.....	93
Çizelge : 16 Kültür Sanat Merkezi binası gezisi veri analizi özeti	104
Çizelge : 17 Ankara Üniversitesi Rektörü ile gerçekleştirilen görüşmeye ait veri analiz özeti..	117
Çizelge : 18 Ankara Üniversitesi Kültür Şube Müdürü ile gerçekleştirilen görüşmeye ait veri analiz özeti.....	125
Çizelge : 19 Araştırma grubu üyelerinin uzman mantosu uygulamasına yönelik düşünceleri ...	158
Çizelge : 20 Araştırma grubu üyelerinin komisyon modeli uygulamasına yönelik düşünceleri I	169
Çizelge : 21 Araştırma grubu üyelerinin komisyon model uygulamasına yönelik düşünceleri II	175
Çizelge : 22 Araştırma grubu üyelerinin sosyal ağ grubunda yaptıkları paylaşımlar	179

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmaya ait problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtları, sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmiştir.

1. Problem Durumu

Eğitim çalışmalarında doğal ortamlar oluşturma çabası sürekli tartışılan konulardan biri olmuştur. Eğitim sistemlerinde bu doğallığa ulaşmak adına farklı yollar denenmiş olsa da, tartışmalar güncelliğini korumaya devam etmektedir. Bu bağlamda genel olarak “doğallık” kavramı, bireylerin gelişim dönemi özelliklerine göre tanımlanmıştır. Eğitim bilimleri geleneklerinde Rousseau, Dewey gibi filozoflar bu kavram üzerinde durmuş, eğitim ve doğallık ilişkisini “doğa” kavramı ile birlikte irdelemişlerdir.

Doğa ve çevre kavramlarının işlevsel bir öğretim aracı olabilmesi için belirli planlamalar doğrultusunda eğitim alanı ile buluşturulması gerekmektedir. Doğa ve çevreyi araç olarak kullandığımız eğitim süreçleri, dolaylı öğrenmeleri içermektedir. Daha nitelikli öğrenme süreçlerini edinmek için çevre ve doğa ortamlarının belirli amaçlar doğrultusunda donatmak gerekmektedir. Doğa ve çevrenin bir parçası olan “sosyal çevre” bu donanımın değerli bir parçası olarak düşünülebilir. Dewey (1996)’e göre sosyal çevre, bireyin duygusal ve düşünsel tutum ve davranışlarını, belli dürtüler, belli amaç ve sonuçlara ulaştıracak eylemlere kanalize ederek biçimlendirir.

Bir toplumun ilerlemesi ve sürekliliği için gerekli olan bireylerin davranış ve tutumlarındaki gelişme, onlara bilgi, inanç ve duyguların doğrudan aktarılması ile yapılamaz, bu ancak çevrenin aracılığı ile olur. Çevre eyleme geçen canlının özellikleri ile ilgili koşulların tümüdür. Sosyal çevre; o toplumun üyelerinden her birinin eylemlerini de içeren, toplumdaki tüm yaşantılar ve çalışmalardır. Çevre, etkisi bakımından; bireyin ortak yaşantılara katılması ve paylaşması ile doğru orantılı olarak, gerçek bir eğitici. Birey ortak eyleme paydaş olmakla, eylemin nedeni olan amacın da sahibi olur (Dewey, 1996).

Bireyin sosyal çevresi ile gerçekleştirmiş olduğu etkileşim birçok eğitim yaklaşımında ya da yönteminde önemli bir araç olarak görülmektedir. Bireylerin sosyal çevrelerini ve bu çevrede öğrendiklerini önemseyen yöntemlerden birisi dramadır. Drama çalışmaları, grup

etkileşimine dayalı ve grup üyelerinin yaşam deneyimlerinden beslenen süreçleri içermektedir. Drama çalışmalarına katılan grup üyeleri, belirli dramatik durumlara yönelik canlandırmalar gerçekleştirerek düşüncelerini ortaya koyarlar. Sürece dahil olan bireyler, oluşturmuş oldukları sosyal etkileşimleri sağlıklı bir biçimde devam ettirmek adına kimi roller üstlenirler. Drama çalışmalarında bireyler genel olarak, canlandırmaların oluşum süreçlerinde; hem kendi düşüncelerini doğru aktarmak hem de grubunda bulunan diğer bireylerin düşüncelerini doğru algılamak için uğraş verirler.

Drama süreçlerinde gerçekleştirilen canlandırmalarda katılımcıların üstlendikleri rollere inandıkları varsayılmaktadır. Katılımcılar, yaş ve yaşantılarına bağlı olarak farklı yollarla deneyimledikleri hareket, tavır, tepki, duygu ve davranışları; sınıf, atölye vb. kurgusal ortamlarda gerçekmiş gibi canlandırarak irdelenen konuya ilişkin görüşlerini ortaya koyarlar. Oyun gibi süreçlerle yapılanan –mış gibi yapma süreçleri sosyal etkileşim yolu ile oluşmuş eylemleri içermektedir.

Vygotsky'ye göre, gerçek oyun üç yaş dolaylarında, sosyodramatik oyundan ayrı tutmadığı -mış gibi oyunla başlar. Ona göre, oyun daima toplumsal bir sembolik etkinliktir. Oyun tipik bir biçimde tek bir çocuktan fazlasını kapsamaktadır ve oyun parçalarındaki konular, öyküler ya da roller, çocukların kendi toplumlarının sosyokültürel malzemelerini kavrayışlarını ve oyun amacıyla kullanımlarını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla küçük bir çocuk yalnız başına oynadığında bile, Vygotsky bu tür oyunun, oyunun konuları ve parçaları sosyokültürel öğeleri ifade ettiği için önemli bir biçimde toplumsal olduğunu düşünmektedir (akt: Nicolopoulou, 1993).

-Mış gibi yapılan oyunlarda, sosyal etkileşim ile başlayan toplumsal öğrenmeler; dilbilimsel ve sembolik öğrenmelerle beraber kendini derinleştirmektedir. Bireyin çevresinde ve doğasında olan bitenin, somut öğrenmelerini destekleyecek birikimli bilişsel örüntülerle yapılandırılması; dünyayı algılama ve anlamlandırma noktasında sistematik bir düşünce sistemine ulaşmasına yardımcı olmaktadır.

Vygotsky'e (1978) göre çocuğun okul ortamında bulunduğu her öğrenmenin bir öncesi vardır. Sözelimi, okul ortamında aritmetik çalışmalarına dahil olan bir öğrenci, bu çalışmalara dahil olmadan çok önce toplama, çıkarma, çarpma ya da bölme işlemlerini barındıran yaşam deneyimlerini elde ettiği çalışmalar ile uğraşmaktadır.

Sistematik bir biçimde elde edinilen bu yaşam deneyimleri, kültürel birikimlerle beraber yaşamı anlamlandırma konusunda bireylere yol göstermektedir. Evren içerisinde henüz keşfedilmemiş bir biçimde saklı duran bazı deneyimlerin, sosyal etkileşimler yolu ile görünür olduğu söylenebilir. –Mış gibi yapma süreçlerinde, canlandırmalar yolu ile oynanan imgesel

oyunlar; bireylerin zihinlerinde oluşan resimlerin ve keşfedilmiş olan deneyimlerin paylaşılmasına olanak sağlayan ortamları yaratmaktadırlar.

Drama uygulamalarında, işlenen konuya ilişkin üstlenilen rol çalışmalarından önce; zihinsel ve fiziksel hazırlık çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bu hazırlık aşamaları sırasında bireyler, yaşam deneyimlerinin zenginliği sınırında diğer katılımcılarla iletişime geçmektedir. Bireyler; sahip olduğu deneyim zenginliklerini, diğer katılımcılarla paylaşmak için, kendilerini rahat ve yargısız ifade edecekleri doğal ortamlara gereksinim duymaktadır. Deneyim zenginliği farklı olan bireylerin, işlenen temaya ilişkin görüşlerini bildirmeleri ve paylaşma geçtikleri diğer bireylerde var olan farklı birikim seviyesine, sosyal etkileşim yoluyla somut bir biçimde tanık olmaları, yapılan işin “kurgusal” olduğu gerçeğini beslemektedir.

Deneyim zenginliğini, kurgusal bir ortamda paylaşan bireyler; kısa bir ön hazırlık ile yaptıkları canlandırmalara inanma konusunda sorunlar yaşamaktadır. –Mış gibi yapma sürecine inanmayan bireylerin; dilsel, fiziksel, mekansal, ruhsal, duygusal... rol gerekliliklerini yerine getirmediği görülmektedir. Rolün gerekliliğini yerine getiremeyen bireylerin “–mış gibi yapamama” durumlarının ise; kurgusal ortamlardaki “inanmayışı”, daha da beslediği görülmektedir. Bu gerekçeyle bireylerin role olan inanıştan daha da uzaklaştığı söylenebilir.

Estetik kaygılar, izleniyor olma durumu, canlandırılan role ilişkin kültürel, düşünsel uzak olma, canlandırma yapmaya yönelik deneyim eksikliği, canlandırmalarda kendin gibi durumu, heyecan, mekan, zaman, ... vb. gibi gerekçelerle canlandırmalarda üstlenilen rollere inanma durumu azalabilmektedir. Üstlenilen rollere yönelik gerçekleştirilen fiziksel ve zihinsel hazırlıkların da yetmediği durumlarda katılımcı; oynarken inanmadığı rolleri canlandırabilmektedir. Rolüne inanmayan katılımcı, rolün gerektirdiği tutumu sergileme, rolü devam ettirme gibi başlıklarda sorunlar yaşamaktadır.

Role inanış kavramı bir çok drama öncüsü tarafından önemsenmiştir. Drama alanında çalışan öncüler, kendi özgün yaklaşımlarında üstlenilen role inanışı arttırmak için deneysel çalışmalarda bulunmuş ya da farklı teknikler kullanma yoluna gitmişlerdir. Bu doğrultuda sıklıkla psikoloji alanı çalışmalarına odaklanan öncüler; doğal olarak tiyatro çalışmalarındaki yaklaşımları da gözden geçirmiş ve her iki alandan “role inanışı” destekleyecek bağlantılar bulmaya çalışmışlardır.

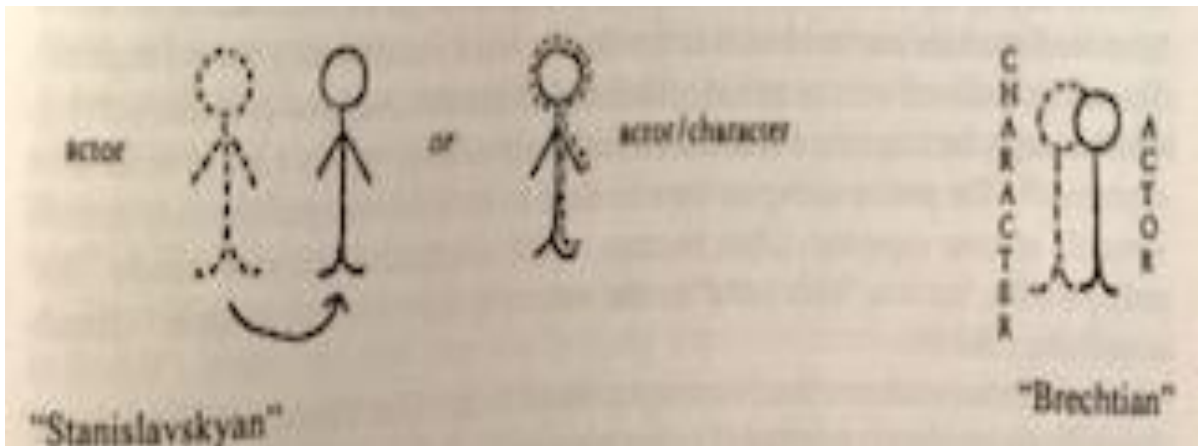
Piaget, Vygotsky, Bruner gibi bilişsel gelişim ve sosyo kültürel öğrenme başlıklarında, psikoloji alanında çalışmalar yürütmüş olan öncüler ile Stanislavski, Brecht, gibi psikolojik gerçekçi oyunculuk, özdeşleşme, yabancılaşma, başlıklarında tiyatro alanında çalışmalar

yürütmüş olan öncülerin yaklaşımları hem çalışma amaçları başlığında hem de role inanış başlığında farklı öncülerin yaklaşımlarında kendilerine yer bulmuşlardır.

Sözelimi dramının alan öncülerinden olan Bolton’a göre, bir diğer alan öncüsü olan Brian Way (akt. Metinnam, 2016); Stanislavski’den etkilenmiştir. Öğrencilerin gelişmesine yardımcı olabilmek için özellikle duyarlılık, yoğunlaşma ve sezgi konusunda, üçünü birbirine koştut tuttuğu drama süreçleri tasarlamıştır. Bu örneğin yanı sıra, bir diğer öncü olan Dorothy Heathcote; drama oturum planlamalarını tasarlarken etkilendiği kişilere örnek olarak Bruner’i işaret etmiştir. Heathcote (Heathcote, 2010 akt. Özen, 2011) ‘a göre; Drama sosyal bir sanattır, amaca odaklanmış etkileşim içerir. Bir öğretmenin sınıflara fikir birliği elde etmeleri için çeşitli yollarda yardımcı olması gerekmektedir. Bruner, bu yardım yolları için üç aşama belirtmektedir:

- İkonik (resimsel, görüntüler)
- Sembolik (konuşma, tarif etme, yazma) ve
- İfadeye yönelik (“-mış gibi” davranışını gerçek bir şekilde hareketle göstererek oynamak)

Drama dersinin planlamasına ilişkin Bruner’in çalışmalarını önemseyen Dorothy Heathcote, gerçek, kurgu, katılımcı rolü, mış gibi yapma gibi başlıkları; Brian Way ve Peter Slade gibi kişinin kendi duygu ve kaynaklarını oyun yaratımı sürecine aktaran Stanislavski anlayışıyla değil, kişinin keşiflerini ve sonradan ortaya çıkan gösterme durumlarını öğrenme sürecine aktaran Brechtien bir anlayışla yapılandırmaktadır (Fiala, 1977; Hesten, 1993; Eriksson, 2009.).

Şekil : 1 Dorothy Heathcote’un etkilendiği rol anlayışı. (Fiala 1980’den akt. Erriksson, S.)

Çoğunlukla drama sınıfında, drama eğitmeninin temel ilgilendiği şey; gerçek yaşam durumlarının simülasyonu sayılabilecek gerçek illüzyonlar yaratmaya çalışmaktadır. Böylesine bir gelenekle yapılan drama anlayışlarında eğitsel amaç; ya canlandırma yapan kişinin bilinçli bir psikolojik adım atarak karakterin ruhunun içine girmesidir (üst-sol çizim) ya da kendi kişiliği ile karakteri birleştirip tamamen kaynaşık bir karakter yaratmasıdır (üst-orta çizim). Heathcote'un yaklaşımlarında ise genel düşünce “başkası” gibi olduğuna inanmak ya da “başkası” gibi yapmak değildir. Temel amaç; kendine ait bilincini korurken bir başka kişinin inandırıcı, karakteristik tutumunu üstlenmeye çalışmaktır (üst-sağ çizim) (Eriksson, 2009).

Birçok drama yaklaşımında tartışılmak istenen temaya ilişkin derinlikli düşünce paylaşımı yeterince gerçekleştirilememektedir. Toplum için itici bir güç olabilecek drama disiplini, gerçekleştirilen rol oynamaların yüzeysel bir biçimde yapılmasından dolayı olası gücünü sınırlı bir biçimde kullanabilmektedir. Bu gerekçeden hareketle drama alan öncüleri, drama disiplininin işlevini yerine getirebilmesi ve gücünü kullanabilmesi adına yeni yaklaşımlar geliştirmişlerdir.

Dorothy Heathcote, kendi özgün yaklaşımlarında kurgu ve gerçek kavramlarını özenle işlemektedir. Farklı yaşam deneyimlerine sahip katılımcıların sosyal etkileşimini önemseyen Heathcote; katılımcılar tarafından gerçekleştirilmesi kolay sayılabilecek olan görevler ile çalışmalarına başlamaktadır. Heathcote, katılımcılarının kendilerini başarısız hissetmeyecekleri durumlar oluşturarak, özgüven yaratmaya çalışır.

Bruner'in sosyal öğrenme aşamaları ile yapılan Dorothy Heathcote'un özgün yaklaşımlarının; gereksinimler ve gelişmeler doğrultusunda belirli bir evrimsel süreç geçirdiği görülmektedir. Heathcote'un ilk zaman drama çalışmalarında çatışma kavramının odakta olduğu insanlığa ilişkin karmaşa sayılabilecek durumlar işlenmiştir. Heathcote (1985), kendi hakkında yazılmış yazıların toplandığı kitapta; kendi yaklaşımlarının dramaturjik odağında 1980'li yıllara varıncaya değin “gerilim” kavramının yer aldığını belirtmektedir. Bu biçimdeki bir drama anlayışını ise şu biçimde tanımlamaktadır: *Drama; insanların karşı karşıya kaldıkları zorlu durumlarla mücadele etmekten dolayı, insanları değiştirebilen durumlardır.*

Dorothy Heathcote'un ilk zaman sınıf uygulamalarında görülen kurmacaların; sınıf öğrencileri ile beraber, işbirliği içerisinde yapıldığı görülmektedir. İşbirliği içerisinde yapılan tüm kurmacalarda, belirli anlaşmalar göze çarpmaktadır. Belirli bir inanış

oluşturmak adına öğrenciler ve Heathcote’un birlikte verdiği kararlar “her öykünün öncesinde bir başka öykü vardır” anlayışını kabul etmektedir.

1971 yılında BBC televizyon kanalı tarafından filme alınan ve “Üç dokuma tezgahı bekliyor” (Three looms waiting) adlı video Dorothy Heathcote’un ilk zaman çalışma anlayışını ortaya koymaktadır. Heathcote’un yaşam öyküsü ile özdeşim kurulabilecek bir adla sunulan video; role inanış, birlikte çalışma ve öğrencilerin kendilerini başarısız hissetmemesi gibi başlıklarda önemli ipuçları içermektedir.

Canlandırmada bir mahkum kampını canlandırmak isteyen öğrencilerin isteğini kabul eden Heathcote, öğrencileri ile bir anlaşma yaparak; “Bir mahkum kampında olmak istiyorsanız öncelikle sizi o kampa götürmeme izin vermelisiniz” ifadelerini kullanmaktadır. Gerçekleştirilen kurmacada, Heathcote; polis rolünü üstlenip, mahkumları yakaladığı ana geri dönüş sağlayarak asıl öykünün öncesine gitmektedir. Böylece hem öğrencilerle bir ortak anlaşmaya varmış hem de öykünün öncesine giderek role olan inanışı arttıracak ayrıntıları canlandırmaya eklemiş olmaktadır.

Bununla beraber videonun başka bir bölümünde, mahkum kampında gerçekleşen olaylarda: kendini saklamak durumunda olup, yeni bir kimlik oluşturarak, var olan mahkumların arasına girecek öğrenciler bulunmaktadır. Üstlendiği polis rolünü devam ettiren Heathcote; rol içerisinde kalarak, mahkumların arasına sızacak yeni mahkum rolünü üstlenen öğrencilere, diğer mahkumları da inanacakları bir aile geçmişi oluşturmalarını söyler. Bu süre içerisinde rol içerisinde öğrencilere ard arda sorular soran Heathcote, öğrencilerin rollerine daha fazla inanmalarını sağlayacak bir biçimde tavrını sürdürür.

Aralarına karışacakları eski mahkumların çok zeki olduğunu söyleyen Heathcote: “Baban sağ mı? İngiltere’nin hangi bölgesindensin? Hangi şehirden geliyorsun” gibi soruları arka arkaya sıralar. “Bütün bunları ve daha fazlasını oluşturmanız lazım hadi şimdi benimle sohbeti bırakın ve aile geçmişinizi oluşturun” ifadelerini kullanan Heathcote, öğrencilerin üstlendikleri rolü yapılandırmaları için onlara değerli gerekçeler sunar.

Yeni mahkumlar, eski mahkumların kendilerinden şüphelenmemeleri için aile bilgilerini oluştururlar. Bu noktada her öğrencinin role inanışının üst düzeyde olduğu gözlemlenmektedir. Nitekim öğrenciler inandıkları role ilişkin yanlış bilgiler paylaşmasına rağmen, Heathcote’un öğrencileri durdurup onların hatasını düzeltmediği görülmektedir. Bu sahneye ilişkin program yapımcıları ile yapılan görüşmede Heathcote, “role inanışın” gerçek doğruyu buldurabilecek narin bir nokta olduğunu ifade etmiştir. Öğrencisinin hatasını düzeltmeyen Heathcote; ailesinin geldiği yerin bulunduğu bölgeyi yanlış ifade eden öğrencisi ile yaşadığı o ana ilişkin şu yorumda bulunmaktadır :

Çok yoğun bir duygu ile oynuyordu o anda gerçek-doğru bilgi hiç önemli değildi. İnandığı sürece aydaki adam da olsa benim için uygun. O anda geldiği yeri, bulunduğu bölgeyi düzeltip budala gibi hissetmesine yol açmak daha da budalaca bir tavır olurdu. Yanında yer alan arkadaşları bu bilgiye ilişkin onunla dalga geçselerdi buna izin vermez ve onun yanında yer alırdım ama onlar da bunu yapmadılar çünkü onlar için de doğru olan oydu. Sanırım bu gibi durumlar gerçekten çok narin durumlar.

Öğrencilerin bilgiyi araştırma isteği, üstlenmiş oldukları rollere ilişkin inanışlarına koştur bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Heathcote'un sonraki dönem çalışmalarında da korunan bu anlayış; kurgu-gerçeklik bağlamında biçim değiştirmektedir. Wagner'e göre (1976); öğrenciler sözlükler, ansiklopediler, sanat kitapları ve her türlü referansı sormaya başladıklarında, Heathcote'un drama çalışmaları, işlevini yerine getirmektedir. Öğrencilerde bilgi ihtiyacının yaratılması ile bilgi öğrenciye değil, öğrenci bilgiye hakim olmaktadır.

Dorothy Heathcote'un ilk zaman çalışmalarına ilişkin önemli ayrıntıları içeren bu video ve söyleşiden hareketle; "role inanış" ve "bilgiyi araştırma isteği" gibi kavramların Heathcote çalışmalarında önemli bir nokta olduğu görülmektedir. İlk zaman çalışmalarında role inanış ve gerçek ilişkisini "çerçeve" kavramı üzerinden aktaran Heathcote'un bu bağlamda sosyolog Erving Goffman'dan etkilendiği bilinmektedir.

Heathcote; Kanadalı sosyolog Erving Goffman'ın tiyatro metaforlarından ödünç alarak kullandığı "rol" ve "performans" gibi terimlerin, bir çok farklı toplumsal bağlama aktarıldığını ifade etmektedir. Heathcote aynı anlayıştan hareketle ilk drama örneklerinde Goffman'ın "çerçeve" anlayışını kullanarak rol işlevlerini anlatan bir çerçeve sunmuştur.

Heathcote, 1989 yılında da Ulusal Drama Eğitimi Derneği tarafından gerçekleştirilen uluslararası katılımlı bir konferansta sunduğu "Drama için mücadele - Eğitim için mücadele" başlıklı konuşmasında Erving Goffman'dan etkilenecek oluşturduğunu ifade ettiği "çerçeve uzaklık" kavramına ilişkin bilgi aktarımında bulunmuştur (Eriksson, 2009).

Aslında Goffman, sosyal dünyamızın tüm yönlerini kapsayacak teorik bir yaklaşım geliştirmemiş; ancak iki veya daha fazla insanın birbirlerinin fiziksel varlığından oluşan ortamlar olarak sosyal durumlar-etkileşim düzeni diye tanımladığı bağlamlara dair kapsamlı bir analiz geliştirmiştir. Bu bağlamlar diğerleriyle yüz yüze aktivitelerden oluşan, günlük sosyal durumlar, kurumsallaşmış yapılar (okul, iş yeri) ya da olağan dışı sosyal olayları da (düğün, kaza) kapsayacak denli geniş ve insan hayatını domine edecek kadar çeşitlidir (akt. Bayad, 2016).

Heathcote; Goffman'dan etkilenecek, sosyal olaylardaki insan davranışlarını ve her sosyal buluşmadaki güç dengesini anlatan seçici, sembolik ve ritüelistik insan davranışları ile ilgili olarak aşağıda yer alan çizimi oluşturmuştur.

Goffman'ın Sosyal Olay Ölçeği
ve her bir birimdeki güç dengesi

SANAT

- ☐ 1 Seyircinin olayın amacı olduğu tiyatral olaylar 1
- ☐ 2 Bazılarının izlediği bazılarının oynadığı (rastgele ya da formal) oyunlar ve yarışmalar
- ☐ 3 Seramoniler, düğünler, cenazeler, taç giyme törenleri, OYUNCULAR değil ama özel kişiler
- ☐ 4 Dersler, konuşmalar, vaizler, "lider" kendisi
- ☐ 5 Brifing dersleri, sunum yapma, eğitim bilgileri, Lider rolünü doldurur
- ☐ 6 Olaylar için provalar, insanlar kendileridir davranışlarını önceden yaparlar
- ☐ 7 Seçenekli hileli öyküler, 'nasıl' olduğunun doğaçlama gösterimi
- ☐ 8 İzleyici olarak durumun kişisel içsel görünümü

OYUN

- ☐ 1 Olayı görenler diğerleri tarafından izlenenler
- ☐ 2 Enerjiyi sergileyenler ama izleyenler için kendileri gibi davranırlar
- ☐ 3 Kendileri olarak belli kişiler ritüel içinde tam sorumluluk gösterirler
- ☐ 4 Kişi kendi olarak gücü elinde tutar ama güç paylaşılır
- ☐ 5 Birileri odaktadır, diğerleri dikkat eder, dinler, araya kesip araya girebilir
- ☐ 6 Güç herkestedir. Herkes olası sonucu tahmin eder, görmeye çalışır
- ☐ 7 Nasıl olduğu ya da oluyor olduğunu ortaya çıkarmak için bazıları diğerlerini çağırır
- ☐ 8 Üstünlük içindeki insanın seyirci yanı ve katılımcı olayın içinde oynama ihtiyacı içinde değil

Olayın içindeki seyirci ile olayın içindeki katılımcı arasındaki güç dengesini sadece 1 ve 2 izleyici rolündeki izleyiciler, diğerleri izleyici/katılımcı herkesin kendisidir. Dolayısıyla herhangi bir rolü yüklenmezler Bakış açısını ötelemiş olurlar.

Not: Öğrencilerin sosyal sağlığı için en iyi düzeydeki gerilimi seçmek için yukarıda yer alan sosyal olaylar yararlıdır.

Şekil : 2 Dorothy Heathcote'un, Erving Goffman'dan Etkilenerek Ortaya Koyduğu Sosyal Olay Ölçeği.*

*(Asıl çizelgeden çeviri Doç. Dr. Oylum Akkuş İspir tarafından yapılmıştır.)

Dorothy Heathcote'un gerçek yaşam odaklı drama anlayışı; belirli bir süre sonra dönüm noktası sayılabilecek bir kararla, “karmaşa içindeki insan” yaklaşımından “uzman mantosu” yaklaşımına doğru evrilmektedir. Uzman mantosu çalışmaları teorik ve bilimsel araştırmaları, performans çalışmaları ile buluşturan bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Bütün sınıf öğrencilerinin işbirliği içerisinde uzmanlar, arkeologlar, mimarlar vb. roller üstlendikleri rol oynamalar olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik açıdan bakıldığında öğrencilerin karakterlere bürünmedikleri ama üstlenilen uzmanlığın gerektirdiği ortak sorumluluk ve değerleri benimseyerek oluşturdukları rollerdir (Tor, 2008).

Belirli bir kurumun sorumluluğu üzerinden, gerçek olan sorumluluklara ulaşmaya çalışan uzman mantosu çalışmalarında öğrenciler; etkin ve işbirlikli bir çalışma yürütmektedir. Uzman mantosu çalışmalarında, öğrencilerin birbirleri ile oluşturdukları sosyal etkileşim alanları, çeşitli sanatsal ve bilimsel görevleri odağa alarak öğretim programı kazanımlarına ulaşmaya çalışır.

Heathcote'un daha önceki yaklaşımlarında da önemsendiği gerçek yaşam temelli drama uygulamaları; uzman mantosu yaklaşımında “sorumluluk üstlenme” ve “role inaniş” bağlamlarında farklı biçimde işlenmektedir.

Bruner ve Vygotsky' nin kullanmış olduğu teorik yapılandırma, (bina iskeleti yaklaşımı-scaffolding) Heathcote'un çalışmalarında da uygulamaların başlangıç noktası olarak kendisine yer bulmaktadır. Heathcote, bilgiyi yapılandıran ve inşa eden bir felsefe ile gerçek yaşam ilişkisini kurmaya çalışmaktadır. Öğrenciler sosyal etkileşimlerde bulunarak hazır bulunuşluklarını, bilişsel ve görüşsel dünya deneyimlerini doğal sayılabilecek kurgusal ortamlarda, başka deneyimlerle buluşturmaktadır.

Her çocuğun ya da öğrencinin bağımsız çalışmalar yürütebileceği belirli bir gelişim seviyesi bulunmaktadır. Vygotsky bu alanı “merkezi gelişim alanı” olarak adlandırmaktadır. Bu seviyenin ötesinde ise gri alan olarak adlandırabileceğimiz bir yer çalışmalarda önem kazanmaktadır. Öyle ki bu alanda, çalışmaya katılan ve daha zengin yaşam deneyimine sahip olan katılımcının, diğerini desteklemesi durumunda işlevsel bir öğrenme ortamı oluşmaktadır. İşte bu alana “merkezi gelişim alanı” denmektedir (akt. Scheurer, 1996).

Uzman mantosu çalışmalarında merkezi gelişim alanlarının görülebileceği ve sosyal etkileşim yolu ile öğrenmelerin gerçekleşeceği çalışmalar yapılmaktadır. Bu bağlamda uzman mantosu planlamalarında bir işletme, işletme çalışanları ve müşteri gibi temel belirlemeler bulunmaktadır. Tasarlanan bu kurgu bir süre sonra yerine getirilmesi gereken görev ve sorumluluklar ile kurmacaya dönüşmektedir. Çalışmalar başladıktan belirli bir süre sonra katılımcılar, öğrenme ortamının doğal bir parçası olmaktadır. Bowell ve Heap (2010),

Heathcote'un anahtar sözcük ve bağlam olarak "drama" sözcüğünü kullanmasına yönelik 400'den fazla örnekte aslında kast edilenin "uzman mantosu" yaklaşımı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu belirlemeden hareketle Heathcote'un drama çalışmalarının büyük bir çoğunluğunu uzman mantosu çalışmaları oluşturmaktadır yargısına varılabilir.

Heathcote, uzman mantosu çalışmalarında öğretmen, öğrenci etkileşimi ve bu etkileşimden hareketle sorumluluk üretimine yönelik aşağıda yer alan ifadeleri kullanmaktadır:

Öğretmen 'Bir işletmeyi işimizin gerektirdiği bütün sorumlulukları alarak yapıyoruz' davranışını sürdürerek sürece katılır. Tüm öğrenci ve öğretmenler girişimin herkes için kurguyu sürdürmek adına icat edildiğinin farkındadır. Aslında işletme, doğal bir şekilde, kendi gerektirdiği ve gelişmekte olan tüm yönleriyle sürekli ve gerçek haline gelmeye başlar. Çocuklar, sorumluluk almaktan zevk alırlar çünkü çalışmanın doğasında oyun ögesi vardır. Bu, öğrencileri genelde okul işlerinde geçerli olan ceza korkusu olmaksızın serbest bırakır. Müşterilerin ihtiyacına cevap verme sorumluluğu, standartların değerini kabul ettirir, yaptıkları işin kendileri kadar diğerleri için de önemli olduğunu hissettirir (Heathcote, 2004).

Dorothy Heathcote'un birbirinin ardılı olan tüm drama yaklaşımlarının evrimi "sorumluluk üretme" anlayışı üzerinden incelenebilir. Bu bağlamda, Heathcote yaklaşımlarının toplumcu bir bakış açısı içerdiği düşünülmektedir. Heathcote'un uzman mantosu yaklaşımından daha önce gelen tüm yaklaşımları; katılımcısını var olan duruma inandırmak için çaba sarfetmiştir. Role inanan katılımcıların, üretilen sorumluluğu üstlenme konusunda daha içten ve doğal bir tavır sergileyerek çözüm odaklı bir süreç yaşamaları beklenmektedir.

Heathcote yöntembiliminin toplumsal işlevi; tutumların sınanması, gerektiğinde değiştirilmesi ve öğrencilerin kişisel beklentilerinin artmasına odaklanmaktadır. Çalışmaların başlangıcında öğrenciler sembolik düşünebilmeleri için teşvik edilirler. Buna bağlı olarak öğrencilerin yaratıcılıkları sembolik grup etkinliklerine yönelerek grup içerisinde bir sorumluluk oluşmasını sağlamaktadır. Drama dersi, öğrencinin sorumluluk alma konusunda bir karar mekanizması oluşturmaya ve geliştirmeye bağlamında yapılmış olur (Hesten, 1993).

Dorothy Heathcote'un özgün yaklaşımları zamandizinsel bir biçimde incelendiğinde, gerçek yaşamda dönüştürücü olma iddiasının her yaklaşımda korunduğu görülmektedir. Heathcote'un özgün yaklaşımlarından sonuncusu olan komisyon model uygulamaları ise bu iddiayı gerçekleştirmek için kurgusal ortamlardan uzaklaşarak gerçek yaşam ortamlarını kendisine mekan edinmiştir. Drama dünyası için çok cesur sayılabilecek bu adım, katılımcılarına daha gerçekçi sorumluluklar üretme için fırsatlar yaratmaya çalışmaktadır.

Uzman mantosu çalışmalarında katılımcılar olabildiğince gerçek tepkiler verseler de yapılan iş ve üstlenilen görevler belirli bir kurguya dahil bir biçimde ilerlemektedir. Katılımcının vermiş olduğu doğal ve gerçekçi tepkiler; mekan kurgusu, katılımcı tepkisi, sosyal etkileşimin sınırlı olması, üstlenilen role olan uzaklık gibi başlıklarla bir biçimde bozguna uğramaktadır. Doğal ve gerçekçi sorumluluklar üretilen ama kurgu olduğu bilinen uzman mantosu yaklaşımını, gerçek yaşama taşıyan komisyon uygulamaları ise her şeyiyle gerçek olan bir ortam yaratmaya çalışmaktadır.

Heathcote, dramanın özünde yer alan kurgu ve gerçek ayrımının bozguna uğradığı komisyon çalışmalarına ilişkin şu ifadeleri kullanmaktadır :

Uzman Mantosu ve Rolün Yuvarlanması çalışmaları öğrencilerin olgun birer insan olarak kendi kapasitelerini sınama ve kuşkusuz kendi ilgi ve becerilerini gösterme olanağı verir. Komisyon Modeli ise dünya işleri ve beraber öğrenmede aktif katılım diyebileceğimiz iki noktada kusursuz bir bağlantı oluşturur (Heathcote, 2000).

Bu noktada, gerçek yaşamda doğallık ve izleyici olma durumlarını gözden geçirmek gerekmektedir. Sosyal etkileşim süreçlerindeki insan davranışlarına yönelik çalışmalarında Goffman; günlük yaşamdaki roller ve izleyenler başlıklarına yönelik “performans” ve “vitrin” terimlerini kullanmaktadır.

Bir kimsenin belirli bir gözlemci kümesi önünde sürekli bulunduğu bir süre boyunca gerçekleştirdiği ve gözlemciler üzerinde biraz da olsa etkisi olan tüm faaliyetleri anlatmak için “performans” sözcüğünü kullandım. Normalde kişinin performansının gözlemcilere durumu tanımlamak için genel ve değişmez bir şekilde işleyen kısmına ise kolaylık olsun diye “vitrin” adını verelim. Buna göre, vitrin performans sırasında kaç kişi tarafından kasıtlı ya da kasıtsız olarak kullanılan standart ifade donanımıdır (Goffman, 2009).

İzleniyor olma durumunun yarattığı kaygı ve bu gerekçeden kaynaklı katılımcıların canlandırmalar içerisinde sergilediği doğal olmayan davranışlar bütünü drama çalışmalarında pek gözetilmeyen detaylar olarak yer almaktadır. Goffman’ın bahsetmiş olduğu “vitrin” ve “performans” kavramları da bu detaylar ile ilişkilendirilebilir. Gerçek yaşamda dahi bazı rolleri, belirli gerekçelerle kasıtlı ya da kasıtsız bir biçimde oynadığımızı ifade eden Goffman’ın düşüncelerini odağa aldığımızda; drama çalışmalarında gerçekleştirilen canlandırmalara var olan inanın, çok kolay yakalanamayacağı gerçeği ortaya çıkmaktadır.

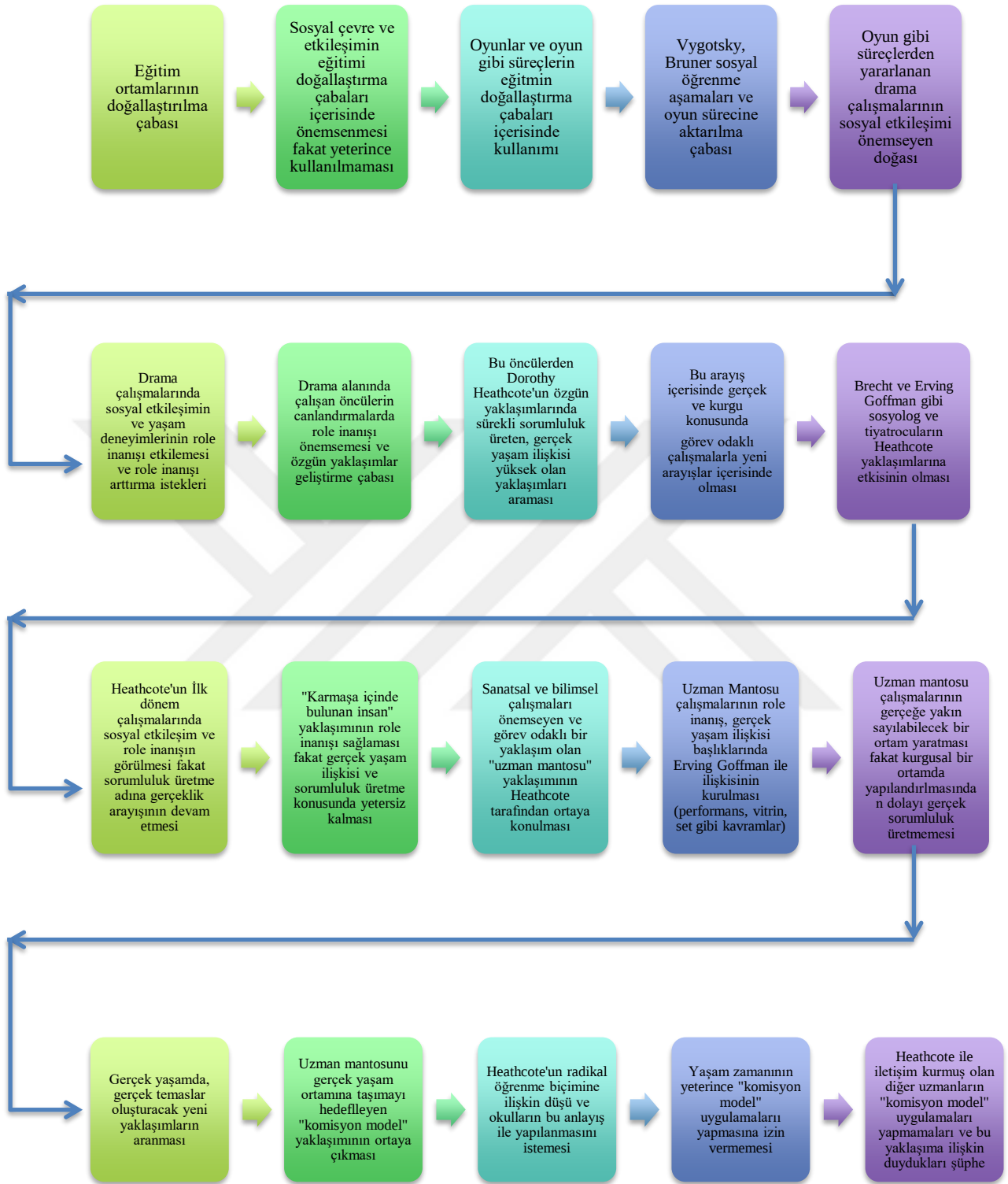
Bu bağlamda Heathcote’un ardıl yaklaşımlarında, sorumluluk üretme amacını taşıyan bir gerçeklik arayışı gözlemlenmektedir. Dorothy Heathcote’un son yaklaşımı olan komisyon model uygulamaları, uzman mantosu çalışmalarını gerçek yaşama taşımaktadır. Heathcote, komisyon model uygulamalarını gerçek sorumluluk üreten ve gerçek dramatik durumlara sahip bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır.

Henüz gerçekleşmeyen bir hayalim var; öğrencilerden öğretmenlerinin onlara öğrettikleri şeyleri öğrenenler değil, Öğretmenlerinin kendilerine getirdiği dışarıdaki dünya ile ilgili sorunları çözen insanlar olmasını isterdim. Okul müdürlerinin işi ise gerçek yaşama gidip bu eylemleri bulmak görevleri getirmek olmalı. Okulların birşeyler hakkında derste öğrenmelerindense, gerçek görevlerle çalışmasını hayal ediyorum... Bu aslında radikal bir öğrenme biçimi, öğrencilerin dünya insanı olmasını istiyorum. Komisyon çalışmaları, uzman mantosu çalışmalarını gerçek dünyaya taşıyor. Öğretmenlerin bildiklerini bırakıp bunları anlatmalarını isterdim. Komisyon çalışmaları bizim için dışarıda bekliyorlar. Öğretmenlerin buna inanması lazım (Özen, 2011).

Radikal bir öğrenme biçimi olarak görülen komisyon model yaklaşımı zamanlama açısından ele alındığında; Heathcote'un yaşamının son dönemlerine denk geldiği için uygulama örneklerine pek rastlanmamaktadır. Bu nedenle Heathcote ile iletişim kurmuş olan drama öncülerinin komisyon model yaklaşıma ilişkin görüşleri önem kazanmaktadır. Komisyon model yaklaşımının tanımı, uygulama adımlarının olmazsa olmazları, uygulama örneği, öğrenci yaşantıları ve kazanımları gibi ayrıntıların ortaya konulması, drama alanına yeni sayılabilecek bilgileri kazandırabilir.

Drama alanında yapılan çalışmalarda yeterince sorumluluk üretilmediği gibi kabullenmeler, yeni arayışları beraberinde getirmiştir. Bu yeni arayışlar içerisinde role inanış önemli bir basamak olarak yaklaşımlara zemin oluşturmaktadır. Gerçek yaşamda yer alan sosyal olgulara odaklanma ve bu sosyal olgularda yaşanan problem durumlarına drama aracılığı ile çözüm getirme çabaları; role inanış bağlamında da değerlendirildiğinde “komisyon model” uygulamalarının sınırlarına giriş yapılmaktadır.

Komisyon model uygulamalarının gerçek yaşamda gerçekleşiyor oluşu drama alanında kabul edilmiş bir kural olan “kurgusal canlandırmalar” başlığı ile çelişmektedir. Bu gerekçe nedeniyle komisyon model uygulamalarına drama alanında biraz şüphe ile yaklaşılmaktadır. Araştırma kapsamında yapılan etkinlikler ile yukarıda yer alan sorulara yanıt aranmaktadır. Bütün bu gerekçeler araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

Çizelge : 1 Araştırma problem durumunun görsel şeması

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı drama alanı öncülerinden Dorothy Heathcote'un drama yaklaşımlarından olan "komisyon model" yaklaşımını tanımlamak, bu tanımdan hareketle bir uygulama örneği geliştirmek ve uygulama örneğine dahil olan öğrencilerin yaşantılarını komisyon model amaçları doğrultusunda analiz etmektir.

Araştırmanın temel amaçları arasında;

1. Dorothy Heathcote'un "komisyon model" yaklaşımına ilişkin, uluslararası alan uzmanı sayılabilecek kişilerin görüşlerini alarak komisyon model yaklaşımının uygulama adımlarını belirlemek,
2. "Komisyon model" yaklaşımının uygulama adımlarına uygun bir biçimde bir uygulama örneği tasarlamak ve uygulamak,
3. Komisyon model uygulamalarını gerçekleştiren öğrenci grubunun yaşantılarını komisyon modelin amaçlarına uygun bir biçimde analiz etmek yer almaktadır.

Yukarıda yer alan amaçlara ilişkin oluşturulan araştırma problemleri, şu biçimdedir:

1. Farklı ülkelerde çalışmalarını sürdüren ve Dorothy Heathcote ile bir biçimde iletişimde bulunmuş olan alan uzmanlarının, "komisyon model" yaklaşımına ilişkin görüşleri nelerdir?
 - a. Farklı ülkelerde çalışmalarını sürdüren alan uzmanları "komisyon" sözcüğünü ve komisyon modelini nasıl tanımlanmaktadır?
 - b. Komisyon model uygulamaları, Dorothy Heathcote'un diğer yaklaşımları ile karşılaştırıldığında benzerlik ve farklılıklar taşımakta mıdır?
 - c. Komisyon model çalışmaları gerçek ve kurgu açısından değerlendirildiğinde bir drama yaklaşımı olarak sayılmalı mıdır?
 - d. Komisyon model uygulamalarının ardından ortaya çıkan sosyal elementler nelerdir?
2. Komisyon model tanımlaması ve uygulama basamakları dikkate alınarak oluşturulan gerçek yaşamda yer alan örnek bir komisyon model uygulaması basamakları neler olabilir?
3. Komisyon model uygulamasını gerçekleştiren öğrenci grubunun yaşantıları, komisyon model uygulamalarının amaçları ile örtüşmekte midir ?
 - a. Sosyal etkileşim durumları komisyon model çalışmalarında biçimsel olarak nasıl yer almaktadır?
 - b. Sosyal etkileşim durumları öğrenme ortamlarına nasıl katkılarda bulunmaktadır?
 - c. Komisyon model uygulaması katılımcıları için sorumluluk üreten bir yaklaşım mıdır?

- d. Bir öğrenme ortamı olarak; gerçek yaşam durumları ve kurgusal ortamların kullanımı sorumluluk üretme noktasında öğrenciler tarafından nasıl değerlendirilmektedir?
- e. Komisyon model yaklaşımının örnek uygulamasını gerçekleştiren öğrencilerin, kişisel ve mesleki gelişimine yönelik kazanımları nelerdir?

3. Araştırmanın Önemi

Drama disiplini bireyi gerçek yaşama hazırlayan kurgusal süreçleri içermektedir. Drama ortamlarına katılan bireyler, gerçek dünyada var olabilecek bir dramatik durumu canlandırırlar.

Dramatik, insanda içsel bir yaşantının, gerilimin olması durumudur. İnsan yaşadığı ilişkilerde seçimleri yapmak, çatışmalar yaşamak durumundadır. İnsanın yapacağı seçimler ya da yaşayacağı çatışma durumları, etki-tepki ilişkileri dramatik olanın da kendisidir (Adıgüzel, 2006). Drama ortamlarında gerçekleştirilen canlandırmalarda; kişilerin kendi yaşam deneyimleri ve sosyal etkileşimde bulundukları diğer katılımcıların yaşam deneyimleri araç olarak kullanılır.

Bu çalışma; gerçek yaşamda oluşan etki-tepki alıverişlerinin kurgusal ortamlarda deneyimleyen, alışlagelmiş drama yaklaşımlarından farklı olarak gerçek yaşamda kurgulanmış dramatik durumları içermektedir. Komisyon model uygulamalarının temel felsefesi; eğitim ve eğitimde drama çalışmalarını gerçek yaşamla buluşturmaktır. Bu yönüyle “komisyon model” drama dünyası için yeni bir yaklaşım olarak görülmektedir. Bir çok drama alan uzmanının henüz tanımadığı “komisyon model” yaklaşımının ayrıntılarını belirlemek ve uygulama örneği ile beraber komisyon model yaklaşımını ortaya koymak drama alanı açısından önem kazanmaktadır. Bu bağlamda araştırma; dünyada bu başlıkta gerçekleştirilen sayılı çalışmalardan biri olması açısından önemlidir.

Eğitim ortamlarının gerçek yaşam ile nitelikli bir ilişkisinin kurulma çabası hemen her eğitim disiplinde önemsenmektedir. Drama disiplinde de önemsenen bu çaba; gerçek yaşamda bulunan dramatik anların kurgusal ortamlarda canlandırılması biçiminde ortak bir kabul içermektedir. Bu nedenle gerçek yaşamda, gerçek dramatik durumların çözülmeye çalışıldığı görev odaklı çalışmaları içeren komisyon model uygulamalarının, uzmanlar tarafından henüz yeterince kabul görmeyen bir drama yaklaşımı olduğu söylenebilir.

Araştırmanın odağında yer alan “komisyon model” yaklaşımı, Dorothy Heathcote’un son zaman yaklaşımları arasında yer almaktadır. Bu bağlamda; modele ilişkin teorik ve pratik bilgilerin dünya literatüründe de oldukça az olduğu görülmektedir. Komisyon modele ilişkin Heathcote tarafından yazılmış ya da söylenmiş ifadelerin toplanması ve bir araya getirilmesi,

yaklaşımın anlaşılması noktasında önem kazanmaktadır. Araştırma, dünyanın farklı ülkelerinde drama alanında çalışmalar yürüten ve çalışma ya da uygulamaları ile Dorothy Heathcote yaklaşımlarına ilişkin düşünceler geliştiren drama uzmanlarının komisyon modele ilişkin düşüncelerini bir araya getirmektedir. Dünya drama yazınında ortak bir ifade birliği yaratabilecek araştırma bu gerekçe ile önemli görülmektedir.

Drama oturumlarının işlevi, dramanın genel amaçları odağında değerlendirildiğinde birçok başlık ortaya çıkmaktadır. Bu başlıklardan biri drama çalışmalarının katılımcılarında ürettiği sorumluluk olarak düşünülebilir. Kurgusal ortamlarda üretilen sorumluluğun, gerçek yaşamla daha etkin bir biçimde buluşmasını isteyen alan uzmanları, bu nedenle ortaya bir çok yeni yaklaşım koymuştur. “Komisyon model” uygulama örneğinin bir parçası olan katılımcıların yaşadıkları sürecin ardından yapmış oldukları değerlendirmeler, araştırma kapsamında gerçek bir sorumluluk üretilip, üretilmediğine ilişkin somut veriler ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda komisyon model çalışmasına dahil olan öğretmen adaylarının, Türkiye’de ilk defa gerçekleştirilen bu tarz bir çalışmaya katılmış olmaları; araştırmanın önemini ortaya koyan bir gerekçe olarak görülebilir. Ortaya çıkan sonuçların hem araştırmaya katılan, hem de araştırmanın sonuçlarından yararlanan öğretmen adaylarına yeni çalışma ortamları ve gerekçeleri oluşturacağı öngörülmektedir.

Gerçekleştirilen araştırmanın; drama çalışmalarına ve okul-gerçek yaşam ilişkisi kurmaya çaba gösteren çalışmalara, özgün ve aydınlatıcı katkılar getireceğine inanılmaktadır.

4. Tanımlar

Uzman Mantosu: Dorothy Heathcote’un geliştirmiş olduğu uzman mantosu (mantle of the expert) yaklaşımı eğitim programını bir bütün olarak öğretmek amacını taşır. Bu süreçler içerisinde öğrenciler gerekli olunan yerlerde ve farklı program alanlarında çalışma olanağı bulurlar ve bir kuruluşun işletmesinden sorumlu olurlar. Bu işletmeler öğrenmeye yeni yaklaşımlar sunabilen farklı işletmelerden seçilirler (Toye ve Prendville, 2000)

Komisyon Model Yaklaşımı: Dorothy Heathcote’un komisyon modelinde öğrencilerin çalışmaları toplum tarafından kendilerine gönderilen; resmi istek, çağrılar, araştırma, eylem ve komisyonlara yanıt niteliğindedir (Booth, 2012)

Çerçeve: Çerçeve veya bakış açısı, katılımcıların eylemi görüntüleme, olaylara karşı tutumlarını tanımlama penceresidir (Sayers, 2011).

Performans: Bir kimsenin belli bir gözlemci kümesi önünde sürekli bulunduğu bir süre boyunca gerçekleştirdiği ve gözlemciler üzerinde biraz da olsa etkisi olan tüm faaliyetler (Goffman, 2009).

Vitrin: Normalde kişinin performansının, gözlemcilere durumu tanımlamak için genel ve değişmez bir şekilde işleyen bölümü (Goffman, 2009).

Set: Önünde, içinde veya üzerinde sürekli sergilenen insan faaliyetlerine ortama ve sahne sunan mobilya, dekor, fiziksel tasarım ve diğer arka plan düzenlemelerine verilen ad (Goffman, 2009).

Takım: Performans genellikle “oyuncunun özelliklerini değil, sahnelenen görevin özelliklerini” ifade etmeyi amaçlamaktadır. Bir performansı gerçekleştiren bireyler kümesine performans takımı ya da kısaca takım denir (Hülür, 2017).

BÖLÜM II.

KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya temel olan kavram, kişi ve yaklaşımlar ele alınmaktadır. Araştırma süresince uygulaması gerçekleştirilen komisyon model yaklaşımının beslendiği anlayışlar ve yaklaşımlar belirli bir izlek doğrultusunda ele alınacaktır.

1. Drama ve Eğitim Alanlarının Buluşması

Drama ve eğitim kavramları birçok farklı kültürde ve sistemde bağdaşık birlikteliğe sahip iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok ülkede, eğitim sistemine ilişkin yapılan her değişiklikte; bu değişiklikten olumlu ya da olumsuz etkilenen alanların başında drama alanı gelmektedir.

Eğitim programları ve sanat ilişkisinin nitelikli bir biçimde buluştuğu ülkelerin eğitim programlarında, dramanın da etkin bir rol aldığı görülmektedir. Bu ülkelerde baskın olan karar vericilerin siyasi düşünce yapısı ve inanışları, drama disiplininin eğitim programlarında yer alan etkinliğini belirlemektedir.

Eğitimde drama alanı, bir lunapark treni gibi inişler ve çıkışlar sergilemektedir. Dünyanın farklı bölgelerinde dramanın değerli olduğu anlar da olmuştur bunun yanı sıra “temel eğitime dönüş” anlayışının kurbanı olup gözden düştüğü zamanlar da olmuştur (Bowell ve Heap, 2001).

Eğitim ve drama alanları çoğunlukla güzel sanatlar eğitimi alanı ile birlikte tartışılmaktadır. Bu bağlamda kendine bağımsız bir yer edinmeye çalışan drama disiplini; farklı ülkelerde ve kültürlerde, eğitimde tiyatronun kullanımı ile beraber anılmaktadır. Bowell ve Heap (2001)’e göre eğitim alanına, dramayı dahil etmeye çalışan uygulayıcılar arasında gelişmekte olan ortak fikir birliği: geniş bir biçimde “performans” temelli çalışmaların yer edindiği bir model arayışıdır. Bu anlayış, çocukların dramatik oyunlarla ilişkileneceklerine olanak sağlamaktadır. Buradan hareketle, böylesine bir drama deneyiminin; tiyatro ile ortak elementleri paylaştığı sonucuna varılabilir: odak, metafor, gerilim, sembol, karşıtlık, rol, zaman, mekan gibi... Hangi tarzda bir drama yaklaşımı ile çalışılırsa çalışılsın bu elementlerin akılda tutulması ve işe koşulması önem kazanmaktadır.

Drama alanı; başlı başına bir disiplin olmasının yanında, eğitim sistemlerinde başka derslerle organik bağ yaratmaya çalışan bir araç olarak kullanılmaktadır. Eğitim ortamlarının doğallığı başlığında gerçekleşen tartışmalar, dramanın yöntem olarak kullanıldığı çalışmalarda kuşkusuz öğretmenlere bazı sorumluluklar getirmektedir.

Drama öğretmenleri, öğrencilerine bir oyun (canlandırma) yaratma konusunda yardımcı olacaklarsa yapıyı ve temel dramatik elementleri diğer edebiyat formlarından ayıracak şeyleri bilmelidirler (McCaslin, 2016).

Dramatik kurgunun bileşenleri olarak adlandırılan bu elementler her kurguda aranan ve Aristoteles zamanından, günümüze varıncaya değin oyun yaratma sürecinde yer alan elementlerdir. Eğitim ve drama alanlarının buluşmasında önemsinmesi gereken bu bileşenler, drama disiplininin eğitim alanında daha etkin bir yer edinmesini kolaylaştıracak elementler olarak değerlendirilebilir.

Bu bağlamda; dramatik kurgunun bileşenlerinin, nitelikli bir biçimde ders ortamlarına aktarılması durumuna koşut bir biçimde: –mış gibi yapma, kurgu, gerçek yaşam gibi kavramlardan söz etmek gerekmektedir.

2. –Mış gibi yapma, Kurgu ve Gerçek Yaşam

Oyunun, yaşam ile ilişkisi insanın ilk yaşlarından başlamaktadır. Felsefe, psikoloji, eğitim ve sanat gibi alanlar; insan ve oyun ilişkisini özellikle incelemişlerdir. Yukarıda adı geçen alanların incelediği bir diğer kavram ise sosyal etkileşim kavramıdır. Erken çocukluk döneminde gerçekleştirilen dramatik oyunlar, çocukların kendi sosyal çevresi ile olan etkileşimlerini taklit ettikleri süreçleri içermektedir.

Gelişmekte olan çocuk ve gencin fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimi üzerindeki olumlu etkileri oyunun; her zaman eğitimin bir parçası olarak görülmesini sağlamıştır. Toplumun gelenek ve göreneklerini topluluğun yeni bireylerine düzenledikleri çeşitli ritüellerle aktaran, böylece eğitime oyunu dahil eden ilk insanlardan bu yana eğitimde çeşitli oyunlardan yararlanılmıştır. Fiziksel aktiviteye dayanan oyunlar, zeka oyunları, dramatik oyunlar ve tiyatro temsilleri bu oyunların en yaygın olanları arasındadır. Okullarda bu oyunlar, özellikle de tiyatro, 19.yy'dan itibaren yaygınlaşmış ve okul temsilleri giderek eğitimin bir parçası haline gelmeye başlamıştır. Ancak 20.yy'ın başlarına kadar oyun ve tiyatronun öğrenmeyle doğrudan ilişkilendirilmediği ve sınıflarda bir öğrenme aracı olarak yer almadığı bilinmektedir (Sağlam, 2004).

Drama çalışmalarında; gerçek yaşamda var olan durumlar, kurgusal bir ortamda–mış gibi yapma ilkesine dayalı bir biçimde deneyimlenmektedir. Öğretim programında yer alan

kazanıma ilişkin oluşturulan dramatik durumlar, –mış gibi yapma ilkesini kullanarak, oyun olgusunu sınıf ortamına taşımaktadır.

Drama çalışmalarının bir yönüyle yaşamımızdaki tüm dramatik oyunların genişlemesi biçimiyle başladığını ifade eden Adıgüzel’e (2016), göre dramatik oyunlarda çocuklar; gerçek yaşam rollerini güçlü bir şekilde oynayabilir, gereksinimlerini ifade edebilir, yaşadıkları olayları hayal gücü ile canlandırabilirler. Böylece problem çözmede de cesaretle yeni çözüm yolu bulurlar.

Genelde çocuklardan drama durumlarına yetişkinler gibi bakmaları istenir, bu durum dramanın “mış gibi yapma” özelliğinin gücü olarak kendini gösterir (Toye, Prendville, 2000). Drama alanının öncüleri; -mış gibi yapma, kurgu ve gerçek yaşam gibi geçişken olabilecek durumları kendi yaklaşımlarını oluştururlarken önemli bir noktaya koymuşlardır.

Sözgelimi Dorothy Heathcote, öğretmenin role girmesi yaklaşımını kullandıktan bir süre sonra **“alacakaranlık rol”** olarak adlandırdığı bir gri alanı farkettiğinden söz etmektedir. Alacakaranlık rol, bilinç ve bilinçsizlik durumlarının kesiştiği bir bölge olarak düşünülebilir. Kişinin ne rolde olduğu ne de tamamen rolün dışında kaldığı bir alan olarak tanımlanmaktadır (Hesten, 1993).

Bu bağlamda Dorothy Heathcote’un kimi dramatik yöntemleri eğitim durumlarına aktarırken, arayışlar ve buluşlar içerisinde olduğu söylenebilir. Sınıf ortamlarında oluşturulan ve dramanın olmazsa olmaz kabullerinden biri olan gerçek yaşam ve kurgusal yaşam arasında gidip gelmelerin; Heathcote tarafından “sorumluluk üretme”, “role inanış” gibi bağlamlarda sorgulandığı görülmektedir.

Bu gerekçeyle Heathcote’un kimi filozof ve sosyologların yaklaşımlarını kendi drama anlayışına aktardığı görülmektedir. Bu aktarımların kimisi anlayış olarak çalışmaların odağında kimisi de biçimsel olarak dramatik öğrenmelerin yapılandırılmasında kullanılmıştır.

Heathcote’un katılımcısını ve katılımcısının bulunduğu yeri önemseyen ders yapılandırmalarını; Bruner’in sosyal öğrenme biçimlerinden yararlanarak oluşturduğu söylenebilir. Bu anlayış ile öncelikle katılımcılarının yapabilecekleri ve kendilerini başarılı hissedebilecekleri ortak görevler ile çalışmalara başlanmaktadır. Ortak görevlerin getirmiş olduğu zorunlu sosyal temaslar çalışmanın niteliğini belirlemektedir. Heathcote, katılımcısının, başarı hissini tadararak, doğru-yanlış yargılaması yapmadan çalışmalara dahil olmasını önemsemektedir. Bu bağlamda çalışma sırasında gerçekleşen sosyal temaslar ve öğrenmeler; grup içerisinde çözülmesi gereken bir çok durumu doğal bir biçimde katılımcısına bırakan ortamlar yaratmaktadır.

Oluşturulmaya çalışılan bu doğal ortam, sosyal etkileşimleri araç olarak kullanıp; katılımcıların bulunduğu bilişsel ve duyuşsal seviyeleri yapılandırmaktadır. Heathcote'un tüm yaklaşımlarında birbirlerinin yaşam deneyimlerinden beslenen katılımcılar, gerçeklikle aynı ölçüde temas etmemektedir. Katılımcıların özenli bir biçimde gerçek yaşama dokunmasını isteyen Heathcote; role inanış, sorumluluk üretme ve gerçek yaşama temas başlıklarında Bertolt Brecht ve Erving Goffman gibi tiyatrocu ve sosyologların yaklaşımlarından yararlanmıştır.

Heathcote'un yaklaşımlarını ve gelişim biçimlerini daha iyi anlamak ve ayrıntılandırmak için sosyal öğrenme, çerçeve uzaklık ve rol durumları gibi başlıklardan bahsetmek işlevsel olacaktır. Bu gerekçeyle yukarıda adı geçen psikolog, sosyolog ve tiyatrocuların Dorothy Heathcote'a ilham veren yaklaşımlarından söz etmek gerekmektedir.

3. Sosyal Öğrenme, Bruner ve Dorothy Heathcote

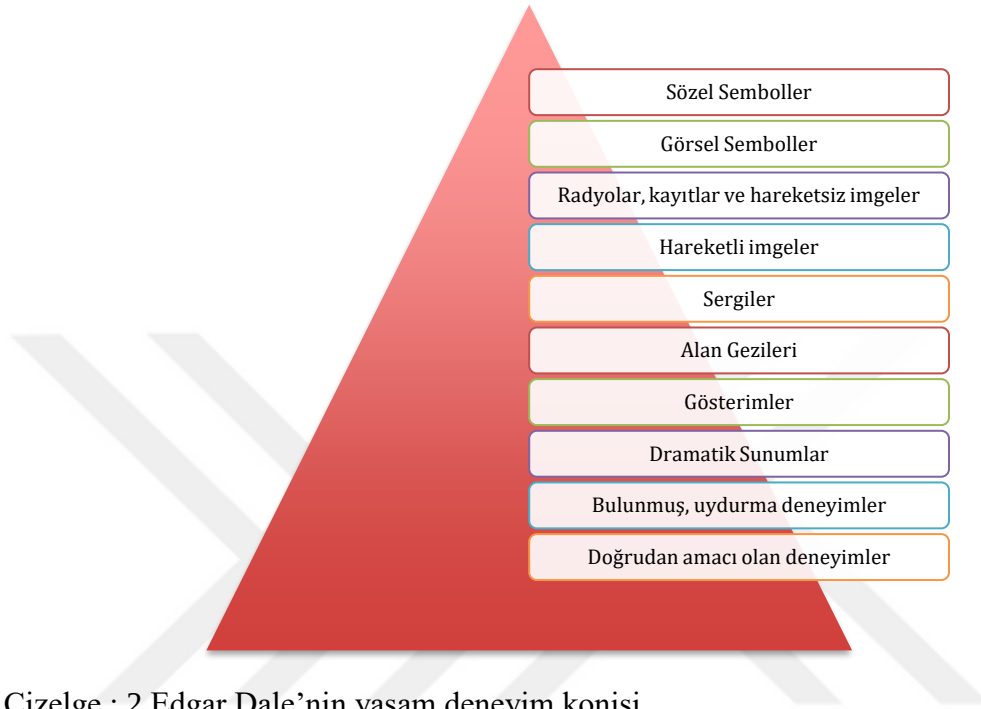
Jerome Bruner (1966), bilginin içselleştirilmesi ve kişileştirilmesi için, öğrenen kişinin öğrenme sürecine etkin katılması gerektiğinden ve öğrenen kişinin duygularının, değerlerinin, düş gücünün dersler içerisine uygun bir biçimde aktarılması gerektiğinden bahsetmektedir.

Drama ile yapılandırılmış eğitim süreçlerinde, drama alanının doğası gereği sosyal etkileşim durumları yaratılmaktadır. İnsan eylemleri ile gelişen dramatik durumlar; bu sosyal etkileşimlerin daha nitelikli olabilmesi için öğrenenlere ortamlar oluşturmaktadır. Toplumun bir parçası olan öğrenenlerin davranış ve tutumlarındaki gelişmeler, doğrudan bir biçimde duygu, bilgi ve inanın aktarılması ile gerçekleşmez. Bu öğrenmelerin hepsinde “çevre” baskın bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Çevre; eyleme geçen canlının özellikleri ile ilgili koşulların tümüdür. Sosyal çevre ise bireylerin toplum içerisindeki eylemlerini içeren tüm yaşantıları içermektedir. Sosyal çevre ve bireylerin yaşantıları, toplumu ileriye taşımayı hedefleyen eğitim biliminin ve eğitim bilimindeki yaklaşımların her zaman konusu olmuşlardır.

Biliş ve duyuş gibi önemli iki deneyimi içeren estetik süreçler, sosyal etkileşim yolu ile istenç yaratırlar. Sanat eğitimi formlarında bulunması beklenen bu deneyim süreçleri, drama ve eğitim alanlarını organik bir biçimde buluşturur. Vygotsky, Bruner gibi psikoloji ve eğitim öncülerinin ortaya koyduğu düşünceler; kendilerinden sonra gelen bir çok farklı alandaki eğitimcilerin yaklaşımlarına temel oluşturmaktadır.

Bu araştırma temelinde “komisyon model” yaklaşımı incelenen drama alan öncüsü Dorothy Heathcote'un da kimi drama yaklaşımlarında Bruner'in sosyal öğrenme biçimlerinden yararlandığı görülmektedir.

Jerome Bruner, sosyal öğrenme biçimlerini tanımlarken; bir başka eğitimbilimci olan Edgar Dale'nin yaşam deneyim konisinden yararlanmıştır. Yaşam deneyimlerimizin, öğrenmelerimizdeki yerine ilişkin veriler sunan koni, sosyal etkileşim alanlarını şu biçimde sınıflandırmaktadır:

Çizelge : 2 Edgar Dale'nin yaşam deneyim konisi

Dale (1946), bu konide yer alan deneyimlerin “akışkan, yaygın ve sürekli etkileşimli” bir durumda olduğunu belirtmektedir. Konide yukarıya doğru daralan alanların ise öğrenme zorluğu ile ilişkilendirilmemesi gerektiğini ifade etmektedir.

Dale'nin yaşam deneyim konisini geliştiren Bruner (1966); deneyimler ve sosyal etkileşimler yolu ile öğrenmelerin aşamalarına yönelik şu açıklamaları yapmaktadır:

Herhangi bir bilgi alanı (veya bu bilgi alanı ile ilgili herhangi bir sorun) üç biçimde temsil edilmektedir: Belli bir sonuca ulaşmak için uygun bir dizi eylemle (anlamlandırma simgeleri), bir kavramı tam olarak tanımlamadan duran bir dizi özet resim ve grafiklerle (ikonik simgeler), son olarak önermelerin oluşturulması ve dönüştürülmesi için kurallar ya da kanunlar tarafından yönetilen bir sembolik sistemden alınan, bir dizi sembolik ya da mantıksal önermelerle (sembolik simgeler).

Bruner, genel olarak; gerçek dünya durumlarında entellektüel gelişim sürecinin ikonik aşama, sembolik aşama ve anlamlandırma aşamaları ile oluştuğunu ifade etmektedir.

Öğrenmelerin bu biçimde oluşmasının, uygun bir öğrenme dizisi oluşacağını ifade etmektedir (Garrett, 1997).

Heathcote, Bruner'in bu yaklaşımları ile ilişkilmesini birden fazla farklı kaynaktan ifade etmektedir.

Drama sosyal bir sanattır. Amaca odaklanmış bir sosyal etkileşim içerir. Sınıf ortamlarında ortak bir fikir birliğine varmak için öğretmenler çeşitli yöntemler denemelidir. Bruner bunu üç aşama ile aktarmaktadır

İkonik aşama (simgeler, resimler, görüntüler)

Sembolik aşama (konuşma, tarif etme ve yazma)

Anlamlandırma aşaması (-miş gibi davranışı açık bir biçimde göstererek oynamak) (Heathcote,2010).

Bazı gözlemciler derslerim başladıktan sonra uzun zaman geçmesine rağmen derslerimin başlamadığını düşünüyorlardı ancak ben sınıfı ayağa kaldırmak için bir uzlaş ve ilgi oluşturmam gerektiğinin farkındaydım. Bu yüzden çizimlerim, role girişim ya da durumun nasıl tasarlanacağına karar vermek sürecin zamanını da etkiliyordu. Bundan dolayı benim derslerim bu açıdan 'geriden ileriye' ya da 'durağan' gibi algılanabiliyordu. Daha sonraları, üretken bir gerilim oluşturmak için bu materyal hazırlıklarını gerçekleştirdiğimin farkına vardım. Bu durum Bruner'in aşamalandırma sistemi ile tanışmadan çok zaman önceydi. İkonik - iconic (resmi algılamak) ; sembolik-symbolic (konuşma ve yazma etkinlikleri ile tanıdık bir şekil haline getirmek); anlamlandırma – expressive (o anda yapmak, dışa aktarmak). İnsanları zorunlu olarak bu aşamalardan geçirmek benim stratejik sözcük dağarcığının gelişmesini sağladı” (akt. Özen, 2011)

Bu aktarımlardan hareketle, işleyeceği çalışmayı yavaş bir biçimde ören Dorothy Heathcote'un görev odaklı çalışmalarla beraber, Bruner yaklaşımlarını da planlamalarında kullandığı görülmektedir. Bu sosyal öğrenme aşamalarının özellikle Uzman Mantosu uygulamalarında daha keskin bir biçimde gözlemlendiği düşünülmektedir.

Yaşam deneyimlerinin buluşmasını önemseyen eğitim yaklaşımlarında öğretmenin rolü, incelikli bir biçimde sınırlarını çizen bir hal almaktadır. Heathcote'un benimsemiş olduğu yaklaşımlarda da öğretmenin rolünü özenle kurguladığı görülmektedir. Heathcote, eğitim süreçlerinde sosyal etkileşimleri odağa alıp; öğrencisini etkin bir biçimde süreçte tutmaya çalışmaktadır. Bu gerekçeyle öğretmenin rolünü, tiyatrodan aldığı destekle yeniden tanımlamaya girişmiştir. Kendisi bu yeni tanımlama ile eğitim alanı içerisindeki sosyal etkileşimi ve inancı sağlamak amacıyla farklı rollere bürünmüştür.

4. Öğretmen Role Giriyor

Eğitimde drama ve tiyatro alanlarının bir süredir devam eden yanlış kutuplaşmalarının ardından doğru bir ilişki yakalamaya başladıkları görülmektedir. Öğretmenler; birçok etkin kuramcı ve uygulamacının kullandığı, drama ve tiyatronun da paylaştığı, yaşamsal sayılabilecek elementlerin farkına varmaya başlamışlardır (Taylor ve Warner, 2006) .

Tiyatroda bir oyun izlendiğinde, düşsel bir dünyaya giriş yapılmaktadır. Oyun yazarı, aktörler, yönetmen ve oyuna dahil olan herkes, bizler için bir ilüzyon alanı yaratıp; “kurgusal

eylem” ler sunarlar. Gerçekçi ya da doğal, hangi yolla sunulursa sunulsun; bir kurgu, gerçeğin bir ilizyonu, bir rol izlediğimizin farkında oluruz (Beckerman,1970).

Eğitimde drama çalışmalarında da yapılan canlandırmalar, çoğunlukla temelini tiyatro elementlerinden ve geleneklerinden almaktadır. Yaşam deneyimlerini canlandırmalara aktaran bireyler, dramatik eğitim süreçlerinin bir parçası olmaktadır. Bu bağlamda öğrenciler tıpkı tiyatrodaki olduğu gibi gerçek yaşamın bir kurmacasını birbirlerine sunmaktadırlar. Okvuran (2003), Bu ortamın tasarlayıcısı ve rehberi olan öğretmenlerin planlamalarına ilişkin şu öneriyi getirmektedir: Dramayı planlarken öğretmen, çocukların göreceği ve yapacağı akıcı bir yapı oluşturmalıdır. Bu planlama; araştırmayı ve uygun strateji ve teknikleri seçmeyi içerebilir. Bu bağlamda drama öncüleri de kendilerine uygun olan strateji ve teknikleri seçerek özgün yaklaşımlarını oluşturmuşlardır.

Öğretmenin role girmesi ile beraber sınıf içerisinde başka bir dünya yaratılır. Alışılmış sınıfların dışında Rogers, O'Neill ve Jasinski (1995)'ye göre bir öğretmenin role girdiği zamanlarda sınıfta yer alan güç dengesinin değiştiğini unutmamak gerekir.

Dorothy Heathcote' un getirmiş olduğu yeni yaklaşım ile drama kavramı kendi disiplini içerisinde yeni sorularla tanınır. Heathcote'un drama ile öğrenim yöntemini kavramak diğer öğretmenler için biraz zaman almıştır ancak bu yöntemde insanları doğrudan etkileyen yeni bir açı bulunduğu fark edilmektedir. Dorothy Heathcote'un çalışmalarında kendisini açıkça gösteren bu açı, dramanın büyük bir grup etkinliğine dayalı olmasıdır. Dorothy Heathcote'un sunmuş olduğu tekniklerin ve yaklaşımların arasında bir seçim zorluğu olmasına rağmen risk alınan bir yöntem bilim olan “öğretmenin role girmesi tekniği“ (teacher in role) onun en iyi tanındığı teknik olarak karşımıza çıkmaktadır (Bolton, 1984).

5. Canlandırdığımız Rollerin Ne Kadarı Rol ? Çerçeve, Çerçeve Uzaklık

Drama alanının işe koştuğu temel esaslarından biri; gerçek yaşam rollerimizdir. Gerçek yaşam içerisinde edindiğimiz deneyimler ve sosyal etkileşimlerimiz drama etkinliklerinde rol oynamalarla paylaşılmaktadır. Bireyler gerçek yaşamda oluşan durumları anlamlandırmak için çeşitli roller üstlenir. Sosyolojik açıdan bakıldığında bu roller, toplumda oluşan etkileşimlerle yeni roller üretmektedir.

Drama çalışmalarında işlenen temaya yönelik roller üstlenen katılımcıların gerçek yaşamdaki rollerden etkilenecek yaptıkları canlandırmalar, güvenli olan sınıf ortamlarında yapılmaktadır. Katılımcıların “kurgusal” olan bir alanda yaptıkları bu etkin eylemler onlara “gerçeklik” hissini yaratmaya çalışsa da; başlı başına canlandırmaların sınıf ortamında (ders içerisinde, etkinlik kapsamında...vb.) gerçekleşiyor oluşu katılımcıyı bu gerçeklik hissinden

uzaklaştırabilmektedir. Bununla beraber, katılımcıların yapmış oldukları canlandırmalardaki rollere fazlasıyla inanıp kendi gerçekliği durumuna getirdikleri zamanlar da olmaktadır.

Kanada'lı sosyolog Erving Goffman yaşam gerçekliğine dramaturjik bir biçimde yaklaşmaktadır. Goffman'a göre; sosyal etkileşime geçtiğimiz her anda, her mekanda ve her durum sonucunda oluşan duyguda toplumsal ilişkilerin gerektirdiği, bir süre sonra da kendi gerçekliğimiz olarak kabul ettiğimiz rol oynamalar yaparız. Toplumsal ilişki ve sosyal etkileşimin olduğu her yer bir sahnedir. Yaşamda karşılaştığımız herkes duygu ve davranışlarımızı belirlememizde etkili olmaktadır. Bizler de etkileşime girdiğimiz insanların duygu ve davranışlarını belirleyecek etkileşimlerde bulunuruz.

Bu bağlamda gerçek yaşam içerisinde Goffman'ın bahsettiği rol oynamalar; drama sınıflarında yapılan canlandırmalarda rol oynamanın, rol oynaması biçiminde sunulmaktadır. Bu durum; bir süre sonra drama disiplininin kendi gerçekliği olmaktadır. Drama çalışmalarında canlandırmalarda, küçük gruplarla yapılan tartışmalarda alınan kararlar yaşam deneyimlerimize dayanmaktadır. Sosyal etkileşim içerisinde ortaya konan düşünceler gerçek yaşamdaki rol oynama ve deneyimlerimizin birer yansımasıdır.

Gerçek yaşamdaki rol oynamalarımızda bilgi edinmek ya da herhangi bir durumu anlamlandırmak için oynadığımız kimi roller vardır. Erving Goffman bunların bir çerçeve oluşturduğunu söylemektedir. Dorothy Heathcote ise bu çerçeve yapısından hareketle "çerçeve uzaklıkla ilişkili genel rol işlevleri" başlığında bir çizelge oluşturmuştur. Bu bağlamda, canlandırmalarda ortaya konan rollerin işlevleri belirlenmiş ve gerçek yaşamda olan rollerin belirli yönelimlerle incelenmesi sağlanmıştır.

Heathcote'un drama uygulamalarındaki öğrenme çerçevesi, Erving Goffman'ın çerçeve analizinden geliştirilerek drama sınıflarında kullanılmak üzere uyarlanmıştır. Zaman içindeki stilini, hızını ve atmosferini değiştirmesine rağmen, tüm öğrencilerin ortak bir paylaşım içinde yaşadıkları bir bağlam ya da alanın önemini korumuştur. Çerçeve veya bakış açısı, katılımcıların eylemi görüntüleme, olaylara karşı tutumlarını tanımlama penceresidir (Sayers, 2011).

Heathcote'un ortaya koymuş olduğu bu rol işlevleri; olaylara ilişkin duygu durumlarını ve rolün vermesi gereken tepkileri belirlemektedir. Kimi durumlarda olay kişileri doğrudan olayın içerisinde yer alırken kimi durumlarda daha uzaktan ya da mesafeli sayılabilecek bir rol işlevi görülmektedir. Bu rol işlevleri, Heathcote'un ortaya koyduğu görev odaklı yaklaşımlara da zemin oluşturmaktadır.

Üstlenilen rolün var olan olaya yönelik bakış açısı, olaylara baktığı çerçevenin uzaklığını belirlemektedir. Olayın kişinin başına gelmesi bu uzaklığın en az olduğu uzaklık

iken söz gelimi aynı olayı basın bakış açısı ile ele aldığında var olan dramatik duruma mesafesini arttırmaktadır.

Çerçeve metaforu, 1970’li yıllar sonrasında Erving Goffman’ın kavramından yola çıkarak Dorothy Heathcote’un kullandığı bir kavramdır. Çerçeve, dramanın içeriğini oluşturur, bir durum ile ilgili bakış açısını yansıtır. Her çerçeve sosyal bir olaya belirli bir pencereden bakmamızı sağlar. Bu durum da insanları hem sabitler, hem de farklı öğrenme olasılıklarının zeminini oluşturur. Dorothy Heathcote, dramanın katılımcılara gerçek deneyimleri bir çerçeve ile değerlendirme ve farklı bakış açılarını genişletme olanağı sağladığını belirtir. Bu anlamda çerçeve görmeye ilişkin bir metafordur (Sezgin, 2015).

Bu optik metafora yönelik Heathcote, Gavin Bolton ile bir söyleşisinde şu ifadeleri kullanmaktadır (Akt. Hesten 1993):

Gavin Bolton: “Çerçeve bakış açısı” ifadesi ile neyi kast ediyorsun ?

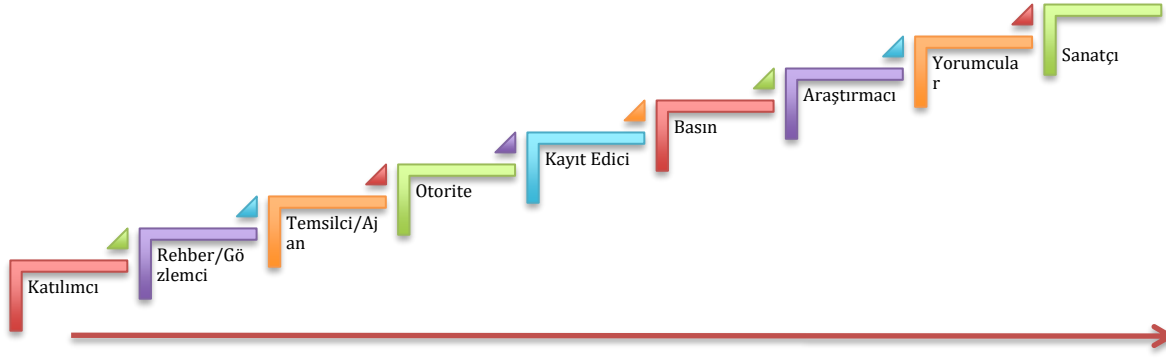
Dorothy Heathcote: Bir fotoğraf çekmeden önce kameranın açısını belirlediğinizde; belirlenen açı, görüleni kontrol eder. Bu seçilmiş bir görüş alanıdır ve asıl fotoğrafa kontrollü ve anlamlı bir biçimde girmemizi sağlar (drama için bu durum dramatik kurguya giriş olarak değerlendirilebilir).

Çerçeve uzaklığı, drama sürecindeki katılımcı-gözlemcinin bir bakış açısıyla gördüğü sosyal bir olaya dair uzaklıktır. Çerçeve uzaklığı sanal gerçeklik kavramı ile ilgilidir, aynaya baktığımızda gerçekliği değil görüntüyü görmemiz gibidir. Çerçeve uzaklığı sayesinde gerçeklik farklı görüşlere açık olur (Sezgin, 2015).

Aşağıda yer alan tabloda rol işlevleri; var olan herhangi bir dramatik olaya yönelik uzaklıkları açısından yakından uzak olana doğru sıralanmıştır. Dramatik olan herhangi bir olaya ilişkin insan deneyimleri ile oluşan gerçek anlam, tüm bu mesafeler gözden geçirildiğinde ortaya çıkmaktadır.

Çizelge : 3 Çerçeve uzaklıkla ilgili genel rol işlevleri

Çerçeve Uzaklık artmaktadır/ bütün bu alanlar dramatik anlamı oluşturmaktadır.

Çizelge : 4 Çerçeve uzaklık ve dramatik anlam çizelgesi

6. Toplumsal Bağlam, Sosyal Etkileşim ve Drama

Kimi zaman gereksinimler, zorunluluklar sonucu öteki ile karşılaşırız, öteki kültürle tanışır ve onun içine gireriz; bazen isteyerek te olur bu-hele önceden bir fikriniz varsa kolayca isteyebiliriz de- bazen de zorlanırız itiliriz ve mecbur kalırız. Bireysel karşılaşma olursa bu, önce karşımızdaki öteki kişinin, jest, mimik, giyim, kuşam, selamlaşma ritüeli gibi ait olduğu topluluğun ya da toplumun davranış norm ve değerleriyle ilgili simgeleri öğrenmekle işe başlamalıyız. Sonra algılama, düşünme ve eylem biçimleri işin içine girer. Bunları kavradıkça o kişinin içinde bulunduğu topluluğu daha iyi anlarız (San, 2014).

Bir toplumun süregelen gelenek ve davranışlarının değişme süreci insanların birbirleri ile teması ile ilgilidir. Bu temasların nitelikli bir biçimde buluşması ve dönüştürücü etkisini göstermesi için özel alanlar oluşturmak gerekmektedir. Bu alanların estetik bir içeriğe sahip olması ve buluşmalara tanık olan kişileri etkin kılması ise var olan temasları daha anlamlı hale getirebilir.

Drama çalışmaları sosyal etkileşimleri önemseyen bir yapıya sahiptir. Etkinliklere katılan bireylerin yaşam deneyimleri, drama çalışmalarında örtük bir eğitim durumu yaratmaya olanak sağlamaktadır. Alaşılagelinen drama çalışmalarında; katılımcıların işlenen dramatik duruma yönelik ortaya koyduğu düşünceler, küçük gruplar içerisinde tartışılmaktadır. Küçük gruplarda yapılan tartışmalar, drama çalışmalarının hedeflediği amaçlara ulaşma adına derinlikli sayılabilecek sosyal deneyim paylaşımlarını içermektedir. Grupların aldıkları ortak kararlar doğrultusunda gerçekleştirilen canlandırmalar ise bir biçimde bu yaşam deneyimlerinin kurgusal ortamlarda eyleme geçirildiği canlandırmalara zemin oluşturmaktadır.

Eğer yaratıcı drama bireyin kendini, buradan çıkarak yakın ve uzak toplumsal çevresini tanıma, özgüvenini geliştirme, daha özgür ve demokratik bir kişiliğe ulaşmasını sağlama gibi amaçlara yönelik bir eğitim pratiği ise toplumsal değişimleri de izlemek ve kendini yeni koşullara uyarlamak zorundadır. Bu gerek yerine getirilmezse, dramanın ne yaratıcı ne de eğitsel işlevini gerçekleştirmesi mümkün olabilir (San, 2009).

Bu bağlamda, drama alanında çalışma yürüten öncüler; özgün yaklaşımları ile toplumsal açıdan daha işlevsel olabilecek çalışmaları yakalamak istemiştir. Toplumsal açıdan daha fazla sorumluluk üretmeyi hedefleyen yaklaşımlar geliştiren Dorothy Heathcote; tüm yaklaşımlarını drama çalışmasına katılan öğrencinin verilen işi sahiplenmesi üzerine düzenlemektedir.

Dorothy Heathcote yaklaşımlarının toplumsal işlevi; tutumların sınanması, gerektiğinde değiştirilmesi ve öğrencilerin kişisel beklentilerinin artmasına odaklanır. Çalışmaların başlangıcında öğrenciler sembolik düşünebilmeleri için teşvik edilirler. Buna bağlı olarak öğrencilerin yaratıcılıkları sembolik grup etkinliklerine yönelerek grup içerisinde bir sorumluluk oluşmasını sağlar. Drama dersi öğrencinin sorumluluk alma konusunda bir karar mekanizması oluşturma ve geliştirmesi bağlamında yapılmış olur (Hesten, 1993).

Sorumluluk alan ve çözüm üretmeye çalışan bireyler yaşamın gerçekliklerine daha yaygın ve özgün bir biçimde tanık olmaktadır. Bu özgünlük; derinliğini yaşamsal bilgilerden almaktadır. Gerçek problemlerden doğan ve amaçlarla yönlendirilen deneyim ve kavramlarda bulunan veriler, sistematik bir biçimde aktarıma dönüşmek için eğitim programlarında kendilerine yer bulur. Dewey'e (1996) göre eğitim programlarının maddeleri; öncelikle, o zamandaki sosyal yaşamın varoluş gerçek ve gereklerinden oluşur. Eğitimci, özellikle kendini, programdaki ders konularını öğrenciye anlatan, öğreten kişi olarak algılar ve öğrenciyi de anlatılanı anlayıp tekrarlamakla görevli sayar. Onun, toplumun gelişen bir üyesi olarak kendi etkinliklerini düzenlemesini bir yana bırakırsa, yukarıda sözü edilen yanlışa düşer.

Drama etkinlikleri; bireylere, kendilerinden daha zengin yaşam deneyimine sahip olan diğer bireyler tarafından aktarılan olgu ve düşünceleri sınama olanağı sunmaktadır. Gerçek ve kurgunun karıştığı bu öğrenme ortamları Dorothy Heathcote'un yaklaşımları odağında irdelendiğinde, bu öğrenme ortamlarının belirli mesafelerin bilincinde olarak yapılandırılması gerekmektedir. Bu gerekçeden hareketle Dorothy Heathcote yaklaşımlarının felsefesi ile benzerlikler barındıran ve bu benzerlikler üzerine bilimsel çalışmalar üretilen Bertolt Brecht ve Dorothy Heathcote yaklaşımları ilişkisine değinmek gerekmektedir.

7. Bertolt Brecht ve Dorothy Heathcote

Gerçek yaşam içerisinde doğru olduğunu kabul ettiğimiz duygu, tavır ve düşüncelerimiz deneyimler yolu ile yaşamımıza girer. Sosyal etkileşim yolu ile edindiğimiz bu deneyimler zaman içerisinde belirli bir süzgeçten geçerek tepkilerimizin bir parçası olurlar. Bu yolla edinilen deneyimler; deneyimleri edindiğimiz insanların doğru bildikleri, bizim ise onların deneyimlerine güvenerek doğru kabul ettiğimiz süreçleri içermektedir. Bir çok eğitim anlayışı, öğretmenin kendi doğrularını ya da toplum tarafından kabul görmüş genellemeleri öğrenciye doğrudan aktardığı biçimle yapılanmıştır. Çağdaş eğitim anlayışlarının hedeflediği sorgulayan, üreten, değiştiren, çözen bireylerin yetişmesi ise bu doğrudan alımlar gerekçesiyle sekteye uğramaktadır.

Dorothy Heathcote yaklaşımlarının hedeflediği sorumluluk üstlenen bireyler yetiştirme anlayışı, bu yönü ile aykırı bir öğretim anlayışı olarak görülmektedir. Gerçek yaşama ilişkin deneyim üreten ve bu üretimi birliktelik olgusu üzerinden kurgulayan Dorothy Heathcote yaklaşımları, gerçek dünyada var olan biteni izlemekten öte ona dahil olma ve onu birliktelik üzerinden dönüştürmeyi hedeflemektedir. Bu dahil oluşun ise belirli bir farkında oluş ve uzaklaşma ile gerçekleşmesini önemsemektedir. Bu yönü ile Dorothy Heathcote'un, özgün yaklaşımlarını Brehtiye bir yaklaşım ile yapılandırdığı görülmektedir.

Bir başka eğitim alanı olarak tiyatro metinleri ve oyunları ele alındığında, özdeşleşme anlayışına karşı çıkan Bertolt Brecht; epik tiyatro adı verilen özgün bir yaklaşım ortaya koymuştur. Buradan hareketle Heathcote ve Brecht'in benzeşen anlayışları olduğu görülmektedir. Brecht'e (2011) göre yazarın dünyası tek ve biricik dünya değildir. Birden çok yazar vardır. Oyuncu dünyayı olduğu gibi yazarın dünyasıyla özdeşleştirmekten kaçınmalı, kendi dünyasıyla yazarın dünyasını birbirinden ayırıp bu ayrımı sahnede sergilemelidir.

Bununla beraber Brecht, epik tiyatronun kişisel tutkular, gerilim yaratan durumlar üzerinde değil, düşündürücü toplumsal süreçler üzerinde durduğunu, bunları seyirci eleştirisine açtığını ve değişebilirliklerini gösterdiğini söyler (Şener, 2003). Artık seyircinin, oyundaki kişilerle salt özdeşleşme içinde kalarak, kendisini eleştiriye kapalı yani pratikte yararsız yaşantılara kaptırması önleniyor, oynanış biçimi, sahnede sergilenen olayları bir yabancılaştırma işleminden geçiriyordu (Brecht, 2011). Brecht'in bireyselin içindeki toplumsala odaklanma kaygısı olduğu açıktır ama bunu kendi kendine bulması konusunda seyirciye güvenmez. Aksine seyirciler sahnedeki olaylarla eleştirel bir ilişki içine sokulur ve bu ilişkide olayların akışına olağan dalışlarından sıyrılarak dünyada nelerin yanlış gittiğine dair bir perspektif edinebilirler (Davis, 2007).

Okvuran (2005), drama çalışmalarında yabancılaştırma anlarının bir teknik olarak kullanılması gerektiğinden ve yabancılaştırma durumunun bir üst bilinçlik halini gerektirdiğinden söz etmektedir. Okvuran’a göre, rol içinde gülmeler, gülüşmeler, beden ve dilin farklı şeyler söylemesi, oynayanın bedeninden ve dilinden gelen işaretleri diğer oyuncunun farklı anlaması, kendi öznel yaşamı ile rol kişisini karıştırma durumu, rolle gerçeğin karışması, kendi rolüyle kendi gerçeğini karıştırma anları, kendini bilinçsiz bir biçimde koyverme, bilinçsiz bir spontanlık, doğallık, sürekli duygusallık, duygudaşlık yabancılaştırmayı da engeller. Bu durumun drama katılımcıların birer özne olmasını engellediği söylenebilir.

Dorothy Heathcote’un ortaya koymuş olduğu yaklaşımlar incelendiğinde okul-toplum ilişkisi içerisinde güçlü bağlar yaratmaya çalışan ve katılımcısının “özne” olduğunu hissettiren-anımsatan bir felsefe ile yapılandırıldığı görülmektedir. Heathcote yaklaşımlarında, özellikle görev odaklı çalışmaların hedeflediği bireyler; araştıran, sorgulayan, deneyen, sonuçlar çıkartan ve ardından yeni denemelerde bulunan bireylerdir. Bu yanı ile Heathcote’un uygulamaları ve Brecht’in tiyatro anlayışı kesişen bir anlayışa sahiptir.

Birbirleri ile derinlikli ilişki kurması beklenen eğitimde drama alanı ve tiyatro alanı kimi yaklaşımlarda yüzeysel bir biçimde birbirine temas etmektedir. Heathcote ve Fiala’ya (1980) göre eğitimde drama alanı ve tiyatro temelli sanatlar arasında gerçek bir bağlantı köprüsü kurmak ve bu konudaki rolü / etkileri ve etkilerini daha açık ve kesin olarak tanımlamak mümkündür.

Dorothy Heathcote, ortaya koymuş olduğu çalışmalarda süreç içerisinde ortaya çıkan gerçek sorgulamaları “inancı inşa etmek” kavramı üzerinden yapılandırmıştır. Bu bağlamda üstlenilen rollerde; empatinin azaltıldığı terapi gibi bir düşüncenin yer almadığı ve illüzyon yaratmadan bir mesafenin yaratıldığı süreçler görülmektedir. Drama ve tiyatro arasında gerçek bir bağlantı köprüsü kurmaya çalışan Heathcote; kendisi ile yapılan görüşmede çalışmalarını Bertolt Brecht’ten etkilenerken yapılandırıdığını ifade etmektedir. Heathcote’un tüm yaklaşımlarında bu anlayışın yer aldığı söylenebilir.

Heathcote kendi çalışmaları ile Brecht ilişkisini şu cümlelerle ifade etmektedir :

Yaptığım şeyin Brechtien olduğunu biliyordum. Ben her zaman çocukların canlandırma yapmadıklarını, gösterimde bulunduklarını bilmelerini istiyordum. Onlar; var olanı olduğu gibi ya da olması gerektiği gibi gösterip birlikte düşünüyordu. İşte bu anlayış benim ilk çalışmalarımın geleceğini oluşturdu. Bu düşünce tıpkı Brecht’in düşüncesi gibiydi çünkü çocuklar; oyunculuk yapmadıklarının farkında oldukları için insanları, olaylar hakkında düşünmeye yönlendiriyorlardı (Özen,2010).

Heathcote, dramanın yaratmış olduğu gerçek yaşam deneyimlerinin temposunu yavaşlatmak amacıyla, drama süreçleri içerisinde yaratılan –mış gibi yapma süreçlerini kullanır. Çeşitli olasılıklar, etkiler ve sonuçlar üzerinde çalışmak için çeşitli senaryoların yaratılabileceği dramatik bir merceğe sahip bir mikroskopyu kullanmak gibidir. Heathcote’un bu karakteristik yaklaşımı, Alman tiyatro yazarı Bertolt Brecht’in tiyatro çalışmalarından etkilendiğini göstermektedir. Heathcote, gerçeğin varlığı içinde bulunan yansıtıcı unsurlar yarattığında Brecht’in “Başka oda ziyareti” olarak adlandırdığı şeyi yapmış olmaktadır. Bu “oda” gelecekteki yankıların yükü olmaksızın gerçekliği denemek ve bozmak için özgür alanlar yaratır (Peterson, 1991).

Dorothy Heathcote’un zamandizinsel olarak ortaya koyduğu tüm drama yaklaşımlarında Brecht’in bu anlayışı yer almaktadır. Komisyon model uygulamaları ise bu düşüncüyü gerçek yaşam ortamlarına taşımaktadır. Gerçek yaşam içerisinde yaratılan gerçeklikler; bozguna uğrattırılıp, yeni gerçeklikler üretilir. Buradan hareketle; öğrencilerin yaşadıkları durumların yeni etkiler ve sonuçlar; düşünme, sorgulama ve birlikte üretme olgularını yaşatmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın veri toplama araçları ve geliştirilmesi, veri toplama süreci ve verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması üzerinde durulmuştur.

1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması deseniyle yapılandırılmıştır. Eylem Araştırması, bir okulda çalışan yönetici, öğretmen, eğitim uzmanı veya diğer tür kuruluşlarda çalışan mühendis, yönetici, planlamacı, insan kaynakları uzmanı gibi bizzat uygulamanın içinde olan bir uygulayıcının doğrudan kendisinin ya da bir araştırmacı ile birlikte gerçekleştirdiği ve uygulama sürecine ilişkin sorunların ortaya çıkarılması ya da halihazırda ortaya çıkmış bir sorunu anlama ve çözmeye yönelik sistematik veri toplamayı ve analiz etmeyi içeren bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım, & Şimşek, 2013).

Eylem araştırması problem çözmeye yönelik ve süreklilik gösteren bir süreçtir. Bu Schön’ün (1983) tanımladığı “yansıtıcı düşünme” ile benzerlik gösterir. Yansıtıcı düşünmeyi bir sorgulama süreci olarak tanımlayan Schön, bu sürecin bir problem durumuyla başladığını ve belirli değişiklikler yoluyla bu problemin çözüldüğünü ve bu aşamada üzerinde düşünülecek yeni problemlerin belirlendiğini belirtmektedir. Benzer şekilde eylem araştırması

süreci, problem belirleme, veri toplama, veri analizi, eylem planı belirleme, eylemi gerçekleştirme ve alternatif ya da yeni bir eyleme karar verme aşamalarından oluşmaktadır (akt: Yıldırım, A. & Şimşek H. 2013).

Eylem araştırmalarında nicel veri toplama yöntemleri de kullanılmakla birlikte daha çok nitel araştırma yaklaşımının kullanıldığı görülmektedir. Bunun nedeni nitel araştırmanın esnek bir yapıya sahip olması ve genelleme amacının ön planda olmamasıdır. Uygulama içinde yer alan bireyler kendi doğal ortamları içinde uygulama sürecini doğrudan gözlemleyebilme, sürece uygun veri toplama yöntemleri belirleyebilme (bireysel görüşme, grup görüşmeleri, döküman analizi, vb.) toplanan verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara göre yeniden veri toplama gibi kararları esnek bir yapı içinde alabilme olanağına sahiptirler. Uygulayıcının kendisi aynı zamanda veri toplama aracı olarak işlev görür. Yani önyargılardan ve kişisel varsayımlardan arındırılmış olması kaydıyla kendi algıları ve yorumları da araştırmada veri olarak kullanabilir. Ulaşılan sonuçlar doğrudan başka benzer ortamlara ve gruplara genellenemez, çünkü “her ortam kendine özgüdür” ilkesi bu süreçte de geçerlidir (Yıldırım, & Şimşek, 2013).

Johnson ‘a (2002) göre eylem araştırması, gerçek okul ya da sınıf ortamında öğretimin ya da eylemlerin niteliğini anlamak ve geliştirmek amacıyla yapılan bir araştırma sürecidir. Bu süreç önceden araştırılmış, düzenlenmiş, elde edilen bilgi ve verilerin, araştırmanın ilgili paydaşlarıyla paylaşılan bir araştırma türüdür. Bunun yanı sıra eylem araştırması, öğretmenlere uygulamalarını gözlemleme ve problemleri keşfetme olanağı tanıyan sistematik bir yöntemdir.

Bu anlamda araştırma modeline bakıldığında eğitimciler eylem araştırmasını;

- 1- Öğretmenlerin kendi öğretim yolları, öğrencilerin nasıl daha iyi öğrendiği ve ölçümlerin nasıl yapıldığı ile ilgili bilgi toplamak için kullandıkları sistemli bir araştırma,
- 2- Okul ve sınıf temelli eğitimsel uygulamaları geliştirmeyi amaçlayan ve genellikle öğretmenler tarafından gerçekleştirilen araştırmalar olarak görmektedirler (Demirel, 2005).

Johnson’a (2002) göre eylem araştırması süreci 9 basamaktan oluşmaktadır:

- a) Problemin ya da araştırma konusunun tanımlanması
- b) Problemin ya da araştırma konusunun kuramsal içeriği (alanyazın taraması)
- c) Veri toplama süreci için planlama yapılması
- d) Verilerin toplanması ve analizine başlanması
- e) Veri toplama sürecinde gerekirse araştırma problemin ya da sorularının değiştirilmesine

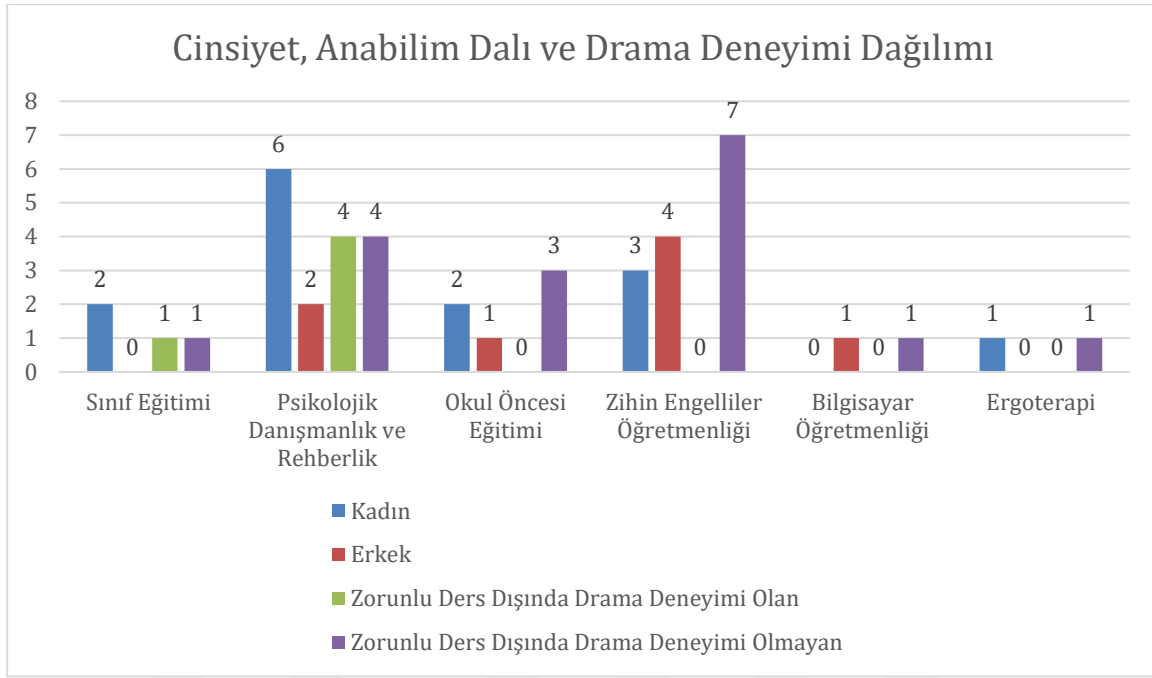
izin verme.

- f) Verilerin analizi ve düzenlenmesi
- g) Verilerin raporlaştırılması
- h) Sonuçların ve önerilerin ortaya konulması
- i) Eylem planının oluşturulması

2. Araştırma Grubu

Çalışmanın Araştırma grubunu, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde 2015-2016 döneminde farklı anabilim dallarında öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğretmen adayları aynı zamanda kısa adı EYAT olan Eğitimde Yaratıcı Drama Topluluğunun gönüllü katılımcılarıdır. Çalışma grubunda on dört kadın, sekiz erkek öğretmen adayı bulunmaktadır. Çalışma evreninin oluşturulmasında amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun durum örnekleme tercih edilmiştir. Uygun durum örnekleme, deney grubunun kolay ulaşılabilir olmasıyla ilişkilidir (Ekiz, 2009). Öğretmen adaylarının drama deneyimleri farklı seviyelerdedir. Topluluk üyesi öğrencilerin kimisi zorunlu ders olarak drama dersini kendi öğretim programlarında bir ders olarak almış, kimisi ise bir demokratik kitle örgütü olan Çağdaş Drama Derneğinden eğitim almıştır. Geriye kalan öğrencilerin deneyimleri ise topluluk çalışmalarında gerçekleştirilen drama çalışmalarından ibarettir.

Araştırmacı aynı topluluğun çalıştırıcılığını yapmakta ve akademik sorumluluğunu yürütmektedir. Araştırma grubunun süreç içerisinde birden fazla görevi bulunmaktadır. Araştırma grubu çeşitli katmanlardan oluşan araştırmanın belirli aşamalarında, araştırmaya veri toplama aracı olarak katkı vermişlerdir. Alan çalışması yapılan süreçlerde diğer paydaşların düşünce ve duygularını toplayarak veri toplama aracı görevini üstlenmişlerdir. Çalışmanın bir başka katmanında ise bu süreci deneyimleyen çalışma grubunun yaşantıları, araştırmanın verilerini oluşturmuştur. Araştırma süreci, hem çalışma grubunun alandan topladıkları verilere hem de kendi düşüncelerinin yer aldığı yaşantılara odaklanmayı hedeflemiştir.

Çizelge : 5 Cinsiyet, Anabilim Dalı ve Drama Deneyimi Dağılımı

Çalışma grubuna ilişkin oluşturulan çizelge incelendiğinde kadın öğretmen adaylarının nicel olarak fazlalığı göze çarpmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının zorunlu drama dersi dışında drama deneyimlerinin az olduğu görülmektedir. Grup üyelerinden sadece beş tanesinin kendi istenci ile üniversite dışında yer alan drama çalışmalarına katıldığı görülmektedir. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde yer alan öğretmen yetiştiren her anabilim dalından en az bir temsilcinin çalışma grubuna dahil olduğu görülmektedir. Bununla beraber öğretmen adayı olmayan bir grup üyesi bulunmaktadır.

3. Veri Toplama Kaynakları, Araçları ve Yöntemleri

Eylem araştırmasında sistematik veri toplama süreci gerçekleştirildiğinden, araştırmaya başlamadan önce ne tür verilerin, nasıl ve ne sıklıkta toplanacağına karar verilir (Kuzu, 2005). Toplanan verilerin niteliğini arttırmak amacıyla çeşitli veri kaynaklarından veri toplanmıştır. Araştırmanın asıl çalışma grubu olan öğrenci grubunun yanı sıra öğrenci grubunun temas ettiği diğer paydaşlardan toplanan veriler de çalışmaya yön vermiştir.

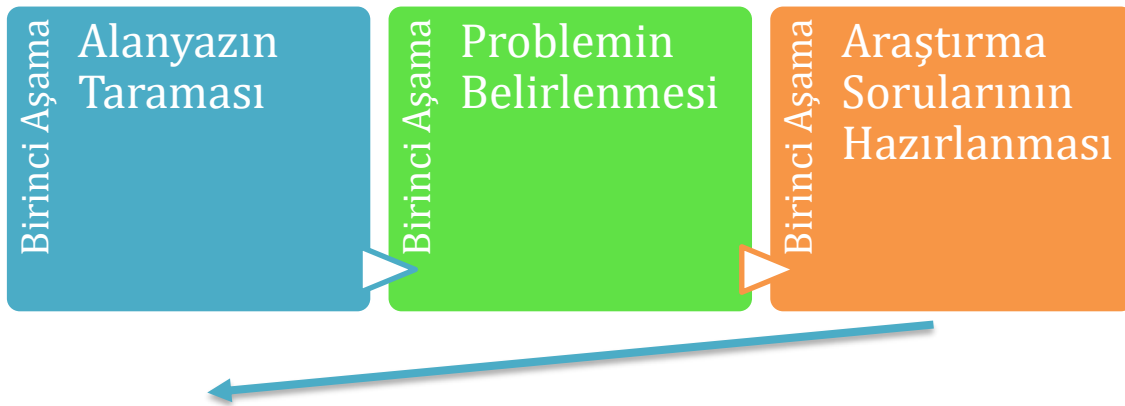
Araştırma üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci boyutta kullanımı konusunda örneği çok az olan ve kullanım kural-detayları pek az bilinen **komisyon modeli** betimlenmiştir. İkinci aşamada ise “komisyon model” uygulaması “uzman mantosu” yaklaşımının başlangıç

aşamaları da kullanılarak uygulanmaya çalışılmıştır. Bu aşamalar gerçekleştirilirken çalışma grubunun uzman mantosu ve komisyon modele ilişkin görüş ve düşünceleri de alınarak uygulamaya yönelik dönütler elde edilmiştir.

Araştırmanın üçüncü aşaması ise araştırma grubunun yaşadığı süreci analiz etmeye yönelik araştırmacının topladığı verilerden oluşmaktadır. Bu doğrultuda araştırma grubu öğrencileri yaşadıkları süreci yansıtan raporlar oluşturmuştur. Süreç sonunda araştırma grubu ile odak grup görüşmesi gerçekleştirilerek veriler çeşitlendirilmiştir.

3.1. Komisyon Model Ayrıntılandırılmasına İlişkin Verilerin Toplanması

Çalışmanın birinci aşaması olan komisyon modelinin betimlenebilmesi için öncelikli olarak alanyazın taraması gerçekleştirilmiş ve konuya ilişkin problemler belirlenmiştir. Problemlerin belirlenmesinin ardından drama alanında uzman kişilerden (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Sınıf Eğitimi ve Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğretim üyeleri) araştırmaya ilişkin görüşler alınarak komisyon modeli tanımaya ve betimlemeye yönelik sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular; eğitim ve sosyal yaşam çalışmalarında komisyon modelini daha önceden uygulamış olan ya da Dorothy Heathcote ile yakın iletişimde bulunup, Dorothy Heathcote'un yaptığı çalışmalara hakim olan drama uzmanları ile paylaşılmıştır. Uzmanların vermiş olduğu yanıtlar kategorilendirilerek incelenmiş ardından komisyon model betimlenmiş ve uygulama adımları ortaya konulmuştur. Çalışmanın birinci aşamasına ilişkin veri toplama süreci Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge : 6 Araştırmanın birinci aşaması için veri toplama süreci

3.1.1. Alanyazın Taraması

Drama alanının dünyadaki öncülerinden olan Dorothy Heathcote'un özgün yaklaşımlarından olan komisyon modeli kendi çalışmalarının son dönemine denk gelmektedir. Kullanım biçimi ve felsefesi incelendiğinde Dorothy Heathcote'un diğer yaklaşımlarından (özellikle uzman mantosu yaklaşımından) oldukça beslenen komisyon modeli yaklaşımının, drama alanına yeni sorular sunduğu görülmektedir. Dorothy Heathcote'un kendi çalışmalarına ilişkin kendisi tarafından yazılan dökümanlar incelendiğinde; komisyon modele ilişkin kaynakların azlığı göze çarpmaktadır. Diğer uzmanların Heathcote'un komisyon modeli yaklaşımına ilişkin yazmış olduğu alanyazın çalışmaları incelendiğinde ise özel görüşme ve röportaj gibi çalışmaların dışında kaynaklara ulaşmak mümkün olmamaktadır.

Drama alanı için yeni bir yaklaşım olan komisyon modelinin kurgusal dünyada gerçekleşmemesi, alışlagelmiş drama yaklaşımlarından farklı bir yaklaşım olduğunu düşündürmektedir. Gerçek dünyada var olan bir gerilimi çözme çabasının diğer drama uzmanları tarafından yeterince kabul görmediği ya da tartışılmadığı söylenebilir .

Araştırmacı; yeterince anlaşılmayan ya da dramının kendi kabulleri içerisinde kendisine yeterince yer edinemeyen komisyon modeline ilişkin yazılı kaynak bulma güçlüğü yaşamıştır. Bu gerekçeyle alanyazın taraması yoğunlukla, Dorothy Heathcote'un önceki yaklaşımları, felsefesi ve uygulamaları üzerinden ilerlemiştir. Araştırmacının daha önceden Dorothy Heathcote ile yapmış olduğu görüşme dökümanları ve araştırmacının ortaya koyduğu soruları yanıtlayan, Dorothy Heathcote ile çalışmalar yürütmüş diğer alan öncülerinin görüşleri, alanyazın taraması için veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

Bu girişimlerin yanı sıra Dorothy Heathcote'a ilişkin oluşturulan ve Manchester Metropolitan Üniversitesi'nde yer alan Dorothy Heathcote arşivi incelenmiştir. Arşivde yer alan çalışmaların da yoğunlukla önceki yaklaşımlara odaklanması gerekçesiyle komisyon

modeline ilişkin kaynakların yetersizliği bir kere daha araştırmanın sınırlılıkları arasında yer alacak bir gerçeğe dönüşmüştür.

3.1.2. Problemin Belirlenmesi

Dorothy Heathcote kendisi ile yapılan görüşme içerisinde drama alanına kazandırmış olduğu yaklaşımları özellikle sorumluluk verme ve katılımcının gerçekten yaptığı işe inanması bağlamında farklı açılardan değerlendirmiştir. Bu değerlendirmeler içerisinde; komisyon modeli yaklaşımının kendi yaşamının son dönemlerine denk gelmesi nedeniyle yeterince uygulama yapamadığını belirtmiştir. Yapmış olduğu uygulamalarda ise gerçek yaşamda var olan ve drama uygulaması içerisinde, gerçek yaşamda çözülmeye çalışılan bir çatışmanın daha fazla sorumluluk ürettiğini belirtmiştir.

Dorothy Heathcote'un az bilinen ve uygulamasına pek rastlanmayan bu yaklaşımını, drama alanında kuramsal açıdan ayrıntılandırılmamış olması ve uygulama örneklerinin az oluşu önemli bir eksik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dorothy Heathcote'un iddia ettiği biçimde komisyon modelinin sorumluluk üretme durumu ve katılımcılarının yapılan işi sahiplenmesi durumu önemsenmesi gereken noktalar olarak görülmektedir.

Uzman mantosu yaklaşımı ve komisyon modeli yaklaşımının uygulama benzerlikleri ve farklılıkları bir başka ayrıntılandırılması gereken konu başlığı olarak ortaya çıkmıştır. Bu karşılaştırma beraberinde drama alanı için önemli olduğu düşünülen gerçek-kurgu-sorgu-sorumluluk tartışmalarına da veri sağlamıştır. Komisyon model uygulamasının bu tartışmalara uygun ortam ve olanak sağladığı düşünülmektedir.

3.1.3. Araştırma Sorularının Hazırlanması

Komisyon model yaklaşımına ilişkin alanyazında yeterli bilgi yer almamaktadır. Araştırmacı komisyon model yaklaşımının tanımını, uygulama kurallarını ve yaklaşımın felsefesini anlamaya yönelik alan uzmanlarına yöneltilmek üzere açık uçlu sorular hazırlamıştır. Hazırlanan bu sorular dayanağını, daha önceden araştırmacının yaptığı Dorothy Heathcote görüşmesinden almaktadır. Dorothy Heathcote; kendisiyle yapılan görüşmede, yoğunlukla komisyon modelin biçimsel noktalarına değinmiştir.

Araştırmacı bu doğrultuda komisyon modelin özünü, kullanımını ve diğer alan öncüleri tarafından kabulünü de ortaya çıkaracağını umduğu soruları hazırlamıştır. Bu sorular, daha önceden Dorothy Heathcote'un çalışma arkadaşı ya da öğrencisi olmuş olan alan uzmanlarına gönderilmek üzere hazırlanmıştır.

Araştırma sorularında yukarıda yer alan sorgulamalarla beraber; komisyon modelin drama dünyasında tartışma açtığı nokta olan, -mış gibi yapma ve gerçek yaşamda var olan gerçek bir anın gerilimini yaşama durumunu irdelleyecek sorulara yer verilmiştir.

3.1.4. Uzman Görüşleri Alınarak Hazırlanan Araştırma Sorularının Düzenlenmesi

Araştırmacı alan uzmanlarına göndermek üzere hazırlamış olduğu araştırma sorularını, gözden geçirmek ve uygun düzenlemeleri gerçekleştirmek adına Tez İzleme Komisyonu üyelerine danışmıştır. Tez izleme Komisyonu üyeleri, dramanın Türkiye'de bulunan drama alan öncüleridir. Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ömer Adıgüzel ve Doç. Dr. Ayşe Okvuran, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Ali Öztürk Tez İzleme Komisyonunu üyeleridir.

Araştırmacı hazırlamış olduğu soruları alan uzmanlarına sunmuş ve gerekli düzenlemeleri geri bildirim olarak edinmiştir. Geri bildirimler genel olarak soruların köklerinin değişimi ve kullanılan sözcüklerin gözden geçirilmesi gibi değişiklikleri içermektedir.

Soruların düzenlenmesinin ardından soruların ingilizce diline çevrilmesi aşamasına geçilmiştir. Araştırmacı soruların ingilizce diline çevirisini kendisi gerçekleştirmiştir. Çeviri işleminin sağlaması ise; altı yıldan bu yana Amerika Birleşik Devletlerinde ikamet etmekte olan, drama alanını bilen ve uygulamacısı olan Doç. Dr. Oylum Akkuş İspir tarafından gerçekleştirilmiştir.

3.1.5. Soruların Belirlenen Uzmanlara Gönderilmesi

Soruların hazırlanmasının ardından komisyon modeli tanımlamak ve ayrıntılandırmak için dünyanın farklı ülkelerinde drama alanında çalışan akademisyen ve uygulamacıların belirlenmesine geçilmiştir. Soru yöneltilecek alan uzmanları belirlenirken özellikle Dorothy Heathcote'un çalışmalarını bilen, tanık olan ya da uygulayan uzmanlar olmasına dikkat edilmiştir.

Dorothy Heathcote'un yol arkadaşı sayılabilecek, beraber birçok çalışmaya imza attığı öncü Gavin Bolton'dur. Araştırmaya katkı getirmesi amacıyla iletişime geçilen öncülerden İngiltere'den Gavin Bolton, sağlık gerekçesiyle çalışmaya yardımcı olamayacağını belirtmiştir.

Norveç'te Bergen Üniversitesi'nde çalışmalarını sürdüren Prof. Dr. Kari Mjaaland Heggstad daha çok Dorothy Heathcote'un ilk dönem çalışmalarını uyguladığını dolayısıyla "komisyon modeli" ne ilişkin pek bilgisi olmadığını ifade etmiştir.

Avustralya The University of Melbourne da çalışmalarını sürdüren Prof. Dr. John O'toole kendisiyle iletişime geçildiğinde öncelikle araştırmaya yardımcı olacağını belirtmiştir. Kendisiyle paylaşılan araştırma sorularının ardından ise çalışmanın kapsamlı olduğunu ifade etmiştir. "Komisyon modeli" yaklaşımına ilişkin vereceği yanıtların belirsiz olduğunu Dorothy Heathcote'un diğer yaklaşımlarına hakim olduğunu (Uzman mantosu, öğretmen role girmesi, süreçsel drama gibi) ve onlara ilişkin her soruyu yanıtlayabileceğini belirtmiştir. Araştırma sorularını inceleyip geri bildirimde bulunduğu çalışmanın önemli olduğunu vurgulamıştır.

İngiltere Warwick Üniversitesi'nde çalışmakta olan Prof. Dr. Jonothan Neelands ise Dorothy Heathcote'un çalışmalarını bildiğini, saygı duyduğunu fakat artık kendi drama anlayışının ve çalışma yönteminin farklı olduğunu vurgulamıştır.

Norveç Bergen Üniversitesi'nde çalışmalarını sürdüren ve Dorothy Heathcote hakkında önemli çalışmalar gerçekleştirmiş Prof. Dr. Stig Eriksson ise "komisyon modeli" çalışmasının uygulamasını gerçekleştirmediği için yardımcı olamayacağını belirtmiştir.

Norveç Üniversitesi'nden Prof. Dr. Anna Lena Oestern ise Dorothy Heathcote'un "komisyon modeli" yaklaşımına ilişkin bilgisi olmadığını belirtmiştir. İletişim kurulması gereken doğru kişinin Prof. Dr. Stig Eriksson olduğunu ifade etmiştir. Stig Eriksson ile yapmış olduğu görüşmenin ardından ise aktaracağı bilgilerin yüzeysel kalabileceğini belirtmiştir.

Kanada Toronto Üniversitesi'nde çalışmalarına devam eden Prof. Dr. David Booth "komisyon modeli" yaklaşımına ilişkin özellikle katılımcısına sorumluluk kazandırma bağlamında önemli bilgiler vermiştir. Dorothy Heathcote'un yaklaşımlarını anlattığı bir makaleyi araştırmacı ile paylaşmıştır. David Booth'un vermiş olduğu yanıtlar, ayrıntılı biçimde bulgular bölümünde irdelenmiştir.

Tez izleme komisyonunun önerileri ile iletişime geçilen Uluslararası Drama/Tiyatro Eğitim Derneği (IDEA - International Drama/Theatre Education Association) eski başkanı

Patrice Baldwin, araştıma sorularına kendi deneyimlerinden yola çıkarak yanıt vermiştir. Patrice Baldwin'ın vermiş olduğu yanıtlar ayrıntılı biçimde bulgular bölümünde irdelenmiştir.

Birmingham City Üniversitesi doktora öğrencisi olan ve son dönemde Macaristan'da yapılan drama çalışmalarına katkılar sunan Adam Bethlenfalvy, önceden yapmış olduğu Dorothy Heathcote görüşmelerinin dökümanlarını paylaşarak çalışmaya katkı sunmuştur. Paylaşılan görüşme dökümanları Dorothy Heathcote'un yaklaşımlarına ilişkin kendi cümlelerini barındırdığından önem taşımaktadır.

Tez izleme komisyonun önerdiği bir diğer isim ise İrlanda Trinity College da görev yapmakta olan Doç. Dr. Carmel O'Sullivan'dır. Carmel O'Sullivan ile birden fazla defa iletişime geçmeye çalışılsa da başarılı olunamamıştır.

3.1.6. Sorulara Verilen Yanıtların Kategorilendirilmesi

Uzmanlardan gelen yanıtlardan yola çıkarak komisyon model tanımını ve işlevini ortaya koymaya çalışan kodlar oluşturulmaya çalışılmıştır. Uzmanlardan edinilen ham verilerde yer alan anlamlı sözcük, cümle ve tanımlamalar araştırmacı için ilk kodları oluşturmuştur. Daha sonra bu kodlamalar birbirleriyle ilişkili olabilecek bir biçimde kategorilere ayrılmıştır. Araştırmanın bu bölümünde, ham verilerin azlığının ve verilerde yer alan bilgilerde ortak noktaların sıklıkla buluşmasının kategori oluşturma aşamasını kolaylaştırdığı fakat kısırlaştırdığı söylenebilir. Belirlenen kategorilerden yola çıkarak kavramsal bir çerçeve oluşturmak, kuramsal bir bütün ortaya çıkarmak, komisyon modelin tanımı yapmak ve uygulama aşamalarını belirlemek adına üst kavramlar oluşturularak temalar belirlenmiştir.

3.1.7. Komisyon Modelin Betimlenmesi ve Uygulama Adımlarının Oluşturulması

Araştırma süreci devam ederken belirlenen ilk kod, kategori ve temalar çalışmanın adımlarını belirlemiştir. Bu ilk veri anlamlandırmasının ardından araştırmacı; esnek bir biçimde yapılandırılmış çerçeve plan hazırlamıştır. Çerçeve plan doğrultusunda öncelikle, komisyon modelin gerektirdiği ve çalışmanın başlangıcı sayılabilecek “istemcinin bulunması” ile çalışma başlamıştır. Ankara Üniversitesi bünyesinde açılacak olan Kültür Sanat Merkezi'nden sorumlu birim olan Ankara Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı; *gerçek yaşamda var olan ve gerçek bir zaman aralığında bitirilmesini beklediği* bu çalışmanın gerçekleştirilmesi için Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitimde

Yaratıcı Drama Topluluğu üyelerini görevlendirmiştir. Araştırmacı, görevlendirilen topluluğun çalıştırıcılığını yapmakta ve akademik sorumluluğunu yürütmektedir.

Çalışmanın uygulama adımlarının belirlenmesi; komisyon model ve eylem araştırmasının doğası gereği uygulama grubu tarafından belirlenmiştir. Her uygulamadan sonra çalışma grubu bir sonraki uygulama biçimini, yerini ve süresini tartışarak ortak karar vermiştir.

3.2. Komisyon Modelin Uygulanmasına İlişkin Verilerin Toplanması

İkinci aşamada ise komisyon modelinin uygulama kuralları dikkate alınarak “gerçek yaşamda karşılığı bulunan bir çalışma” ile komisyon modeli uygulanmaya çalışılmıştır. Bu aşamada Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi’nin yapılmasına yönelik alan çalışması gerçekleştirilmiş ve alandan toplanan veriler öneriler halinde istemci olan Ankara Üniversitesi Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı’na iletilmiştir. Drama uygulamalarında gerçek yaşam ve kurgusal dünya ilişkisinin de incelendiği çalışmada komisyon modele ön hazırlık olması için uzman mantosu yaklaşımı da kullanılarak planlamalar gerçekleştirilmiş ve komisyon modelin planlama adımları belirlenmiştir.

Komisyon modelin planlama adımları oluşturulduktan sonra araştırma grubu ile çalışmanın ikinci aşamasına geçilmiştir. Bu süreç içerisinde grup katılımcıları ile yapılan çalışmada “eylem araştırmasının gereklilikleri” yerine getirilmiştir. Buradan hareketle her uygulama adımının ardından gereksinimler doğrultusunda katılımcılar tarafından yeni bir uygulama adımı belirlenmiştir. Bu süreç içerisinde katılımcılar Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi’nin kurulması aşamasında görüştükleri paydaşlardan (Ankara Üniversitesi Rektörü, Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Koordinatörü, Ankara Üniversitesi Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Kültür Şube Müdürü, farklı fakültelerde öğrenim görmekte olan Ankara Üniversitesi Öğrencileri, Uzmanlar (iç mimarlar, özel kültür-sanat evi sahipleri...) veriler toplamışlardır. Araştırmacı ise bu süreç içerisinde araştırma grubunun bir parçası olmaya çalışmış olsa da çoğunlukla bir rehber sorumluluğunda yol gösterici olmuştur.

3.2.1 Uzman Mantosu Yaklaşımı ve Kurgusal Bir Kültür Sanat Merkezi

Çalışmanın ikinci aşamasının hemen başında çalışma grubu üyeleri ile Dorothy Heathcote’un özgün yaklaşımlarından olan “uzman mantosu uygulama adımları” gerçekleştirilmiştir. Uzman mantosu yaklaşımında katılımcılar kurgusal bir biçimde bir mimarlık şirketi çalışanları olmuşlar ve kurgusal bir kültür sanat merkezi kurmaya

çalışmışlardır. Bu doğrultuda öncelikli olarak kurgusal kuruma aidiyet duygusunun geliştirmek ve ortak bir biçimde yapılacak olan işe “inaniş” oluşturmak amacıyla bir dizi çizim ve yazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Çalışma grubu üyeleri kurgusal biçimde oluşturdukları işyeri ortamına alışmak, yadırgamamak ve bu ortamın gerektirdiği dili kullanabilmek için farklı aşamalarla uygulanan çalışmalara dahil olmuştur. Bu çalışmalar arasında isimlikler hazırlamak, kültür sanat merkezinin amaçlarını belirlemek, kültür sanat merkezinin bölümlerini belirlemek, bu bölümleri herhangi bir maddi sınırlama olmaksızın tasarlamak, bu tasarımı gerçekleştirirken ilgilenmeyi tercih ettikleri bölümler hakkında uzman kişilerden ve bilimsel bilgilerden faydalanıp çalışmalarını yeniden gözden geçirmek, oluşturdukları bölümleri üç boyutlu çalışmalar haline getirerek ilgili bölümleri arkadaşlarına tanıtmak... gibi çalışmalar yer almaktadır. Araştırma grubu uzman mantosu çalışmasında çeşitli aşamalardan geçerek, yaklaşık üç haftalık bir uygulama sürecine dahil olmuştur.

3.2.2 Ankara’da Bulunan Bazı Kültür-Sanat Merkezlerine Gerçekleştirilen Ziyaret ve Yapılan Görüşmeler

Çalışma grubunun uzman mantosu çalışmasını bitirmesinin ardından komisyon modeli uygulamasının ilk alan çalışması adımları sayılabilecek etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda çalışma grubu, kendilerinin daha önceden gittiği, çalışma grubunun arkadaşları ve araştırmacı tarafından önerilen özellikle Ankara’da düzenli etkinlikler düzenleyen kültür sanat merkezlerine ziyaretler gerçekleştirmiştir. Yapılan ziyaretlerde kültür sanat merkezlerinin sorumluları ile kültür sanat merkezlerinin sorunları, etkinlikleri, bölümleri, tasarımları, ziyaretçileri... gibi konularda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ziyaret gerçekleştirilen kurumlar arasında Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi, Bambu Kültür Sanat Merkezi, Cer Modern, Kore Kültür Merkezi, Nazım Hikmet Kültürevi... gibi kurumlar yer almaktadır. Çalışma Grubu bu gezi ve ziyaretlerden elde ettikleri deneyimleri diğer grup arkadaşları ile paylaşmışlardır. Elde edilen bulgular ve paylaşımlardan yola çıkarak Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi yapılanmasına aktarılabilecek bilgiler ve alternatifler oluşturulmuştur.

3.2.3 Kültür Sanat Merkezi Tasarı Binasının Gezilmesi

İkinci aşama çalışmalarının bir sonraki adımında; çalışma grubu, Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi olması tasarlanan eski Ankara Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı binasını gezmiştir. Çalışma grubunun yapmış olduğu gezi sırasında bina yarı kullanım haldedir. Sağlık hizmetlerine geçici olarak devam edilen binada boşaltılmış olan odalar çalışma grubu ile beraber gezilerek daha önceden uzman mantosu çalışmasında tasarlanan odalar ve uygunlukları tartışılmıştır. Çalışma grubu bu süreç içerisinde öncelikle hep birlikte binayı gezip binaya ilişkin düşüncelerini videolara kaydetmiştir. Hep birlikte yapılan ilk gezinin ardından grup; daha küçük sayıda gruplara ayrılarak çalışmıştır. Küçük gruplar, uzman mantosu çalışmasında ayrıntılandıkları bölümlere ilişkin uygun olabilecek odalara odaklanmışlardır. Bu doğrultuda belirledikleri bölümlere ilişkin notlar çıkarmış, eksikler belirlemiş ve bir sonraki adımlarını tartışmışlardır.

3.2.4 Çalışma Grubunun Diğer Paydaşlar ile Buluşması

Çalışma grubu; çıkardığı notlar, belirlediği eksikler doğrultusunda yeni çalışmalar geliştirmek için düzenli toplantılar gerçekleştirmiştir. Yapılan toplantıların ardından Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezine temas edebilecek insanlarla bir araya gelebilmek ve onların da düşüncesini sürece katmak için adımlar belirlemişlerdir. Bu doğrultuda çalışma grubu, öncelikli olarak kendi düşüncelerini yansıtan ve başka insanların düşüncelerini de veri olarak ortaya koyabilecek anketler oluşturmuşlardır. Oluşturulan bu anketlerin kimlerle, nasıl buluşması gerekliliği de grup tarafından tartışılmıştır. Grup öncelikle anketin bir pilot uygulama çalışması sayılabilecek bir biçimde Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğrencileri ile buluşmasına karar vermiştir. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğrencileri ile gerçekleştirilen bire bir anket uygulamalarında, çalışma grubu; ankette yer alan soru ve önerilerin anlaşılmayan yerlerini belirlemişler ve daha ayrıntılı veri toplayabilecekleri bir biçimde yeniden düzenlenmiştir.

Ankette yer alan soruların gözden geçirilmesi ve yeniden düzenlenmesinin ardından oluşturulan yeni anketin diğer paydaşlarla buluşması sağlanmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda çalışma grubu, Ankara Üniversitesi Cebeci ve Tandoğan yerleşkesinde yer alan farklı bölüm ve sınıf öğrencileri ile görüşmüştür. Çalışma grubu verilerin farklı paydaşlardan da edinilmesi amacıyla öğrencilerin yanı sıra üniversite akademik ve idari personeli ile de görüşmüştür. Çalışma grubu, ankette yer verdikleri açık uçlu sorular ile Ankara Üniversitesi Kültür Sanat

Merkezini kullanması muhtemel paydaşların düşüncelerini alarak çalışmalarını daha detaylı bir adıma taşımıştır.

3.2.5 Ankara Üniversitesi Rektörü ile Yapılan Görüşme

Çalışma grubunun kendi arasında yapmış olduğu görüşme ve değerlendirmeler sonucunda daha sağlıklı bilgiler edinmek ve çalışma sınırlılıklarına ilişkin daha net bilgilere ulaşmak amacıyla üniversite bünyesinde görevde olan karar vericilerle de görüşme gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş ile bir görüşme toplantısı için randevu alınmıştır. Toplantıya, çalışma grubunu temsilen 6 kişilik bir grup katılmıştır. Çalışma grubundan toplantıya katılacak küçük grubun seçiminde araştırmacı belirleyici olmuştur. Bu belirleme kadın-erkek dengesi gözetilerek kurulmuş ve her sınıf düzeyinden bir temsilci yer almasına dikkat edilmiştir.

Çalışma grubunun temsilcileri; görüşmeye gitmeden önce diğer grup arkadaşları ile toplantıda sorulacak sorulara ve edinilmesi gereken bilgilere ilişkin kısa bir çalışma gerçekleştirmiştir.

Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş ile yapılan görüşme sonucunda rektörün beklentileri, Kültür Sanat Merkezinin geleceğine ilişkin düşünceleri, çalışmanın ve binanın sınırlılıkları (yıkım, değişim, ekonomik vb. açıdan), gibi konu başlıklarında bilgiler edinilmiştir. Özellikle sınırlamalar konusunda Ankara Üniversite Rektörü tarafından araştırma grubuna sunulan bilgiler, çalışma sınırlarının gerçekliği ve çalışma grubunun bir sonraki çalışma adımlarını doğrudan etkilemiştir.

3.2.6 Ankara Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Kültür Şube Müdürü ile Yapılan Görüşme

Çalışma grubu temsilcileri, Ankara Üniversitesi Rektörü ile yaptığı görüşmenin ayrıntılarını çalışma grubu ile paylaşmışlardır. Bu paylaşımın ardından bazı teknik konularda daha ayrıntılı ve kesin bir bilgiye sahip olan Ankara Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Kültür Şube Müdürü Şükrü Gülfidan ile görüşme gereksinimi doğmuştur. Kültür Şube Müdürü Şükrü Gülfidan, çalışma grubunun etkinlik adımlarını değerlendirdiği toplantıya davet edilmiştir.

Kendisi ile yapılan görüşmede Kültür Sanat Merkezi Binası yıkım, değişim sınırlılıkları öğrenilmiştir. Çalışma grubu bu ayrıntıların yanı sıra ekonomik sınırlılıklar konusunda da daha ayrıntılı bir bilgiye sahip olmuştur. Kültür Şube Müdürü Şükrü Gülfidan; Ankara Üniversitesi Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı adına, beklentilerini ve düşüncelerini paylaşmıştır. Yapılan toplantıda Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi için düşünülen resmi açılış tarihi ve esnekliği gibi konularda da görüş alınarak çalışma grubunun çalışma hızına, biçimine ilişkin düşünceler tartışılmıştır.

3.2.7 Mimar Yardımı ile Kültür Sanat Merkezi Binasının Yeniden Gezilmesi

Çalışma grubunun paydaşlardan ve karar vericilerden elde ettiği görüş ve düşünceler doğrultusunda Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi Binasını yeniden daha dikkatli bir biçimde gezme gereksinimi ortaya çıkmıştır. Yapılması düşünülen bölüm ve eklemelerin gerçek sınırlılıklar ile birleşmesi ve yer yer çatışması sonucunda, çalışma grubu bir iç mimar ile görüşmek istemiştir. Bu doğrultuda araştırmacı aynı zamanda Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı öğrencisi olan iç mimar Özlem Dengiz Uğur ile çalışma grubunun buluşmasını sağlamıştır.

İç Mimar Özlem Dengiz Uğur ile beraber gerçekleştirilen bina gezisi sırasında çalışma grubu kendi düşüncelerinin yanı sıra alandan topladığı bilgiler ve istekleri de harmanlayarak yeniden bina bölümlerini belirlemeye çalışmıştır. Bir uzman eşliğinde gerçekleştirilen bu gezinin ardından, iç mimarın çalışma grubuna verdiği bilgiler doğrultusunda çalışmanın yeni boyut ve düşüncelere evrildiği söylenebilir.

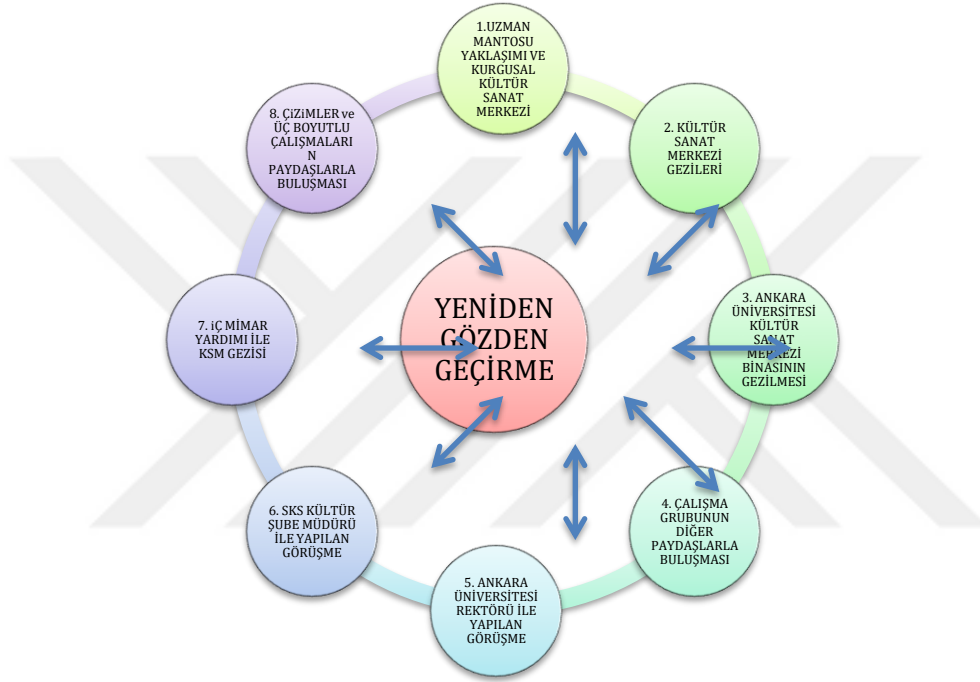
3.2.8 Çizimler ve Üç Boyutlu Çalışmaların Paydaşlarla Buluşması

Çalışma grubu; araştırmaya ilişkin uzun soluklu ayrıntılandırma etkinlikleri ile yapmak istedikleri ve yapabilecekleri arasında doğrusal, gerçekçi bir ilişki kurmaya çalışmıştır. Sürecin bu noktasına varıncaya değin ortaya çıkardıkları düşünceleri; soru, çizim ve üç boyutlu çalışmalarla olabildiğince çok paydaşla buluşturmaya çalışmışlardır.

Bu doğrultuda çalışma grubu küçük gruplara ayrılarak Kültür Sanat Merkezi ile ilgili tasarladıkları her bölümün çizimlerini yapmaya çalışmıştır. Bu çizimlerin yanı sıra artık materyaller ve fon kartonları kullanarak oluşturdukları 3 boyutlu çalışmalarını ortaya çıkarmışlardır. Ortaya çıkan bu görsellerle beraber yeniden alan çalışmasına çıkan çalışma grubu Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi binasına ilişkin düşüncelerini daha somut bir

biçimde paydaşlarla buluşturmışlar ve bu paydaşlardan çalışmaya ilişkin farklı geri bildirim edinmişlerdir. Yoğunlukla Ankara Üniversitesi Cebeci Yerleşkesi ve Tandoğan Yerleşkesinde öğrenim gören öğrenciler ile bir araya gelen çalışma grubu, yapmış oldukları görüşmeleri yazılı olarak raporlaştırmış ve Ankara Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı ile paylaşmıştır.

Araştırma grubu, araştırmacının isteği doğrultusunda gerçekleştirdikleri çalışmalara ilişkin küçük gruplar halinde, amatör kısa filmler çekerek süreç içerisinde yaşadıkları durumları ve düşüncelerini dile getirmişlerdir.

Çizelge : 7 Araştırmanın ikinci aşaması için veri toplama süreci

3.3. Katılımcı Grubun Komisyon Model Deneyimine İlişkin Verilerin Toplanması

Çalışmanın üçüncü aşaması; tüm araştırma sürecini deneyimleyen ve süreç içerisinde birebir veri toplama aracı olarak çalışan Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitimde Yaratıcı Drama Topluluğu üyelerinin yaşantılarına odaklanmıştır.

Çalışma grubunun araştırma süreci içindeki yaşantıları, gerçek yaşam içerisinde yer alan bir yapılanmayı sahiplenmeleri, bu sahiplenmenin kırıldığı noktalar ve gerekçeleri, kendi grupları içerisinde yaşadıkları öznel durumlar ve hissettirdikleri, Araştırma grubunu motive eden ve güdüleyen etmenler... gibi durumlar irdelenmeye çalışılmıştır. Bu başlıkların yanı sıra öğrenci topluluğunun araştırma süreci içerisinde kendi yaşantılarından yola çıkarak,

“Komisyon Model” yaklaşımını tanımlamaları istenmiştir. Son olarak çalışma içerisinde yer alan gerçek ve kurgusal durumların sorumluluk üretme noktalarında nasıl, ne biçimde etkili olduğuna ilişkin değerlendirme yapmaları istenmiştir.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitimde Yaratıcı Drama Topluluğu öğrencileri bu süreç içerisinde kendi aralarında alacakları hızlı kararlar ve yapacakları işler için mobil telefonlarından bir “iletişim grubu” oluşturmuşlardır. Grup üyeleri yapılan her etkinliğin ardından süreç içerisindeki yaşantılarını ve izlenimlerini anlatan “yansıtıcı günlükler” yazmışlardır. Çalışma grubu üyeleri, yazmış oldukları günlükleri düzenli olarak araştırmacı tarafından oluşturulan “elektronik posta grubuna” göndermişlerdir. Bu paylaşımların yanı sıra araştırma grubu, kapalı bir sosyal ağ grubu oluşturmuştur. Yaptıkları çalışmalara ilişkin birbirlerine geri bildirimlerde bulunarak etkileşimli bir biçimde grubu kullanmışlardır. Veri deposu olarak da kullanılan sosyal alanın birbirlerine daha hızlı tepki verebildikleri için çalışma grubunu daha verimli kıldığı söylenebilir.

Araştırma grubu süreç devam ederken; tez izleme komisyonuna bir sunu gerçekleştirmiş ve bu sunuda çalışmanın o anına varıncaya değin yapmış oldukları etkinlikleri ve geçirmiş oldukları yaşantılarını paylaşmışlardır. Araştırmacı bu sunum için araştırma grubunun küçük gruplarından ayrı ayrı odaklandıkları Kültür Sanat Merkezi bölümüne ilişkin tanıtıcı bir “kısa film” oluşturmalarını istemiştir.

Tüm çalışmalar bittikten sonra araştırma grubu tarafından çalışma istemcisi olan Ankara Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı’na genel bir rapor hazırlanmıştır. Bu rapor çalışmanın diğе paydaşlarından toplanan istekleri de doğrudan içermektedir.

Raporlar teslim edildikten sonra yaşanan süreci daha ayrıntılı betimlemek ve araştırma grubunun dinamiklerini ortaya koymak amacıyla odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Farklı zamanlarda gerçekleşen üç “odak grup görüşmesi” katılımcıları, olabildiğince farklı alt çalışma gruplarından seçilmiştir.

Üçüncü Aşama Çalışmaları

3.3.1 Günlüklerin Oluşturulması

Araştırmacı; araştırma grubu üyelerinden, kendi düşünce ve yaşantılarını günlük biçiminde yazmalarını istemiştir. Diğer araştırma grubu üyelerinden bağımsızca yapılandırılan bu günlükler düzenli olarak, araştırmacı tarafından oluşturulan elektronik posta grubuna gönderilmiştir. Çalışmanın ilk aşamalarında daha düzenli bir günlük paylaşımı

olurken çalışmanın son süreçlerine doğru araştırmacı grubunun gönderdiği günlüklerin niceliğinin ve niteliğinin azaldığı söylenebilir.

Çalışma grubunun süreçten yorulmaları, kendi aralarında yaptıkları paylaşım ve işlerdeki dengesizlikler, Türkiye'nin çeşitli illerinde yaşanan bombalı saldırıların yarattığı korku, bu nitel ve nicel azlığa gerekçe olarak gösterilebilir.

Bütün bunlara rağmen yazılan günlüklerin araştırma grubunun ilk zamanlarda yaşadıkları heyecan, duygu, düşünce, yaşantı ve beklentileri analiz etmek adına önemli bir veri toplama aracı olduğu söylenebilir.

3.3.2 Sosyal Ağ Grubu ve Mobil İletişim Grubu İçerisinde Paylaşımlar

Araştırmacı grubun kendi arasında hızlı iletişim kurmak, etkileşimli geri bildirimler elde etmek gibi amaçlarla kurmuş oldukları sosyal ağ grupları ve mobil iletişim grubu bir çeşit veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Araştırma grubu üyeleri, diğer çalışma arkadaşlarına öneri olarak paylaştıkları aksesuar, boya, tablo, sanat merkezi bölümü... vb. gibi örnekleri paylaşırken bu ağları kullanmışlardır. Grup üyelerinin kendi mobil telefonlarını kullanmaları, internet erişimi ile yaptıkları araştırmalar ve bu araştırmaları etkileşimli olarak hızlı bir biçimde kararlarına yansıtma çabalarının, araştırma sürecine olumlu katkılar getirdiği söylenebilir.

3.3.3 Kısa Film Oluşturma

Araştırmanın bu aşaması, katmanlı bir biçimde yapılandırılan araştırmanın, aynı zamanda bir özet çalışması olarak da değerlendirilebilir. Çalışma grubu, topladıkları tüm verileri değerlendirerek kendilerince önemli olduğuna inandıkları ayrıntıları raporlaştırmış ve küçük gruplar halinde süreç içerisinde yoğunlukla odaklandıkları bölümlere ilişkin amatör bir kısa film oluşturmuşlardır. Araştırmacı bu aşamada; süreci özetleyen, yapılan çalışmaları anlatan ve grup üyelerinin kendilerini değerlendirdikleri bir kısa film olması gerekliliğini çalışma grubuyla paylaşmıştır.

Çekilen kısa filmlerden bir tanesi üçüncü tez izleme komisyonunda, komisyon da yer alan öğretim üyeleri ile paylaşılmıştır. Oluşturulan raporlar ise kültür sanat merkezi binasının yapımında dikkate alınması için ilgili karar verici makamlarla paylaşılmıştır.

3.3.4 Odak Grup Görüşmelerinin Gerçekleştirilmesi

Çalışma grubunun süreç içerisindeki yaşantılarını (kaygılarını, etkileşimlerini, katılımlarını, çalışmaya ilişkin düşüncelerini ve duygularını...) daha açık bir biçimde ortaya koymak amacıyla çalışma grubu üyeleri ile odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda; yoğunlukla çalışma grubunun oluşturduğu farklı alt gruplarda görev alan araştırmacılarla, farklı zamanlarda yapılan odak grup görüşmelerinden daha önceki veri toplama araçlarında yeterince ortaya çıkmayan verileri toplama amacı güdülmüştür.

Çalışma grubu ile yapılan görüşmeler, çalışma bitiminden yaklaşık iki hafta sonra gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında; odak grup görüşmesinin amaçları arasında yer alan, grup üyelerinin daha önceki veri toplama süreçlerinde bahsetmeyi unuttukları yaşantı ayrıntılarını birbirlerine anımsatmaları da sıklıkla gerçekleşmiştir. Görüşmeler yaklaşık 60 dakika sürmüştür ve ses kaydı altına alınmıştır.

Odak grup görüşmesi sürecine, araştırma grubuna dahil olan iki öğrenci özel gerekçeleri ile katılamamışlardır. Bu görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme biçiminde hazırlanmıştır. Araştırmacının hazırlamış olduğu görüşme soruları içerisinde “Komisyon Model” yaklaşımını ve “Uzman Mantosu” yaklaşımını karşılaştıracak, katılımcı gözünden değerlendirecek sorulara da yer verilmeye çalışılmıştır.

Çizelge : 8 Araştırmanın üçüncü aşaması için veri toplama süreci

4. Verilerin Analizi

Eylem araştırmalarında veri analizi genellikle süreklilik gösterir; yani veri toplama ile eş zamanlı olarak yürütülür, toplanacak ek verilerin türü ve niteliğine ışık tutar. Toplanan verilerin analizi araştırmaya konu olan uygulamanın ya da sürecin anlaşılmasını sağlar.

Nitel araştırmaların temel özelliği, veri çözümlemesinin veri toplama sürecinde devam etmesidir (Mertler, 2006). Eylem araştırması döngüsünün bu aşamasında, araştırmacı tarafından toplanan verilerin anlamlandırılmasına ve verilerin yorumlanmasına odaklanılır (Mills, 2003).

4.1 Araştırmanın Birinci Aşamasına İlişkin Verilerin Analizi

Araştırmanın birinci aşamasında alan uzmanlarından toplanan veriler ve sorulara verilen yanıtlar içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir.

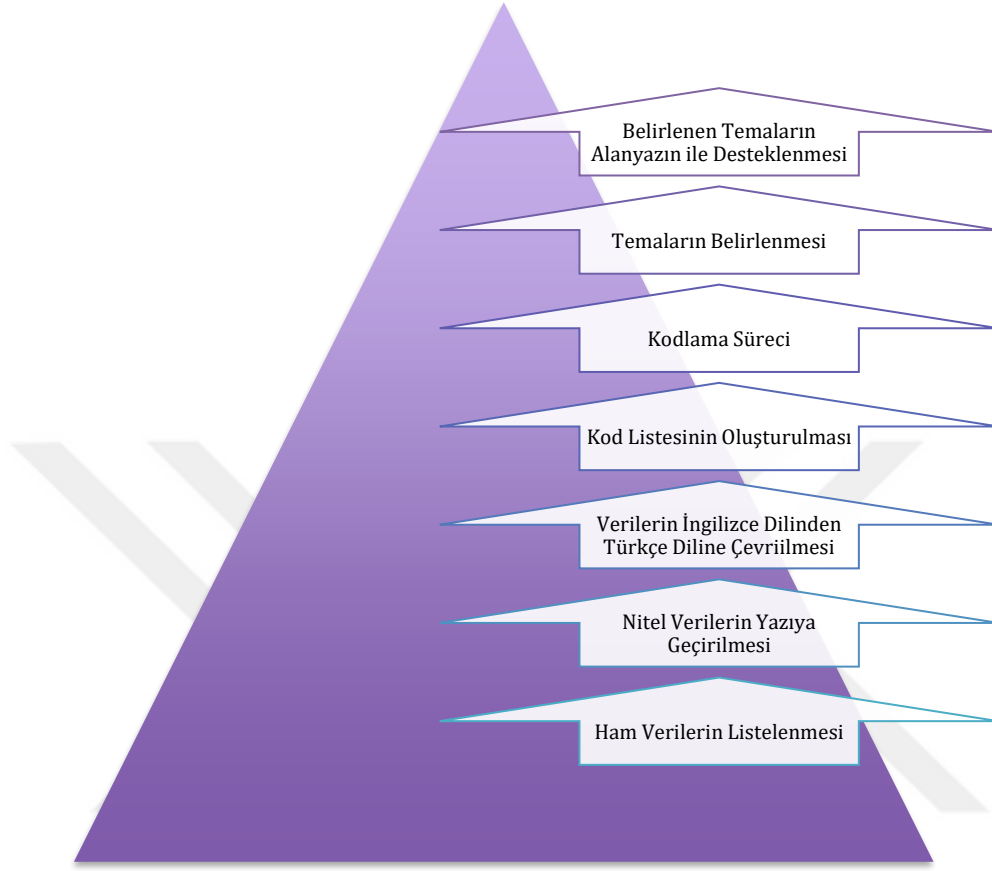
İçerik analizi özellikle sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan tekniklerden biridir. İçerik analizi, metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır. Araştırmacılar bu kelime ve kavramların varlığını anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesajlara ilişkin çıkarımlarda bulunurlar (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2011).

Araştırma sürecinin başında drama alanında kavramsal olarak pek fazla bilinmediği varsayılan komisyon modeli betimlemek amacıyla alan uzmanlarına gönderilmek üzere sorular hazırlanmıştır. Dünyanın farklı ölkelerinden belirlenen ve Dorothy Heathcote çalışmalarına hakim olduğu düşünölen uzmanlara gözden geçirilmiş sorular yönlendirilmiştir. Sorulara verilen yanıtlar; nitel veri setini oluşturmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzmanlara gönderilen soruların yanıtlarının yanı sıra; uzmanların arşivlerinde yer alan ve uzmanlar tarafından araştırmacıya iletilen çalışmalar da veri seti olarak kabul edilmiştir.

Nitel verilerin analizi aşamasında öncelikle alan uzmanlarından gelen yanıtlar ham biçimde değerlendirilmiş ve bir liste oluşturulmuştur. Oluşturulan liste sorulara yanıt verenler ve soruların yanıtlarına hakim olmadığı için vermeyenler olarak ikiye ayrılmıştır. Her uzmanın yanıtı microsoft word belgesine aktarılmış ve rehber niteliğinde bir kitapçık oluşturulmuştur. Ardından uzmanların adları, ölkeleri ve bağlı olduğu kurumlar bir kimlik bilgisi olarak verilen yanıtların sayfa başlarına eklenmiştir. Uzmanlardan gelen yanıtlar olduğu gibi belge sayfalarına aktarılmış ve her uzmanın verdiği yanıtlar yeniden okunmuştur. Okumaların ardından veri çeviri aşamasına geçilmiştir. Araştırmacının kendisi verilen yanıtları İngilizceden Türkçe diline çevirmiştir.

Araştırmacı, sorulara verilen yanıtlar içerisinde anlamlı bütün oluşturan verileri kodlamıştır. Veri kodlamasının güvenilirliğini arttırmak amacıyla ham veriler bir başka uzmana gönderilmiş ve elde edilen kesişen veriler ortaya çıkarılmıştır. Benzer ve kesişen kodlar bir araya getirilerek verilerin temalarına ulaşılmıştır.

Bu aşamadaki verilerin analiz süreci; belirlenen temaların alan yazında yer alan ve “komisyon model” ile benzer felsefeyi barındıran diğer Dorothy Heathcote yaklaşımları araştırmaları ile desteklenmiştir.

Çizelge : 9 Birinci Aşama Nitel Veri Analizi İşlem Basamakları

4.2 Araştırmanın İkinci Aşamasına İlişkin Verilerin Analizi

4.2.1 Uzman Mantosu Yaklaşımı Uygulaması

Araştırmanın ikinci aşamasında araştırmaya ilişkin veri toplama sürecindeki tüm adımlar nitel araştırma yöntemlerinden “Eylem Araştırması” yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Bununla beraber belirlenen adımlar “Komisyon Model” uygulama örneği sayılabilecek çalışmanın da adımlarını oluşturmuştur. Araştırmanın bu bölümünde çeşitli paydaşlardan, çeşitli biçimlerde toplanan veriler tümevarım analiz tekniği ile analiz edilmiştir.

Tümevarım analizi, bir alana veya bir grup veriye bakmak ve gruplar içinde gözlemleneni düzenleyerek tümevarmaya ya da bir düzen oluşturmaya gayret etmek anlamına gelir (Johnson, 2014). Bu süreç içerisinde yinelenen öğeler, temalar ve örüntüler

bulunmuştur. Bir sonraki araştırma adımının belirlenmesine yardımcı olan bu örüntüler ilk kodları ortaya çıkarmıştır. Kodların bir araya gelmesi ile kategoriler oluşturulmuş ve bu kategoriler de esnek bir biçimde ilerideki veri toplama aracını ve biçimini belirlemiştir.

Araştırmanın ikinci aşamasında veri toplama süreçleri Dorothy Heathcote'un özgün yaklaşımlarından olan uzman mantosu uygulaması ile başlamıştır. Araştırmacı önceki deneyimlerinden yola çıkarak kurgusal bir Kültür Sanat Merkezi kurmayı amaçlayan çerçeve plan hazırlamıştır. Plan uygulamasına geçilmeden önce araştırmacı çalışma grubu ile bir toplantı gerçekleştirmiş ve uzman mantosu yaklaşımına ilişkin bilgiler aktarmıştır. Uzman mantosu uygulaması haftanın iki günü üç saatlik uygulamalarla yaklaşık 1 ayda tamamlanmıştır. Çalışma kapsamında yirmi bir saatlik plan uygulanmıştır. Uzman mantosu çalışmasında araştırma grubu üyeleri iç mimar rolünü üstlenmişlerdir. Çalışmanın ilk adımlarında öncelikle iç mimar rolünü üstlenen araştırma grubu üyeleri ile rollerine inanmalarını kolaylaştırmak amacıyla yazılama ve resimleme odaklı çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Her iç mimarın isimlik hazırlaması, ofis bölümlerinin belirlenmesi, kültür sanat merkezi bölümlerinin belirlenmesi, vizyon, misyon çalışmaları ve ilgili araştırmalar gerçekleştirilerek belirlenen bölümlerin ayrıntılandırılması ... vb.).

Uzman mantosu yaklaşımının bir başka aşamasında ise bütçe sınırı belirlemeksizin kurgusal olarak tasarlanan Kültür Sanat Merkezinin bölümleri, hesaplama çalışmaları ile ayrıntılandırılmıştır. Merkezin hangi bölümüne, ne tür bir harcama yapılabileceğini anlatan iki boyutlu ve üç boyutlu çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu üyeleri küçük gruplar halinde hazırladıkları taslak çalışmaları diğer grup arkadaşları ile paylaşmışlardır. Grup arkadaşları tarafından belirtilen geri bildirimleri dikkate alarak çalışmalarını düşünsel bağlamda geliştirmeye çalışmışlardır.

Uzman mantosu çalışması sırasında araştırma grubunun hazırlamış olduğu bölümlerin her oturum sonrası kaydettiği değişim, araştırmacı tarafından fotoğraf, video kaydı ve sözel düşünceler yolları ile kayıt altına alınmıştır.

Araştırma grubunun oluşturmuş olduğu bölümlere ilişkin küçük gruplar tarafından yapılan son tasarıların tanıtımı, video kaydı ile ham veri olarak kayıt altına alınmıştır. Komisyon Modeli uygulaması için ön adım sayılabilecek uzman mantosu çalışmasına ilişkin veriler, araştırma sonrası yapılan odak grup görüşmesi soruları ile derinleştirilmeye çalışılmıştır. Araştırmacı, ortaya konulan ham verilerin dökümünü gerçekleştirmiş ve araştırma grubu tarafından ortaya konan ortak düşünceleri belirlemeye çalışmıştır. Uzman mantosu sürecinde toplanan veriler, aynı veri analiz yolları izlenerek tümevaran kategoriler

biçimine getirilmiştir. Belirlenen kategoriler odağa alınarak verilerin betimlemeleri gerçekleştirilmiştir.

Her katılımcının sürece ilişkin yaşantıları yazmış oldukları günlükler içerisinde kendi cümleleri ile desteklenerek analiz edilmeye çalışılmıştır. Yaşanılan süreç içerisinde gerçek ve kurgu gidiş gelişleri ve katılımcıların rol tutumları araştırmacının gözlemleri ile desteklenerek analiz edilmiştir.

4.2.2 Kültür Sanat Merkezi Binası Gezisi

Araştırma grubu, uzman mantosu yaklaşımı uygulamalarından sonra komisyon modelin uygulanacağı Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi Binasına ön gezi düzenlemiştir. Araştırmacı da yapılan bu geziye katılmıştır. Araştırma gezisi daha önceden Ankara Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı olarak kullanılan binanın tam olarak boşaltılmasının ardından gerçekleştirilmiştir. Yapılan gezinin hemen başında araştırmacı, grup ile bir toplantı gerçekleştirmiş ve istemci rolünde olan Ankara Üniversitesi Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığının beklentilerini öğrencilere aktarmıştır. Çalışma grubu, boşaltılan binaya ilişkin notlar çıkarmış ve geziyi video kaydı altına almışlardır. Çalışma grubunun gezi notları ve video çekimleri, eylem araştırması çalışmasının sonraki adımlarında kullanılmak üzere kayıt altına alınmış bir çıkış noktası niteliğindedir. Grup, çekilen videoları ve tutulan araştırma notlarını alan çalışmalarına aktarmak üzere kullanmıştır. Kaydedilen videolar ve grup tarafından tutulan notlar araştırma grubunun kendi arasında oluşturduğu sosyal ağ grupları ve mobil iletişim gruplarında paylaşılmıştır. Gerçekleştirilen gezi, bilgilendirme toplantısı ile beraber yaklaşık 3 saat kadar sürmüştür.

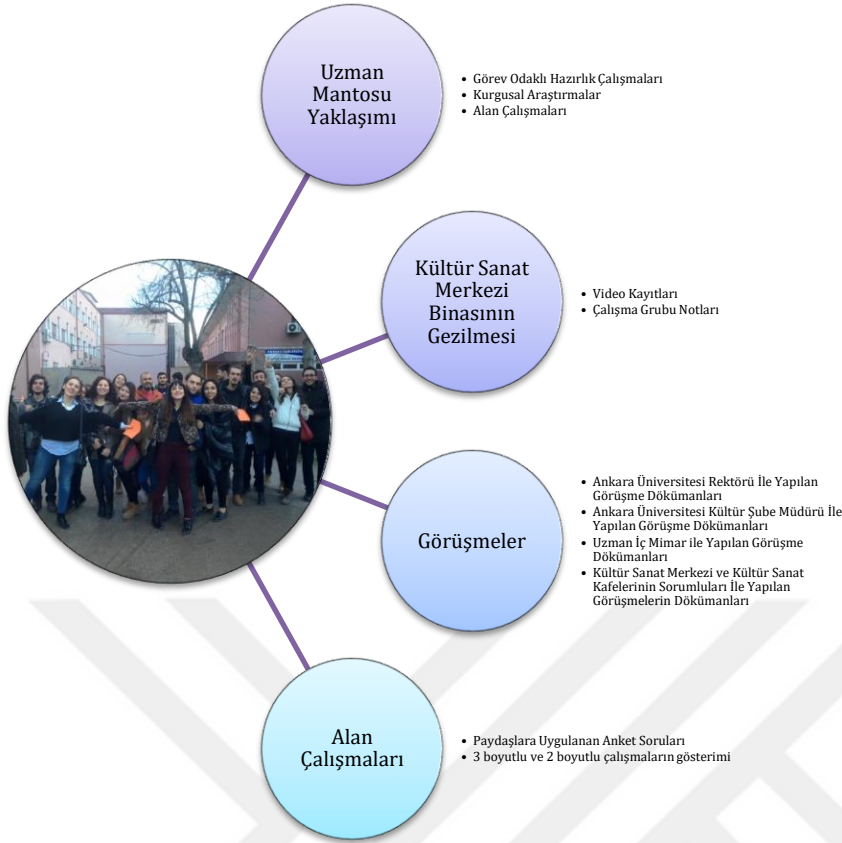
4.2.3 Uzmanlar ve Karar Vericilerle Yapılan Görüşme

Araştırmada ortaya çıkan diğer basamakların, nitel verilerinin analizi aşamasında (Ankara Üniversitesi Rektörü ile görüşme, Ankara Üniversitesi Kültür Şube Müdürü ile görüşme, kültür sanat merkezleri ve kültür sanat kafeleri sorumluları ile yapılan görüşmeler...) karar verici mekanizmaların ilgili sorumluları ile ses kaydı altına alınan görüşmelerin çözümlemesi gerçekleştirilmiştir. Çözümlemesi gerçekleştirilen ham veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve ilk kodlamalar belirlenmiştir. Belirlenen ilk kodlamalar ortaklaştırılmaya çalışılarak kategorilere ayrılmıştır. Belirlenen kategorilerden tümevaran bir düzen oluşturulmaya çalışılmıştır. Oluşturulan düzen çalışma grubu tarafından

değerlendirilmiş ve kategoriler gözden geçirilerek eylem araştırmasının bir sonraki çalışma etkinliği belirlenmeye çalışılmıştır.

4.2.4 Araştırma Grubunun Yapmış Olduğu Alan Çalışmaları

Araştırma grubunun yapmış olduğu alan çalışmalarında veri toplama süreci, farklı yerleşkelerde gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte veriler yoğunlukla araştırma grubunun hazırlamış olduğu anketler yolu ile toplanmıştır. Araştırma grubu üyeleri anket çalışması sorularını daha önce yapmış oldukları hazırlık niteliğindeki etkinlik ve belirlemelerinden yola çıkarak oluşturmuşlardır. Çalışma grubu tarafından oluşturulan anket formunda 7 tane açık uçlu ve betimleme gerektiren soru bulunmaktadır. Araştırmacı anket yanıtlarını bilgisayar ortamına aktarmış ve bu yanıtlardan yola çıkarak genel bir rapor oluşturmuştur. Oluşturulan rapor Ankara Üniversitesi Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Kültür Şube Müdürlüğü ile paylaşılmıştır. Anket çalışmalarında ortaya çıkan sorunlar araştırma grubu tarafından belirlenmiş ve çalışma geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda araştırma grubu anket sorularını daha açık ve anlaşılır duruma getirmek için uğraş vermiştir. Bu gelişim süreçlerinde araştırma grubu anket sorularına iki boyutlu fotoğraf ve resimler eklemişlerdir. Araştırma grubunun ayrılmış olduğu küçük çalışma gruplarından bazıları, anket soruları, fotoğraf ve resimlere ek olarak artık materyaller ve fon kartonları kullanarak oluşturdukları üç boyutlu maketleri de alan çalışmalarına taşımıştır .

Çizelge : 10 İkinci Aşama Nitel Veri Analizi İşlem Basamakları

4.3. Araştırmanın Üçüncü Aşamasına İlişkin Verilerin Analizi

4.3.1. Yansıtıcı Günlükler

Çalışma grubu üyelerinin yazmış olduğu yansıtıcı günlüklerin analizi içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırma grubu, yazmış oldukları yansıtıcı günlükleri, grubun elektronik postasına düzenli olarak göndermeye çalışmışlardır. Süreç sona erdiğinde gönderilen tüm günlükler her araştırma grubu üyesi için tarihsel bir sıralama gözetilerek yazıcı çıktısı alınmış ve dosyalanmıştır.

Elde edilen nitel verilerin analizi için metinlerden yola çıkarak kodlamalar yapılmıştır. Kodlama süreci metin veya görsel verileri küçük bilgi kategorileri içine toplamayı, bir çalışmada kullanılan farklı veri tabanlarından gelen kod için kanıt aramayı ve sonra koda bir etiket vermeyi içermektedir (Creswell, 2013). Araştırmacı tarafından verilen kodların yanına alınan anımsatıcı notlar kategorileri belirlemede yardımcı olmuştur. Oluşan kategoriler, kesişen ortak noktalar belirlenerek temalar oluşturulmuş ve oluşturulan temalar yorumlanmıştır.

4.3.2 Kısa Filmler ve Sunular

Araştırmacı, araştırma grubundan; kendi yaşadıkları süreci anlattıkları, süreci özetlediğine inandıkları kısa videolar ya da sunular hazırlamaları istemiştir. Araştırma grubu kendi aralarında 5 küçük grup oluşturmuştur. Küçük gruplar Kültür Sanat Merkezinin odaklandıkları bölümüne ilişkin amatör kısa filmler ve sunular oluşturmuşlardır. Oluşturulan sunu ve videoların, araştırma grubu üyelerinin sürece ilişkin öz düşüncelerini içerdiği söylenebilir. Oluşturulan video ve sunular en fazla 10 dakikalık süreyi kapsamaktadır. Video ve sunularda araştırma grubunun tercih etmiş oldukları sözcükler, beden duruşları, belirlenen süre içerisinde seçip aktardıkları, konu başlıkları ham verileri oluşturmaktadır. Araştırmacının bu aşamasında çalışma grubunun anlatıları çözümlenerek nitel veri analizi gerçekleştirilmiştir. Anlatı çözümlemesinde biçim ve içerik birlikte incelenebilir ve anlatıyla ilgilenme, anlatıcıların, dili belirli anlam ve deneyimleri aktarmak için nasıl kullandıklarına ışık tutabilir. İnsanların dil aracılığıyla anlamları nasıl ilettikleri, birbirlerini tamamlayan çeşitli bakış açılarına göre alınabilir (Punch, 2005).

4.3.3 Sosyal Ağ Grubu ve Mobil İletişim Grubunda Paylaşılanlar

Araştırma grubunun kendi aralarında iletişim kurma amacıyla oluşturdukları gruplar veri aracı olarak kullanılmıştır. Bu doğrultuda iletişim gruplarında yer alan yazışmalar, daha önceden belirlenmiş kodlamalara göre anlamlı parçalara ayrılmaya çalışılmıştır. Ardından ortaya çıkan 4 kategori odağında tematik analiz yolu ile analiz edilmiştir. Araştırmacı tarafından belirlenen kategoriler “sorumluluk üretme” ,“sorumluktan kaçma ve sıkılganlık gösterme”, “kişisel gelişim”, “ içerik-uygulama” başlıklarından oluşmuştur.

Araştırma grubunun birbirleri ile etkileşimli bir biçimde yaptıkları paylaşımlar belirlenen temalar doğrultusunda tematik analiz yolu ile analiz edilmiştir. Tematik analizde araştırmacı, veriler içinde tema ve örüntüler aramak için analitik tekniklere odaklanır. Bu çalışmanın en önemli yönlerinden biri verileri kodlamadır. Verilerin kodlanmasıyla, aynı biçimde kodlanmış tüm verileri okursunuz ve öncelikle o kodun özünde ne olduğunu bulmaya çalışırsınız. Daha sonra bir durum için aynı biçimde kodlanmış verilere bakabilir ve diğer

etkenlere örneğin, olaydan olaya ve zamandan zamana bağlı olarak nasıl değiştiğini ya da çeşitlendiğini görebilirsiniz (Glesne, 2012).

4.3.4 Odak Grup Görüşmeleri

Araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme soruları odak grup görüşmelerinin temelini oluşturmuştur.

Odak grup görüşmesi yapmak aynı anda belli bir sayıdaki kişinin bakış açlarına ulaşabilmeyi sağladığı için zamanı verimli kullanmanın bir yolu olabilir. Araştırma konusu hakkında bilgi edinmenin yanı sıra bireysel görüşmelerde izlemek istediğiniz soru sırasının ya da katılımcı gözlem için en verimli araştırma alanın belirlenmesine yardımcı olan keşfedici nitelikte bir araştırma olabilir (Glesne, 2012).

Araştırma grubu ile farklı zamanlarda gerçekleştirilen 3 odak grup görüşmesinin görüşme kayıtları bilgisayar ortamına aktarılarak görüşme metni oluşturulmuştur. Oluşturulan çözümleme grup üyeleri ile paylaşılmıştır. Grup üyelerinin soruların yanıtlarına eklemek istedikleri herhangi bir düşünce çıkmamıştır. Araştırma grubu üyelerinin onayları alındıktan sonra ham verilerin yer aldığı metin, tematik analiz yolu ile analiz edilmiştir. Analizde elde edilen nitel veriler diğer aşamalarda elde edilen veriler ile harmanlanarak yorumlanmıştır. Odak grup görüşmeleri araştırma amacına yönelik gerçekleştirilen etkinliklerin çalışma grubunda nasıl bir etki bıraktığını görebilmek adına önemli olduğu düşünülen bulguları barındırmaktadır.

Araştırmanın ilk aşaması olan komisyon modelin betimlenmesi için uzmanlarla yapılan görüşmeler ve araştırmanın ikinci aşamasında uygulanan uzman mantosu yaklaşımının komisyon model ile bezerlikler ve farklılıklarını ortaya çıkarmak adına veriler o aşamalarda da kullanılmıştır. Bu doğrultuda araştırma grubunun ifadeleri destekleyici cümleler olarak ilgili yerlere eklenmiştir.

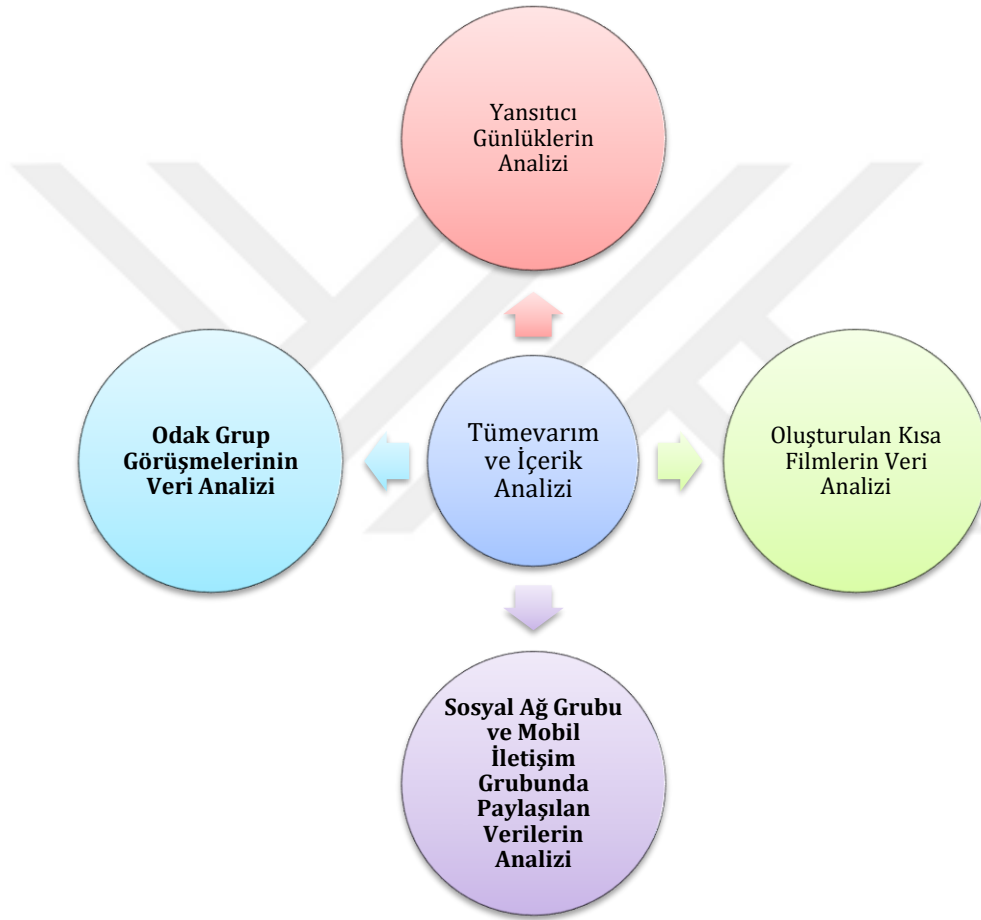
5. Araştırma Ortamı

Araştırmanın farklı aşamaları, farklı mekanlarda uygulanmıştır. Araştırmanın birinci aşaması tamamen bilgisayar ortamında gerçekleşmiştir. Araştırmacı, belirlenen alan uzmanları ile elektronik posta yolu ile görüşmüştür. Dolayısıyla araştırmanın birinci aşaması için sanal ortamın dışında başka bir ortamdan bahsetmek mümkün değildir.

Araştırmanın ikinci aşaması için kullanılan ortam ise birden fazladır. Araştırma amaçları doğrultusunda komisyon model yaklaşımının birebir uygulanmaya çalışıldığı aşama olan ikinci aşamada alan çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Alan çalışmalarının başlangıcı sayılabilecek uzman mantosu uygulama çalışması Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Drama salonunda gerçekleştirilmiştir. Salon; parke zemin kaplı, yaklaşık 60 metre kare büyüklüğündedir. Araştırma grubu diğer aşamalar için yapmış olduğu hazırlık çalışmalarında da bu sınıfı kullanmıştır.

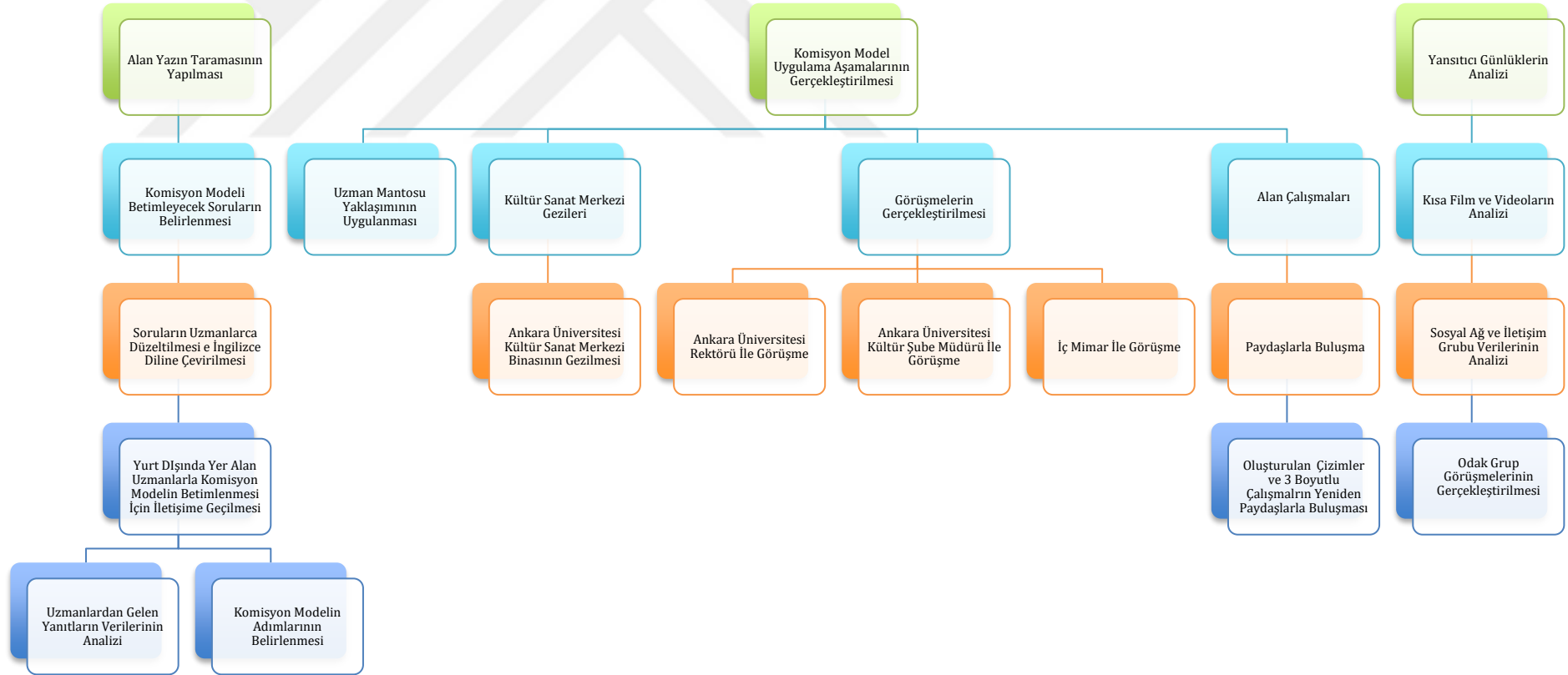
Alan çalışmalarının diğer etkinliklerinde ise Ankara Üniversitesi Cebeci Yerleşkesi, Ankara Üniversitesi Tandoğan Yerleşkesi Rekreasyon Alanı, Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi Binası, Ankara’da yer alan çeşitli Kültür Sanat Merkezleri... gibi farklı mekanlar kullanılmıştır.

Çizelge : 11 Üçüncü Aşama Nitel Veri Analizi İşlem Basamakları

6. Araştırmanın Uygulama Şeması

Araştırma uygulama adımları üç farklı aşamada gerçekleştirilmiştir. Uygulama adımları şu biçimde şemalandırılmıştır

Çizelge : 12 Araştırmanın Uygulama Adımları

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

1. Araştırmanın Birinci Aşamasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın birinci aşamasında alan uzmanlarından toplanan veriler ayrıntılı bir biçimde analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulardan yola çıkarak komisyon modelin tanımı, bilinirliği, uygulama adımları, gerçek-kurgu ilişkisi ve öğretim programlarına katkısı gibi başlıklar ayrıntılandırılmaya çalışılmıştır.

Heathcote'un gerçeklik tanımlaması kendisinin empatik yaklaşımını da desteklemektedir. Heathcote'a göre gerçeklik; öğrencilerinin gereksinimleri ve bununla beraber öğretmenin bu gereksinimlerin farkında olması ile ilgilidir. Heathcote gerçekçi öğretmenin bir tür 'yardımcı, rehber' olması gerektiğini ifade eder (Heathcote 1983,)

1.1. Komisyon Sözcüğü ve Komisyon Modelin Tanımı

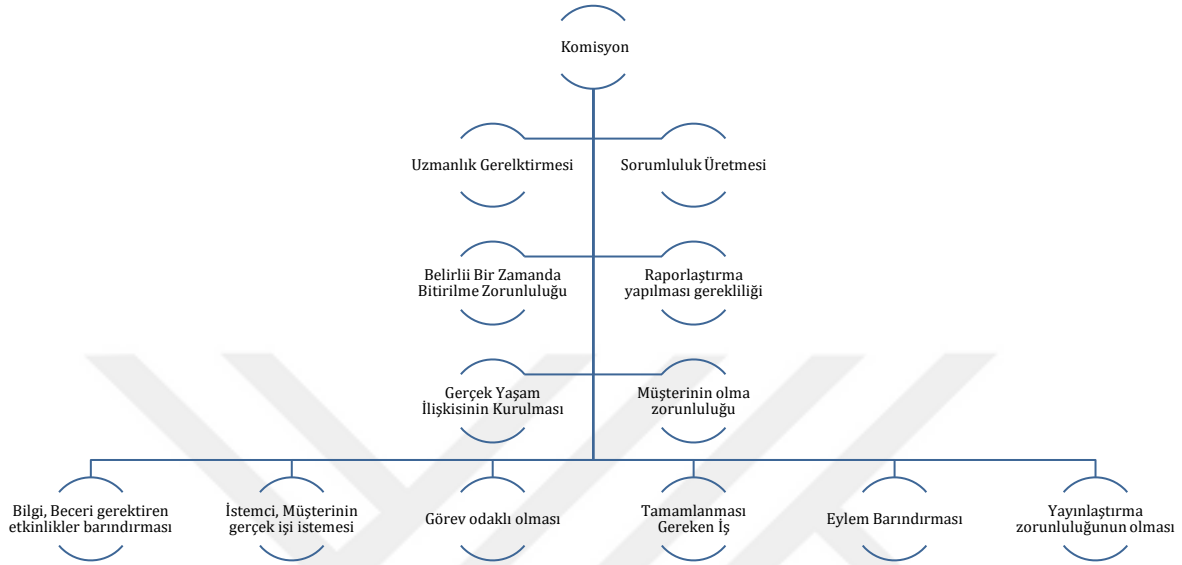
Komisyon Model çalışmasının ilk adımında uzmanlara, komisyon sözcüğünü ve komisyon modeli tanımlamaya yönelik soru yöneltilmiştir. Bu sorunun sorulma amacı farklı bir dilden dilimize çevirilecek yaklaşımın adlandırılmasının olabildiğince doğru yapılması ve tanımı yapılacak olan yaklaşımın ortak düşünceler aracılığı ile oluşturulmasıdır. Katılımcıların vermiş olduğu yanıtlardan oluşturulan kod, kategori ve temalar ortak tanımı oluşturmak adına kullanılmıştır.

Uzmanların sorulara vermiş olduğu yanıtlar dikkate alındığında; yanıt veren grubun, benzer tanımlara yer veren bir uzman grubu ve sorulara ilişkisiz yanıtlar veren bir uzman grubu olarak iki gruba ayrıldığı söylenebilir. Araştırmanın bu aşamasında araştırmacı; Dorothy Heathcote ile 2010 yılında gerçekleştirmiş olduğu söyleşinin çözümlemelerini de veri olarak kullanmıştır.

Heathcote'a (2000) göre Komisyon Modeli kendisinin ortaya koyduğu diğer özgün yaklaşımlarda olduğu üzere toplumsal ögeler taşır. Bu toplumsal ögeler, okulun ilgileri ve çevresinin ötesinde doğrudan toplum içerisinde kendisini gösterir. Bundan dolayı öğretmenlerin aktif bir biçimde komisyonlar araması ve hayal güçlerini kullanıp çalışmaya dahil olabilecek işletmeleri bulmaları gerekmektedir.

Araştırmanın birinci sorusunda Türkçe diline "komisyon" olarak çevirilen sözcüğün tam karşılığı bulunmaya çalışılmıştır. Bu gerekçeyle öncelikle uzmanlardan, komisyon sözcüğünü

daha derin ve açık bir biçimde tanımlamaları ve ardından da komisyon modelin kendisini tanımlamaları istenmiştir. Araştırmanın birinci aşamasının birinci sorusuna ilişkin bulgular; uzmanların görüş, düşünce ve tanımlarını barındırmaktadır. Uzmanların vermiş olduğu yanıtların kategori ve temaları Çizelge 15 de gösterilmiştir.

Çizelge : 13 Komisyon Model Tanımının Kategori ve Tema şeması

Bulgu ve yorumların bu bölümünde uzmanların vermiş olduğu yanıtlar analiz edilmiştir. Verilen yanıtlar birebir alıntılanarak yorumlanmıştır. Araştırma sorularına yanıt veren uzmanlardan IDEA eski başkanı Patrice Baldwin’in komisyon sözcüğüne vermiş olduğu yanıt aşağıda yer aldığı gibidir:

Komisyon bir kişiye ya da bir gruba genellikle bir bitim tarihi verilerek yapılan profesyonel bir çalışmadır. Tamamlanması gereken ve bilgi, beceri, uzmanlık gerektiren görevlerin birleşiminden oluşur. Bir çeşit iş anlaşmasıdır.

Patrice Baldwin’in bu yanıtından yola çıkarak komisyon sözcüğünün geniş alt anlamlar içerdiği ve birden fazla alanda kullanılabileceği söylenebilir. Komisyon sözcüğünün açıklamasında yer alan diğer sözcükler, birlikte yapılan profesyonel bir işe gönderme yapmaktadır. Bu açıklamalardan yola çıkarak dramının temel bileşenlerinden olan “grup” bileşeninin öneminin vurgulandığı söylenebilir. Belirlenen zaman içerisinde gerçekleştirilmesi istenen işin nitelikli bir biçimde sonlandırılması adına grup dinamiğinin önce çıkması gerektiği söylenebilir. Komisyon sözcüğünün grup bileşenini ön plana çıkaran bu anlamı, başka kişiler tarafından istenen işe odaklanmaktadır. Bu anlamı ile komisyon sözcüğünün Türkçe anlamı, TDK Türkçe (2005) sözlüğünde yer alan “altkurul” anlamı ile bağdaştırılabilir.

Alan uzmanlarından Patrice Baldwin'in kendisine yöneltilen soruyu, "Komisyon Model" ve "Komisyon" sözcüğü arasında geçişken bir dille yanıtlandığı söylenebilir. Diğer uzmanların vermiş olduğu yanıtlar da veri olarak incelendiğinde, daha çok komisyon modelin kısa bir tanımını yaptıkları ve komisyon sözcüğünü tanımlamadıkları görülmüştür. Bu verilerden yola çıkarak komisyon ve komisyon model tanımlarının uzmanlar tarafından ayrıştırılmadığı görülmektedir. Bu geçişken durumun ya da uzmanlar tarafından yoğunlukla komisyon modelin tanımının yapılma durumunun çeviri dilinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Soru yöneltilen uzmanların doğrudan komisyon modelin kendisine odaklanması ortaya çıkan veri azlığına gerekçe olarak gösterilebilir.

Araştırmanın birinci aşamasına ilişkin gerçekleşen veri analizi komisyon sözcüğünün yanı sıra komisyon modeli tanımlarını da içermektedir. Alan uzmanlarından Patrice Baldwin'in komisyon modelin tanımına ilişkin vermiş olduğu yanıt aşağıdaki gibidir:

Komisyon model öğretmenlerin takip edeceği bir dizi izlek, çerçeve sunan bir çalışma biçimidir. Komisyon çalışması başkaları tarafından teklif edilebileceği gibi (yarışmacı bir teklif) öğretmen tarafından da görevle ilgili olduğu düşünülen sorumluluklar sınıfa verilebilir. Gerçek iş dünyasında olduğu üzere; iş süresince çalışma ile ilgili güncellemeler, işveren kişi ya da kurumlarla (gerçek ya da hayal ürünü) farklı zamanlarda yapılan konuşmalara bu komisyon çalışması süresince gereksinim duyabilirler.

Patrice Baldwin'in vermiş olduğu bu yanıtta yola çıkarak komisyon model çalışmalarının belirli bir sistematik doğrultusunda gerçekleştirilmesi gerektiği yönündedir. Bu çalışmanın bir izlek ve çerçeve doğrultusunda gerçekleştirilmesi durumu ise çalışmaya esneklik katmaktadır. Bu yanılla çalışma etkinliklerinin, veri toplama yöntemlerinden eylem araştırması ile örtüştüğü düşünülmektedir. Eylem araştırması da komisyon modelde olduğu gibi çalışma adımlarının güncellemelerini ve yeniden gözden geçirmelerini barındırmaktadır.

Gerçek yaşamda karşılığı olan ve çözülmesi gereken bir probleme sahip herhangi bir durumun dramatik olan ile doğrudan ilgisi vardır. Komisyon modelin sunmuş olduğu gerçek yaşama ilişkin gerilim, çatışma içeren asıl görev, (istemci tarafından verilen) dramatik olanı var eder. Dramatik olan bütünün, parçalarını oluşturan dramatik anlar ise araştırma grubunun belirlemiş olduğu çalışma adımlarında kendini göstermektedir. Adıgüzel (2016) 'e göre çatışmalar bir ya da birden çok insanın kendisiyle, birbiriyle, doğayla ya da başka nesnelerle etkileşerek yaşadıkları içsel ve dışsal devinimlerle drama ortamlarında da ortaya çıkar. İnsanlar arasındaki çeşitli ilişki biçimleri insanların diğer nesnelerle kurduğu iletişim ya da etki ve tepkiye dayalı durumlar bu eylemler arasındadır. Bu eylemlerin normal akışı içerisinde giden bir olayın, bu akıştan sapması sonucunda gerilim oluşur. Dramatik olan kendini gerçek yaşamdan besler.

Komisyon modeli tanımlamayı hedefleyen araştırmanın birinci sorusuna Anna Lena Oestern'in vermiş olduğu yanıt; drama alanında komisyon modeli tanımlamadan daha çok modele yöneltilen eleştirilerden birini içermektedir. Oestern:

Evet komisyon çalışması hakkında bilgim var. Dorothy Heathcote'un Uzman Mantosunu biraz daha geliştirerek ortaya koyduğu son yaklaşımı... İlk çalışma ve yaklaşımları ile karşılaştırıldığında “dramatik” kavramına daha az rastladığımız fakat daha çok sıradan grup çalışmasına yaklaşan çalışması (David Davis buna benzer bir eleştiri getirmişti).

yanıtını vermiştir. Verilen bu yanıt, bir çok uzmanın ortaklaştığı; komisyon modelin, uzman mantosu çalışmasından geliştirilerek ortaya konulan bir yaklaşım olduğu düşüncesini içermektedir. Bunun yanı sıra komisyon model yaklaşımına ilişkin bir çok uzmanın, kurgu ve gerçeklik karşıtlığında, “dramatik” kavramının yerini sorguladığı belirlenmiştir. Bu yanıtın yola çıkarak soruyu yanıtlayan Anna Lena Oestern'in, alanın başka uzmanı olan David Davis'in görüşleri tanıklığında komisyon modelini fazlaca benimsemediği görüşüne varılmıştır .

Oestern'in vermiş olduğu yanıtta yer alan bir diğer düşünce ise komisyon modelin “sıradan bir grup çalışmasına yaklaşan bir çalışma olduğu” ifadesidir. Bu ifadenin, önlem sözcükleri ile beraber bir eleştiriye barındırdığı söylenebilir. Dorothy Heathcote'un komisyon modeli tanımlamaya ve drama dünyasına anlatmaya çalışırken vermiş olduğu yanıtlar bir çok defa bu eleştiri ile karşılaşmış olduğu düşündürmektedir. Ulusal Drama Eğitimi Derneğinin (NATD) düzenlediği konferansta Heathcote (2000); kendi yaklaşımlarını zamandizinsel bir biçimde açıklamıştır. Bu bağlamda yapmış olduğu konuşmada; “komisyon modelin kesinlikle sıradan bir proje ile karıştırılmaması gerektiğinin” üzerinde durmaktadır.

Bir başka alan uzmanı olan Prof. Dr. David Booth ise konuya ilişkin sorulara yanıt olarak bir konferans metni paylaşmıştır. Konu hakkında 2013 yılında İngiltere’de gerçekleştirilen “Dorothy Heathcote’u Yeniden Anımsamak” başlıklı konferansta çağrılı konuşma metnini veri olarak sunan Booth’un yanıtının tanım ile ilgili olabilecek bölümü aşağıda verilmiştir.

“Dorothy Heathcote’un komisyon modelinde öğrencilerin çalışmaları toplum tarafından kendilerine gönderilen; resmi istek, çağrılar, araştırma, eylem ve komisyonlara yanıt niteliğindedir. Çalışma üç aşamadan oluşmaktadır.

- 1- Komisyonu kabul etmek
- 2- Çalışmayı başarıyla tamamlamak
- 3- Rapor olarak yayınlamak

Komisyon çalışmasının kabul edilmesini ardından belirli görevlerin yerine getirilmesi ve çalışmanın belirlenen zamanda sonlandırılması gerekir. Zaman ve kaynaklar göz önüne alınarak hızlı bir kararın verilmesi gerekir.

Komisyon çalışması ve sonuçlarının yayınlanması Standart ve kaliteye bağlı olarak değerlendirilebilir. Genellikle bu yayınlar dışarıdaki profesyonellere gerçek yaşamda yapılan işlerle ilişkilene fırsatı sunar.”

David Booth’un vermiş olduğu yanıt, Ulusal Eğitim Derneği Konferansında Dorothy Heathcote’un komisyon modele ilişkin söylemiş (ardından da yazılı makaleye çevirmiş) olduğu cümleleri kapsamaktadır. Verilen bu yanıtta yola çıkarak komisyon modelin biçimsel olan ve belirli zaman göndermeleri olan üç aşamadan oluştuğu görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusunun da doğrudan eylem ve gerçek yaşam ilişkisi üzerinde durduğu söylenebilir. Daha önceki verilerde de üzerinde durulan bir başlık olan gerçek yaşamda sorumluluk barındıran ve eylem içeren durumların görev odaklı bir biçimde araştırma grubu ile buluşması durumunun önemsenmesi gerektiği bu verilerle de örtüşmektedir.

Zamanlar ve kaynaklar dikkate alınarak hızlı kararların alınması gerekliliği ise çalışmanın esnekliği ile ilgili bir veri olarak değerlendirilebilir. Bu noktada araştırma grubunun hızlı düşünüp çabuk karar vereceği durumların var olması eylem araştırması, grup dinamiği ve yaratıcılık gibi kavramlarla doğrudan ilişkilendirilebilir. Araştırmanın üçüncü aşamasında veri analizi gerçekleştirilen ve araştırma grubu üyelerinin yaşantısına odaklanılan bölümde de benzer bulgulara rastlanmaktadır. Hızlı düşünüp çabuk kararlar vermek grup üyelerinde kimi zaman bir baskı kimi zaman ise grup dinamiğine olumlu bir katkı getiren unsur olarak görülmüştür.

Komisyon çalışmasına ilişkin verilerin yer aldığı bulgulara, komisyon modelin aşamaları arasında yer alan raporlaştırma ve yayınlamanın kesiştiği görülmektedir. Bu durumda istemci ile araştırmacıların çalışmanın farklı aşamalarında buluşma ve yapılan işi gözden geçirme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın ikinci aşamasında gerçekleşen Ankara Üniversitesi Rektörü, Ankara Üniversitesi Kültür Şube Müdürü ile yapılan görüşmeler bahsedilen bu duruma çalışma özelinde örnek olarak gösterilebilir.

Araştırmanın birinci aşamasını oluşturan komisyon modeli ayrıntılandırma çabasında iletişime geçilen uzmanlardan Avusturalya Melbourne Üniversitesinde görev yapan Prof. Dr. John O’Toole ‘un vermiş olduğu yanıtlar komisyon modeli tanımlamaya ilişkin verileri içermemektedir. Bu durumun yanısıra kendisine iletilen e-postaya vermiş olduğu yanıt irdelendiğinde Komisyon Model’in bilinirliğine ilişkin analiz edilmesi gereken verileri içerdiği söylenebilir.

“Öncelikle geç yanıt verdiğim için özür dilerim. – 3 haftadır farklı ülkelerde ve tamamen doluydum ... ve yanı sıra senin sorularını ve ricamı gözden geçirmeye çalışıyordum.

Bir de bu yanıt için özür dilerim. Seninle ilgili araştırma sorularına gelince Benim Dorothy’nin komisyon modeline, modelin ilkelerine ve uygulamalarına ilişkin bilgimin çok uç derecede bulanık olduğunu farkettim.

Komisyon modelin herhangi bir kullanımına tanık olmadım ya da konuya ilişkin okumalar gerçekleştirmedim. Dorothy'nin kendisi ile de kısıtlı zamanlarda yaptığım görüşmelerde bu konuya ilişkin pek fazla konuşmadık. Onun çalışmalarına ilişkin bilgim ve kişisel ilgim daha çok ilk zaman çalışmaları, uzman mantosuna ilişkin ilk zamanlar, özgün öğretmen, öğretmenin role girmesi ya da benim de hocam olan Gavin Bolton ile geliştirdiği şimdi eğitimde drama diye adlandırılan süreçsel drama çalışmalarının gelişimi ile ilgili... Bundan dolayı üzülererek söylüyorum sorularına yanıt aramak ve biraz uydurmalarla yanlış bilgilendirmek ikimiz için de zaman kaybı olacaktır.”

John O'toole 'un vermiş olduğu yanıt içerisinde yer alan detayların komisyon çalışmasının tanınırlığı noktasında önemli verileri sunmaktadır. Dorothy Heathcote'un son dönemlerine denk gelen çalışmaya ilişkin; O'toole un ifade ettiği komisyon modelin kullanımına tanık olmama durumu, yaklaşımın yeterince yayılmadığının göstergesidir. Yaklaşımın yeterince yayılamama durumunun gerekçesinin, Dorothy Heathcote'un yaşamımının sonlarına yaklaşması ve daha fazla uygulama yapmaya yeteri kadar zamanının kalmamasının yanı sıra yaklaşımın kurgusal bir ortam sunmamasından kaynaklanmaktadır. Gerçek ortam-kurgusal ortam karşılaştırması bu araştırmanın kuramsal bölümünde ayrıntılı olarak incelenmeye çalışılmıştır.

John O'toole'un vermiş olduğu yanıtın araştırmanın temel amacı olan komisyon modelin uygulama ilkeleri ve uygulama örneğinin ortaya konmasının drama alanına önemli katkılar getirebileceği düşüncesine varılabilir. Çalışmanın gerekçelerinde yer alan komisyon modelin az bilinir olma durumunun drama alanında dünyaca tanınmış bir alan uzmanı tarafından da önemseniyor olmasının, araştırma gerekçelerinin haklılığını ortaya koymaktadır.

Araştırmanın birinci aşaması için iletişime geçilen diğer uzmanların vermiş olduğu yanıtlar aşağıda yer almıştır. Bu yanıtlardan yola çıkarak daha önceki cümlelerde yer alan komisyon modelin tanınırlığı ve benimsenmesi konusunda farklı yargılara ulaşmak mümkün görünmektedir. Uzmanlardan gelen yanıtlar sadece bu bölümde incelenmiş ve daha sonraki sorgulamalarda ham veri olarak dahi olsa analiz sürecine eklenmemiştir.

Araştırmanın birinci aşamasında Dorothy Heathcote'u yakından tanıyan ve uzun yıllar çalışma arkadaşı olan Gavin Bolton ile iletişime geçilmiştir. Gavin Bolton adına verilen yanıt aşağıda yer aldığı gibidir.

Dr. Gavin Bolton ciddi sağlık problemleri gerekçesiyle artık profesyonel danışmanlık yapamadığı için özür dilemektedir.

Araştırma açısından önemli bilgilere ulaşılacak bir öncü olan Gavin Bolton, Dorothy Heathcote ile birlikte uzun yıllar çalışmıştır. Uzun yıllar süren bu iş arkadaşlığından dolayı Gavin Bolton'un araştırmaya ilişkin ifade edeceği herhangi bir cümlemin araştırma açısından

olacağı düşünülmektedir. Gavin Bolton adına yazılmış olan cümleler, kendisinin sağlık durumundan kaynaklı araştırmaya katkı getiremeyeceğini ifade eden cümleler olmuştur. Sağlık gerekçesiyle yanıt veremeyen Gavin Bolton'un bilgi ve düşüncelerinin çalışmaya katkı getirememiş olması çalışma açısından bir eksiklik olarak düşünülebilir.

Araştırmanın birinci aşamasında Norveç'te Bergen Üniversitesi'nde çalışmalarını sürdüren Prof. Dr. Kari Mjaaland Heggstad'ın sorulara vermiş olduğu yanıt, diğer uzmanların kimi görüşleri ile benzer noktalar içermektedir.

Bununla beraber çalışmalarında komisyon yaklaşımını kullanmayan ve bu konuda az bilgiye sahip bir insan olarak araştırmaya doğru bilgi verebilecek bir insan olduğumu sanmıyorum. Ben daha çok Dorothy Heathcote'un ilk zaman çalışmalarından etkilenen bir eğitmen olarak daha çok öğretmenin role girmesi yöntemini kullanıyorum. Bu yöntem benim çalışmalarımın önemli bir noktasını oluşturmaktadır.

Verilen bu yanıtı bakıldığında Dorothy Heathcote'un ilk dönem çalışmalarını, kendi çalışmalarının odağına alan bir drama uzmanının komisyon modeline ilişkin yeterli bilgi sahibi olmadığı görülmektedir. Prof. Dr. Kari Mjaaland Heggstad'ın komisyon modele ilişkin yeterli bilgi sahibi olmamasının gerekçesinin, daha önceden diğer uzmanların verdiği yanıtlar ile benzerlik göstermektedir.

Konuya ilişkin Birmingham City Üniversitesi doktora öğrencisi olan ve Macaristan'da gerçekleştirilen drama çalışmalarına katkılar sunan Adam Bethlenfalvy'nin Dorothy Heathcote görüşmelerinin dökümanları ise araştırma sorularının uzmanlarla buluşma sürecinden sonra elde edildiği için bu bölümde ele alınmamıştır. Adam Bethlenfalvy'nin paylaştığı olduğu dökümanlar; araştırmacının, 2010 yılında Dorothy Heathcote ile gerçekleştirdiği görüşme dökümanları ile benzerlik taşımaktadır. Söz konusu olan verilerden, araştırmanın birinci aşamasının diğer bölümlerinde ve araştırmanın kuramsal bölümünde yararlanılmıştır.

Bethlenfalvy'nin paylaştığı olduğu görüşmenin soruları ve sistematığı, araştırma kapsamında drama alan uzmanlarına sorulan yapılandırılmış görüşmeden farklılık göstermektedir. Bu nedenle ilgili görüşme verileri, uzmanların vermiş olduğu yanıtları destekleyecek bilgiler olarak kullanılmıştır.

Komisyon modelin tanımlanmasına ilişkin verilerden yola çıkarak ortaklaşan temalar derlendiğinde tanımında yer alabilecek kavramlara ulaşılmıştır. Bu kavramların komisyon modelin uygulama ilkelerine de göndermeler yaptığı söylenebilir. Komisyon modelin tanımlanmasına yönelik yanıtlardan elde edilen kavramlar, tümceler ve tamlamalar şu biçimdedir :

- Komisyon model uygulamaları bir *istemci* tarafından araştırma grubuna teklif edilir.
- Araştırma grubunun kabul etmesi beklenen iş *gerçek yaşamda* var olan bir iştir.

- Kabul edilen komisyon çalışmasının bir *bitiş tarihi* bulunmalıdır.
- Kabul edilen iş *görev odaklı, uzmanlık gerektiren*, etkinlikleri içerebilir.
- Komisyon çalışmasının *sorumluluk duygusu* üretmesi beklenmektedir.
- Komisyon çalışmasının sonuçları *yayınlama* ile istemciye sunulmalıdır. Bu yayınlama, rapor, sunum vb. biçiminde gerçekleştirilebilir.

1.2. Komisyon Modeli ve Dorothy Heathcote'un Diğer Yaklaşımları

Araştırmanın birinci aşamasının ikinci sorusu, Dorothy Heathcote'un drama alanına kazandırmış olduğu diğer özgün yaklaşımları ve komisyon model yaklaşımını karşılaştırmak amacını taşımaktadır. Bu sorunun veri analizinde; uzmanlar tarafından verilen yanıtlar ve Dorothy Heathcote ile gerçekleştirilen görüşme dökümanları ham veriler olarak kullanılmıştır. Bu aşamada araştırmacının sorularına uzmanlar tarafından verilen yanıtların daha çok dramatik kavramı üzerinden sorgulandığı belirlenmiştir.

Araştırmanın bu sorusuna verilen yanıtlar, araştırmacının ikinci aşamada gerçekleştirmiş olduğu uygulama çalışmasının basamaklarını da etkilemiştir. Araştırmacı, uzmanların vermiş olduğu yanıtları dikkate alarak, komisyon model uygulamasının gerçekleştirildiği ikinci aşama çalışmalarında, Dorothy Heathcote'un diğer yaklaşımlarından da yararlanmıştır. Bu bağlamda komisyon model uygulamasına gerçekleştirilmeden önce pilot uygulama sayılabilecek bir uzman mantosu çalışması gerçekleştirilmiştir.

Uzmanlara böyle bir soru yöneltilmesinin amacı Dorothy Heathcote'un yaklaşımları arasındaki ilişkiyi irdelemek ve organik bir bağın ipuçlarını aramaktır. Araştırmacı hiyerarşik olmayan fakat uygulama felsefeleri ile alana hep yenilikler sunduğu kabul edilen Dorothy Heathcote yaklaşımlarının, komisyon model ile benzer ve farklı yönlerini uzmanların görüşleri ile destekleyerek açıklamayı amaçlamıştır.

Soruya ilişkin verdiği yanıtta Patrice Baldwin, komisyon model ve diğer yaklaşımları “dramatik” kavramı üzerinden ayrıştığını ifade etmektedir.

Gerilimin nerde olduğu konusu diğer yaklaşımlarından ayıran anahtar farklılık olabilir. Birçok drama çalışmasında “-miş gibi yapma” durumları karakterler ve olaylarla beraber gerilimi oluşturur. Komisyon çalışmasında ise gerilim görevlerle ilgili sorumlulukları tamamlamaya çalışmakta yatmaktadır.

Patrice Baldwin'in sunmuş olduğu bu veri, Dorothy Heathcote'un komisyon çalışmasında –miş gibi yapma durumunun olmadığını göstermektedir. Çatışma durumlarının drama ortamına aktarılmasından öte verilimli gerilim durumlarının drama ortamlarına

aktarılması gerektiğini savunan Heathcote'un bu gerilimleri, gerçek yaşamda bulunduğu söylenebilir.

Alan uzmanlarının vermiş olduğu geçişken yanıtların birden fazla konu başlığını içerdiği düşünülmektedir. Sözelimi dramatik durum, gerilim, sorumluluk gibi kavramlara diğer soruların yanıtlarında da rastlanmaktadır. "Dramatik kavramı, gerçek yaşam ve kurgusal yaşam karşıtlığı" gibi başlıkları içeren sorular araştırmacı tarafından uzmanlara ayrı sorularda yöneltilmiştir. Bu sorulara verilen yanıtlar, kendi başlıkları altında incelenmiştir.

Heathcote' a göre (2000), uzman mantosu ve rolün yuvarlanması çalışmaları öğrencilerin olgun birer insan olarak kendi kapasitelerini sına ve kuşkusuz kendi ilgi ve becerilerini gösterme olanağı verir. Komisyon modeli ise dünya işleri ve beraber öğrenmede aktif katılım diyebileceğimiz iki noktada kusursuz bir bağlantı oluşturur.

Anna Lena Oestern'in komisyon modelin tanımına ilişkin vermiş olduğu yanıt aynı zamanda uzman mantosu yaklaşımı ile ilişkisini gösterebilecek bir yanıt olmuştur.

Evet komisyon çalışması hakkında bilgim var. Dorothy Heathcote'un Uzman Mantosunu biraz daha geliştirerek ortaya koyduğu son yaklaşımı.

Oestern'in vermiş olduğu yanıtın drama dünyasında komisyon modele ilişkin genel bir yargı ifadesi olduğu söylenebilir. Dorothy Heathcote'un Uzman mantosu yaklaşımından sonra geliştirmiş olduğu komisyon model yaklaşımının, benzer noktalar barındırmasının bu algıya yol açtığı düşünülmektedir. Her ne kadar birbirinden felsefi olarak çok ayrılan noktaları olsa da komisyon modelin uzman mantosundan türeyen ve onun gölgesinden henüz kurtulamamış bir yaklaşım olduğu söylenebilir.

Dorothy Heathcote uzman mantosu yaklaşımı ve komisyon model bağlantısına ilişkin araştırmacı ile daha önceden gerçekleştirmiş olduğu söyleşisinde şu ifadeleri kullanmıştır (Özen, 2011 s. 71) :

Okulların birşeyler hakkında derste öğrenmelerindense, gerçek görevlerle çalışmasını hayal ediyorum... Bu aslında radikal bir öğrenme biçimi, öğrencilerin dünya insanı olmasını istiyorum. Komisyon çalışmaları, uzman mantosu çalışmalarını gerçek dünyaya taşıyor.

Dorothy Heathcote'un ifade etmiş olduğu bu tümcelerde komisyon modelin özgünlüğüne ilişkin ip uçları bulunmaktadır. Heathcote, ders dışı öğrenmelerin, okul-gerçek yaşam ilişkisinin uç noktalarda değişmesi ve dönüşmesini ifade etmiştir. Komisyon model yaklaşımının ise uzman mantosu yaklaşımından türediği ve bazı ince ayrıntılarla ayrıştıkları söylenebilir.

Konuya ilişkin araştırma grubunun deneyimlediği süreçte her iki yaklaşım da kullanılmıştır. Katılımcı grubun deneyimlerinden yola çıkarak her iki yaklaşıma yönelik yaşantılarını karşılaştırdıkları süreçlere ilişkin veriler, araştırmanın üçüncü aşamasında değerlendirilmiştir.

1.3 Komisyon Modelin Kavram Ağı

Araştırmanın bu aşamasında; komisyon modelin tanımı, uygulanma aşamaları, felsefesi, ilkeleri vb. gibi konularda yanıt veren uzmanların, kendi düşünce sistematüğini ortaya koyması istenmiştir. Uzmanlardan komisyon modelin kavram ağı oluşturmaları istenmiştir. Araştırmacı gelen yanıtlardan yola çıkarak veri analizleri sonrasında kendi oluşturduğu kategori ve temaların sağlamasını yapmayı amaçlamıştır. Verilen yanıtın analizi sonucunda, gözden kaçan herhangi bir kavramla karşılaşılması durumunda o kavramı da ele almayı amaçlayan bu soruya, uzmanlardan gelen yanıtlar sorunun karşılayacak nitelikte olmamıştır. Bu soruya soruyla ilgili yanıt veren herhangi bir uzman bulunamadığı söylenebilir. Konuya ilişkin analiz boyutunda olduğu düşünülen bu soruya verilen yanıtların olmaması komisyon modelin yeterince bilinmediğinin bir göstergesi daha olarak yorumlanmıştır.

Drama alanında öncü sayılabilecek ve Dorothy Heathcote'un uygulamalarını bilen uzmanların, bu soruya yanıt vermemesi kuramsal olarak bilinen bazı bilgilerin uygulamalara akatarılacak noktasında olmadığı gerçeğini ortaya çıkarmıştır.

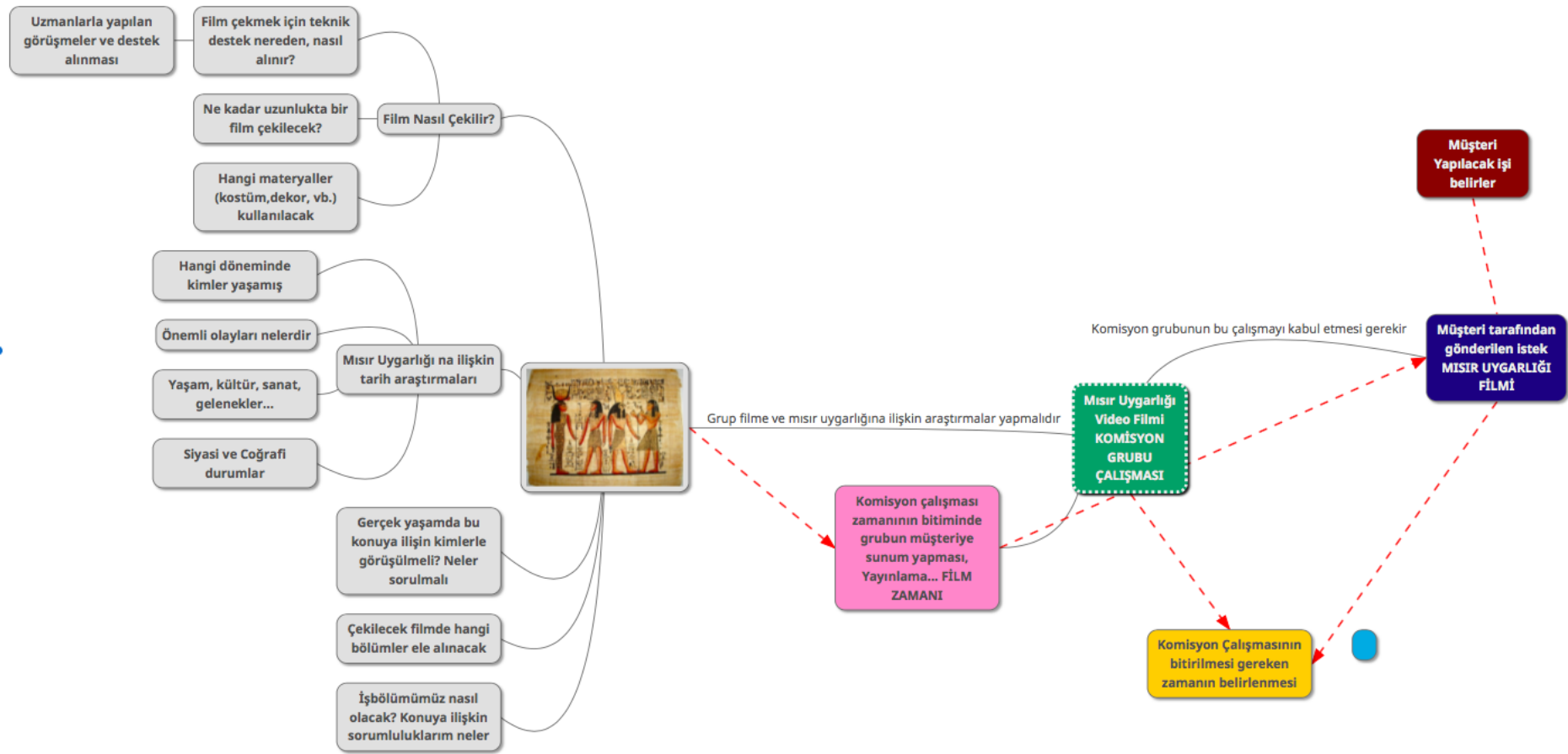
Patrice Baldwin kendisine yöneltilen kavram ağı sorusuna betimsel bir yanıt vermiştir. Verilen yanıt irdelendiğinde ise komisyon modelin tanımına yakın verilerin paylaşıldığı görülmektedir.

Üzgünüm bu soruya ilişkin bir şey söyleyemeyeceğim. Uzman Mantosu gruplarının bu konuda bazı kurslar yürüttüğünü biliyorum fakat ne dediklerini anlamadığımı fark ettim. Sanırım “araştırma-sorgulama temelli eğitimle ilişkilendiriyorlar. Bilgi edinmenin ve verilen bir görevi sonlandırmanın zorlu bir biçimde gerçekleştiği çalışmalar, bu çalışmalar. Bunu bir örnekle anlatacak olursak Mısır Uygarlığı ile ilgili bir film yapılması durumunda çocuklar mısır uygarlığına ilişkin araştırma yapmalı aynı zamanda film yapımı nasıl olmalıdır konusunda araştırma yapmalılar. İşte size bitmiş bir üretim. Dışarıdan işi veren müşteri, komisyon çalışanlarına istemine ilişkin bir mektup gönderebilir. Müşteri ile bir araya gelip içerik ya da gereksinimlere ilişkin kısaca konuşabilirler. Gelişmelere, sürece ilişkin yenilikleri ve güncellemeleri değerlendirici geri bildirimler verilebilir.

Yukarıda yer alan betimlemeler analiz edildiğinde komisyon modelin tanımını destekleyecek örneklere yer verdiği söylenebilir. Mısır Uygarlığı üzerinden örneklendirilen sorunun analizi araştırmacı tarafından aşağıda yer alan kavram ağı ile analiz edilmiştir. Oluşturulan kavram ağı önceki sorulara verilen yanıtlar içerisinde yer alan verileri de

barındırmaktadır. Araştırmacı tarafından oluşturulan kavram ağı yukarıdaki bulgulara yer alan Mısır Uygarlığı örneği üzerinden ortaya konulmuştur.

Şekil : 3 Komisyon Model Kavram Ağı Örneği

1.4. Gerçek mi? Kurgu mu?

Araştırmanın bu aşaması; komisyon modelde metaksis kavramını irdelemek amacıyla yapılandırılmıştır. Metaksis kavramı hem rolde hem de gerçek yaşamda bilinç durumunun işler olmasını önemsemektedir. Bu ikili bilinç durumunun, hem içine girilen rol, hem de gerçek yaşamda olunan kişi açısından “nesnel bir farkında oluşa sahip olunma durumu” barındırdığı söylenebilir. Komisyon modelin uygulama aşamaları irdelendiğinde gerçek yaşamda var olan bir durumun eğitim ortamına dahil edilmesi durumu göze çarpmaktadır. Özellikle bu gerekçeyle drama alanında tartışmalara maruz kalan komisyon modelin, “kurgu” ile ilişkisinin ortaya konulması gerekliliği önem kazanmaktadır.

Araştırmacının yapılandırılmış görüşme formunda yer verdiği soruya verilen yanıtların komisyon modeli tanımlamada ince detayları barındırması beklenirken uzmanlardan gelen yanıtların bu detayları karşılayamadığı söylenebilir. Alan uzmanlarının vermiş olduğu yanıtlarda kurgu-gerçek tartışmalarına yanıt vermedikleri görülmüştür. Bu doğrultuda komisyon model ile yapılandırılmış bir süreç devam ederken gerçek ve kurgu yaşam rolleri süreç içerisinde nasıl ortaya çıkmaktadır sorgusuna ilişkin analiz süreci araştırmacı tarafından farklı biçimde yapılandırılmıştır. Dorothy Heathcote’un kendisiyle yapılan görüşmelerde ortaya koyduğu düşünce ve ifadeler, analiz edilecek ham verileri oluşturmaktadır.

Gerçek-kurgu arasındaki gidip gelmeler ve rol biçimleri düşünüldüğünde Dorothy Heathcote’un özellikle insanın doğal tepkilerini önemseydiği görülmektedir. Dorothy Heathcote’un 2005 yılında Adam Bethlenfavy ile gerçekleştirmiş olduğu söyleşinin aşağıda yer alan bölümleri bu konuya ilişkin önemli verileri içermektedir.

Çocuklarımızı daha fazla toplumla ilişkili olabilecek işlere gönderiyoruz gibime geliyor. İş deneyimleri bunlara örnek olarak gösterilebilir fakat gerçekte onları bu işlere hazırlamıyoruz. Drama yaklaşımlarını hiç kullanmıyoruz. Genelde öğrenciler öğretmenlerin beklentilerini soruyorlar ya da nasıl davranmaları gerektiği konusunu öğretmenleri ile konuşuyorlar. Bu noktada gördükleri anda durumu test etmek gibi, tahminlerde bulunmak gibi, zor bir karakterle karşılaşp onunla orta yolu bulmak gibi durumları yaşayamıyorlar...

Dorothy Heathcote’un bu ifadeleri; eğitim ve gerçek yaşam ilişkisinde biçimsel etkinliklerin odakta olduğu, öz çalışmaların ise önemsenmediğine işaret etmektedir. Dorothy Heathcote’un ifade etmiş olduğu bu tümceler: komisyon model katılımcısının gerçek bir sorumluluk durumu ve bu durumun yaratacağı herhangi bir gerilim anını, kurgusal bir durum olmaksızın deneyimlemesi gerektiğini işaret etmektedir. Bu cümleler analiz edildiğinde komisyon model uygulamalarının gerçek duygularla ve durumlarla öğrenmeyi temel ilke edindiği yorumuna ulaşılabilir. Var olan bu ifadeler, Dorothy Heathcote tarafından eğitim

sistemlerine getirilen bir eleştiri olarak da yorumlanabilir. Bu eleştiri ve yeni yaklaşımın rol kavramını ne kadar barındırdığına ilişkin sorgulamasını ise Bethlenfavy (2005) aşağıda yer alan sorgulama ile gerçekleştirmiştir. Dorothy Heathcote'un vermiş olduğu yanıt ise katılımcı rollerine ilişkin değerli veriler içermektedir.

AB: Doğru anlıyorsam komisyon modelde siz daha çok grubun yaşam içerisinde kendileri gibi olduklarını, rol içerisinde olmadıklarını fakat farklı rollerle kendileri olarak karşılaştıklarını mı söylüyorsunuz?

DH: Bu örnekten² yola çıkacak olursak katılımcılar bahçeyi yapacak olan komisyonerler rolünü yerine getiriyorlar. Bu durumda okuldaki öğrenciler olmuyorlar, okuldaki öğrenciler gibi de değerlendirilmiyorlar. Onlar bir komisyonu yerine getirecek komisyonerler oluyorlar dolayısıyla bu işi yapsalar iyi olur.

Yukarıda yer alan cümlelerden yola çıkarak komisyon modelde katılımcıların rol durumlarına ilişkin karışık bir durumun ortaya çıktığı söylenebilir. Heathcote, katılımcıların doğrudan verilen işin kendisi ile ilgili roller edindiğini ifade etmiştir. Heathcote'un komisyon modeldeki rol kavramını, uzman mantosu yaklaşımında olduğu üzere; belirli bir bakış açısı barındıran ve görev odaklı biçimde yapılandığı yönündedir.

Müşteri, komisyon grubu ve çalışma sırasında iletişim kurulan her birey, bu rolü etkilemektedir. Gerçek durumlar ve gerçek duyguları barındıran komisyon model rollerinin, uzman mantosu rollerinden farkı: var olan bütçe ya da benzeri kısıtlamaların gerçek bir biçimde katılımcı grubu ile karşılaşması ve gerçek duygular üretmesidir.

Drama süreçleri içerisinde yapılandırılan kurgusal durumların, o anda gerçekten o durumu yaşamadığını bilen katılımcıya, “güvenli” bir ortam sunmaktadır. Yapılan işin, üstlenilen görevin ve verilen tepkilerin gerçek yaşamda değil de bir drama sürecinde yaşandığını bilen katılımcının rolü, yine o kurgusal durumun sınırlandığı yer ile kalmaktadır.

Araştırmanın gerçek yaşam - kurgu yaşam karşıtlığını ortaya koyan bu bölümünde sorgulanan ikili bilinç durumu; drama alanında daha önceden karşılaşılmamış biçim ile gerçek yaşamdaki durumlar ile doğrudan yapılandırılmaktadır. Komisyon modelde gerçek yaşam ve kurgusal yaşamda yer alan gidip gelmeler yerine gerçek yaşama odaklanmış bir bilinçten söz

² Dorothy Heathcote'un vermiş olduğu yanıtta söz etmiş olduğu örnek, araştırmacı ile 2010 yılında gerçekleştirilen söyleşide de yer almaktadır. Araştırmacının yayımlanmamış olan “Dorothy Heathcote'un Yaratıcı Drama Yaklaşımları” başlıklı yüksek lisans tezinin ekler bölümünden, Heathcote'un yapmış olduğu bu hastane bahçesi komisyon model çalışmasına ulaşılabilir. Özen, Z. (2011). *Dorothy Heathcote'un yaratıcı drama yaklaşımları*. Ankara Üniversitesi, Ankara.

etmek daha uygundur. Bu bilinç durumları; yeri geldiğinde gerçek yaşamda yapılan komisyon çalışması içinde, kurgusal çalışmaları³ barındırabilmektedir.

Bu rol edinme durumlarının Augusto Boal'in sıklıkla kullandığı "metaksis" kavramı ile ilgisi kurulabilir. Metaksis olgusu: tamamen ve eş zamanlı olarak iki ayrı özerk dünyaya ait olma durumu- gerçekliğin imgesi ve imgenin gerçekliği. Bu iki özerk dünyayı paylaşır ve bunlara aittir: kendi gerçekliği ve kendisi tarafından yaratılan kendi gerçekliğinin imgesi (Boal, 2008).

Bir rolün oynanması durumunda ortaya çıkan karakterde katılımcının kendi bakış açıları da çıkar ya da katılımcının bakış açısı onun canlandırmak durumunda olduğu karakteri de belirlemede etkili olabilir. Bir rolü üstlendiğimizde "kendimizden" çok uzak olamayız. "Kendimiz", rolün oluşumu ve gelişiminde belirgin bir işleve sahiptir. Yüzlerce seçenek içinde neden o karakterin seçildiği, o karakter için neden o tutumda olduğumuz gibi sorulara yanıtlar verirken, önceki bilişsel örüntülerimiz içerisinde yer alan uzak ya da yakın bellekten seçtiklerimiz belirleyici olur (Adıgüzel, 2016).

Dramatik kurgunun bileşenlerinden birisi olan "rol" kavramı, komisyon modelde doğrudan "kendimiz" ile ilgilidir. Doğrudan gerçek yaşamda, gerçek tepkilerle yapılandırılan komisyon model uygulamalarında rol oynamalar sadece sosyolojik olarak Goffman'ın bahsettiği bir biçimde gerçekleşmektedir. Sosyal ilişkilerle ortaya çıkan etkileşimler belirli tekrarlarla bir süre sonra katılımcıların doğal ya da gerçek hallerine dönüşmektedir.

1.5. Komisyon Modelin Sosyal Kazanımları Ortaya Çıkıyor

Araştırmanın birinci aşamasının beşinci sorusu, komisyon modelin uygulama sürecine dahil olan katılımcıların yaşantılarından yola çıkarak, hangi sosyal elementlerin süreç sonunda gözlemlenebileceğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmacının bu soruyu uzmanlara yöneltmesinin gerekçesi; komisyon modelin kullanımı sırasında ortaya çıkan sosyal kazanımları ifade etmektir. Bu sosyal kazanımların ortaya çıkma nedenini de analiz etmek amacıyla soru derinleştirilmiştir. Uzmanlar genel olarak sadece bu kazanımların kendilerini ifade eden yanıtlar vermiş, gerekçelere ilişkin yanıtlar vermemiştir.

³ Dorothy Heathcote, sözü geçen kurgusal çalışmalara ilişkin erken çocukluk döneminde yapılabilecek komisyon çalışmalarını işaret etmiştir. Erken çocukluk döneminde gerçekleştirilecek çalışmalarda gerçek yaşamda olmayan fakat o dönem yaş grubunun dikkatini çekebilecek komisyonların kurgusal olarak kullanılabileceğini ifade etmiştir. Bu görüşlere Araştırmacının yayımlanmamış olan "Dorothy Heathcote'un Yaratıcı Drama Yaklaşımları" başlıklı yüksek lisans tezinin komisyon model bölümünden ulaşılabilir. Özen, Z. (2011). *Dorothy Heathcote'un yaratıcı drama yaklaşımları*. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Patrice Baldwin'ın vermiş olduğu yanıttan yola çıkarak komisyon modelin daha çok grup etkileşiminden ortaya çıkan sosyal kazanımlara ulaştığı söylenebilir. Baldwin'ın ifade etmiş olduğu kazanımların, sürekli olarak birliktelik ve sorumluluk üzerinden yapılandırılan kazanımlar olduğu görülmektedir. Alan uzmanlarından Patrice Baldwin'ın bu soruya ilişkin yanıtı aşağıda yer aldığı gibidir.

Takım oluşturma, problem çözme, görev oryantasyonu ve odaklanma, bir görevi birlikte ve zamanında bitirme, dış müşterilerle anlaşmalar sağlama, sunumlar oluşturma ve uygulama, iletişim becerileri (sözel ve yazınsal), gerilimi ve çatışmayı deneyimleme, bir çalışma ortamının ödülleri, sorumlulukları kabul etme ve saygı duyma (kendi ve birbirlerinin)... Görev; ancak herkes kendi payına düşen bölümleri bitirdiğinde tamamlanmış oluyor.

Drama alanının genel amaçları içerisinde yer alan “kendini tanıma, gerçekleştirme ve başkalarıyla iletişim becerisini geliştirme”, “demokratik tutum ve davranış geliştirme”, “iş birliği yapabilme-birlikte çalışma becerisi geliştirme” gibi temel amaçların komisyon modelin hedeflediği kazanımlar arasında olduğu görülmektedir.

Dorothy Heathcote ise kendi yaklaşımlarını açıkladığı makalesinde komisyon modelin sosyal kazanımlarına ilişkin aşağıda yer alan düşünceleri ifade etmiştir (Heathcote, 2000).

Okullar; komisyon çalışmaları yaparak iki dünya arasında kusursuz bir biçimde bir bağ kurabilirler: işbirlikli öğrenmede: iş ve etkin katılım.

Yaşama dokunan eğitim etkinlikler; sınırları ortadan kaldıran, iş birliğini önemseyen, insanların birbirlerini tanımasını ve anlamasını sağlayan etkinlikler olmalıdır. Heathcote'un daha önceden “dünya insanı” olma yolunda komisyon modelin değerli bir yaklaşım olduğunu ifade etmesi de modelin hedeflediği sosyal kazanımlara bir gönderme olarak değerlendirilebilir.

1.6 Komisyon Model, Öğretim Programlarında Yer Arıyor

Araştırmanın birinci aşamasının altıncı sorusu; komisyon modelin öğretim programlarına ilişkilendirilmesi ile ilgilidir. Araştırmacı öğretim programlarına, komisyon model uygulamalarının eklenmesi durumunda oluşabilecek değişiklikleri ve gelişmeleri uzman gözünden irdedelemeyi amaçlamıştır. Bu nedenle komisyon model ilke ve felsefesinin öğretim programlarını nasıl değiştirebileceğine ilişkin bir soru hazırlanmıştır.

Bu soruya uzmanlar tarafından verilen yanıtlar daha önceki veri analizlerini doğrular bir biçimde özellikle uzman mantosu yaklaşımı ile ilişkilendirilerek gerçekleştirilmiştir. Soruya

ilişkin yanıtlar, Heathcote'un kendi yaklaşımlarına ilişkin yazmış olduğu makaleden alıntılarla desteklenmiştir.

Patrice Baldwin'in konuya ilişkin yanıtını diğer soru başlıkları ile harmanlayarak verdiği söylenebilir. Baldwin yanıtında şu ifadeleri kullanmıştır:

Bu durum ülkelere göre farklılaşabilir. Komisyon modelin kullanılması komisyoncuya bir görevi tamamlama adına motivasyon ve amacı olan bir gerekçeyi sağlamaktadır. Çocukların gerçek iş yaşamına ilişkin pratik beceriler kazanmalarını bununla beraber kendi kişisel ve ekonomik ilgilerini kazanmalarına olanak sağlamaktadır. Bu durum test odaklı öğretim programlarından çok daha fazla anlamlı, bireyselliği önemseyen, ekonomik ve yararlı bir öğretim programı olmayı sağlamaktadır. Öğretim programı böylece hem kazanım hem de bilginin uygulanmasını içerdiğinden daha konuyla ilgili ve anımsanabilir olmaktadır. Görev tamamlama ve farklı disiplin sınırlarına dokunduğu için etkindir.

Patrice Baldwin'in vermiş olduğu yanıt incelendiğinde; İngiltere'de uygulanan öğretim programlarının bir uzman gözüyle "test odaklı" olarak değerlendirdiği görülmektedir. Verilen yanıt; öğretim programlarının her ülkede, farklı bir felsefe ve farklı bir uygulama yapılanması ile olduğundan öğretim programlarının ayrı değerlendirilmesi gerekliliğini savunmaktadır.

Komisyon modelin temel ilkeleri dikkate alındığında, böylesi bir değişikliğin daha organik ve işlevsel bir öğretim programı oluşturacağı biçimde yorumlanması mümkündür. Gerçek iş yaşamında olabilecek durumları barındıran bir öğretim programının uygulamaları da gerçek yaşamda var olacaktır.

İşlevini yitirmiş bir çok öğretim programı kendisini yenilerken; gerçek yaşam ve ders kazanımı ilişkisini daha derinlikli ve sağlam bir biçimde kurmaya çalışır. Alan uzmanı tarafından verilen yanıt analiz edildiğinde; bireysel gelişimin pratik çalışmalar üzerinden ilerlemesi gerektiği yorumuna varılmaktadır. Bu pratik uygulamaların, grup etkileşimi sağlanarak oluşması ve uygulama odaklı olmasının da yararlı bir öğretim programı ortaya çıkaracağı düşünülmektedir.

Benzer bir düşüncüyü, farklı cümlelerle aktaran Dorothy Heathcote ise öğretim programlarının komisyon model çalışmaları ile donanmasına ilişkin düşünüyü aşağıda yer alan ifadelerle belirtmiştir.

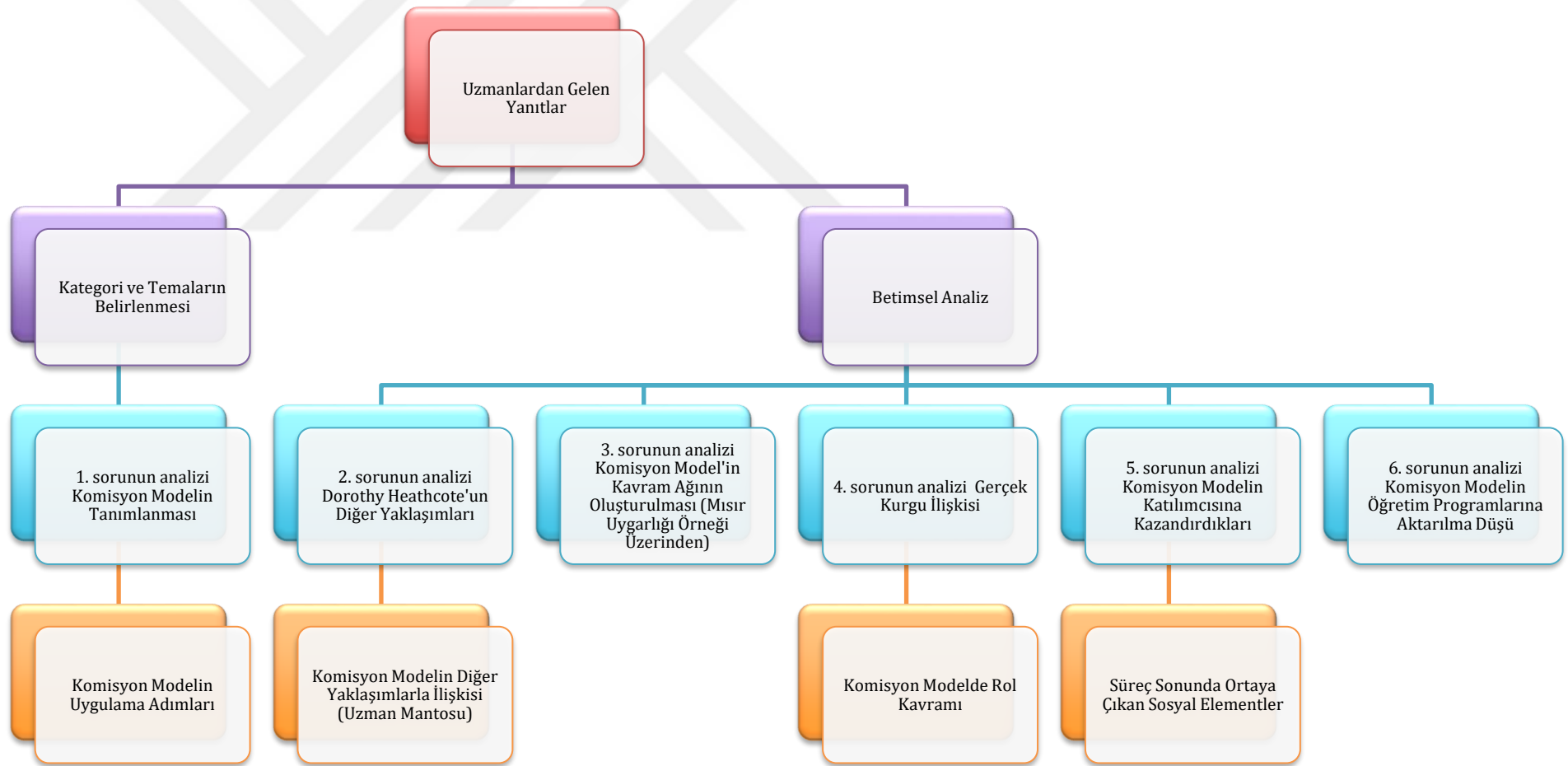
Henüz gerçekleşmeyen bir hayalim var; öğrencilerden öğretmenlerinin onlara öğrettikleri şeyleri öğrenenler değil, öğretmenlerinin kendilerine getirdiği dışarıdaki dünya ile ilgili sorunları çözen insanlar olmasını isterdim. Okul müdürlerinin işi ise gerçek yaşama gidip bu eylemleri bulmak görevleri getirmek olmalı. Okulların bir şeyler hakkında derste öğrenmelerinden, gerçek görevlerle çalışmasını hayal ediyorum... Bu aslında radikal bir öğrenme biçimi, öğrencilerin dünya insanı olmasını istiyorum. Komisyon çalışmaları, uzman mantosu çalışmalarını gerçek dünyaya taşıyor. Öğretmenlerin bildiklerini bırakıp bunları anlatmalarını isterdim. Komisyon çalışmaları bizim için dışarıda bekliyorlar. Öğretmenlerin buna inanması lazım .

Dorothy Heathcote'un bu ifadeleri ile öğretim programlarının okul dışı gerçek öğrenmelerle oluşturulmasını, öğretmen ve okul müdürleri sorumlulukları üzerinden tartıştığı görülmektedir.

Dorothy Heathcote'un söylemiş olduğu cümleler öğretmen karakterleri ve öğretmen yetiştiren kurumların felsefesi odağa alınarak iki başlık üzerinden yorumlanmıştır. Bu iki başlığın da öğretim programlarında yeri doğrudan görünmüyor gibi olsa da öğretmenlik mesleğinin bir karakteri olduğu gözetilmelidir. Mesleki karakterin, kişisel karakter ile özgün ve cesur bir biçimde buluşması durumunda dünyadaki sorunları gören ve bunları kendi yakınından başlayarak çözmeye çalışan öğretmenlerin yetişmesi sağlanacaktır. Benzer bir durum ise okul müdürleri açısından ele alınabilir. Bir çok ülkenin eğitim sisteminde okul müdürlerinin yetkilerinin çok net bir biçimde çizilmiş olduğu söylenebilir. Karar koyucular tarafından belirlenen bu yetkilerin esnekliğinin pek az olması okul müdürlerinin de yapacakları işleri belirlemektedir. Dorothy Heathcote'un bu ifadeleri belirli kurallar çerçevesinde okul müdürlerinin yapması gereken işleri değiştiren bir öneriyi sunmaktadır. Okul müdürlerinin amacı; gerçek dünyada var olan ve çözülmesi gereken sorunları okul öğrencileri ile buluşturmak olmalıdır biçiminde yorumlanmıştır. Eğitim sisteminin iki önemli parçası olan öğretmen ve yöneticilere düşen sorumluluğun yeniden tanımlanmasının öğretim programlarını da doğrudan etkileyeceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda Heathcote, radikal bir biçimde yapılacak değişim ile komisyon çalışmalarının öğretim programlarında yer alması gerektiğini savunmuştur.

Araştırmacı tarafından çalışmanın ilk aşamasına ilişkin veri analizleri uzmanların görüşleri analiz edilerek gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda pek fazla uygulama örneği olmayan ve pek çok uzman tarafından az bilinen komisyon modele ilişkin verilerin yetersiz olduğu düşünülmüştür. Uzmanlar tarafından verilmeyen yanıtlar da ham veri olarak değerlendirildiğinde; komisyon modelin tanımı, felsefesi, katılımcılarına katkısı, diğer yaklaşımlarla olan ilgisi, öğretim programlarındaki yeri ve işlevi... gibi konularda toplanan her düşüncenin değerli olduğu görülmektedir.

Araştırmacı çalışmanın diğer aşamalarında bu verilerden elde edinilen bilgileri odağa alarak bir komisyon çalışması taslak planı oluşturmuş ve uygulamaya çalışmıştır. Çalışmanın diğer aşamalarına ilişkin veri analizleri diğer bölümlerde incelenmiştir.

Çizelge : 14 Araştırmanın birinci aşamasının veri analiz sürecinin özeti

2. Araştırmanın İkinci Aşamasına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın uygulama aşaması analiz edilmiştir. Komisyon model çalışmasının uygulayıcıları olan katılımcı grubuna araştırmacı tarafından uygulanan uzman mantosu çalışması, katılımcıların ilk adım çalışması olmuştur. Uygulamanın ardından komisyon model çalışmasına geçilmiştir. Uygulamanın bu bölümü eylem araştırması yöntemi ile de örtüştüğünden dolayı katılımcıların belirlediği adımlar ve istekleri ile belirlenen bir planlama yapısına sahiptir. Elde edilen bulgulardan yola çıkarak komisyon modelin uygulama aşamaları, araştırma grubunun süreç izleğindeki düşünce yapısı ve süreç içerisinde yaşanan gelişmeler gibi başlıklar ayrıntılı olarak verilmiştir.

2.1. Uzman Mantosu Çalışmaları Başlıyor

Araştırmanın ikinci aşaması uzman mantosu yaklaşımı ile yapılandırılan çalışmalarla başlamıştır. Araştırmacı tarafından kurgusal bir kültür sanat merkezini odağa alan uzman mantosu planı tasarlanmıştır. Pilot çalışma sayılabilecek bu uygulama; araştırma grubunun gerçek alan çalışması ile karşılaşmadan önceki durumunu, ön bilgilerini, motivasyonunu inceleme amacıyla kurgulanmıştır. Çalışma kapsamında öğrencilerin kültür sanat merkezi yapılandırmanın ayrıntılı kalem başlıklarına tanıklıkları sağlanmıştır. Bu kurgusal çalışmanın ve tanıklığın araştırmaya önemli katkılar sunduğu gözlenmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde gerçekleştirilen çalışmalar 36 katılımcı ile başlamıştır. Bir öğrenci topluluğun üyesi olmaya çalışan katılımcılar uzman mantosu çalışmasının yanı sıra topluluğun kendi bünyesinde gerçekleştirilen çalışmalara katılmışlardır. Bu doğrultuda topluluk çalışma biçim ve disiplinine ayak uyduramayacağını düşünen katılımcılar farklı zamanlarda topluluk çalışmalarını bırakmıştır. Uzman mantosu çalışmasının son etkinlikleri ve komisyon modelin diğer çalışma adımları 22 kişilik öğrenci grubu ile tamamlanmıştır. Veri analizinin bu bölümünde katılımcıların süreci rol, gerçek, kurgu, çalışma adımları gibi temalar üzerinden değerlendirileceği için topluluktan ayrılan katılımcıların düşünce ve görüşleri de değerlendirilmiştir.

Araştırmanın bu aşamasında araştırma grubunun söylemleri, değerlendirmeleri, sunumları, hareket ve tavırları ham verileri oluşturmuştur. Araştırmacı bu ham verileri gözlem yolu ve katılımcıların uzman mantosu sürecine ilişkin yazmış oldukları yansıtıcı günlükler ile analiz etmiştir.

Araştırmacı uzman mantosu uygulamasını Dorothy Heathcote'un, Bruner 'den etkilendiği aşamalandırma sistemini dikkate alarak yapılandırmıştır. Araştırmanın kuramsal

bölümde verilen bilgilerden hareketle ikonik, sembolik ve anlamlandırma aşamalarına yönelik etkinlikler geliştirilmiştir.

Bruner, bilginin yapılandırılmasında teorisinde bu yapıyı karakterize etme yolunda “biçim” başlığından söz etmektedir. Bilginin herhangi bir alanda temsil edilmesine yönelik olarak; gerçekliği algılamak her çocuğun farklı yaş dönemlerinde farklı yollarla karşılaştığını ifade etmektedir. Bruner’e göre; herhangi bir fikrin ya da sorunun öğretilmesi süreci, çocuğun anlayabileceği ve tanıyabileceği basitlikte sunulabilir. Öğrenme sürecinde öğrencilere materyaller sunulmalı ve bu materyaller geliştikçe ve olgunlaştıkça daha karmaşık yollarla öğrencilerle buluşacak biçime getirilmelidir. Bu anlayış Bruner’in “sarmal öğretim programı”nın özünü yansıtmaktadır (Hartman, 1991).

Bu doğrultuda öncelikle, araştırma grubunun kurgusal ortamda bir grup mimar olarak rol üstlendikleri çalışmanın ayrıntıları aktarılmıştır. Kurgusal olarak birbirini tanımayan mimarlar rolü üstlenen araştırma grubu, ilk etkinlik olarak kendilerini tanıtan yaka kartları hazırlamıştır. Bruner’in geliştirmiş olduğu öğrenme alanlarından biri olan ikonik aşama, simgesel öğrenmeleri içermektedir. Bu doğrultuda araştırma grubu ile yapılan yaka kartı oluşturma, kültür sanat merkezinin logosunun çizimi, kültür sanat merkezi bölümlerinin çizimi... gibi çalışmalar; Türkiye’de alışagelen drama aşamalandırma sisteminde yer alan, hazırlık aşaması etkinlikleri gibi düşünülebilir. Uzman mantosu çalışma grubunun simgesel ısınma çalışmaları da diyebileceğimiz ikonik çalışmaların; görev odaklı yazma, kesme ve resimleme çalışmalarını içermektedir.

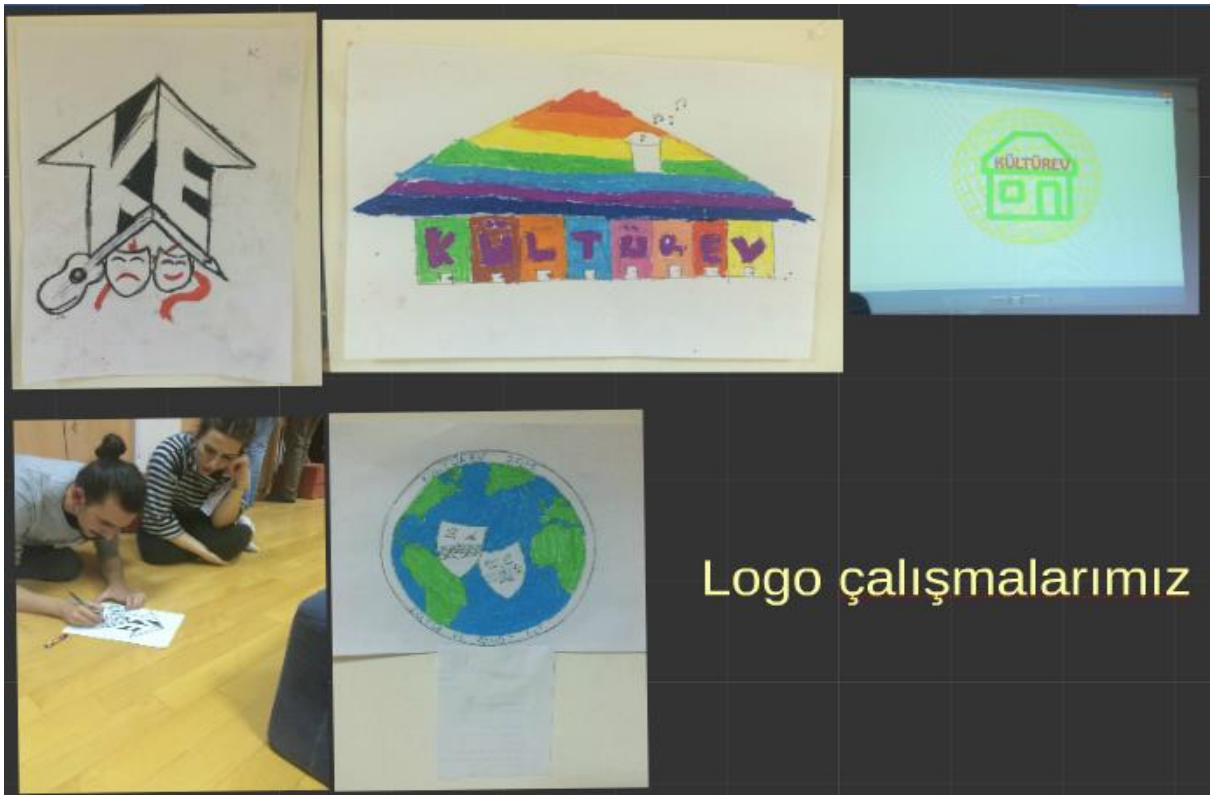
Bu doğrultuda gerçekleştirilen ikinci etkinlik kurgusal kültür sanat merkezinin adını, felsefesini ve logosunu belirlemek olmuştur. Etkinlikler, çalışma grubunda küçük gruplar halinde gerçekleştirilmiştir. Grubun etkinliğe ilişkin yapmış olduğu tüm belirlemeler oy çokluğu ile kabul edilen belirlemelerdir. Bu belirlemeler esnek belirlemeler olup, grup üyeleri tarafından gerek duyulduğu takdirde yeniden görüşmeye açılmıştır

Çalışma grubu öğrencileri kurgusal biçimde oluşturdukları kültür sanat merkezinin adını “Kültürev” olarak belirlemişlerdir. Verilen bu isme ilişkin kendi gerekçelendirmelerinde öğrenciler, tasarlanan bu ortamın herkese açık bir biçimde hizmet vermesini düşünmüşlerdir. Bu nedenle ev sıcaklığı ortamını sunacağına inandıkları bu ismi oy çokluğu ile kabul etmişlerdir. Bu belirleme gerçekleşirken öğrencilerin önerdikleri ismi arkadaşlarına gerekçeleri ile tanıttıkları bölümde, öğrencilerin nesnel davrandığı gözlenmiştir.

Gerçekleştirilen ikonik aşama etkinliklerinin, araştırma grubu elemanlarının motivasyonu ve yaptığı işe inancını arttırdığı söylenebilir. Çalışma grubunun ortaya koymuş olduğu logolar incelendiğinde logoların çizilme sürecinin estetik yetiyi önemseyen bir

etkinlik olduğu düşünülebilir. Bu estetik yeti; çalışma grubu tarafından bazı öğrencilerde daha fazla olduğu düşüncesi ile kendiliğinden bu öğrencilerin daha ön plana çıkmasına neden olmuştur. Geriye kalan öğrencilerin çizimlere destek vermediği görülmüştür. Olumsuz sayılacak bu gerçeğin yanı sıra hemen her öğrencinin logo için seçilen renkler, kültür sanat merkezinin belirlenen değerlerinin logoya yansıtılması ve düşünsel destek noktasında etkin olmuştur.

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin çizim konusunda ürkek davranmasının gerekçesi oylama gibi bir süreç dahil olacak logo çalışmasında, çalışma grubunda yer alan diğer arkadaşlarından çizim konusunda daha az yeteneğe sahip olduklarını düşünmeleridir. Bu düşünceye rağmen öğrenciler; genel olarak uygulamaya önemli katkılar sağlamıştır.

Şekil : 4 Araştırma Grubunun Hazırlamış Olduğu Logolar

Araştırmacı kültür sanat merkezini tasarlayacak olan mimarlar rolünü üstlenen araştırma grubu ile iletişime geçtiğinde kendisi de rol içerisinde süreci devam ettirmiştir. Bu doğrultuda araştırmacı; katılımcılar gibi bir mimar olduğunu ve kendisini görevlendiren firma yetkilileri ile mimarlar arsında iletişimi sağlayacak bir görevde olduğunu ifade etmiştir. Belirtilen bu rol diğer roller ile bir dayanışma içerisinde olan ve herhangi bir biçimde hiyerarşik olarak üstünlük kurmayan bir roldür. Böylesine bir rolün alışageldiğimiz eğitim anlayışlarında bilgiyi bilen ve sahibi olan öğretmen anlayışından uzak olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin ise üstlenmiş oldukları rol içerisinde kendileri gibi davranmalarını sağlamıştır. Drama çalışmaları içerisinde sıklıkla eleştirilen rolü oynama, inanma ve tutumunu sürdürme başlıklarında çalışma grubunun daha rahat davrandıkları gözlemlenmiştir.

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin süreç içerisinde yaşadıkları durum ve duygulara ilişkin görüşlerden bazıları aşağıda yer aldığı gibidir.

K1: Kültürev'i baştan aşağı, en ince ayrıntısına kadar bizim fikirlerimizle oluşturmak, hayal etmek kendimi çok özel hissetmeme sebep oldu. Kültürev'in amaçlarını belirlerken, ismini belirlerken, logosunu, bölümlerini oluştururken aslında ben farkında olmadan o uzman rolüne bürünmüşüm. Tüm arkadaşlarımın büyük bir ciddiyetle 3 saat boyunca Kültürev'i düşündüğünü, onun için uğraştığını gözlemleyebildim.

Katılımcı 1'in ifade etmiş olduğu cümleler çalışmanın başında çalışmayı sahiplendiğine işaret etmektedir. Katılımcının süreç içerisinde ifade ettiği kendi düşüncelerinin önemsendiğinin hissetmesinin bu duyguyu daha fazla beslediği söylenebilir. Dorothy Heathcote'un uzman mantosu uygulamalarında yavaş yavaş inşa ettiği ve çalışmalarının başlangıç eylemlerinde kullandığı ikonik görevli etkinlikler; rol içerisinde olduğunun farkına varmayıp, kendi doğallığı içerisinde sürdüren uzman öğrencilerin yapabilecekleri seviyelerdeki, basit sayılabilecek görevlerden oluşmaktadır. Bu doğrultuda araştırmacının uygulamış olduğu planda yer alan ikonik etkinliklerin güdüleyici ve motive eden bir mantık ile yapılandırılmaya çalışıldığı ve katılımcı ifadelerinden de yola çıkarak amacına ulaştığı söylenebilir. Katılımcının yaptığı işi ciddiye alması ve çalışma arkadaşlarını da ciddi bir biçimde çalışırken görmesi yapılan işe ilişkin bir inanç inşasının gerçekleştiği biçiminde yorumlanabilir.

Sürece ilişkin bir başka katılımcının söyledikleri ise rol kavramının uzman mantosu çalışmalarında önemsenmesi ve devam ettirilmesi gereken bir incelikli tutumla yapılandırılması gerektiğinin altını çizmektedir.

K2: Uzman mantosu yaklaşımı hakkında da fazla bilgim olmadığı için ne yapacağımı kestiremedim. Ama hocamızın açıklamasından sonra arkasını dönüp bir anda role girmesi beni çok etkiledi ve işimizin ciddiyetini kavramamı sağladı. Ben hocamız "siz her biriniz bir alanda uzman kişiler olacaksınız" dese de hiç hâkim olmadığım bir alanda uzmanmışım gibi davranamayacağımı düşünüyordum. Fakat Kültürev için fikirlerimizi sunmaya başlamamız, hocamızın rolüne bir anda bürünmesi ve 3 saat boyunca bu rolde davranması kendimi o uzman rolünde bulmamı kolaylaştırdı ve gerçekten bir uzman gibi hissettim kendimi.

Katılımcı 2'nin ifade etmiş ettiği kaygılar çalışma başlamadan önce hemen her katılımcıda gözlenmiştir. Uzman mantosunun katılımcılar tarafından yeterince bilinmiyor oluşunun başarı-başarısızlık noktasında bir kaygı yarattığı söylenebilir. Yapılacak olan

görevlerde yeterince yetkin olup olmayacaklarından emin olamayan katılımcıların, rol içerisinde devam eden süreçte başarılı olma hissini yaşayarak bu kaygıyı atlattığı söylenebilir. Üstlenen rolün tutumunun devam ettirilmesi ise sürece katkı getiren her bireyin etkileşimini arttırdığı söylenebilir. Bu ifadelerden hareketle uzman rolü içerisinde bir şeyler başardığı hissini özgürce yaşayan bireyin yapmış olduğu işe ve uzmanlığa daha derinden inandığı söylenebilir.

Araştırmanın birinci aşamasında uzmanlardan gelen yanıtlar, sosyal etkileşimin ve birlikte çalışmanın önemini vurgulamaktadır. Bu kazanımların yanı sıra uzman mantosu çalışmasının, komisyon çalışmalarına bir alt yapı oluşturduğu gerçeği yine araştırmanın birinci aşamasına katkı veren uzmanlar tarafından vurgulanmıştır.

K3: Kültürev ile ilgili bugün yapılan her şey o atölyedeki herkesin emeği, ürünüydü. Günün sonunda ben atölyeden yorgunluk hissiyle değil bu hislerle çıktım ve kendimi çok huzurlu hissettim.

Katılımcı 3'ün ifade etmiş olduğu cümlelerin, uzman mantosu uygulamalarının ve komisyon çalışmalarının hedeflemiş olduğu sosyal kazanımlara vurgu yaptığı görülmektedir. Katılımcı gözünden bu kazanımlara ulaşma yolu olarak, uygulama planının odağında yer alan işbirlikli öğrenme ve birlikte üretmenin önemi vurgulanmaktadır. Uzman mantosu planlamalarında, görev odaklı birlikte üretim ortamları önemsenmektedir. Komisyon sözcüğünü oluşturan sözcüklerin de "birliktelik" ve "görev" anlamları barındırdığı gerçeği düşünüldüğünde herhangi bir uzman mantosu ya da komisyon model uygulaması katılımcısının bu cümlelere yakın cümleler kurması çalışmanın hedefleri arasında yer almalıdır.

Uzman Mantosu çalışmasının ikonik aşamalarına ilişkin katılımcı görüşlerinden bir diğeri ise aşağıda yer almaktadır.

K4: İsim belirlemek için tekrar düşüncelerimizi söyledik ve söylenen düşünceleri oylayarak birini seçtik. Seçtiğimiz isim aslında herkesin aklına gelen klasik bir isimdi. Daha sonra logosunu belirlemek için gruplara ayrılıp çizimler yaptık. En zorlandığım kısım buydu çünkü hem net hemde her şeyi anlatan bir şey olmalıydı. Grubumuzdan çok farklı düşünceler çıktığı içinde bir türlü karar veremedik. Ama en uygun olanı seçerek astık, logoyu da oylamayla seçtik. Sıra kültürev de olması gereken bölümlere geldi , en zevkli kısmı ve beni en içine alan kısım buydu. Herkes düşüncelerini söyledikten sonra kim hangi bölümde çalışmak istiyorsa gruplara ayrıldı. Ben keşif merkezini seçtim. Bence bir kültür sanat merkezi yapıyorsak içinde mutlaka insanların yeni bir şeyler öğrenebileceği bir yer olmalı. Bu bölümde çalışırken kendimi iç mimar gibi hissettim çünkü hazırlayacağımız bölümün her ayrıntısını düşünmemiz gerekiyordu ; şeklini, duvarlarını, rengini , neyin nerede olacağını... Oranın içinde geziyormuşum gibi hissettim.

Katılımcı 4'ün logo ve ad belirleme süreçlerinde yaşamış olduğu çoğulcu oy sistemi araştırma grubu tarafından kabul edilmiştir. İlk bakışta demokratik öğrenmelere ve farklı

düşüncelere olabildiğince değer veren uzman mantosu çalışmasının bu yönü ile farklı görüşleri ötelediği gibi bir düşünce ortaya çıkabilir. Çalışmanın esnekliği ve katılımcılar tarafından her zaman yeniden tartışılabilir olma durumu bu düşünceyi çürütmeye çalışmaktadır. Diğer katılımcılarda da olduğu üzere “rol” kavramına ilişkin ifadeler katılımcı 4 ün görüşlerine de yansımıştır. Bu ifadelerden yola çıkarak “Ben ve öteki olma” noktasında doğal bir kurgu yaratan uzman mantosu yaklaşımının katılımcısına kendisini yapılanlardan ayırmadığı bir ortam sunduğu söylenebilir. Ben dilinden yapılanları anlatan ve “kendimi iç mimar gibi hissettim” diyen katılımcıların rahat hissettikleri ortamlarda daha üretken ve yaratıcı oldukları söylenebilir.

Katılımcının kültür sanat merkezinin adını klasik olarak betimlenmesine rağmen çoğunluk seçtiği için onaylaması ise bir başka ve yorumlanacak veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu veri, katılımcının çalışmada estetik kaygıyı ve estetik düşünceyi önemseydiği halde sürece ve grup kararına saygı duyması olarak yorumlanabilir. “Oranın içinde geziyormuş gibi hissettim” cümlesi ise katılımcının o anda yapmış olduğu çalışmaya ilişkin imgelemelerini güçlü ve keskin bir biçimde işe koştuğu biçiminde yorumlanabilir. Bu bağlamda uzman mantosu çalışmaları; yavaş inşa edilen, doğal ortamlar sunan, kişinin bir rolü üstlendiği fakat bu rolü “ben” dili ile yaşadığı, demokratik öğrenmeler sunan bunun yanı sıra estetik beğenileri tam olarak kaygı yaşatmadan eğitim ortamlarına aktaran bir yöntem olduğu anlaşılmaktadır.

K5: Öncelikle böyle önemli bir işte bizim fikirlerimizin önemsenmesi ve gideceğimiz bir yerin nasıl olacağına karar vermemiz beni gerçekten sevindirdi. Kültür ve sanat evine isim bulduktan sonra logo çizemediğim için biraz sıkıldım çünkü birçok güzel şey düşündüm ama becerim olmadığı için çizemedim. Size yani hocamıza Zeki Bey demeyi bir türlü kabul edemesem de konunun uzmanı olmak ve fikir üretmek çok güzeldi.

Katılımcı 5’in kullanmış olduğu ifadelerin uzman mantosu yaklaşımının geliştirilebilir ve dikkat edilmesi gereken noktalarına gönderme yaptığı söylenebilir. “Bir şeyi yapabiliyor olmak” durumunun katılımcılara iyi gelen ve onların güdülenmesini sağlayan bir yanı vardır. “Bir şeyi yapamadığına inanmak” durumunun ise diğer taraftan katılımcı motivasyonunu olumsuz etkilediği söylenebilir. Bu veri dikkate alındığında yapamadığına inanan katılımcının, ortamdan ve durumdan sıkıldığı görülmektedir.

Araştırmacı ve araştırma grubunun daha önceden ilişkilendirme biçimi: topluluk üyesi olmak ve topluluk çalıştırıcısı olmak gibi bir gerçekliği barındırmaktadır. Bu durumun, uzman mantosu çalışmalarının yanı sıra komisyon model uygulamalarını da yer yer olumsuz

etkilediği düşünülmektedir. Katılımcının zihninde yer edinen “hoca”, “öğreten” figürünün “iş arkadaşı” figürüne dönüşmesinin kimi katılımcılar tarafından kabul edilmediği görülmüştür.

Fikirlerin önemszenmesi ise katılımcı 5 için motive edici bir unsur olarak görülmektedir. Karar verme süreçlerine etkin katıldığını düşünen ve düşüncelerinin önemsendiğini hisseden bireylerin daha mutlu olduğu görülmektedir. Katılımcı 6’nın ifade etmiş olduğu cümlelerde de aynı duygu durumunun gözlemlendiği söylenebilir.

K6: Söylemek istediğim en son noktada şöyle. Ankara Üniversitesi dağınık fakültelere sahip bir üniversite. Ankara Hukuk ya da Siyasal’ın da geçmişleri çok eski. Bunlardan ötürü diğer üniversitelerde olduğu gibi bir “Hacettepeli olmak” ya da” ODTÜ’lü olmak” gibi kavramları hissedemiyor Ankara Üniversitesi öğrencileri. En azından kendi adıma böyle. Diğer fakültedeki arkadaşlarımla aramda bir aidiyet eksikliği hissettirirdi bu durum bana. Bu çalışmayı yaparken ilk defa bu duygunun yerinin dolduğunu hissettim. Kendimi bir Ankara Üniversiteli hissettim. Benim için değerliydi.

Farklı üniversiteler ile “aidiyet hissetmek” olgusu üzerinden karşılaştırma yapan katılımcı 7’nin, kendi fikirlerinin önemsendiğini düşündüğü ortama, kendisini daha ait hissettiği görülmektedir. Uzman mantosu ve komisyon çalışmaları eğitimsel açıdan irdelendiğinde, düşünceleri önemseyen ve bunu katılımcısına hissettiren bir ortam oluşturulmuştur.

K7: Yaptığımız çalışmalar birçok kazanımım oldu. Bu kazanımlardan bahsetmeden önce çok daha değerli bulduğum şu ki ilk defa üniversiteye ait bir kurumun temelleri atılırken öğrencilere sunulması. Bu o kadar ilk olan bir uygulama ki öğrenci hayatımda. Şunu diyebilirim. Gerçeğe geçmese de olur. “Benim fikrim de değerlendirildi. “ Bu cümle bile bir öğrenciyi birey olarak anlamlı hissettiriyor.

Araştırma grubu katılımcılarının çoğunluğunda görülen ortak ifade: kendilerine karar verilecek durumlar için danışılmasının ve fikirlerini ifade edebilecekleri ortamlar yaratılmasının ne denli olumlu duygular geliştirdiği yönündedir. Kişilerin özsaygısına iyi gelen böylesi ortamların özellikle Dorothy Heathcote’un öğrenciye sorumluluk veren görev odaklı yaklaşımlarında ön plana çıktığı görülmektedir.

Bu olumlu sayılabilecek öğretim ortamlarının, farklı öğrenim alanları ile yapılandırılması, çalışmalara zenginlik katmaktadır. Komisyon çalışmasının bir pilot çalışması sayılabilecek uzman mantosu yaklaşımı; farklı öğretim programlarının kazanımlarına, farklı roller üzerinden olabildiğince doğal bir biçimde ulaşmaya çalışmaktadır. Bu doğal ulaşım yolunun; rolün farkında oluş, role inanış ve rolü kişinin kendi benliği ile bağdaştırma katmanlarını içerdiği anlaşılmaktadır.

Farklı öğretim programlarının, farklı kazanımlarına ulaşma durumunun bu uygulama özelinde biraz daha geri planda bırakıldığı söylenebilir. Bu çalışma planlamasında

araştırmacı, bir kültür sanat merkezi binasının inşa edilme sürecinde ne kadar ayrıntılı çalışmalar gerçekleştirilebileceğini katılımcılara farkettermeyi hedeflemiştir. Katılımcıların bir iç mimar rolü alarak devam ettirdiği süreç bir çok paydaşla buluşma gereksinimi doğurmuştur. Bu bakımdan çalışmanın bu özel kazanımına ulaştığı söylenebilir.

K8: Yaptığım çalışma sırasında en çok hissettiğim buydu. Hakikaten bir mimar gibi, tasarımcı gibi düşünmeye çalışmamız. Grupla ortak bir amacımız olduğunu farkına varıp çatıştığımız noktaları dahi toparlamaya, sonuç elde etmeye çalışmamızdı. Benim ya da grubumla yaptığım ürün ortak kararda seçilmese de oylarımız sonucu seçilmesi olayın içinde hissettiriyor katkı sağladığımı hissettiriyordu.

Katılımcı 8'in ifade etmiş olduğu cümleler, sürece ilişkin karar verme anlarında oluşturulan ortamın kabul edilebilirliğine ilişkin veriler sunmaktadır. Grupla beraber verilen kararların süreçlerine etkin katılan bir katılımcının desteklemiş olduğu düşünce, ortaya çıkan kararlar örtüşmese dahi birlikte iş yapmanın getirmiş olduğu motivasyonun katılımcıyı sonuçtan daha çok sürece odaklanmaya yönlendirdiği söylenebilir.

Bu odaklanma ile beraber katılımcının rolün gerektirdiği düşünce sistemine dahil olduğu söylenebilir. Katılımcı rolüne inanışını ise güçlü bir biçimde ifade etmektedir. “Hakikaten bir mimar gibi, tasarımcı gibi düşünmeye başladık” ifadeleri rolüne büründüğü karakterin dilinden çok düşünce yapısı ile empatik bir biçimde bağ kurduğunun göstergesi olarak düşünülebilir.

Araştırma sürecinin bu aşamasına ilişkin katılımcıların sunmuş olduğu verilerde ortaklaşan veriler göze çarpmaktadır. Grup etkileşiminin ve işbirlikli bir biçimde karar alma sürecinin araştırma grubuna olumlu duygular kattığı söylenebilir.

K9: Kültürev çalışmasına başlamadan önce hocamızın yapmış olduğu bizi o durumun içine sokma yaklaşımı yani bize sanki hepimiz birer uzmanmışız gibi yaklaşması bizde bu atölyede yaptığımız yapacağımız çalışmalar için bir bilinç uyandırdı. Durum açık bir şekilde ifade edildi ve bizlerde birer uzman olarak duruma yaklaştık. Herkes kültür ve sanat evi için ne düşünüyorsa onu dile getirdi ve bunlar kayıt altına alındı.

... Aynı zaman da eğlenceli ve bir o kadar merak uyandıran bir süreçti. Ben özellikle sürenin nasıl geçtiğini anlamadım. Süreç akıcıydı. Ama bir o kadar da yorucuydu. Sonuç olarak güzel şeyler kazandırdığını düşündüğüm bir çalışma olduğunu söyleyebilirim..

Katılımcı 9 un belirttiği cümleler çalışma sürecinin betimlenmesini kapsamaktadır. Bu betimlemelerin ardından rol kavramı ve uzman rolüne inanış konusunda ifadelerde bulunan katılımcı sürecin kendisine iyi gelen taraflarını “akıcı”, “yorucu” ve “merak uyandıran” sözcükleri ile tanımlamıştır. Bu doğrultuda uzman mantosu uygulamasının emek isteyen fakat katılımcısını işin içine çeken bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Uzman rolü ile sürece dahil olan katılımcının, rol içerisinde olduğunun bilinci ile süreci devam ettirdiği söylenebilir. Hem rol içerisinde olmanın bilincini yaşayan hem de hareket tavır ve davranışlarında kendisi gibi olup rolün gerektirdiği terimleri kullanmadan süreci devam ettiren katılımcının yapılan işe sahip çıktığı söylenebilir.

Uzman mantosunun katmanlı çalışmalarının, Bruner'in aşamalandırma sistemi ile planlanmaya çalışıldığı daha önceden ifade edilmiştir. Bu doğrultuda katılımcı grubun temel belirlemeleri yapmasının ardından kültür sanat merkezine ilişkin diğer belirlemelere geçilmiştir. Araştırma grubunun uzman rolünü benimsemelerini hedefleyen “ikonik” çalışmaların ardından “sembolik” aşama içerisinde yer alabilecek çalışmalara başlanmıştır. Araştırma grubu çalışmanın bu aşamasında kültür sanat merkezinde olmasını istedikleri bölümlere ilişkin belirlemeler gerçekleştirmiştir. Kültür sanat merkezinin olası bölümleri belirlendikten sonra araştırma grubu küçük gruplara ayrılarak seçmiş oldukları bölümü en ince ayrıntısına kadar detaylandırmaya çalışmışlardır. Bu aşamada katılımcılara, istedikleri bölümleri kendilerinin seçmesi önerilmiştir. “Çalışma arkadaşı, mimar” rolünde olan araştırmacının, grup elemanlarına önerdiği bu çalışma biçimi, araştırma grubu tarafından kabul edilmiştir.

Küçük gruplar halinde gerçekleştirilen bölüm ayrıntılandırma çalışmaları öncelikle renkli fon kartonlara çizilen basit krokilerden oluşmuştur. Oluşturulan krokiler grup elemanları tarafından ortak düşüncelerle yapılandırılmış çizimlerle ayrıntılandırılmaya çalışılmıştır. Araştırma grubu elemanlarının çizim yapamadığı durumlarda, bölümlerde bulunmasını istedikleri ayrıntıları yazı ile ifade etmiştir. Her küçük bölümün yapmış olduğu sunumun ardından bölümler yeniden gözden geçirilmiştir. Bölümlerin yeniden planlaması sağlanarak ekleme ve değişiklikler yapılmıştır.

Araştırma grubunda yer alan katılımcıların ilk çalışmalarında daha basit bir biçimde çalışmalar sergilediği söylenebilir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde bir kültür sanat merkezinin bir bölümünde yer alması gereken tüm ayrıntıların düşünülmesi gerekmesine rağmen katılımcıların bu ayrıntıları yeterince yorumlamadığı düşüncesine varılabilir. Var olan bu durumun, katılımcıların yapmış oldukları sunumların ardından birbirlerine vermiş oldukları geri bildirimlerin de yardımı ile olumlu biçimde vermiş niteliği arttırdığı söylenebilir. Her ne kadar ilk sunumların ardından izleyici grupların sorduğu sorular, sunum yapan katılımcılara çoğunlukla hazırlıksız olduklarını hissetirse de bu durumun sunum sonrasında gerçekleştirilen etkinliklere olumlu katkı sağladığı düşünülmektedir.

Şekil : 5 Bölümlerin Oluşturulmasına İlişkin Örnek İlk Çalışma Görselleri

Uzman mantosu sürecinde mimar rolünü üstlenen katılımcı grup içerisinde oluşturulan küçük grupların, yapmış olduğu çalışmalarda yansıtmış oldukları belirlemeleri bir üst noktaya taşımak amacıyla görev odaklı çalışmalara devam edilmiştir. Hem katılımcıların üstlenmiş oldukları rollere inancı arttırmak hem de çalıştıkları bölüme ilişkin sorumluluk üretmek amacıyla katılımcılardan bulundukları bölümün en ince ayrıntısına varıncaya değin maliyet hesaplamalarını yapmaları istenmiştir. Katılımcı grubun çalışmanın bu noktasında daha derinlikli araştırmalar yaptığı söylenebilir. Sorumluluğunu üstlendikleri bölümün ayrıntılarında maliyetini bilmedikleri araç, gereç ve malzemelerin fiyatlarını internet üzerinden öğrenen araştırmacı grupların, diğer arkadaşlarına yapmış oldukları sunumlara maliyet hesaplamasını ekleyerek gerçek dünyaya bir adım daha yaklaştıkları söylenebilir.

Mimar rolünde olan araştırmacının, araştırma grubuna; istemcinin herhangi bir biçimde maddi kısıtlama yapmadığını ifade etmesine rağmen, araştırma grubunun genel olarak mütevazı bir tavır takındığı söylenebilir. Kültür merkezine rasathane eklemeyi düşünen grubun harcamalarının diğer grup arkadaşları ile karşılaştırıldığında daha fazla olduğu söylenebilir. Diğer grup arkadaşları tarafından ve bizzat sunum ve hesaplamayı yapan grup tarafından komik bulunan yüksek harcama kalemlerinin, var olan role inancı sekteye uğrattığı söylenebilir.

Şekil : 6 Uzman mantosu çalışmasından örnek görseller

Araştırma grubu öğrencilerinin yapmış oldukları araştırma ve sunumların ardından kendilerini izleyen diğer grup üyeleri uzman rolleri ile sürece katkı getirmeye çalışmışlar ve merak ettikleri konulara ilişkin sorular geliştirmişlerdir. Böylece sadece bir grubun çalışması gibi görünen odaklanmalar, tüm grubun dahil olduğu etkileşimli bir öğrenme ortamına dönüştürülmeye çalışılmıştır.

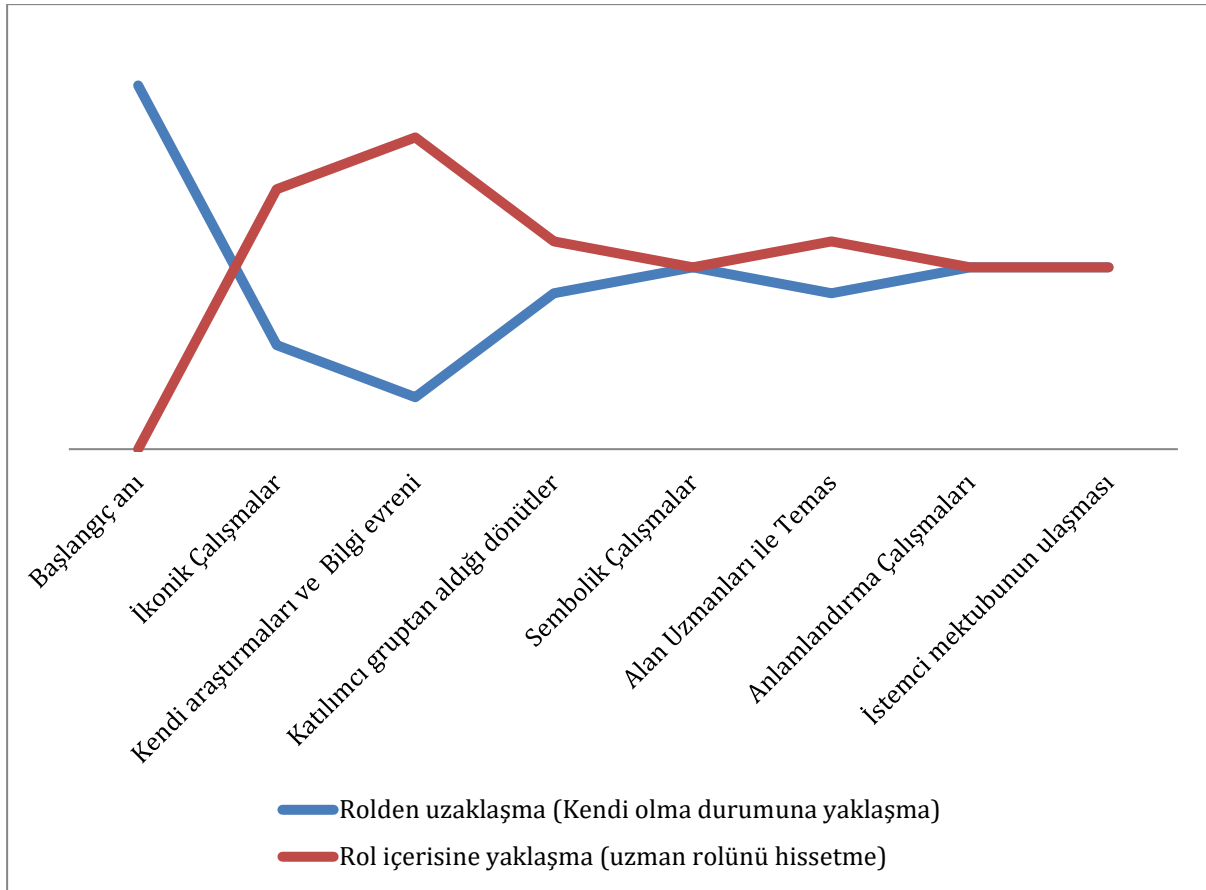
Katılımcı grubun birbirlerine vermiş oldukları geri bildirimleri dikkatli bir biçimde dinledikleri ve yeni yaratım süreçlerine nitelikli bir biçimde aktardıkları söylenebilir. Katılımcıların ilk çizmiş oldukları krokiler ve son olarak oluşturdukları 3 boyutlu çalışmalar arasında belirgin bir ayrıntı farkı olduğu söylenebilir. Bruner'in sembolik aşamasına uygun olacak bir biçimde yazılı ve sözel bir biçimde semboller kullanarak bölümlerin ayrıntılarını aktarmışlardır. Bruner'in bu aşamalandırma sistemi gelişim dönemi dikkate alındığında yaş aralığı olarak gerçek yaşamda üniversite öğrencisi olan bireyler için alt seviye gibi düşünülebilir. Araştırma grubunun katılımcıları, mimar rolü alan uzmanlar olarak değerlendirildiklerinde, uzmanlıklarının gerektirdiği dil evrenini henüz yenice kullanmaya başladıkları görülmektedir. Kullanılan dilin yanı sıra ortaya çıkarılan ürünler, önceki ürünlerle karşılaştırıldığında; daha estetik, daha ayrıntılı, daha sanatsal kaygı taşıyan ürünler olduğu söylenebilir. Araştırma grubunun bu süreç içerisinde ortaya çıkarmış olduğu 3 boyutlu

Çalışmaların üretim aşamasında da, araştırma grubunun çalışmaya daha fazla odaklandığı söylenebilir.

Araştırmanın bu boyutunda araştırma grubunun uzman rolü ile arasındaki sınırın hemen hemen görünmez olduğu söylenebilir. Verilen görev ve sorumluluklara odaklanan araştırma grubunun, alan çalışmalarına başlayarak uzman mantosu yaklaşımı ve komisyon model uygulaması arasında geçiş çalışmaları gerçekleştirdiği söylenebilir. Sözelimi konferans salonu ile ilgilenen küçük grup elemanları, tasarlamış oldukları salonun detaylarını işlevsel hale getirmek amacıyla Ankara Üniversitesi Cebeci yerleşkesinde yer alan ATAUM konferans salonu görevlileri ve Eğitim Bilimleri Fakültesi Hasan Ali Yücel Salonu yetkilileri ile görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Bu etkileşimler sonucunda katılımcılar daha önceden fark etmedikleri ayrıntıları keşfetmişler ve odaklandıkları bölüme yansıtmaya çalışmışlardır. Sözelimi konferans salonun zemin materyalinin seçimi, sütunların görünür olmadığı bir salonun tasarlanması, koltuk materyalleri ve koltuklar arasında ara geçişlerin olması, engelli bireyler için rampaların oluşturulması bu küçük grup için gerçek yaşam deneyimlerinden yola çıkarak çalışmalarına aktardıkları ayrıntılara örnek olarak verilebilir.

Araştırma grubunun bu tür etkileşimlerden yararlanarak öğrenmiş olduğu ayrıntıların çalışmaya olan motivasyon ve heyecanı arttırdığı söylenebilir. Çalışma sırasında gerçekleşen etkileşimin, araştırma grubunu kurgusalmış gibi görünen uzman rolüne hem yaklaştıran hem de uzaklaştıran bir işlevi olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda farklı uzmanlardan öğrenilen bilgilerin araştırma grubunun var olan bilişsel düzeyine getirdiği katkı, yeni öğrenmeleri barındırdığı için uzman rolünden uzaklaştırırken, bu bilgileri kullandıkları çalışma ortamındaki yeni öğretiye duyulan güvenin uzman rolüne daha çok yaklaştırdığı söylenebilir.

Uzman mantosu uygulamaları, araştırma grubunun gerçek yaşamda var olan uzmanlardan edindiği bilgi ve sorgulamaları çok çabuk bir biçimde denedikleri ve başarısız olma duygusu yaşamadan sürece aktarabilmelerine olanak sağlayan etkinlikleri barındırmaktadır. Uzman mantosu çalışmasına dahil olan katılımcının bu süreç içerisinde başarısız olmadan rol içinde ama aynı zamanda kendi gibi davrandığı durumları farklı seviyelerde yaşadığı söylenebilir.

Çizelge : 15 Uzman mantosu yaklaşımında rol ve gerçeklik kesişimlerinin araştırmacı gözünden değerlendirilmesi

Yukarıda yer alan tabloda uzman mantosu sürecinin araştırmacı gözünden rol içerisinde oluş ile kendi doğalında oluş arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu değerlendirme yapılırken katılımcı grupta yer alan bireylerin role ilişkin tutumları araştırmacı tarafında gözlemlenmiş ve etkinliklerin yapılma amacı ile de örtüştürülmeye çalışılarak belirli genellemelere varılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda yukarıda yer alan belirlemeler sadece araştırmacı grup üzerinden yapılmamıştır. Uzman mantosu içerisinde gerçekleştirilen etkinliklerin, rol içerisine yaklaşma ve rolden uzaklaşma durumlarına ilişkin veriler sunmaya çalışan bir tablo oluşturulmaya çalışılmıştır. Tablo oluşturulurken başlangıç noktaları en yüksek ve en düşük dereceler olarak alınmış ve diğer belirlemeler esnek bir biçimde değerlendirilmiştir.

Uzman mantosu sürecine dahil olan katılımcıların henüz başlangıç anında tam olarak kendileri gibi olma durumlarından kaynaklı role en uzak , kendilerine en yakın olma durumunu yaşadıkları anı yaşadıkları açıktır. Süreç başladıktan sonra ikonik çalışmalar ile yazı, çizi ve görev odaklı çalışmalar yapan katılımcılardan; kendinden uzaklaşırken role daha çok yaklaşmaları beklenmektedir. Bu beklenti başlangıç anındaki gibi en uç değerler

olamamakla birlikte katılımcıların, uzman rolüne daha çok ısındıkları fakat kendi olma durumlarını tamamen kaybetmedikleri anları barındırmaktadır. Araştırmanın belirli yerlerinde rol duruma ilişkin bu tutumların eşitlendiği, katılımcıların hem uzman gibi hem de kendi gibi hissettiği durumları yaşadıkları görülmüştür. Bu durum her katılımcı için farklı zamanlarda ortaya çıkabilmektedir.

İkonik çalışmalara dahil olan katılımcının yapılan çalışmaya ısınmasıyla beraber her yapılan etkinlikte rolüne biraz daha inandığı gözlenmiştir. Katılımcıların küçük gruplar halinde yapmış oldukları araştırmaların ve kendi yaratılarının, uzman rolüne daha fazla inandıkları bir ortam yaratması beklenmektedir. Bu doğrultuda kendi çalışmasını yapan, başarılı olma hissini yaşayan ve sorumluluklarını yerine getiren katılımcıların uzman rolünü daha çok benimsediği görülmektedir.

Uygulamanın bu aşamasında katılımcının; diğer katılımcılardan aldığı dönütler ve diğer katılımcılara verdiği dönütler, rol ile ilişkilenesinde farklı durumlar yaratabilmektedir. Genel olarak odaklanılan bir işin sunumunu yapmak, o işe ilişkin eksiklerin farkına varmak ve yaratı sürecinde düşünmemiş olduğu bir ayrıntıyı gelen sorularla o anda yanıtlamaya çalışmak katılımcıyı uzman havasından uzaklaştırabilmektedir. Bölümlerin tanıtımı sırasında katılımcı gruptan aldığı dönütler, görüşmeler, o anda verilen spontan yanıtlar kurgusal bir biçimde inanarak yaptığı işi yaşam gerçeğine çekmektedir. Yine de bu aşamada tüm katılımcılar için aynı genellemeyi yapmak yanlış olacaktır. Yapmış olduğu çalışmaya inanan, detaylı bir biçimde araştırmasını gerçekleştiren, diğer katılımcılara yaptıkları bölüm tanıtımlarında boşluk yer bırakmayan katılımcıların rollerine inancının arttığı dahi söylenebilir.

Sembolik çalışma aşamasında ise semboller yolu ile anlatımın ve bu yolun oluşturduğu dilin role inancı arttırdığı gözlenmiştir. Yeniden kendi çalışmalarına odaklanan katılımcının almış olduğu yeni görevler ile beraber yeniden bir kesişim yaşadığı ve artan bir değerle uzman rolüne inandıkları bir ortam oluşmuştur.

Araştırma özelinde gerçek yaşamda bulunan uzmanlarla buluşmanın heyecan ve merak yarattığı görülmektedir. Katılımcının yaptığı işi devam ettirme isteği artarken uzman olduğuna inandığı değer azaldığı gözlenmiştir. Dışarıdan gelen bir uyaran olarak değerlendirebileceğimiz uzmanlarla yapılan görüşmenin daha planlı bir biçimde yapılandırılması role inancı artırabilir fakat gerçekleştirilen çalışma özelinde katılımcıların uzmanlar ile dışarıda buluşmaları ve öğrendiklerini gruplarına aktarmaları, yapılan işin eksik yanlarını ön plana çıkardığından, katılımcıyı kendine yaklaştırıp rolden uzaklaştırdığı düşünülmektedir.

Uzmanlardan gelen geri bildirimlerin ardından, katılımcıların yapmış olduğu düzeltmeler ve 3 boyutlu çalışmaların yer aldığı Bruner'in anlamlandırma aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada katılımcıların role inancı artmış ve yapılan çalışmalar üst düzey odaklanma ile gerçekleşmiştir. Gerçekleştirilen etkinliklerden yola çıkarak katılımcıların rol değerlerinin doğallığın da ön planda olduğu biçimde, birbirlerine yakın derecede kesişecek kadar geçtiği görülmüştür.

Uzman mantosunun en güçlü dramatik anlarından birisinin, istemci tarafından gönderilen mektup ya da istem anıdır. Bu aşamaya varıncaya değin gerçekleştirilen çalışmalar bir kurumun işletilmesi ve kurum içerisinde yaşanan problem durumlarını içermektedir. Katılımcı grubun rol içerisinde oluş ve rolden uzaklaşma anlarının çok yaklaştığı anlar olan bu son aşama çalışmalarında, verilen kararların hem kurum gözünden, hem de gerçekçi bir biçimde katılımcının gözünden gerçekleştiği görülmektedir. Çalışmanın bu aşamasında rol tutumlarının ortak bir biçimde ilerlediği söylenebilir. Yani uzman mantosu çalışmalarının bir çok bölümünde; hem rolde olan , rolde olduğunun bilincinde olup, rolün gerekliliklerini yerine getiren hem de kendi gibi olup, doğallığını hiç bozmadan tepki tavır ve hareketler geliştiren katılımcılar izlenebilmektedir. Çalışma sürecinde kullanılan ve grup üyelerinin yaptıkları işi sorgulamasını sağlayan istemci mektubu şu biçimde yapılandırılmıştır.

Sayın Sorumlu,

Bir grup öğrencimize yaz döneminde eğitim verecek bir kurum arıyoruz. Yapmış olduğumuz araştırmalar doğrultusunda Kültür-Sanat Merkezinizin açılacağına ilişkin duyumlar aldık. Temmuz ayının ikinci haftasında kültür sanat merkezimize konuk olmak istiyoruz. Yaz dönemine kadar açılışınız gerçekleşir ve bizi kabul ederseniz, 9-15 yaş arası seksen öğrencimiz (kırk üstün zekalı ve kırk özel öğrenme güçlüğü olan) ve kırk refakatçimizle (öğretmenler, anne ve babalar) Kültür Sanat Merkezinizden yararlanmak dileğindeyiz. Öğrencilerimiz arasında henüz okuma yazmayı öğrenememiş olan on beş öğrenci bulunmaktadır. Belirttiğimiz tarihte, belirttiğimiz grupla eğitimlerinize dahil olup olamayacağımızı bize bildirmenizi rica ediyoruz.

Etkin Eğitimciler Vakfı

Bütün bu verilerden yola çıkarak, araştırmanın ikinci aşamasının ilk uygulaması olan uzman mantosu yaklaşımı, araştırma katılımcılarını asıl çalışma olan Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi'nin kurulması çalışmalarında yüreklendiren bir yapıya ulaştırmıştır.

Uzman mantosu çalışmaları, öğretim programına ait bir kazanımın süreç içerisinde deneyimlenmesi ve yeniden üretilmesini, alternatif durumlar ve etkinlikler ile yeniden yaşanmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu araştırma özelinde uzman mantosu uygulaması,

öğretim programını odağa almaktan daha çok Kültür Sanat Merkezi çalışmalarında gereksinim duyulabilecek bilgi ve deneyimlere ön hazırlık niteliğinde planlanmıştır.

2.2. Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi Binasını Geziyoruz

Uzman mantosu çalışmalarının ardından komisyon model uygulamasının ilk alan çalışması olan; Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi binasına, gezi etkinliği gerçekleştirilmiştir. Gezi etkinliğinin amacı uzman mantosu çalışmalarında ortaya çıkan fikirlerin, gerçek kültür sanat merkezi binasında kullanılıp kullanılamayacağını daha iyi görebilmek ve yeni sorular oluşturmaktır. Bu amaçla, Ankara Dikimevi semtinde bulunan Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi binası gezilmiştir.

Daha önceden Ankara Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı olarak kullanılan binaya yapılan geziye, uzman mantosu çalışmasından sonra topluluktan kendi özel gerekçeleri ile ayrılan yedi öğrenci katılmamıştır. Bununla beraber araştırma grubundan ayrılmamış olmasına rağmen ders gerekçesiyle toplantı ve geziye katılamayan dört öğrenci bulunmaktadır. Bina gezisi on sekiz grup üyesinin katılımı ile gerçekleşmiştir. Araştırma grubunun yapmış olduğu gezi sırasında; sadece aile hekimliği bölümünün bir koridor boyunca verdiği hizmet dışında, binanın tamamen boşaltıldığı gözlemlenmiştir.

Çalışmanın bu aşamasında araştırmacının uzman mantosunda üstlendiği iş arkadaşı rolünün sona erdiği, araştırma grubu ile var olan ilişkilenmenin daha hiyerarşik bir yapılanma gösteren hoca-öğrenci ilişkisine evrildiği söylenebilir. Araştırma grubuna beklentileri aktarma durumunun ve belirli noktalara odaklanmayı engellemek için verilen yönergelerin bu durumu yarattığı düşünülmektedir.

Gezi sırasında araştırmacı-araştırma grubu tarafından çekilen fotoğraflar, videolar, ve araştırmacının gözlemleri bu bölümünün veri araçları olarak kullanılmıştır. Araştırma grubunun tutmuş olduğu notlar da veri analizine dahil edilmeye çalışılmıştır. Bu notların düzensiz olmasından kaynaklı analiz sürecinde kullanımı az olmuştur.

Gezi öncesi gerçekleştirilen toplantıya ilişkin verileri, araştırmacı gözlemleri oluşturmaktadır. Araştırmacı, araştırma grubu ile bina gezisinden önce bir toplantı gerçekleştirmiştir. Yapılan toplantıda; araştırma grubunun, uzman mantosu çalışmasında odaklanmış oldukları bölümlere ilişkin daha fazla soru sordukları söylenebilir. Araştırmacı, belirli bölümlere yönelik oluşan bu odaklanmayı daha aza indirmek amacıyla araştırma grubunun düşünce ve önerilerinde tüm binaya ilişkin görüş bildirmelerini rica etmiştir.

Şekil : 7 Kültür Sanat Merkezi Binası Gezisinden İlk Görseller

Gezi öncesi gerçekleştirilen toplantıya katılan öğrencilerin sordukları sorular ve toplantıya gösterdikleri ilgiden yola çıkarak, çalışmaya ilişkin heyecan besledikleri görülmüştür. Araştırma grubu öğrencileri, uzman mantosu sürecinde kurgusal olarak düşündükleri ve oluşturdukları bölümlerin gerçek yaşamda karşılığını görebilecekleri bir aşamada olduklarını farketmişlerdir. Araştırma grubunun toplantı sırasında merak ettikleri konu başlıkları daha çok biçimsel olarak nitelendirilebilir. Grup üyeleri, Kültür Sanat Merkezinin açılış tarihi, atıl durumda var olan odaların yıkımının gerçekleşip gerçekleşmeyeceği, sınırlarının neler olduğu ve her önerilerinin kabul görüp görmeyeceği gibi başlıklarda araştırmacıya soru yöneltmişlerdir. Araştırmacı, bu soruları bilgisi dahilinde yanıtlamaya çalışmıştır. Gerçekleştirilen bu ilk toplantıda çalışmanın asıl sınırlılıkları belirlemek amacıyla karar vericilerle görüşme gereksinimi ortaya çıkmıştır.

Araştırma grubu, toplantı bitiminin ardından etkileşimli bir biçimde Kültür Sanat Merkezi binasını gezmiştir. Bina gezisi sırasında düşünce, görüş ve sorularını not alan araştırmacılar daha sonra yapacakları alan çalışmalarına veri olabilecek ayrıntıları belirlemeye çalışmışlardır.

Şekil : 8 Kültür Sanat Merkezi Binası Gezisi Fotoğraflarından Örnekler

Yukarıda yer alan fotoğrafta yer alan ayrıntılar, araştırma grubu katılımcılarının gerçekleştirmiş olduğu geziye ilişkin ipuçları sunmaktadır. Bina gezisi öncesi yapılan toplantının hemen ardından gerçekleştirilen keşif gezisinde, katılımcı grubun ayrıntılı ve özenli çalışmalar yürüttüğü gözlemlenmiştir. Katılımcıların ellerinde bulunan not defterleri, birbirlerine sordukları sorular, işlerini yaparken takındıkları ciddi tavır, bu özenin belirtileri olarak görülebilir. Sözelimi, duvara yakın olan katılımcı 1'in sorduğu soru ve bu soruyu daha somut hale getirmek için elleri ile anlatma çabası sorulan sorunun anlaşılması adına bir kaygıyı göstermektedir. K1, K2 ve K3 ün birbirleri ile olan etkileşimi, bedenlerinin duruş biçimi ve yönü dikkate alınarak analiz edilebilir. K2'nin, K1'e doğru yüzü dönmüş bir biçimde pozisyon alması, sorulan soruyla ilişkilendiği biçimde yorumlanabilir. K3'ün elinde bulunan not defteri ve araştırmacıya doğru yönelmiş beden duruşu, ağır gibi görünen sırt çantasına rağmen o anda var olan durumun içinde oluşu, bu örnekte yer alan katılımcı grubun, Kültür Sanat Merkezi Binası yapılandırma düşüncesini benimsedikleri biçimde yorumlanabilir.

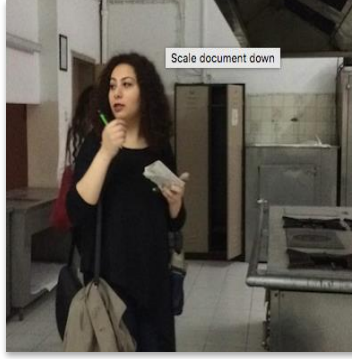
Araştırma grubunun bina gezisini; etkileşimli süreç ve bireysel süreç olarak iki farklı biçimde yorumlamak mümkün görünmektedir. Katılımcı grubun kendi çekmiş oldukları video ve fotoğraflar, bu etkileşimli ve bireysel süreçlerin örneklerini taşımaktadır. Aşağıda yer alan fotoğraflarda, katılımcıların gezi sürecini yalnız geçirdikleri anlara ilişkin örnekler yer almaktadır. Bu fotoğraflardan yola çıkarak katılımcıların yapılan işe odaklandıkları söylenebilir. Dorothy Heathcote'un ortaya koymuş olduğu komisyon model yaklaşımında,

katılımcıların görev odaklı çalışmalarla sorumluluk bilincini daha yukarı taşıdıkları iddia edilmektedir.

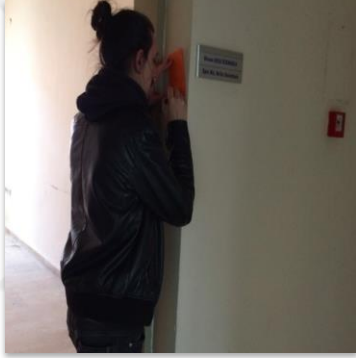
Bireysel düşünce üretme süreci

Uzman mantosu çalışmaları gerçeklerle çarpışıyor

Alan çalışmaları için her ayrıntı önemli

Dorothy Heathcote, görev odaklı çalışma hazırlığında

Şekil : 9 Bina Gezisinde Bireysel Süreç ve Komisyon Model İlişkisine Yönelik Görseller

Yukarıda yer alan görsellerde katılımcıların süreç içerisinde etkin bir biçimde yer aldığı görülmektedir. Araştırma grubu üyeleri gerçekleştirmiş oldukları geziye ilişkin notlar alırken yaptıkları işleri oldukça önemsemişlerdir. Komisyon model yaklaşımını ortaya koyan Dorothy Heathcote'un da aynı anlayışta yapılan uygulamalarda ne kadar disiplinli bir biçimde çalıştığını gösteren görseli çalışmanın özüne ilişkin ipuçları içermektedir.

Katılımcıların birbirleri ile etkileşimli geçirdikleri süreç bir süre sonra bazı katılımcılar için kendiliğinden (zaman zaman) bireysel bir sürece dönüşmüştür. Bu kendiliğindenliğe dönüşümün, katılımcıların farklı öğrenme biçimlerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bireysel süreç yaşayan katılımcıların, kendi öz düşüncelerini not ederek, alternatif düşünce üretimine katkı getirdiği söylenebilir. Katılımcıların ürettiği düşüncelerin ve merak ettikleri ayrıntıların sonraki çalışmaların niteliğini de belirlediği söylenebilir. Sözgelimi; katılımcılar,

alan çalışmalarının başka aşamalarında uygulamış oldukları anketlere ve üç boyutlu çalışmalara bu gezi sırasında belirlemiş oldukları gerçeklikleri yansıtmışlardır.

Gezi sürecinin her katılımcı için aynı seviyede verimli geçtiğini iddia etmek doğru olmayacaktır. Araştırma grubu içerisinde yer alan bazı öğrenciler Üniversite 4. sınıf öğrencisi olmanın kaygılarını süreç içerisinde de yaşamışlardır. KPSS kursu ve akademik başarı gibi başlıklarda kaygı hisseden öğrencilerin hemen hemen tüm sürece adaptasyonlarının diğer öğrencilere göre daha az olduğu söylenebilir. Araştırmacı ve araştırma grubu; dördüncü sınıf öğrencisi olan araştırma grubu üyelerine, tüm komisyon modeli süresince esnek ve yardımcı olmaya gayret etmiştir. Araştırmanın bu aşamasından sonra dördüncü sınıf öğrencilerinden ikisi çalışmayı bırakmıştır. Çalışmayı bırakan öğrenciler, araştırmanın çalışma grubu tanımlanırken gruba dahil edilmemiştir.

Şekil : 10 Kültür Sanat Merkezi Binası Gezisi Fotoğraflarından Örnekler

Şekil:10 da yer alan görselde, katılımcı grubunun yaşamış olduğu süreci anlatan genel bir an görülmektedir. K1 ve K4 sürecin içerisinde kendi almış oldukları notlarla yer alırken K3 ise araştırmacı ile gezi halindedir. Gezi sırasında araştırmacının rolü daha çok istemcinin düşüncelerini aktarır biçimdedir. K3, araştırma grubu içerisinde 4. sınıf öğrencilerinden biri olduğundan, süreç ile bağlantı ve motivasyonunun zayıf olduğu söylenebilir. Topluluk üyeleri

ve araştırmacı ile uzun zamandan bu yana iyi iletişim içerisinde olan K3'ün araştırmanın diğer aşamalarında iyi niyetli bir biçimde katılım göstermeye çalıştığı gözlemlenmiştir.

Araştırmanın bu bölümüne ilişkin veri analiz süreci, araştırmacı grubun bina gezisi sırasında çekmiş olduğu videolarda yer alan ayrıntılardan oluşturulmuştur. Bu doğrultuda araştırma grubunun video çekimleri sırasında birbirleri arasında geçen diyaloglar yorumlanarak analiz edilmiştir.

Bina gezisi farklı grup üyeleri tarafından çekilen kısa videolarla kayıt altına alınmıştır. Gezi başlangıcı sırasında çekilen videolarda, katılımcı grup öğrencilerinin binayı dönüştürme heyecanı görülmektedir. Sözelimi ilk kısa videonun 24. ve 53. saniyeleri aralığında geçen konuşma şu biçimdedir:

...K1: O şekilde düşünebilir miyiz yani ?

Araştırmacı: İstedığınız gibi... tabi... Binayı komple yıkamıyorsunuz ama masraflarınıza dikkat ederek, kırma dökme işleri tasarlayabilirsiniz. Lütfen çok net bilin hangi odalardan bahsettiğinizi

K1: : Çok küçük odalar var o yüzden. Hocam gerçekten bu biçimiyle tasarlamak zor. Yani değiştirmek lazım.

Araştırmacı: Burası eskiden SKS binası olduğu için birçok insanın odası varmış...

Yukarıda yer alan konuşmalardan yola çıkarak katılımcı grubun daha önceden yaptığı çalışmalar ile ilk alan çalışması olan SKS binasının kendi gerçekliğinin uyuşmadığı söylenebilir. Daha önceden bir kısıtlama olmaksızın tasarım yapan grup üyeleri, ilk kısıtlamaları olan bina gerçekliği ile karşılaştıklarında, bir otorite figürü sayılabilecek araştırmacıya danışmışlardır. Bu konuşmada araştırmacının katılımcı grubun motivasyonu azaltmadan yönlendirme yapmaya çalıştığı söylenebilir. Bu ve benzer konuşmalar nedeniyle araştırmacının düşüncelerinin araştırma grubunun tasarımlarını etkilediği söylenebilir.

Benzer kurgu-gerçeklik çatışmasına katılımcı üyelerin günlüklerinde de rastlanmaktadır. Bu konuşmaya tanık olmayan bir başka katılımcının geziye ilişkin görüşleri şu biçimdedir:

K: SKS binasına giderken kafamda tasarladığım bir bina vardı. Binaya girip salonları gezmeye başlatıktan sonra şaşkınlık oldu çünkü tahmin etmediğim kadar oda vardı. Odaların çoğu küçüktü ve yapmayı istediğim şeyleri karşılamıyordu. Önceden düşündüğüm şeyleri silip sıfırdan tasarlamaya başladım. İlk başlarda zorlandım ama bir odayı tasarladıktan sonra diğerleri o kadar zor gelmedi. Küçük küçük birçok oda vardı. Bu odaları kırıp birleştirmek o kadar mümkün değildi. Bu küçük odaları da işlevsel hale getirecek şekilde tasarladım. Odaları gezerken arkadaşlarla konuşmam bazen fikirlerimim değişmesine ve ben bunu hiç düşünmemiştim dedirtiyordu. Binada biraz daha kalsak daha fazla ayrıntılı tasarımlar yapabilirdim.

Araştırma grubu ile daha önceden gerçekleştirilen uzman mantosu çalışmalarının, grup üyelerine tasarım noktasında bir özgüven kazandırdığı düşünülmektedir. Nitekim yukarıda yer alan ifadelerde; katılımcının karşılaştığı gerçekle bir çatışma yaşadığı fakat bu çatışmayı

yeniden tasarıma geçerek çözdüğü görülmektedir. Katılımcının yapmış olduğu yeni tasarımı “işlevsel” sıfatı ile tanımlaması ise yaptığı işe olan inancı ve güveninin işaretleri olarak yorumlanmıştır.

Video ve günlüklerin ortak verileri olarak araştırma grubu üyeleri SKS binasında yer alan küçük odaların yeniden tasarlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu değişim durumunun; kurgusal durumdan öte gerçek bir dramatik durum olması, katılımcı grubu daha gerçekçi bir sorunla karşı katışıya getirmiştir. Somut olarak o değişimi henüz hissetmeyen-görmeyen katılımcının, bu değişimi zihninde yaşaması ise kurgu ve gerçek arasında gidiş gelişlerin ilk dönüşüm aşaması olarak yorumlanabilir.

Katılımcı grup tarafından çekilen videoların bir başkası, katılımcıların ilk izlenimlerini içermektedir. Bu videolardan 48 saniye süren bir kısa video ise katılımcı grubun düşüncelerinin ortaklaştığı noktaları içermektedir. İki farklı katılımcının geziye ilişkin sunduğu veriler şu biçimdedir:

K1: Sahaya inmek bambaşka bir duygu. Daha önceden yazdık, çizdik ama saha bambaşkaymış. Alan çalışması yapmak çok değerli.

K2: Şu an böyle bir heyecan var açıkçası içimde, bazı şeyleri böyle dönüştürüp, değiştirecek olmamız çok güzel... bizim elimizden çıkacak, bizim fikirlerimizle bir şeyler ortaya çıkacak... bu gerçekten güzel. Merakla bekliyorum neler olacağını.

K3 (video çeken) : En çok neyi düşündünüz ? Burada yapmaya neyi uygun buldunuz?

K2: Açıkçası bazı şeyler, resim odası, müzik odası gibi belirlenmiş ya o biraz beni etkiledi. Resim odası hoş dizayn edilmiş ama aradaki o geçiş yerleri kırıldığı zaman biraz daha büyük , biraz daha işlevsel hale getirilebilir açıkçası.

K3: Teşekkürler...

Araştırma grubu üyelerinin yukarıda yer alan ifadeleri incelendiğinde diğer katılımcılarda olduğu üzere, özgüven, heyecan ve motivasyona ilişkin olumlu sayılabilecek verilere rastlanmaktadır. Bu olumlu düşünceleri sağlayan temel olgununun alan çalışmasının gerçekliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Katılımcıların ifadelerinde yer alan, “hayal kırıklığı” ya da “kaygı yaratan unsurlar” olarak algılanabilecek ortak noktaların, mevcut binanın fiziksel yapısında bulunduğu görülmektedir. Binada yer alan oda ve sınıfların olabildiğince fazla öğrenciye erişebilmek adına hizmete açılmış olması, araştırma grubu öğrencileri tarafından ilk etapta değiştirilemez bir öge olarak algılanmıştır.

Bir başka videoda ise grup üyelerinin bina içerisinde var olan bir odayı yıkmadan tasarlamaya çalıştığı görülmektedir. Bu noktada grup üyelerinin daha önceden uzman mantosu sürecinde tasarladıkları bölümlere odaklandıkları görülmektedir. 56 saniye süren bu videoda; grup üyelerinin birbirleri ile etkileşimi, düşüncelerini birbirleri ile paylaşmaları, birbirlerine soru sormaları, yanı sıra birbirlerinin düşüncelerine yorum yapmaları ve saygı

duymaları gibi bir çok başlıkta verilere rastlanmaktadır. Bu karşılaşma ve konuşmanın dökümü şu biçimdedir:

...K1: Bak, bu yandaki odayı, küçük olanı müzik aletlerini koyduğumuz oda yapabiliriz.

K2: Hangi oda? Şu yeşilli oda mı?

K1: Evet o yeşilli oda... müzik aletlerini koyduğumuz oda olabilir.

K3: Bence bu oda çocuklar için oyun odası olabilir.

K1: O da olabilir mesela

K2:Sence burası ne olmalı K4?

K4: Ne olabilir?... Küçük değil mi oyun odası için?

K5: Bence küçük değil buralara minderler konulabilir. Okul öncesi çocuklar için uygun olabilir

K2: Ben de işaret dili kursu olarak düşünmüştüm.

Araştırmanın gezi sürecinde birbirleri ile etkileşim halinde olan grup üyelerinin yaşamış olduğu bu karşılaşma; birlikte üretim gücüne ilişkin veriler sunmaktadır. Durum odaklı öğrenme ortamının örtük olarak sunduğu kazanımlar, kendisini bu karşılaşmada göstermektedir. Bina içerisinde bulunan odaların kırılmamama durumunu da dikkate alarak uyum gösteren grup üyelerinin, alternatif düşünceler ürettiği görülmektedir. Bu video sırasında tüm öğrencilerin ellerinde not defteri olduğu ve not defterlerine notlar aldıkları görülmektedir. Bütün bu görsel ve sözel veriler grup üyelerinin geziyi önemsedikleri biçiminde yorumlanabilir. Komisyon modelin amaçları arasında yer alan gerçek yaşamdan bir sorumluluk üstlenme durumunun bu gezi ile başladığı söylenebilir. Grup üyelerinin çoğunluğunun çalışmanın bu bölümüne motive olduğu görülmüştür.

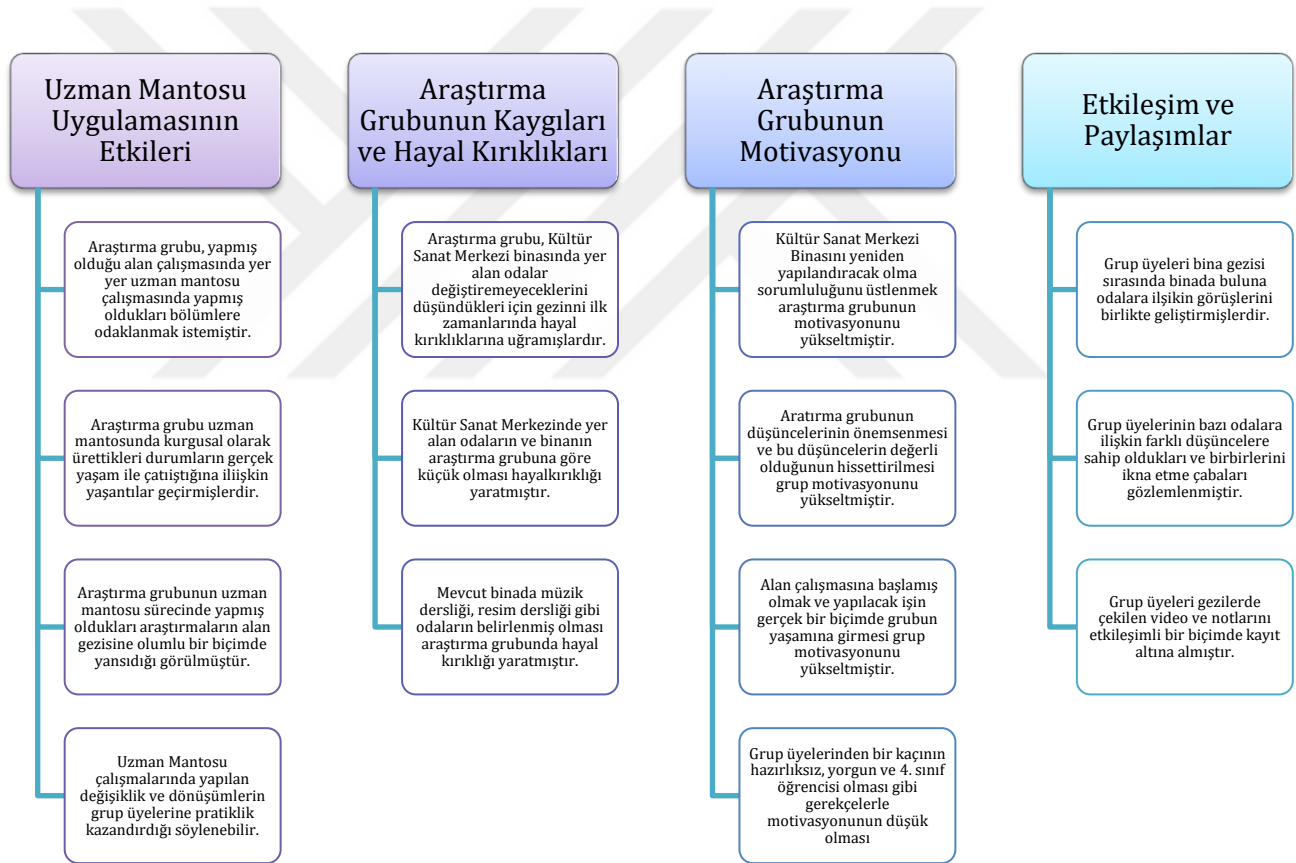
Veri analizi gerçekleştirilen bu videoların dışında, grup üyelerinin bina gezisine ait farklı kısa videoları bulunmaktadır. Bu kısa videolarda yer alan verilerin de benzer noktalarda bulunduğu görülmektedir. Ortaklaşan verilerden hareketle komisyon model uygulamasının ilk alan çalışması olan Kültür Sanat Merkezi bina gezisinin grup üyelerini belirli noktalarda buluşturduğu ve bütünleştirdiği düşünülmektedir. Uzman mantosu çalışmalarında kurgusal çalışmalar yürüten ve yoğunlukla belirli bölüme odaklanan grup üyelerinin, gezi aracılığı ile daha çok Kültür Sanat Merkezinin bütününe odaklandığı görülmüştür.

Grup üyelerinin gezi süresince almış olduğu notlar; hem komisyon modelin uygulama adımlarına hem de eylem araştırması yöntemine uygun bir biçimde değerlendirilmiş ve çalışmanın sonraki adımlarını belirlemiştir. Grup üyelerinin almış olduğu notlar, çekilen videolar ve üyeler tarafından yazılan değerlendirmeler incelendiğinde ortak kod ve kategorilere ulaşmak mümkün görünmektedir.

Sorumluluk üstlenerek ve gerçek bir biçimde Kültür Sanat Merkezi binası gezisi ile alan çalışmasına başlayan grup üyelerinin, gezinin ilk zamanlarında uzman mantosu

çalışmalarının etkisinden kurtulamadığı gözlemlenmiştir. Herhangi bir maddi kısıtlama olmaksızın yapmış oldukları kurgusal çalışmanın, gerçek yaşamla çatışma durumunun grup üyelerini kaygılandığı söylenebilir. Mevcut binanın dış çerçevesini yıkmadan yeni bir tasarım yapma düşüncesinin grup üyelerinin motivasyonunu olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir.

Bina gezisinin tüm video ve diğer veriler incelendiğinde ortaya çıkan kodlardan , kategorilere ulaşılmıştır. Oluşan kategorilerden ortak temalar oluşturulmuş belirli temalarda buluşturulmaya çalışılmıştır. Bina gezisi süreci verileri farklı biçimlerde toplanmış, çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın bu aşamasında gerçekleşen veri analizi ve oluşan kategori ve temalar şu biçimde tablolastırılmıştır:

Çizelge : 16 Kültür Sanat Merkezi Binası Gezisi Veri Analizi Özeti

2.3. Ankara Üniversitesi Rektörü Beklentilerini Anlatıyor

Araştırma sürecinin bir başka alan çalışmasında, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş, bir grup çalışma grubu üyesi ve araştırmacı bir görüşme gerçekleştirmiştir.

Yaklaşık otuz beş dakika kadar süren görüşmenin verileri ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşme sırasında araştırma grubu üyeleri Kültür Sanat Merkezine ilişkin merak ettikleri soruları Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş'e yöneltmiştir. Gerçekleştirilen görüşmede; Kültür Sanat Merkezi binasının mevcut durumu, binanın onarım ve tadilatında var olan sınırlılıklar, karar vericilerin Kültür Sanat Merkezine ilişkin görüş ve önerileri... gibi başlıklarda veriler elde edilmiştir.

Görüşmeye, araştırma grubunu temsilen altı öğrenci katılmıştır. Görüşmeye katılan araştırma grubu üyeleri, görüşmenin ardından toplantıda konuşulan konu ve ayrıntıları diğer grup üyelerine aktarmıştır. Grup üyelerinden toplantının ardından izlenimlerini yazmaları istenmiş ve yazılan görüşme izlenimleri de verilere dahil edilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmenin ses kaydı çözümlenmiş ve yazılı belge haline getirilmiştir. Görüşmede bulunan grup üyelerinin izlenimleri de ayrı bir yazı belgesi olarak analiz edilmek ve yorumlanmak üzere hazırlanmıştır.

Oluşturulan belgeler tematik analiz yolu ile analiz edilmiş ve bu analiz sürecine ek olarak görüşme katılımcılarının ifade etmiş olduğu cümleler birebir alıntılanarak yorumlanmıştır.

Bu aşamada yorumlanan veriler; Kültür Sanat Merkezi kurma sürecini etkileyen bilgiler, görüşmeye katılan grup üyelerinin yaşantıları, karar verici üyelerden biri olarak Ankara Üniversitesi Rektörünün görüşleri gibi başlıklarda ayrıntılandırılmaya çalışılmıştır.

Toplantı başlamadan önce bekleme salonunda bekleyen öğrencilerin beden duruşları, sessiz oldukları anlar ve kendi aralarında konuştukları zamanlar değerlendirildiğinde; üyelerin toplantıya ilişkin heyecanlı oldukları gözlemlenmiştir. Toplantıya katılan belirli sayıdaki öğrencinin, kendi aralarında yapmış oldukları şakaşmalar bulundukları mekana atfettikleri ulaşılmazlığa yönelik olmuştur. Görüşmede görev alan üyelerin; Ankara Üniversitesi Rektörü ile görüşmeyi daha çok hiyerarşik bir üst düzey görüşme olarak yorumladıkları gözlemlenmiştir. Toplantının randevu saatinden daha geç başlamasının öğrencilerin heyecanını arttırdığı söylenebilir. Bekleme süresinin uzaması ile beraber grup üyeleri toplantıya ilişkin görev ve soru paylaşımı yapmışlardır. Görüşme öncesinde tüm grup üyelerinin merak ettiği noktaları belirlemekle görevlendirilmiş olan toplantı katılımcılarının bu sorumlulukları yerine tam olarak getirmediği farkedilmiştir. Bu doğrultuda; görüşme öncesinde bekleme odasında, Prof. Dr. Erkan İbiş'e ne gibi sorular sorulabileceğine ilişkin beyin fırtınası sayılabilecek bir süreç gerçekleştirilmiştir. Belirlenen sorular, öğrenciler tarafından paylaşılmış ve sürecin daha planlı olabilmesi adına olumlu olduğu düşünülen adımlar atılmıştır. Bu noktada araştırmacı da öğrencilerin heyecanını yatıştırmak amacıyla

durumu ve ortamı normalleştireceğine inandığı ifadeler kullanmıştır. Görüşme grubunun daha önceden hazırlamış olduğu ve toplantı öncesinde belirlediği soruları olabildiğince üyelere bırakan araştırmacı, üyelerin talepleri doğrultusunda soruları gözden geçirmiş ve önerilerde bulunmuştur.

Görüşmenin gerçekleştiği toplantı mekanı Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş'in çalışma ofisidir. Araştırma grubu üyelerinin, bekleme odasından çıkıp ofise geçtiklerinde heyecanlı oldukları gözlemlenmiştir. Bu heyecandan kaynaklı olarak görüşmenin özellikle ilk dakikalarında, araştırma grubu üyelerinin genel olarak çekingen davrandıkları söylenebilir.

Görüşme başlangıcında araştırma grubu üyeleri Prof. Dr. Erkan İbiş'e öncelikle o ana varıncaya değin geçirmiş oldukları süreci ve Kültür Sanat Merkezi için yaptıkları çalışmaları aktarmışlardır. Bu aktarımın ardından Komisyon Model çalışmasının olmazsa olmazları arasında yer alan son zaman sınırını (çalışmanın beklenen bitim tarihi) yetkili ağızdan öğrenmeye çalışmışlardır.

Araştırmanın bu noktasında komisyon model uygulaması ile çatışan bir durum ortaya çıkmıştır. Üniversite bünyesinde bina alımlarının değerli olması ve tahsis edilen binaların bir an önce işlevsel bir biçimde yaşama geçirilmesi gerekliliği gibi durumlardan dolayı Kültür Sanat Merkezi binasının tabelası, çalışma henüz devam ederken bina girişine asılmıştır. Bu özel durumun ortaya çıkardığı gerçeklik ise komisyon model ile çatışma yaratmaktadır. Komisyon model uygulamalarında, araştırma grubunun bilmesi gereken son zaman sınırı (tarih olarak) önemlidir. Bu doğrultuda; araştırma grubu üyelerinden birinin, Kültür Sanat Merkezine ilişkin araştırma grubunun yapmış olduğu çalışmaları özetledikten sonra, karar vericilerden biri olan Ankara Üniversitesi rektörüne sonra yönlendirdiği ilk soru:

K: "Bu Kültür Sanat evinin ne zaman açılmasını düşünüyorsunuz?"

biçiminde olmuştur.

Bu soruya rektör tarafından verilen ilk yanıt ise:

R: "Benim bildiğim kadarıyla şu an açık arkadaşlar"

biçiminde olmuştur. Verilen bu yanıtın, araştırma grubu üyelerinin kafalarını karıştırdığı söylenebilir. Henüz açılmamış olduğunu düşündükleri bina için veri toplayan, alan çalışması yapan öğrencilerin bu noktada duraksadıkları görülmüştür. Görüşmenin hemen başında gerçekleşen bu duruma ilişkin araştırmacı, Ankara Üniversitesi Rektörü ve araştırma grubu arasında sağlıklı bir iletişimin sağlanabilmesi ve grup üyelerinin özgüvenlerini yitirmemesi

amacıyla köprü niteliğinde olabileceğine inandığı bir biçimde görüşmeye dahil olmuştur. Araştırmacı, Prof. Dr. Erkan İbiş'e henüz tam anlamıyla etkin olmayan Kültür Sanat Merkezinin resmi açılışı olarak hangi tarihi öngördüklerini sorusunu yöneltmiştir. Ankara Üniversitesi Rektörünün, soruya ilişkin net bir tarih vermek yerine kurumsal olarak üniversitenin genel işleyişine ilişkin ipuçları sunduğu görülmüştür.

R: Bina tahsis edildi kullanın denildi. Burada planlamayı tümüyle Ömer hoca takımıyla beraber yapıyor, muhtemelen teknik bazı engeller var ya da adım adım büyümek istiyordur ama ne zaman tören yapacaksınız kurdele keseceksiniz diye soruyorsanız o başka bir şey, o semboliktir. Biz tam kapasiteye ulaştıktan sonra töreni ondan sonra yaparız yani gidildiği zaman bütün birimleriyle faaliyet halindeyse örneğin laboratuvar kurulur cihazlar konur çalıştırılır denenir her şey olur aradan iki ay üç ay geçer ondan sonra biz gider oranın törenini yaparız.

Görüşmenin ilk sorusuna verilen yanıtın beklenilenden öte, genel bir yanıt olduğu söylenebilir. Araştırmacı bu yanıtta yola çıkarak araştırma grubu üyelerine, üniversite işleyişi ve komisyon model uygulamasında asıl yetkinin istemci olan kurum olduğu gibi başlıklarda daha açık bir bilgi ermesi gerektiğini fark etmiştir.

Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Koordinatörü olan ve aynı zamanda araştırma kapsamında yazılacak olan tezin danışmanlığını yürüten Prof. Dr. Ömer Adıgüzel Ankara Üniversitesi adına istemci rolünü üstlenmiştir. Bu noktada hem istemci hem de tez danışmanlığı rolleri karışmaması adına çalışma etiği açısından Prof. Dr. Ömer Adıgüzel istemci rolü üzerinde soruların yanıtlanmasında bir başka sorumlu kişi olarak Ankara Üniversitesi SKS Kültür Şube Müdürü Şükrü Gülfidan'ı görevlendirmiştir. Ankara Üniversitesi rektörü ile yapılan görüşmenin ilk dakikalarında araştırmacı; istemcinin isteklerinin, araştırma grubuna daha açık ulaşabilmesi için çalışma yapması gerektiğine karar vermiştir.

Araştırma grubu üyelerinden ilk soruyu soran üyenin, görüşmenin hemen başında, Kültür Sanat Merkezine yönelik o ana varıncaya değin yapılanları özetlediği bölümün, araştırma grubu için önemli verileri barındırdığı düşünülmektedir. Araştırmanın bir önceki aşamasında gerçekleştirilen bina gezisi sırasında oluşan motivasyon durumlarının ve kaygı yaratan durumların bu özetlemenin içerisinde yer aldığı söylenebilir. Araştırma grubu üyesinin, yığma bina olan Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi binasının, özellikle değiştirilemez bölümlerinin neler olduğunu öğrenmeye yönelik soru sorduğu gözlemlenmiştir. Devam eden süreçte diğer araştırma grubu üyeleri de binaya ilişkin değişiklikler yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Bu paylaşımlardan yola çıkarak araştırma grubu üyelerinin önceki çalışmalarda yaşamış oldukları durumları (uzman mantosu, bina gezisi ve alan çalışmaları)

bu çalışma adımına taşıdıkları söylenebilir. Komisyon model uygulaması içerisinde gerçekleştirilen etkinlikler ve aşamalar arasındaki bağ; araştırma grubu üyelerinin etkinlikler yoluyla gösterdiği değişimde gözlemlenebilmektedir. Bu değişim ve yeniden üretim ifadeleri araştırma grubu üyelerinin sorularında da kendisine yer bulmaktadır.

K: İlk önce kültür sanat projesi için çok teşekkür ederiz bu projede olmak gurur verici ve heyecanlandırıcı bir şey. Biz ilk başta uzman mantosu yaklaşımla birkaç ay kurgusal olarak sınırlama olmadan kültür sanat evi üzerine düşündük ve ayrıntılandırma yaptık. bölümlere ayırdık : dramadan dansa rasathaneye kadar tasarladığımız bir kültür evi vardı. birkaç ay sonra Dikimevindeki SKS binası için komisyon çalışmasına geçtik hocam. Binayı gezince bizim tasarladığımız bazı şeylerin oraya uymadığını fark ettik.

Prof. Dr. Erkan İbiş ile yapılan görüşmenin ilk sorusundan önce yapılan bu özetleme; katılımcının araştırma sürecine sahip çıkması ve araştırmaya yönelik sorumluluk hissetmesi olarak yorumlanabilir. Görüşmenin hemen başında kurgu-gerçek çatışmasına ilişkin ipuçları sunan araştırma grubu üyesi, uzman mantosunda kurgulanan durumların bazılarının gerçek binaya uymadığını ifade etmiştir. Bununla beraber araştırma grubu üyesinin Kültür Sanat Merkezini, “kültürev” olarak adlandırması süreç içerisinde grup üyeleri tarafında kullanılan bir ifadedir. Grup tarafından belirlenen adlandırmaların kullanılması ve sorularda kullanılan dilin “biz dili” olması, grup üyelerinin birlikte hareket ettiğinin verileri olarak değerlendirilebilir.

Görüşme sırasında grup üyelerinin düzenli bir biçimde bina kırım, döküm, değişim ve onarım işlerine yönelik sorular yönlendirmesi, Kültür Sanat Merkezine yönelik yapmak istedikleri değişimde ısrarcı oldukları biçiminde yorumlanabilir. Farklı katılımcılar tarafından arka arkaya sorulan bu amaçlı sorulara Prof. Dr. Erkan İbiş’in net ve olumsuz yanıt verdiği görülmektedir. Görüşmede bu değişime ilişkin gerçekleştirilen konuşmanın metinleri şu biçimdedir:

...K1 : Teknik bazı sorunlar var yığma bina olması gibi

R: Tarihi bir bina kayıtlı bir bina

K1 : Üzerinde oynayamazmıyız ?

R: Oynayamazsınız, oynatmayızda ayrıca, biz tarihi binaları koruruz yani izin verseler dahi ben izin vermem. Pencereleri aşağı indirelim, asma tavan yapalım onlara karşı çıkarım o dokuyu koruyacağız biz.

K2: İçerideki odalarda örneğin konferans odası yapıcaz bir yükselti eğim yapamaz mıyız?

R: Onları sökülüp atılan malzemelerle yapıyorsunuz ama içine beton dökeyim dersiniz karşı çıkarım beton dökmeden taşınabilir malzemeyle bunlara izin tabii ki olacaktır. Ben orann kaç yıl başhekimliğini yaptım binayı çok iyi biliyorum.

K3 : Hocam şöyle sorayım biz dışıyla ilgili bir tasarım düşündük o zaman ona da mı ?

R :Zaten yapamazsınız yani kültür varlıklarından çıktığı zaman örneğin gastroantoloji binası yapıldı bir önceki binanın formatını koruyarak yapıldı. Yıktık binayı aynı şekilde bir daha yaptık.

K1: Teşekkürler hocam sks ile görüşüyorduk ama bu konuda bir bilgi almamıştık. Dış cephesinin boyanması bile problem mi oluşturur?

R: Yok aynı renklerde boyayabiliriz yani burayı yeşile boyayalım dersiniz kusura bakmayın.Kayıtlı tescilli binalar böyle istediğiniz gibi yapamıyorsunuz.

K4: Hocam aslında biz binanın dış cephesini yapalım derken dışarıdan bir insan geldiği zaman içeri girmeden ilgisini çeksin diye bunu size sunuyoruz.

K5: ve bir kültür sanat merkezini yansıtan şekilde olması amaçlı bunu düşünmüştük.

R: Yapamazsınız arkadaşlar.

Gerçekleştirilen bu konuşmadan yola çıkarak; araştırma grubu üyelerinin, Kültür Sanat Merkezi binasını değiştirmeye ilişkin tutkuları olduğu yorumu yapılabilir. Görüşmeye katılan altı üyeden beş tanesinin konuya ilişkin düşünce ifade etmesi ve bu üyelerin binayı iç ve dış yapı olarak değiştirme konusunda ısrarcı sayılabilecek bir tutum sergilemeleri, Kültür Sanat Merkezine ilişkin sorumluluk hissetmiş olmalarını göstermektedir. Araştırma grubu üyelerinin tutku, sorumluluk gibi kavramları hissetmeleri ve binaya ilişkin yaptıkları tasarıları savunmalarından yola çıkarak artık etkin birer katılımcı ve işi üstlenen birey rollerine eriştikleri düşünülmektedir.

Uzman mantosu çalışmasının kurgusal ortamını; Kültür Sanat Merkezi binası gezisi ile gerçek yaşama taşıyan araştırma grubunun, karşılaşmış olduğu gerilim daha önceden tasarladıklarını değiştirmek gerekçesiyle yaşanmıştır. Bu doğrultuda yeni bir alan gezisi çalışması olan Ankara Üniversitesi Rektörü ile yapılan görüşmenin, yeni bir gerilim ve yeni bir gerçeklik yarattığı düşünülmektedir. Ankara Üniversitesi Rektörünün ortaya koyduğu net tavrın araştırmacı grubun düşüncelerini de netleştirdiği söylenebilir. Araştırma grubu üyelerinden birinin, görüşme sonunda yazmış olduğu değerlendirmenin bir bölümü bu düşünceyi destekler niteliktedir.

K6: Kafamızdaki birkaç soru işaretini giderirken hiç beklemediğimiz bana göre biraz hayal kırıklığıda olan şeyler öğrendik. Örneğin, dış cepheyi rengarenk yapmayı çok istiyorduk lakin bunun olamayacağını öğrendik.

Sınırların belirlenmesi açısından önemli olan bu bilgi ve tavrın, araştırma grubu üyelerini olumlu ve olumsuz yönlerde etkilediği söylenebilir. Binanın iç ve dış yapısına ilişkin Ankara Ünivesitesi rektöründen “değiştirilemez” yanıtını alan grubun; elde var olan sınırlılıklar doğrultusunda “neleri değiştirebiliriz” sorgulamasına evrildiği düşünülmektedir.

Ankara Üniversitesi rektörünün sergilediği bu tavrın, rektörlük makamının getirmiş olduğu zorluklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Üniversite gibi büyük bir yapılanmanın en başındaki kişi olarak; karar veren pozisyonunda olmanın getirdiği zorluklardan dolayı, Prof. Dr. Erkan İbiş’in net ve kesin tavır sergilediği düşünülmektedir.

Araştırma grubunun Kültür Sanat Merkezi binasında yapılmasını önerdiği, kimi odaların da yıkılması ile gerçekleşebilecek değişim, Prof. Dr. Erkan İbiş tarafından kabul

görmemiştir. Ankara Üniversitesi rektörünün görüşmeye katılan araştırma grubu üyelerini tanımamasından dolayı kendisini zor duruma düşürmeyen, sınırı belli, sloganvari cümleler kurduğu söylenebilir. Görüşmenin ses kaydı altına alınması durumunun da, tereddüt yaratan bir durum olduğu araştırmacı tarafından hissedilmiştir. Görüşmenin hemen başında ses kayıt cihazı kullanım isteğinde bulunan araştırmacı, Prof. Dr. Erkan İbiş'in anlıkta olsa duraksadığını farketmiştir. Var olan bu tereddüt etme durumunun görüşmenin ilerleyen dakikalarında sönümlendiği ve başlangıçla kıyaslandığında görüşmenin daha samimi bir ortamda devam ettiği söylenebilir. Aşağıda yer alan ifadelerin Rektör Bey tarafından çizilen belirgin sınırlara örnek olabilecek ifadeler olduğu düşünülmektedir.

K5: Binanın arka tarafında yola bakan bir alan var mesela oraya bir tasarlama yapılabilir mi ?

R: Yapılabilir. Onlar mobil şeylerdir arkadaşlar bina yapmadığımız sürece sorun yok.

K1: Bir asansör eklenme meselesi vardı engelli bireyler için.

R: Engelli bireyler için Kültür Bakanlığından izin alınıp yapılabilir. Mesela fen fakültesinde var bizim, morfoloji binasında var.

K1: Onlarda sonradan eklenmiş.

R: Biliyorsunuz onlar trabzandan giden asansörlerdir, dış cepheyi delelim öyle bir asansör koyalım dersiniz olmaz.

Yıkım, döküm işlemleri olmadan yapılmak istenen her mobil değişimin, Rektör Hoca tarafından olumlu bir biçimde yanıtlandığı görülmüştür. Bina dışından bina içine geçiş sağlayabilecek bir engelli birey asansörü ve Kültür Sanat Merkezi binasının bahçesinde yapılması planlanan bir sahne tasarımı, araştırma grubu tarafından yapılması düşünülen değişimler olarak Prof. Dr. Erkan İbiş'e sunulmuştur. Sunulan bu tasarı değişimler, mobil olmalarından ve bina dokusuna zarar vermeyecek olmalarından dolayı kabul görmüştür. Verilen bu olumlu yanıtın; araştırma grubunu, daha önceden yapmış oldukları çalışmaları paylaşma konusunda daha fazla cesaretlendirdiği söylenebilir.

Araştırma grubunun en çok konuştuğu ve tartıştığı noktalardan bir tanesi de Kültür Sanat Merkezini kullanacak bireylere yönelik gerçekleşmiştir. Araştırmanın ilk etkinlik adımı olan uzman mantosu çalışmasının hemen başında yapılan; vizyon, misyon, felsefe ve değerler belirleme tartışmasında; araştırma grubu, her kesime ve her bireye açık bir Kültür Sanat Merkezi olması düşünde ortaklaşmıştır. Bu belirlemenin ardından araştırma grubu, bu kadar geniş bir kitleye seslenecek Kültür Sanat Merkezinin tasarımı ve güvenliğinin zor olabileceği kanısına varmıştır. Bu düşünceyle beraber asıl istemci olan Ankara Üniversitesinin, erişmek istediği kesimin belirlenmesi gereği ortaya çıkmıştır. Araştırma grubunun tüm tasarılarını ve alan çalışmalarını etkileyen bu önemli ayrıntının, istemci beklentilerindeki karşılığı

netleştirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda araştırma grubu tarafından Ankara Üniversitesi Rektörüne şu soru yöneltilmiştir.

K6: Biz ilk kurgusal olarak yaptığımız çalışmalarda da çok onurlandık. Bizim de gideceğimiz yer olan bir yeri, öğrenciler olarak yapmak aynı zaman da bizi mutlu etti. Kurgusal olarak yaptığımız zaman biz orayı herkesin kullanabileceğini düşünmüştük mesela engelli bireyler, oradaki mahalle halkı, çocuklar, yetişkinler. Örneğin; çocuklar çalışma alanlarındayken yetişkinler müzik kurslarında olabilir. Sizin tasarılarınızda burayı sadece üniversite öğrencileri mi kullanacak ya da daha çok kimlerin gelmesini istiyorsunuz ?

Yukarıda yer alan soru ifadesinde yer alan cümleler incelendiğinde; araştırma grubu üyesinin, daha önceden gerçekleştirilen kurgusal çalışmalar gerçek yaşama taşındığı anda onurlandığı ve mutlu olduğu görülmektedir. Kurgusal olandan gerçek olana geçiş noktasında Kültür Sanat Merkezi katılımcı-kullanıcı grubu beklentisi ise Rektör Bey tarafından şu biçimde ifade edilmiştir.

Bizim için sakınca yok halka açılırsa da çok memnun olurum zaten orası halka doğrudan açık bir yerleşke gördüğünüz gibi zaten hastaneye on bine yakın insan girip çıkıyor. Dolayısıyla da orada mahalledeki çocuklara ya da başkalarına açmakta benim için bir sıkıntı yok. Yeter ki Ömer Hoca'nın ortaya koyduğu ilkelere uyum sağlasın... o yüzden de bana sorarsanız ben tavsiye ederim ancak bunu tavsiye ederken de dönüp bakıyorsunuz güvenlik sorunu ortaya çıktığı zaman sizin kütüphanenize gelecek lise öğrencisine gelmesin demeye başlıyorsunuz o yüzden de onu oradaki lokal yöneticiler karar veriyor. Yani rektör her şeye karar vermiyor üniversitede bizde onlara karar verecek olursak arkadaşlar... Kültür sanat evimiz bu üniversitemizde 700 e yakın birimden biri değil henüz. Dolayısıyla ben yedi yüze yakın birimin neyine karar verebilirim bu mümkün değil biz ne yapıyoruz oradaki yetki ve sorumluluğu yöneticilere devrediyoruz. Bazen verdikleri karar kendi düşüncelerinin de zıttı olabiliyor, başka çareniz olmuyor. Benim hayalim bütün kampüsler açık kampüs olsun , duvar olmasın , tel olmasın ama Türkiye koşullarında mümkün değil dolayısıyla ne yapıyorsunuz bunu derken duvar yaptırıyorsunuz halbuki benim görüşüme ters diyorsun bu konum, zaman o an için öyle yapmanız gerekiyor.

Yukarıda yer alan yanıt analiz edildiğinde kurgu ve gerçek karşıtlığının Ankara Üniversitesi Rektörü tarafından düş ve gerçek karşıtlığı olarak yaşandığı söylenebilir. Herkese açık bir Kültür Sanat Merkezi düşleyen, bu durumun memnurluk yaratacağından söz eden Prof. Dr. Erkan İbiş; yaşam gerçeklikleri, güvenlik sorunları, üniversite gerekçeleri, ilke kararları ve lokal yöneticiler gibi başlıklardan dolayı bu düşün gerçekleşmesinin zor olduğunu işaret etmiştir.

Üniversite kurum işleyişi ve rektörlük makamına yönelik sunulan bu verilerin araştırma grubu üyelerinin daha önceden farketmediği ayrıntılar olduğu düşünülmektedir.

Görüşme sırasında paylaşılan bu bilgilerin; Kültür Sanat Merkezini ziyaret edecek kişilerin kimler olacağı konusunda araştırma grubunun sınırlarını daha net belirlediği söylenebilir. Görüşmeye katılan araştırma grubu üyelerinin, Kültür Sanat Merkezinin her kesime açık olması gibi bir olgunun gerçekçi olmadığını farketmesi, diğer alan çalışmalarını da etkilemiştir. Görüşme sonrası gerçekleştirilen tüm alan çalışmaları, üniversite paydaşları

ile beraber yürütülmüş ve herkese açık bir halden uzaklaşarak üniversite özeline yönelik veriler toplanmıştır.

Görüşme sırasında bir başka konuşma başlığı, Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi binasında yer alacak bölümler hakkında olmuştur. Bu bölümlerin nasıl ziyaret edileceği ve bu bölümlerde ne gibi etkinlikler gerçekleştirileceği de, görüşmenin bu bölümünde değerlendirilmiştir. Araştırmacının görüşmeye dahil olduğu bu bölümde; Ankara Üniversitesi rektörünün, nasıl bir Kültür Sanat Merkezi düşlediğini betimlemesi istenmiştir. Soruya ilişkin Prof. Dr. Erkan İbiş'in yanıtı şu biçimde olmuştur:

Şimdi birkaç ayağı var aslında bunun insan tabii hayal ediyor ama hayallerin belki %10 nu gerçekleştirebiliyor. Bir ayağı sizin söylediğiniz faaliyetler onlarca faaliyet isimlerini belirlersiniz işte modern danstan halk dansına ya da viyana valsinden saz kursuna kadar değişen aktivitelerin yer aldığı birim ama bunun ötesinde öyle bir yer olsa ki öyle bir kompleks olsa ki orada üniversitenin öğretim üyeleri, emekli öğretim üyeleri , paydaşlarının da yaşam alanı haline gelebilsin. Bu ne demek yani işte elbette sizin çalışma grubu arasında resime dönük bir hobi salonu da olacaktır. Bir cep sineması da olsun işte efendim biri geldiği zaman orada bu etkinliklere ister izleyici ister aktif katılımcı olduktan sonrada günün kalan vaktini oranın kütüphanesinde geçirebilsin. İşte ne bileyim kafesinde oturup bir şeyler atıştırabilsin aslında benim düşündüğüm böyle geniş kapsamlı bir kültür sanat artı yaşam merkezi gibi bir yapı elbette bunun için o binanın 10 misli gerekiyor, içerisinde halka dönük konferansların verildiği bir kompleks.

Halkın en çok karşılaştığı yumurta sağlıklı mıdır? Tavuk eti sağlıklı mıdır? konusundan tutun da, kırım kongo ateşine kadar dış sağlığından, göz rahatsızlığına kadar işte efendim sosyolojik konudan, dini bir bakış açısına kadar her türlü şeyin halka dönük olduğu ya da eğitim alanında öğrencinin gelip dinleyebileceği ve buradan bir bilgi edinebileceği etkinliklerinde olduğu bir kompleks olsun. Bir tarafında spor da yapılabilen bir kompleks olsun benim hayalim aslında buydu. Biz yıllar öncesinde Ömer hocayla konuştuğumuzda hayalimiz buydu misafir umduğunu değil bulduğunu yer misali şu an onu bulabildiğimize şükrediyoruz onu da söyleyim size yoksa biz iki üç oda da kültür sanat evi diye kapısına yazıp geçecektik.

İfade edilen bu yanıtın yola çıkarak karar vericilerin, Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezinin kullanımına ilişkin düşledikleri ortamın ayrıntılarının oldukça geniş kapsamlı olduğu söylenebilir. Açıklamada yer alan verilerde; Kültür Sanat Merkezinin gelişim sürecine yönelik bilgiler de yer almaktadır. Bu verilerden hareketle; Kültür Sanat Merkezinin, Ankara Üniversitesinin organik bir parçası olarak düşünüldüğü söylenebilir. Sürekli bir gelişim göstermesi beklenen merkezin, Ankara Üniversitesi Rektörü tarafından düşlenen bölümleri, verilen yanıtta yer almaktadır. Rektör Bey tarafından düşlenen bu bölümlerin; araştırma grubu tarafından, uzman mantosu çalışmalarında ve bina gezisinde pek düşünülmeyen bölümler olduğu görülmektedir.

Sanat, kültür ve spor alanlarında bütünleştirici bir yapı olması istenen Kültür Sanat Merkezinin, bütün bu düşlenen ortamlara sahip olması için; var olan binanın yetersiz olduğu gerçeği karar vericiler tarafından da belirtilmektedir. Daha önceden araştırmacı grup tarafından deneyimlenen uzman mantosu çalışmasında, kurgusal bir biçimde herhangi bir

kısıtlama olmaksızın bir bina tasarımı yapılmıştır. Bir kısıtlama olmamasına rağmen araştırmacı grubun odaklandığı bölümlerin yeterince çeşitli olmadığı düşünülmektedir. Görüşme sırasında kütüphane, spor kompleksi, cep sineması, resim ve müzik atölyeleri gibi bölümlerin adı geçirilerek; Ankara Üniversitesinin öğretim üyeleri, emekli öğretim üyeleri, paydaşları ve öğrencilerinin bir araya gelebileceği bir mekan olarak betimlendiği görülmektedir.

Etkileşimin çok olduğu ve yaşayan bir mekan olarak betimlenen Kültür Sanat Merkezi, araştırma grubu tarafından, herkesin ziyaret edebileceği bir mekan olarak tasarlanmaya çalışılmıştır. Görüşme sırasında Ankara Üniversitesi Rektörü tarafından yapılan betimlemenin ardından, araştırma grubu üyelerinin tasarladıkları merkeze ilişkin eksik bıraktıkları ayrıntıları fark ettikleri görülmektedir. Araştırma grubu üyeleri herkese açık olmasını istedikleri bir Kültür Sanat Merkezinin ayrıntılarını, bölümlerini, etkinliklerini... tüm muhtemel ziyaretçilere değil, sadece üniversite öğrencilerine danıştıklarını fark etmişlerdir. Bu belirlemeyi destekleyen soru ise araştırma grubu üyesi tarafından şu biçimde ifade edilmektedir.

K3: Hocam dediniz ya akademisyenlerinde kullanmasını istiyorum. Bir akademisyen olarak oraya geldiğinizde neyi görmek isterdiniz, ne yararlı olurdu , akademik camiaya seslenirdi? Çünkü biz öğrencilerden veri topladık genelde dans drama tiyatro gibi şeyler ama akademisyenler olarak siz ne düşünüyorsunuz ?

Bu verilerden yola çıkarak yapılan görüşmenin ilerleyen aşamalarında daha samimi bir ortam oluştuğu söylenebilir. Araştırma grubu üyelerinin soru sordukları ve veri topladıkları grubun, yakın ulaşılır grup olduğu düşünülmektedir. Bu yakın öğrenci grubunun vermiş olduğu yanıtların, araştırma grubunu tatmin etmediği ortaya çıkmıştır. Bu gerekçeyle araştırma grubu üyelerinin; görüşme sırasında farklı yanıtlar alabileceklerine inandıkları, daha deneyimli, aynı zamanda karar vericilerden biri olan Prof. Dr. Erkan İbiş'e sordukları soruları detaylandırdıkları düşünülmektedir. Yine aynı verilerden yola çıkarak, verilen yanıtların araştırma için önemli ayrıntıları barındırdıkları ve araştırma grubunun da bu yanıtları önemsedikleri söylenebilir.

Üniversite yapılanması içerisinde Kültür Sanat Merkezine yüklenen anlam ve Kültür Sanat Merkezinin geleceğine ilişkin hayaller ise Rektör Bey tarafından şu biçimde ifade edilmiştir:

Yaptığınız merkezin yerinde aktif kullanılması gerekiyor burada iyi kullanacaksınız onu biliyorum kentin içerisinde bu kampüste olsa çok daha iyi kullanılır onu da biliyorum ancak gölbaşına gidersek kullanım oranı düşer bir 10 sene böyle gider ama ben böyle bir evin burada çekirdeğinin oluşmasından mutlu oldum bir model oluşacak burada belki dışkapıda ikinci bir şube orada devreye girecek belki burada mevcut binalarda

boşalmalardan kapabildiğimiz bunun gibi bir alanı üçüncü bir kültür sanat evi olarak oluşturacağız ama ben inanıyorum ki gelecekte bunların birleştiği bir yaşam alanı olacaktır .

Yukarıda yer alan ifadeler analiz edildiğinde Ankara Üniversitesi'nin gelecek yapılanmasında, Kültür Sanat Merkezine ilişkin planlamalar ve beklentilerin olduğu görülmektedir. Yapılan işe duyduğu güveni ifade eden Prof. Dr. Erkan İbiş'in, Kültür Sanat Merkezi'ni, dağınık yerleşkelere sahip olan Ankara Üniversitesi'nin birleştirici yapılanmalarından biri olarak gördüğü söylenebilir.

Araştırma grubu üyeleri, uzman mantosu uygulama etkinliklerine koşut bir zamanda; Ankara ilinde yer alan farklı kültür sanat merkezlerini gezmişlerdir. Bu gezi süreçlerinin tüm araştırmaya olumlu bir katkı getirdiği gözlemlenmiştir. Kültür Sanat Merkezleri gezileri sırasında elde edilen deneyimlerin tüm sürece, farklı noktalarda, yayıldığı düşünülmektedir. Araştırma grubu üyelerinin, Ankara Üniversitesi Rektörü ile gerçekleştirmiş olduğu görüşmede de bu deneyimlere rastlanmaktadır. Araştırma grubu üyelerinin, yapmış oldukları gezilere ilişkin bilgi aktarma istekleri belirgin bir biçimde göze çarpmaktadır. Bu istekten hareketle; araştırmacı grubun farklı merkezlere yaptıkları ziyaretlerin, kendileri için sürekli bahsettikleri bir övgü kaynağı olduğu düşünülmektedir. Araştırma grubu üyeleri alan çalışmasında yapılan bu gezilere ilişkin Ankara Üniversitesi Rektörü ile gerçekleştirilen görüşmenin farklı anlarında, şu cümleleri paylaşmıştır:

K1: Biz de öyle düşünüyoruz. Model olma konusunda bizde Ankara'da başka yerlerde kültür evlerini inceledik farklı yapılara baktık kiminin binası çok küçüktü kimisi büyüktü...

K3: Binayı gezince bizim tasarladığımız bazı şeylerin oraya uymadığını fark ettik. Kültür Sanat Evlerinden bilgi toplamaya başladık. Gezdik, fotoğrafladık, oradaki insanlarla konuştuk, onları raporlaştırdık...

Görüşmenin içeriğinin geri kalan bölümünde, Prof. Dr. Erkan İbiş yanıt aralarında bahsettiği, görüşmenin odak noktası olan Kültür Sanat Merkezi yapılanmasından ziyade Ankara Üniversitesi'nin, öğrenci yanlısı tavır ve duruşları önemseydiğini ifade eden cümlelere rastlanmaktadır. Kültür Sanat Merkezi ile doğrudan ilgisi olmayan fakat üniversite çalışmaları içerisinde atılan olumlu adımlar olarak sunulan başlıklar şunlardır: öğrencilere dağıtılan burslar, Ankara Üniversitesi'nin sahip olduğu tarihi binalar, bilimsel çalışmalar, bina tadilatları... Bu başlıklardan bahsedilme gereğinin duyulması; Prof. Dr. Erkan İbiş'in Ankara Üniversitesi'ne ilişkin olumlu algıyı besleme çabası olarak yorumlanabilir.

Araştırmacı; komisyon model çalışmasının bu uygulama adımıyla gerçekleştirilen görüşmenin ardından, görüşmeye katılan araştırma grubu üyelerinden, izlenimlerini ve kendi süreçlerini yazılı olarak anlatan betimlemeleri yazılı olarak kendisine iletmelerini istemiştir. Toplantıya katılan altı üye olmasına rağmen araştırmacıya sadece üç üye izlenimlerini

ulaştırmıştır. Araştırma grubu üyeleri, görüşme sırasında rektör beyin tavrını sıcak ve samimi olarak betimlemişlerdir.

K3: Bu bekleme süresindeki sessizlik heyecanı arttıran faktördü. Bekleme süresinde sessizliğin bozulması tekrardan normale dönmemi sağladı. İçeri girdiğimizde rektör bu son görüşmesi sabahdan beri baya yorgun pek dinlemeyecek bizi gibi düşünceler geçiyordu. Rektörün bizi sıcak karşılaması ve içten davranması bu düşüncelerimi değiştirdi. Sorular sormamız ve bu sorulara içtenlikle cevap vermesi daha çok rahatlamamı sağladı. Kültür Sanat Merkezine yaptıklarımız ve düşündüklerimizi desteklemesi beni onure etti.

K5: Bugün hocamızla ve beş arkadaşımızla birlikte üniversitemiz Rektörü ile Kültür Sanat Merkezi çalışmamız için görüşmeye gittik. Rektör çalışmamıza ve sorularımıza içtenlikle yanıt verdi. Fakat bazı soruların cevabını daha yüzeysel bıraktığını söyleyebilirim.

K6: Görüşmenin başlarında biraz heyecanlanıp hangi soruları sorsam ya da nasıl sorsam şeklinde bir kafa karışıklığı yaşadım. Rektörün sıcak yaklaşımından ötürü görüşme başladıktan sonra heyecanımı yatıştırmam kolay oldu.

Daha önceden ulaşılmaz gibi görülen bir kişinin-rolün yanında yer alan araştırma grubu üyelerinin zamanla heyecanlarını yendikleri ve daha sakin tavırlar sergiledikleri görülmektedir. Gerçekleşen bu görüşmenin; grup üyeleri ve Prof. Dr. Erkan İbiş arasında yakın teması sağladığı söylenebilir. Araştırma grubu üyelerinin sordukları soruların, Rektör Bey tarafından yanıtlanmasının grup üyelerini rahatlattığı görülmektedir. Bu rahatlamanın da, görüşme ortamına ilişkin algıyı olumlu bir biçimde dönüştürdüğü söylenebilir.

K3: Bugün rektörle görüşeceğimizi öğrenince şaşırdım. Çünkü önceden hep etkinliklerde gördüğüm kişiyle bugün yüz yüze görüşecektim. Bu heyecan verici bir şeydi. Rektörle görüşmeye gidecek arkadaşlarla toplanıp önceden hazırlanma fırsatımız olmadığı için biraz telaşlı olarak soru hazırlıyorduk.

K5: Genel olarak Rektör Bey'in cevaplarının bir üniversite Rektörü olarak değil üniversitenin bir üyesi, öğrencisi şeklinde olduğunu gözlemledim.

Yukarıda yer alan cümleyi, görüşmede sıcak bir ortam oluşmasına katkı getiren nedenlerden biri olarak gören araştırma grubu üyesinin, kendisini daha rahat ifade ettiği söylenebilir.

Araştırma grubu üyelerinin, komisyon model uygulamasına ilişkin gerçekleştirmiş olduğu tasarımların kendi yakın evrenlerinden beslendiği söylenebilir. Araştırma grubu üyeleri, kendi düşüncelerinin yanı sıra Kültür Sanat Merkezini paylaşacak farklı insanların düşüncelerini de tasarımlarına eklemek için alan çalışması yapmışlardır. Bu doğrultuda Rektör Beyin ifade etmiş olduğu düşüncelerin de çalışmayı düşünsel olarak etkilediği söylenebilir. Aşağıda yer alan ifadeler; araştırma grubu üyesinin “herkese açık, her yaşa seslenen” bir yer olarak betimlediği Kültür Sanat Merkezini tasarlarken aslında yeterince ayrıntılı düşünmediğinin, “herkese açık, her yaşa seslenen” bir yer gibi tasarlanmadığının verisi olarak kabul edilebilir.

K3: Rektörün ifade ettiği bazı şeyler diğer çalışmamız için bize ipucu verdi. Bu ipuçlarıyla beraber Kültür Sanat Evini daha da güzelleştireceğiz.

K5: Kültür Sanat Merkezi ile ilgili asıl hayalinde olan yeri anlattığında bizim hayalimizde tasarladığımız Kültür Sanat Merkezi'ne çok benzer olduğunu gördüm. Kültür Sanat Merkezi'ne kimlerin gelmesini istediği şeklindeki sorumuza emekli öğretim elemanları, mezun öğrencilerin gelmesini isterim yanıtını verdi. Bu yanıt da aslında herkesin kendi yaş grubuna göre düşündüğünün en açık örneği oldu. Biz grup arkadaşlarımızla aslında bu iki kesimi çok da aklımıza getirmemiştik.

Araştırma grubu üyelerinin, yukarıda yer alan durumlara benzer çelişkileri, diğer alan çalışmalarında da yaşadıkları gözlemlenmiştir. Bu çelişkilerin; yeni düşünceleri fark etme ve araştırmayı daha ileriye taşıma konusunda araştırma grubu üyelerine önemli ipuçları sunduğu düşünülmektedir. Araştırma grubu üyesinin, daha önceden düşünmemiş olduğu bu ayrıntıların farkına varması, onu eylemsel bir biçimde çalışmalarına taşıyamadığı anlamına gelmektedir. Bu ve buna benzer farkına varışların; düşünsel olarak temel farkına varışlar olduğu fakat işlevsel bir biçimde eyleme aktarılamadığı söylenebilir.

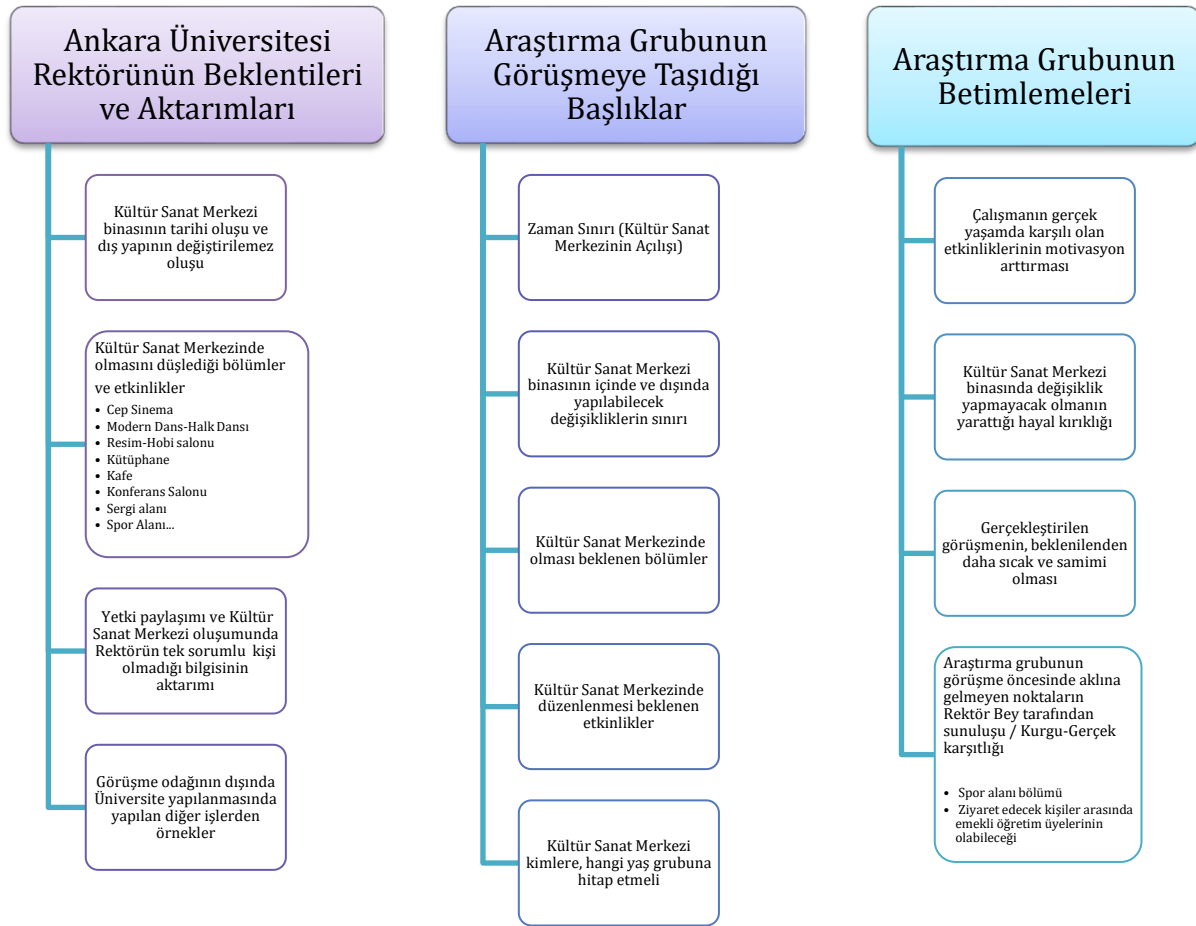
Alan çalışmalarında gerçekleştirilen kimi etkinliklerin komisyon modele ilişkin motivasyonu olumlu yönde arttırdığı söylenebilir. Ankara Üniversitesi Rektörü ile gerçekleştirilen görüşmenin de araştırma üyelerini, yaptıkları işe inanma konusunda olumlu motive ettiği görülmektedir. Araştırma grubu üyelerinin kurgusal bir ortamda hazırladığı tasarımların gerçek yaşam ile buluşması ve bu buluşmanın yetkili bir ağız tarafından onay alması, çalışmaya ilişkin inancı arttırmıştır. Yapılan işin ve tasarımın değerli olduğunu hisseden-gören-farkeden araştırma grubu üyelerinin, diğer aşamalarda gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin motivasyon aktarıcı rolüne büründükleri söylenebilir.

K3: Uzun süredir kurgusal olsun bazen de alanda yaptığımız çalışmalar olsun ufak bir ödülünü aldık gibi. Kurgusal çalışmaları yaparken falan bazen ya boşuna mı uğraşıyoruz falan gibi sorular geliyordu. Bugün rektörle görüştüğümüzden sonra çalışmaların boşuna olmadığını ne kadar ciddi bir iş olduğunu birkez daha anladım. Bu da çalışmayı daha çok sahiplenmemi sağladı.

K6. Rektörle görüşmek bu işin ciddiyetini bana bir kez daha hatırlattı. Ayrıca bu görüşmeye katılmak beni çembere daha da yakınlığa kattığını düşünüyorum ve bu beni çok mutlu etti.

Yukarıda yer alan cümlelere dayanarak; alan çalışmalarının, araştırma grubu üyelerinin duygu durumlarını, olumlu biçimde etkilediği görülmektedir. Komisyon model uygulamasının hedeflediği gerçek yaşam temaslarının, bu olumlu duygu değişiminde önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Yapılan işin, üstlenilen sorumluluğun, tasarlanan bölümün...vb. gerçek yaşam ile temas ettiği her noktada, araştırma grubunun yapılan işe inandıklarını gösteren ifadelerle rastlanmıştır.

Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş'le gerçekleştirilen görüşme verilerinin analizi, üç ana başlıkta toparlanabilir. Bu başlıklardan birincisi Ankara Üniversitesi Rektörünün beklentileri ve aktarımları, ikincisi araştırma grubunun görüşmeye taşıdığı başlıklar ve son olarak araştırma grubunun betimlemeleri olarak belirlenmiştir.

Çizelge : 17 Ankara Üniversitesi Rektörü ile Gerçekleştirilen Görüşmeye Ait Veri Analiz Özeti

2.4. Ankara Üniversitesi Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Kültür Şube Müdürü ile Görüşüp Sınırlarımızı Öğreniyoruz

Araştırma grubu üyeleri, Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi Binası gezisinin ardından, tasarlamış oldukları iç yapı ve dış yapı değişikliklerine ilişkin sınırlılıklarını öğrenme gereksinimi duymuşlardır. Bu doğrultuda araştırma grubu üyeleri; araştırmacıya, uygun olan yetkili bir kişi ile görüşmek istediklerini belirtmişlerdir. Araştırmacı; Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Kültür Şube Müdürü Şükrü Gülfıdan ile görüşmüş ve bir toplantı randevusu almıştır.

Araştırma grubu üyeleri, toplantı öncesinde Şükrü Gülfidan'a yöneltecekleri soruları ve danışmak istedikleri konu başlıklarını belirlemişlerdir. Araştırma grubu üyelerinin Kültür Sanat Merkezi Binası gezisi sırasında not aldıkları ayrıntıların, bu başlıkları ve soruları belirlediği söylenebilir. Belirlenen soruların daha çok binanın yapısında düşünülen değişikliklere yönelik olduğu görülmektedir.

Bina gezisi sırasında; bina içerisinde hizmet vermeye devam etmekte olan Ankara Üniversitesine bağlı Aile Hekimliği bölümünün, araştırma grubu üyelerinin merak ettiği konular arasında olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda araştırma grubu, binanın Kültür Sanat Merkezine ait olacak bölümlerini netleştirmek adına sorular hazırlamışlardır. Hazırlanan bu sorular ile uzman mantosu aşamasında kurgusal olarak tasarlanan binanın, gerçek yaşamda oluşacak bina ile uyuşmayan bölümleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Görüşme sırasında; bina içerisinde kullanılacak bölümler, ses yalıtımı, yıkılabilecek duvarlar, engelli birey asansörü, bütçe konusunda sınırlama, üyelik sistemi, yapılması beklenen etkinlikler, açılması beklenen kurslar, hedeflenen yaş kitlesi ve çocuk bölümleri, kafeterya, bahçe düzenlemesi... gibi başlıklarda sorular oluşturulmuştur.

Gerçekleştirilen görüşmenin, genel olarak araştırma grubu üyelerini olumlu yönde motive ettiği söylenebilir. Uzman mantosu ve komisyon model uygulamalarında yer alan istemci rolünün, çalışmanın bu aşamasında net bir biçimde araştırma grubu ile bulunduğu görülmektedir. Ankara Üniversitesi Kültür Şube Müdürünün göstermiş olduğu yapıcı tavırın araştırma grubu üyelerinin yapılacak olan işe inancını arttıracak olan ifadeleri barındırdığı düşünülmektedir.

Araştırma grubu üyelerinin Kültür Sanat Merkezi Binası gezisinin ardından belirlemiş oldukları eksiklikler ve değişikliklerin bu aşamada daha çok bütünlüklü bir biçimde irdelendiği söylenebilir. Uzman mantosu uygulaması sırasında belirli alanlara odaklanan üyelerin, bina gezisi sırasında öncelikle odaklandıkları alanlar ile ilgili araştırmalar yaptıkları, ardından ise birbirlerinin çalışmış oldukları alanlar ile ilgili çalışmalara katkı yaptıkları söylenebilir. Komisyon çalışmasının bir sonraki uygulama adımı olan ve araştırma grubu tarafından talep edilen Ankara Üniversitesi Kültür Şube Müdürü ile yapılan görüşmede; araştırma grubu üyelerinin, belirli bölümlerden daha çok binanın tümüne ilişkin bir görüş oluşturdukları görülmektedir.

Komisyon model uygulamasında, araştırma grubu üyelerinden belirli bilgiler doğrultusunda, istemciye sunulacak veriler ve öneriler hazırlamaları beklenmektedir. Komisyon model uygulamasının bu bölümünde araştırma grubu üyelerinin sundukları önerilere ilişkin kabul ve onay bekledikleri görülmektedir. Yapılan işi sahiplenilen ve

sorumluluk hisseden araştırma grubu üyelerinin böylesine bir beklenti içerisinde olmasının birden fazla gerekçesi olabilir.

Araştırmacı, komisyon modelin uygulama adımlarını yeterince açık anlatamamış olma ihtimaline karşın, uygulama adımları, modelin uygulaması içerisinde yer alan roller, rollerin sınırlılıkları gibi konularda araştırma grubu üyelerine yeniden bilgi aktarımında bulunmuştur. Araştırmacı Kültür Şube Müdürünün de yer aldığı görüşmede bu bilgi aktarımını aşağıda yer alan ifadeler ile gerçekleştirmiştir.

Sonuçta bu çalışma üniversite ve SKS için yaptığımız bir çalışma. Bu çalışmada söylediklerimizi birebir kabul etmek zorunda değiller ama öğrenciler ve buraya dokunacak insanlar ne ister, burayı nasıl görmek isterler bu sorulara yanıt bulmak için veri toplayacağız ve bu verileri sunacağız. Tabi ki bu verileri toplarken bu sınırları bilmeden araştırma yapmak da anlamsız olabilir.

Araştırmacı, bu ifadeler ile komisyon model uygulama sürecinin duygusal ve biçimsel bölümlerini korumayı amaçlamıştır. Araştırma grubu üyelerinin yaşayacakları hayal kırıklıklarının, çalışmaya olan inancı azaltacağını düşünen araştırmacı; istemci ve araştırma grubunun bulunduğu bu toplantıda sınırları anımsatarak bu olasılığın önüne geçmeyi hedeflemiştir. İstemci ve araştırma grubunun bir arada olduğu bu görüşmenin ise rollerin sınırlarını belirleme konusunda verimli bir görüşme olduğu söylenebilir.

Öncelikle teknik konularda bilgi alan araştırma grubunun, ilk hayal kırıklıkları denilebilecek anları yaşadıkları görülmektedir. Yapılan görüşmeye ilişkin ses kayıtlarında yer alan duraksama, ses tonu, üsteleme gibi veriler yorumlandığında böylesi bir duygu durumunun yaşandığı söylenebilir. Gerçek yaşam ile yüzleşme sayılabilecek bu toplantının, araştırma grubu üyelerinin çalışma sınırlarını belirleme noktasında önemli bilgiler sunduğu düşünülmektedir. İstemciye sorulan ilk soruların Kültür Sanat Merkezi binasını değiştirmeye ve dönüştürmeye yönelik olduğu görülmektedir.

K:... Hocam peki odalarda birleştirme yapabiliyor muyuz? Biz konferans salonu için bir yer baktık ama hayal ettiğimiz kadar büyük bir oda yok

Şükrü Gülfidan: En son ne zaman gittiniz binaya?

K: Boyama yapılmadan hemen önce

Araştırmacı: Büyük olan oda birleştirilmişti biz gittiğimizde

Şükrü Gülfidan: Biz binayı yapı işlerine incelettik bina yığma bina çıktı. Özellikle üst kata kolon yok. Kolon olmayınca biz hiç bir yeri kıramıyoruz. Hayalimiz de ilk etapta yemekhanenin olduğu bölümü ve altındaki mekanı kırmak ve yaklaşık üç yüz – dört yüz kişilik bir amfi tiyatro mekanı oluşturmaktı. Onu maalesef gerçekleştiremeyeceğiz.

İstemcinin vermiş olduğu bu yanıt ile birlikte, araştırma grubu üyelerinin tasarılarını bir kere daha sorgulama ve onaylatma istekleri ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda araştırma grubu

üyeleri, diğer tasarladıkları bölümlere yönelik sorular sormaya başlamışlardır. Verilen bu teknik yanıtın, araştırma grubu üyelerini kaygılandığı görülmektedir. Bina içi değişim ve dönüşüme ilişkin Kültür Sanat Şube Müdürü Şükrü Gülfidan'ın sunduğu diğer veriler şu biçimdedir. Bu verilere karşılık araştırma grubu üyeleri, tasarladıkları diğer bölümlere ilişkin ayrıntı bulmayı umdukları sorular sormaya başlamışlardır.

Şükrü Gülfidan: Yemekhaneyi de bozmak istemiyoruz. Dün Zeki Hoca ile de konuştuk. Yemekhane de aşçılık kursu gibi şeyler düşünmüşsünüz bana da çok sempatik geldi. Fakat yemekhaneden yeni bir yere açılım yapamıyoruz, çünkü oralar da destek duvarlar...

K: Biz kafeterya olarak, arka bahçeyi düşündük hem kimsenin birbirini rahatsız etmeyeceği bir yer olacaktır,

Şükrü Gülfidan: Bahçe için ayrı bir düzenleme yaptırmak gerek ama neden olmasın, olabilir

K: Bahçeye açılacak alt kattaki odayı da bahçe ile birleştirip hem kapalı hem de açık alanı olan bir mekan düşünmüştük.

Şükrü Gülfidan: Yani dediğiniz şeyi yapmak için su ve gider alanı var mı , yapılabilir mu ona bakmak lazım. Teknik konular onlar. Yapılabilirse düşünebilirsiniz...

Komisyon model uygulamasının ilk adımı olan kurgusal çalışma, uzman mantosu çalışmasıdır. Bu çalışma sırasında, araştırma grubu üyeleri belirli bir inanişe ulaştıktan sonra kurgusal istemci tarafından araştırma grubu üyelerine bir mektup ulaştırılmıştır. Bu mektupta yer alan ayrıntı ise yapılanması tamamlanmış kurgusal kültür sanat merkezini ziyaret edecek engelli bireylerle ilgilidir. Bu doğrultuda araştırma grubu üyeleri tasarlamış oldukları kültür sanat merkezini yeniden gözden geçirip engelli bireylere uygun bir bina haline getirmeye çalışmışlardır. Bu kurgusal durumun (istemci tarafından gönderilen mektup) araştırma grubu üyelerinde eleştirel bir izlenim bıraktığı söylenebilir. Komisyon model uygulaması aşamasına geçildiğinde araştırma grubu üyelerinin bu konuya ilişkin daha özenli davrandıkları söylenebilir. Gösterilen bu özenli tavrın, Ankara Üniversitesi Kültür Şube Müdürü ile gerçekleştirilen görüşmede de ortaya çıktığı söylenebilir. Araştırma grubu üyeleri; engelli bireylere yönelik asansör yapılması gerekliliğini bu görüşmede vurgulamışlardır. Bu doğrultuda görüşmede, aşağıda yer alan ifadeler yer almıştır. Bu ifadelerden yola çıkarak; araştırma grubu üyelerinin, daha önceki çalışmalarda etkilenmiş oldukları ayrıntıları, çalışmanın diğer aşamalarına taşıdıkları söylenebilir.

K: Bina içerisinde gördüğümüz kadarıyla engelli bireyler için daha önceden bir şeyler düşünülmemiştir. Engelli bireyler için asansör yapmayı düşünüyor musunuz?

Şükrü Gülfidan: Evet öyle bir düşüncemiz var. Daha önceden de bu çalışma vardı. Geçtiğimiz yıl kurslarımız o binada yapılıyordu. Dolayısıyla asansör fikri hep vardı. Hatta engelli bir öğrenci arkadaşımız orada bir kurs için başvuruda bulunmuştu. Fakat kurs yapılacak yere ulaşamıyordu. Biz tabi çözüm üretmek amacıyla orada bulunan görevli arkadaşlarımızın yardımcı olabileceğini söyledik. Arkadaşımız da haklı olarak bunu kabul etmedi kendi doğal yaşamına yardım almadan devam etmek istedi. Biz de kursumuzu Eczacılık fakültesine aldırarak ve bir sene boyunca devam etti. Oradaki yapılanmada her ayrıntı düşünülmüş. O zaman öyle bir düşüncemiz vardı

ama SKS binası taşınıncı şimdilik asansör yapma düşünemizi dondurmak durumunda kaldık ama yaz zamanı bu konu yeniden düşünülecek.

Verilen bu yanıtta yola çıkarak “engelsiz üniversite” sloganını kullanan Ankara Üniversitesi karar vericilerinin, yapılacak yeni bir binada engelli bireylere yönelik ayrıntılar düşündüğü görülmektedir. Komisyon model uygulamasında gerçekleştirilen etkinlikler içerisinde, engelli bireylere yönelik başlıkları farkedene araştırma grubu üyelerinin bu konuya ilişkin ayrıntıları önemseydiği söylenebilir.

Müzik odası için düşünülen ses yalıtımı ve Kültür Sanat Merkezi kütüphane bölümü başlıklarında ise araştırma grubu üyeleri, onaylanmak istediklerini gösterir biçimde sorular sormuşlardır. Kültür Şube Müdürü Şükrü Gülfidan’ın ise bu başlıklarda yanıt verirken çerçeve çizme konusunda kaygılandığı görülmektedir.

Şükrü Gülfidan: Kitap alımı konusunda sıkıntımız yok ama bilmiyorum siz ne düşünürsünüz aslında düşündüğümüz şey şu: Biz insanların kitaplara rahatlıkla ulaşabilecekleri kitaplıklar düşünüyoruz. Şimdi SKS ‘de bugün koydurttuk hatta. Bir oturma mekanımız var yanına kitaplık ve kitaplar koydurttuk. Alan kişinin okuma yapıp geri getireceği bir biçimde. Kimse kitap almak ya da bırakmak zorunda değil. Geri gelmezse de çalınan kitap olsun diyoruz. O anlamda benzer bir uygulamayı burada da yapmak istiyoruz... Şey yapmıyorum değil mi? Çerçeve çizmiyorum umarım.

Araştırmacı: Yok yok siz rahat olun. Şeyi bilmek önemli; sizin beklentileriniz, arkadaşlarımızın çalışmaları ve sınırlılıklar tabi ki... O gerçekliği bilerek biz alana çıkalım ki

Şükrü Gülfidan: Anladım , yani bu bizim görüşümüz olduğu için çerçeve çizmeyeyim diye dedim yani

Görüşmenin bu bölümünde; istemcinin yaşamış olduğu kaygı noktalarının ve araştırmacı tarafından yapılan açıklamaların, komisyon model uygulamasının tanımı adına açıklayıcı noktaları barındırdığı düşünülmektedir. Komisyon model uygulamalarında istemcinin beklentilerinin açık olması, araştırma grubu üyelerine belirli bir sınır sunmaktadır. Net çizgiler ile tanımlanmış beklentilerin; Araştırma grubu üyelerine alan çalışmalarında zaman kazandırdığı söylenebilir.

Araştırma grubu üyeleri daha önce gerçekleştirmiş olduğu kurgusal bir çalışma olan uzman mantosu çalışmasında, herhangi bir bütçe kısıtlaması olmaksızın tasarımlar gerçekleştirmiştir. Kültür Sanat Merkezi bölümlerinde kullanılacak araç gereçlere ilişkin kestirimlerde bulunan grup üyeleri, bu araç gereçlerin ne kadar tutarda olacağını internet üzerinden yaptıkları araştırmalarda bulunarak belirlemeye çalışmışlardır. Komisyon model uygulamasının alan çalışmalarında ise bütçe konusunun yine ilgi çekici bir başlık olduğu görülmektedir. Araştırma grubu üyeleri, bütçe konusuna ilişkin Ankara Üniversitesi Kültür Şube Müdürü Şükrü Gülfidan’a sorular yöneltilmişlerdir. Genel olarak bütçe sorunu

olmamasına rağmen istemci olan Ankara Üniversitesi'nin kendi işleyişi içerisinde oluşan hassasiyetler, bütçeye kimi sınırlar getirmiştir. Sözgelimi Ankara Üniversitesi rektörlük seçimlerinin yaklaşmasını öne süren Şükrü Gülfidan; seçimler yaklaşmışken fazla bütçe kullanarak iş yapmanın etik açıdan uygun olmayacağını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra aşağıda yer alan ifadeler ile komisyon model uygulamasının felsefesine hizmet edecek düşüncelerde olduklarını belirtmiştir.

Şükrü Gülfidan: Rektör Bey, Kültür Sanat Merkezini çok önemsiyor. Biz olabildiğince şirin, hijyenik, güzel bir ortam oluşturmaya çalışıyoruz ama hayallerimizden birisi de şu: Ne kadarını yapabiliriz bilmiyorum. Öğrencilerimizin kendi yaptığı Kültür Merkezi... Yani boyasını kendisi yapsın, boyasın bir kaç odasını vereceğiz, denesin boyasın. Belki hayaliniz başka bir şeydir bilmiyorum. Siz üretin, biz bakalım... Yapılabilecek şeylerin hepsine açığız açıkçası... Ne kadarını yapabiliriz bilmiyorum. Bütçe açısından çok sıkıntı duymayın ama büyük bütçeler de çıkmasın, olağanüstü bütçeler... sınırsız bütçelerimiz yok.

Görüşmenin bu dakikalarında yer alan verilerden hareketle; komisyon modelin uygulanma amaçlarında da yer alan “sorumluluk üretme” düşüncesinin istemcinin beklentileri arasında yer aldığı söylenebilir. Bu beklentinin insanları etkin kılan bir eylem içermesinden dolayı, araştırma grubu üyeleri tarafından daha kolay kabul edildiği söylenebilir.

Kültür Sanat Merkezinde gerçekleştirilen kurslar da görüşme sırasında konuşulan bir başka başlık olarak tartışılmıştır. Daha önceden Ankara Üniversitesi Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı binası olarak kullanılan yapı, Ankara Üniversitesi bünyesinde açılan kimi kurslara ev sahipliği yapmıştır. Araştırma grubu üyeleri bu doğrultuda bina kullanımına ilişkin (hangi odaların kullanılacağı, ne zaman kullanılmaya başlanacağı... vb.) ayrıntılı bilgi edinmek istemiştir. Kültür Şube Müdürü Şükrü Gülfidan bu noktada üniversite işleyişine yönelik bir ayrıntı paylaşmıştır. Bu paylaşımın, araştırma grubu üyelerinin, komisyon model çalışmasında yer alan öncelikli alan çalışmalarının sırasını değiştirdiği söylenebilir. Üniversite bünyesinde açılacak bazı kursların, Kültür Sanat Merkezi Binasında gerçekleştirileceğini duyuran Kültür Şube Müdürü Şükrü Gülfidan; araştırma grubu üyelerinin alan çalışmaları sona ermeden, binayı kullanmak durumunda olduklarını belirtmiştir. Araştırma grubu üyeleri, görüşmenin ardından araştırmacı ile gerçekleştirdikleri toplantıda öncelikli olarak bu kursların gerçekleştirileceği odalara ilişkin araştırmalar yapma kararı almışlardır.

Gerçekleştirilen görüşmede elde edilen veriler; araştırma grubu üyelerinin tasarladıkları bölümlerin, gerçek yaşam ile çeliştiği teknik noktaları da içermektedir. Araştırma grubunun herhangi bir uzman desteği almadan yapmış olduğu bina gezisinden yola çıkarak oluşturdukları düşünceleri bir süre sonra kendilerinin de yanıtlayamayacağı ayrıntıları

içermeye başlamıştır. Bu gerekçeden ötürü araştırma grubunun bir uzmana danışma gereksinimi doğmuştur. Bu gereksinim ve istekten yola çıkarak komisyon model çalışmasının bir sonraki uygulama adımı olan iç mimar yardımı ile bina gezisi fikri ortaya çıkmıştır. Araştırma grubu üyeleri öncelikle mimarlık fakültesi öğrencileri ile görüşmek istediklerini bildirmişlerdir. Ardından Ankara Üniversitesi çatısı altında mimarlık bölümü olmadığını farkedip araştırmacıdan bir iç mimar ile görüşme randevusu ayarlamasını rica etmişlerdir. Bu belirlemelerin dışında araştırma grubu üyelerinin kendi kurgusal sınırları çerçevesinde hareket ettikleri görülmektedir. Araştırma grubu üyelerinin, Kültür Şube Müdürüne sormuş olduğu sorular incelendiğinde daha önceden gerçekleştirilen kurgusal çalışmalarda oluşturulan bölümlere ilişkin bir onaylatma çabasının görüşme genelinde gözlemlendiği söylenebilir.

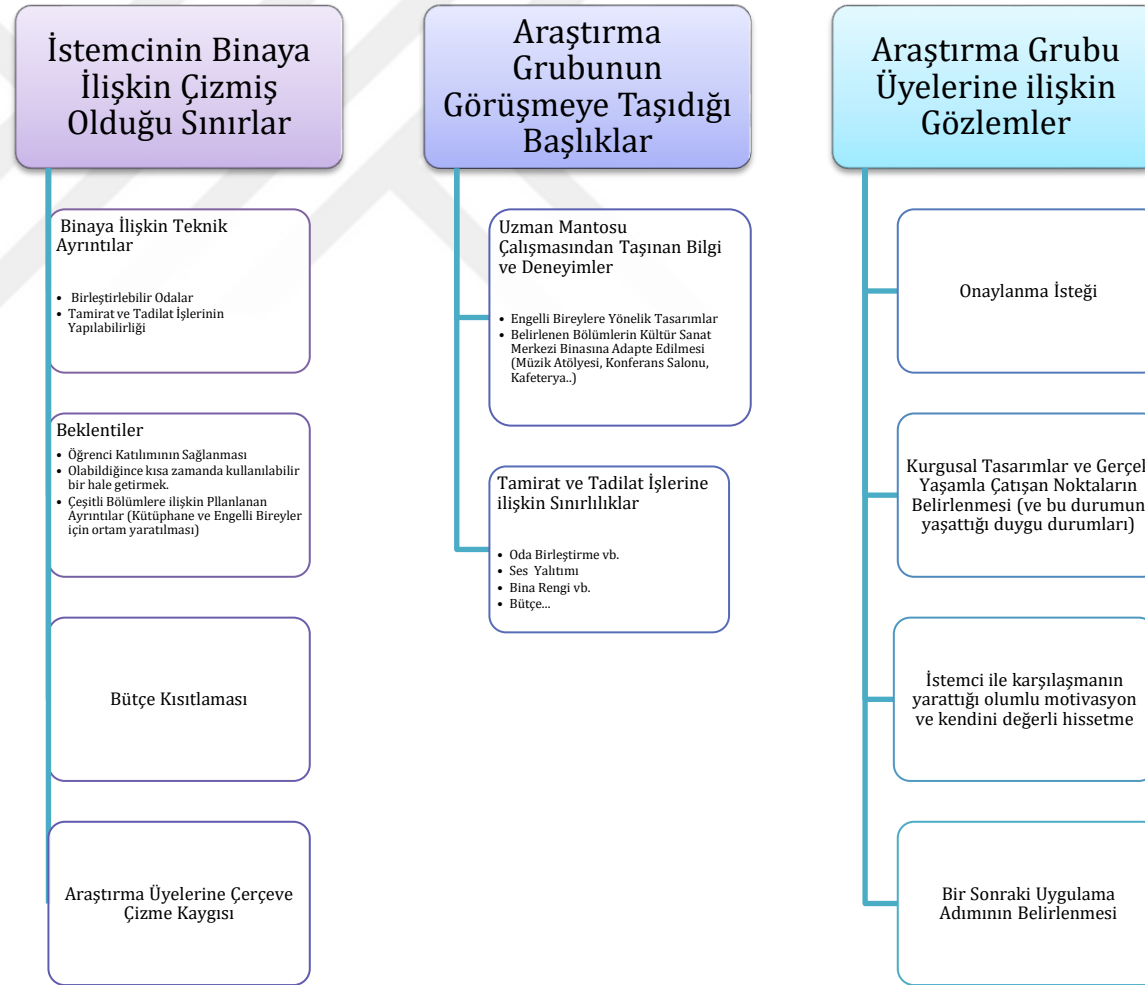
Gerçekleştirilen görüşme; istemci ve araştırma grubu üyeleri rolleri üzerinden analiz edildiğinde belirli noktaların tekrar eden bir anlam barındırdığı gözlemlenmiştir. Araştırma grubu üyeleri sınırlılıklarına ilişkin olabildiğince ayrıntı öğrenmeye çalışırken, daha çok uzman mantosu çalışmasında oluşturmuş oldukları bölümler üzerinden sorular geliştirmişlerdir. İstemci rolünü temsilen görüşmeye katılan Ankara Üniversitesi Kültür Şube Müdürü, Şükrü Gülfıdan ise daha çok motivasyon artırıcı bir dil kullanmaya çalışmıştır. Araştırma grubunun önermiş olduğu, yemek kursu, bahçe düzenlemesi ve açık sahne oluşturulması gibi başlıkların istemci tarafından kabul gördüğü söylenebilir. Kültür Sanat Merkezi bünyesinde yapılacak etkinlikler ve oluşturulacak bölümlere ilişkin planlanan bu başlıkların, hem istemci tarafından önemsenmesi hem de bu önemsenmenin araştırma grubuna hissettirilmesi görüşmenin amacına hizmet eden bir paylaşım sürecini içermektedir.

Araştırma grubu üyeleri ile daha sonra gerçekleştirilen odak grup görüşmesinde ve komisyon model uygulamasına ilişkin gerçekleştirilen diğer alan çalışmalarında bu görüşmeye yönelik bulgulara rastlanmıştır. Araştırma grubu üyeleri bu görüşmeye yönelik olarak, kendilerini değerli hissettiklerini anlatan ifadeler kullanmıştır.

Alan çalışmasının diğer aşamalarında bu görüşmenin çizmiş olduğu sınırlar araştırma grubu üyelerinin yeni gerçeklikleri olmuştur. Araştırma grubu üyeleri, bu görüşmenin ardından istemcinin kendilerine çizdiği sınırlılıklar doğrultusunda yaratılarını oluşturmuşlardır. Sözelimi bina içerisinde herhangi bir odayı yıkamayacak ya da genişletemeyecek olma durumu, var olan oda ölçülerine bağlı kalarak çözüm üretme gerçekliğini beraberinde getirmiştir. Bunun yanı sıra Kültür Sanat Merkezi Binasının kullanılmaya başlayacak olması araştırma grubu üyelerini zamansal açıdan sıkıştırarak önceliklerini değiştirmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma grubu üyelerinin motivasyonu olumsuz yönde etkileyecek ülke gelişmeleri yaşanmıştır. Ülke genelinde yaşanan patlamalar ve cep telefonlarına gelen uyarı mesajları, araştırma grubu üyelerinin alanda iş yapma isteğini olumsuz biçimde etkilemiştir. Grup üyelerinin yazmış oldukları değerlendirmelerde de karşılaşılan bu duygu durumu ve bu duygu durumundan etkilenen üyelerin motivasyonu araştırmanın üçüncü aşamasında veri analizine tabi tutulmuştur.

Çizelge : 18 Ankara Üniversitesi Kültür Şube Müdürü İle Gerçekleştirilen Görüşmeye Ait Veri Analiz Özeti

2.5. Yardıma İhtiyacımız Var...İç Mimar Özlem Dengiz Uğur ile Beraber Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi Gezisi

Araştırma grubu üyelerinin komisyon model uygulamasında Kültür Şube Müdürü ile yapmış oldukları görüşmeler; eylem araştırması felsefesine de uygun olacak biçimde, çalışmanın bir sonraki adımını belirlemiştir. Alan çalışmasının bu bölümünde; araştırma grubu üyelerinin kendilerini eksik hissettikleri teknik noktalarda bilgilendirmeler yapılmaya çalışılmıştır. Araştırmacı, grup üyelerinin istekleri doğrultusunda bir mimar ile araştırma grubunu buluşturmak için adım atmıştır. Tez izleme komisyonu üyelerinden Doç. Dr. Ayşe Okvuran'ın önerisi üzerine, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Programı öğrencisi iç mimar Özlem Dengiz Uğur ile iletişime geçmiştir.

Araştırma grubu üyeleri ve Özlem Dengiz Uğur, Kültür Sanat Merkezi binasını gezmek için buluşmuş ve yaklaşık bir saat kadar süren bir bina gezisi gerçekleştirmişlerdir. Araştırmacı bina gezisinden önce; iç mimara, araştırma grubu üyelerinin yaşıntılamış olduğu sürece ilişkin bilgi aktarımında bulunmuştur. Ön bilgilendirme amacıyla aktarılan bu paylaşımın iç mimar Özlem Dengiz Uğur'un ilgisini çektiği gözlemlenmiştir.

Grup üyeleri; Ankara Üniversitesi Rektörü ve Ankara Üniversitesi Kültür Şube Müdürü ile gerçekleştirilen görüşmelerde ortaya çıkan teknik gerçekler ve beklentileri dikkate almışlardır. Araştırma grubu üyeleri gezi öncesinde, daha önceden yapmış oldukları tasarımları gözden geçirmiştir. Farklı yerleşkelerde gerçekleştirilen alan çalışmaları ile yeni beklentiler tasarımlara eklenmiştir. Araştırma grubu üyeleri kendi düşüncelerinin yanı sıra başka paydaşların da düşüncelerini tasarımlarına eklemiştir. Bu yeni tasarımları büyük bir heyecan duyarak, iç mimar Özlem Dengiz Uğur'a aktarmışlardır. Paylaşımlar, daha çok grup üyeleri tarafından merak edilen teknik noktaları kapsamaktadır. Araştırmanın bu bölümünde süreç; uzman yardımı alınarak, derinleştirilmiştir.

Gerçekleştirilen bu geziden önce; araştırma grubu üyeleri, uzman mantosu sürecinde odaklanmış oldukları bölümlere ilişkin alan verileri toplamışlardır. Alan çalışmasında Ankara Üniversitesinin Tandoğan ve Cebeci yerleşkesinden farklı kişilerle görüşmelerde bulunan grup üyelerinin, çalışmanın bu aşamasında bütünlüklü yapıdan uzaklaştıkları gözlemlenmiştir. Grup üyeleri mimar ile gerçekleştirilen gezide yoğunlukla heyecanlı bir tavır sergilemişlerdir fakat bu heyecanlı tavır, daha çok kendi odaklandıkları bölüm ile ilgili bilgi edindikleri zamanlarda gösterdikleri görülmüştür. Araştırma grubu üyelerinin teknik olan noktalarda, binaya ve binada yapılabileceklerle ilişkin ayrıntılı bilgi edindiği söylenebilir.

Gerçekleştirilen bina gezisinde araştırma grubu üyelerinin merak ettikleri ve ayrıntılı bilgi edinmek için iç mimar Özlem Dengiz Uğur'a danıştıkları bazı başlıklar şunlardır: Odaların birleştirilebilme durumu, mekan zeminin ses çıkarmayan sağlam bir materyalden oluşturulması, Kültür Sanat Merkezi binasının odalarında yer alması muhtemel ayrıntılara ilişkin bilgi edinilmesi (pencereler, perdeler, su tesisatı, rampalar, hareket ettirilebilir sahneler, ışıklandırma vb.)...

Araştırma grubu üyelerinin bina gezisinin başlangıcında heyecanlı oldukları gözlemlenmiştir. Bu heyecanın grup üyelerinin, o ana varıncaya değin tasarlamış oldukları bölümleri bir uzmana sorma fırsatı yakalamış olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bina gezisinin ilk dakikalarında grup üyeleri hazırlamış oldukları soruları iç mimar Özlem Dengiz Uğur'a yönlendirmek için binanın odalarını dikkate alarak kendi aralarında bir sıralama oluşturmuştur. Araştırma grubu üyelerinin gezi sürecini içeren videoları izlendiğinde, hazırlamış oldukları soruları sormaya çalışırken vermiş oldukları ayrıntılar göze çarpmaktadır. Sözelimi kütüphane bölümüne ilişkin soru soran grup üyelerinin, alan çalışmalarında yapmış oldukları araştırmaları ve ayrıntıları iç mimar ile paylaşma istekleri belirgin bir biçimde görülmektedir.

Araştırma çalışmalarının önceki aşamalarında binaya ilişkin gerçekliklerle karşılaşan grup üyeleri, bina içerisinde yıkım yapabilecekleri yerlerin az olduğunu öğrenmişlerdir. Bu gerçekliğin; araştırma grubu üyelerini, çalışmalarında farklı seçenekler üretmeleri gereken noktalara yönlendirdiği görülmektedir. Sözelimi kütüphane bölümünü tasarlayan öğrenci grubu üyeleri Ankara Üniversitesi SKS Kültür Şube Müdürü ile yapılan görüşmenin ardından bütünlüklü bir kütüphane yerine daha küçük çalışma odaları tasarlamaya başlamışlardır. Bu doğrultuda mekan açısından geniş bir alana sahip olamadıklarını bilen grup üyeleri, çalışma odaları için masa ve sandalye seçiminde işlevsel çözümler üreteceğine inandıkları portatif seçeneklere yönelmiştir.

Ankara Üniversitesi SKS Kültür Şube Müdürü ile gerçekleştirilen görüşmenin ardından grup üyeleri; araştırmacıdan küçük gruplar halinde çalışmayı talep etmişlerdir. Bu doğrultuda Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi Binası için elde olan gerçek durumları daha ayrıntılı irdeleneceklerini ifade etmişlerdir. Grup üyeleri uzman mantosu çalışmasında ayrıntılandıkları bölümlere yeniden odaklanarak sorularını hazırlamıştır. Küçük gruplarla çalışmanın araştırmaya olumlu ve olumsuz etkileri olduğu araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. Kısa bir zaman aralığında istemci beklentileri ve bina gerçeklerini dikkate alarak yeniden değişimlerde bulunan araştırma grubu üyelerinin zamanı daha verimli kullandıkları gözlemlenmiştir. Bununla beraber, belirli bir bölüme odaklanan üyelerin binanın

bütününden ziyade odaklandıkları bölümü daha fazla önemseydiği görülmüştür. Nitekim iç mimar Özlem Dengiz Uğur ile gerçekleştirilen gezinin ilk bölümlerinde üyeler birlikte hareket ederken, gezi süreci zaman olarak ilerledikten sonra grup üyelerinin sadece kendi hazırladıkları sorulara ilişkin yanıtlarda motive oldukları gözlemlenmiştir. Belirli alanlara odaklanan araştırma grubu üyelerinin gezi sürecinde fiziksel yorgunluklarından dolayı zorlandıkları gözlemlenmiştir. Bu durum gezi sürecinin niteliğini, olumsuz etkilemiştir. Araştırma grubu üyelerinin gezi sırasında iç mimara sordukları sorular, alan çalışmalarında başka paydaşlara yöneltecekleri soruların alt yapısını oluşturmuştur.

Şekil : 11 Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi Binasının İç Mimar Yardımı İle Gezilmesi

2.6. Alan Çalışmalarımız Devam Ediyor...(Sunumlar, Röportajlar, Anket Uygulamaları, Üç Boyutlu Çalışmalar)

Araştırma sürecinin son uygulama adımı olarak betimlenen alan çalışmaları, diğer uygulama adımlarına koşut bir sürede gerçekleşmiştir. Araştırma grubu üyeleri, uygulama adımlarının her birinde gerçek alan çalışmalarında bulunarak çeşitli veri toplama araçları yoluyla veri toplamıştır. Grup üyeleri diğer uygulama adımları gerçekleştirirken hazırlamış oldukları anketleri Cebeci ve Tandoğan yerleşkesini paylaşan ve çoğunluğunu öğrenci grubunun oluşturduğu paydaşlara uygulamışlardır.

Devingen biçimde uygulanan bu paylaşımlar, araştırma grubu üyelerinin alan çalışmalarında yaşamış oldukları deneyimlerle gelişmiştir. Sözelimi drama-dans salonuna

ilişkin alan uygulamalarını gerçekleştiren grup üyeleri, hazırlamış oldukları soruları ankara Üniversitesi SKS Kültür Sanat Koordinatörü görüşmesinin ardından istemci beklentilerini dikkate alarak geliştirmişlerdir. Ardından uzman görüşü aldıkları iç mimar ile gezi ile gerçek sınırlılıklarının farkına vararak hazırlamış oldukları sorulara son biçimini vermişlerdir. Diğer grup üyeleri de bu örneğe benzer bir süreç geçirmişlerdir.

Grup üyeleri bütünlüklü araştırma sürecinin ardından, farklı bölümleri odağa alan küçük gruplar halinde çalışmışlardır. Bu bölümler, farklı sayıda grup üyesine sahip bir biçimde çalışmalarına devam etmişlerdir. Müzik Odası, Drama Dans Salonu, Konferans Salonu, Fotoğraf Atölyesi, Mutfak Bölümü, Çalışma Salonları (Kitaplık-Kütüphane) grup üyelerinin odaklandıkları bölümlerdir.

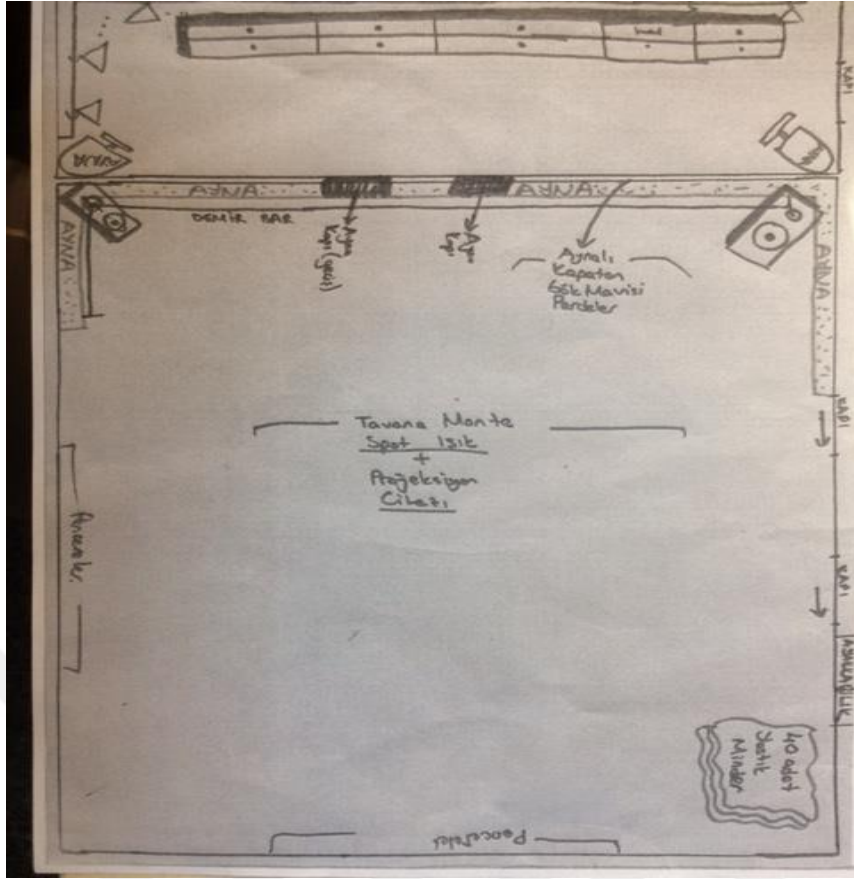
Grup üyeleri, odaklandıkları bölümlerle ilgili gerçekleştirmiş oldukları alan çalışmaları ve bu çalışmalarda deneyimledikleri yaşantılara ilişkin diğer grup üyelerine bilgilendirici sunumlar gerçekleştirmişlerdir. Bu sunumlarla beraber; farklı bölümlere odaklanan grup üyelerinin gerçekleştirmiş olduğu alan çalışmaları, bütünlüklü bir yapıya ulaştırılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın bu bölümünde grup üyeleri farklı biçimlerde veri toplamışlardır. Toplanan verilerin analizi her grup için ayrı ayrı yapılmıştır. Grup üyelerinin alanda toplamış olduğu verilerin yanı sıra, birbirlerine yapmış oldukları sunularda yapmış oldukları anlatımlar da veri çözümlemesine tabi tutulmuştur.

Drama – dans salonuna ilişkin veri toplayan grup üyeleri, alan çalışmalarına öncelikle kendi hazırlamış oldukları soruları yakın çevrelerindeki öğrencilere uygulayarak sürece başlamışlardır. Grup üyelerinin hazırlamış olduğu ilk anket sorularında 5 tane soru yer almaktadır. Grup üyeleri, anket sorularına daha önceden yapmış oldukları görüşme ve geri bildirimlerden yola çıkarak drama-dans salonuna yönelik bir tasarı kroki eklemişlerdir. Drama- dans salonunda yer alabilecek araç ve gereçe ilişkin de internet ortamından bazı örnek görseller edinen grup üyeleri, bu örneklerle anket sorularında seçimlik bir biçimde yer vermiştir. 5 soruluk anketin yeterince işlevsel olmadığını düşünen grup üyeleri daha detaylı bilgi edinmek adına soru sayısını arttırmıştır. Oluşturulan yeni ankette 9 soru yer almaktadır. Araştırma grubu üyeleri, 5 soruluk anketi Ankara Üniversitesi Tandoğan yeleşkesinde uygulamışlardır. Grup üyelerinin birbirlerine yapmış oldukları sunumlarda; drama-dans salonundan sorumlu olan üyeler, anketlerindeki soru arttırımına ilişkin gerekçeyi şu biçimde açıklamıştır.

K1: İlk çıktığımızda farklı bir anket uygulamıştık. beş soruluk. Orada anlatıp sormuştuk. Daha sonra yok olanı bir sorun düşünsünler diye önce beş-altı soru biz sorduk sonra anlatıp bizim tasarladığımız üzerinden devam ettik. Daha da güzel oldu.

K2: Daha anlamlı oldu çıkan şeyler vardı bizi Tandoğan'a gittiğimizde beş soru vardı. Onlar biraz daha havada kalan sorulardı. Herkese sorduğumuz soruları sınırlamamız gerektiğini anladık. Açık ferah gibi yanıtlar vardı hep. Farklı cevaplar geldi Tandoğan'a gittiğimizde

Grup üyelerinin sunmuş oldukları gerekçeler ve sunumda belirttikleri ifadelerden yola çıkarak anket sorularında yaşanan bu gelişimsel sürecin, drama-dans salonundan sorumlu olan öğrencileri tatmin ettiği düşünülmektedir. Ankara Üniversitesi Tandoğan yerleşkesinde gerçekleştirilen alan çalışmasında, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi İstatistik Bölümü, Ankara Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü, Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Bölümü ve Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Bölümünde öğrenim görmekte olan öğrencilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Grup üyeleri araştırma süreçlerini anlatan kısa tanıtım videolarında, farklı bir yerleşkede alan çalışması yaparken ilk anlarda çekingen davrandıklarını ifade etmişlerdir. Tanımadıkları insanlara anket uygulaması yapmanın zorluğuna değinen grup üyelerinin Ankara Üniversitesi Cebeci yerleşkesinde daha rahat iletişim kurdukları gözlemlenmiştir. Drama-dans salonuna odaklanan araştırma grubu üyelerinin kendi aralarında tartışarak hazırlamış oldukları taslak kroki ve çizimler her iki anket çalışmasında da paydaşlarla buluşturulmuştur. Grup üyelerinin hazırlamış oldukları öizimlerde drama-dans salonuna ilişkin küçük ayrıntılar göze çarpmaktadır. Kimi çizimleri sözel ifadelerle destekleyen grup üyeleri bu sözel ifadeleri destekleyecek fotoğraf çıktıları ile beraber paydaşlardan veri toplamıştır. Araştırma grubunun hazırlamış olduğu taslak kroki şu biçimdedir:

Şekil : 12 Grup Üyelerinin Drama-Dans Salonuna İlişkin Hazırlamış Olduğu Taslak Kroki

Araştırma grubu üyelerin hazırlamış olduğu taslak incelendiğinde; perdeler, minderler, spot ışıklar, projeksiyon cihazı, aynalar, demir bar, hoparlör, ayakkabılık, dolaplar... vb. gibi ayrıntılar görülmektedir. Grup üyelerinin alan çalışmasında anket sorularını yönelttikleri insanların vermiş olduğu yanıtlar incelendiğinde; bu taslak krokinin, daha önceden drama salonunda bulunmamış olan insanların belleğinde, bir imge oluşturmak adına yararlı olduğu görülmüştür.

Drama dans salonuna odaklanan grup üyeleri, diğer arkadaşlarına yapmış oldukları sunumda hazırlamış oldukları taslak krokiyi aşağıda yer alan ifadelerle betimlemişlerdir.

Salonu hatırlıyorsunuzdur. İki tane kubbe gibi geçiş olan salon vardı. O salonu drama ve dans salonu olarak düşündük. Direkt kapılar şurada. Kapıları da sürgülü düşünmedik öyleydi zaten. Girdiğimiz gibi duvar çıkıyor karşımıza. Şu duvarların hepsini aynayla kaplatacağız o şey için. Dans kursları için. Bizim için de aynaları kapatacak perde düşündük. Perdeler de mavi renkte olsun diye düşündük. Bordo veya siyah olmasın hem içimizi karartmasın hem artık her yerde bordo ve siyah. Şimdi yanda kostüm odası var demiştik. O iki kubbe gibi olan yer vardı ya orası kartonpiyer. Orayı aynalardan yapacağız kapılar olacak. Aynaların önüne demir barlar düşündük dansçılar için. Hemen köşelere hoparlörler, ses sistemi. Üstte spot ışık ve projeksiyon düşündük. Böyle bir şey olacak direkt. Kapının yanında ayakkabılık yapacağız. Dışarıda olacak bu ayakkabılık. İçeri şey yapmayalım dedik. Minderler var minderleri de böyle ince yastık gibi rengârenk şey yaptık. Zemin var. Zemin açık renk parke koyduk daha güzel olur diye. Koyu renk olmasın dedik. Hemen devam ediyorum. Neyi anlatmadım ben? Evet, kostüm odasına geçelim buradan. Kapı da var ama içeriden de geçiş olacak. Kostüm

odası çok küçük bir oda hatırlıyorsanız. Oraya yer kaplamasın diye dolap değil de açık askılık yapacağız mağazalarda olan demirden. Öyle askı. Onun altında da çekmeceler olacak eşyaları koymak için. Aynalar olacak. Oraya boy aynası değil de sonradan taşıyabileceğimiz. İki tarafa da. Burada başka bir şey yok zaten çok küçük bir yer. Sahaya çıktık sonra da. Önce tandoğan'a gittik daha sonra da dün burada çalıştık. Eğitim, siyasal. Onlardan da birkaç tane.

Yukarıda yer alan betimlemelerden yola çıkarak; drama-dans salonundan sorumlu olan grup üyelerinin, daha önceden iç mimar Özlem Dengiz Uğur ile gerçekleştirilen bina gezisi etkinliğinde kendilerine aktarılan gerçeklikleri tasarımlarına ekledikleri görülmüştür. Bu veriler; komisyon modelde belirlenen uygulama adımlarının, birbirleri ile organik bir bağa sahip olduğu göstermektedir. Grup üyeleri yapmış oldukları sunumlarda oluşturdukları 9 soruluk anketin sorularını şu biçimde ifade etmişlerdir.

K: 9 tane soru sorduk birincisi drama dans salonunun perdeleri nasıl olsun? İkincisi drama ve dans salonunun duvarları nasıl olsun drama ve dans salonunun zemini nasıl olsun drama ve dans salonunda olmazsa olmaz dediğiniz şeyler nelerdir? Drama ve dans etkinliklerinde sizi oraya ait hissettiren şeyler nelerdir? Drama ve dans etkinliğinizde sizi sınırlayan etkenler nelerdir? Tasarladığımız drama ve dans salonunda gördüğünüz eksiklikler nelerdir? Tasarladığımız kostüm odasında gördüğünüz eksiklikler nelerdir? Drama ve dans salonunuzun böyle olmasını ister miydiniz?

Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezinin muhtemel ziyaretçilerine yöneltilen bu soruların daha çok fiziksel koşullara ilişkin olduğu görülmektedir. Tasarlanan bölümlere yönelik sorular ise daha çok onay bekleyen sorulardır. Sorulan bazı soruların ise çok sınırlayıcı kapsamlarda olduğu görülmektedir. Nitekim kimi sorulara verilen yanıtlar da gayet genel sayılabilecek ifadeleri içermektedir.

Sözelimi birinci soru olan: “Drama ve dans salonunun perdeleri nasıl olsun ?” sorusuna paydaşlar tarafından verilen yanıtlar: renkli olsun, beyaz olsun, kırmızı olsun... gibi öznel olan yanıtlardır. Bu sorunun sorulma amacı, grup üyeleri tarafından istatistiki bir veriye ulaşma çabasıdır. Araştırma grubu üyeleri bu ve buna benzer soruları her ne kadar belirli bir sonuç elde etmek adına sormuş olsalar da, çok genel sorular olarak kaldığından belirli bir istatistik sonucuna ulaşamadığı görülmektedir. Drama-dans salonuna odaklanan grubun alan çalışmalarında elde etmiş oldukları bu veriler incelendiğinde grup üyelerinin kendi gelişimsel süreçlerine ilişkin değerli yaşantılar geçirdikleri görülmektedir.

Alan çalışması için hazırlanılan ilk ankette “Drama ve dans salonu sizce nasıl olmalıdır?” sorusu yer almaktadır. Ankara Üniversitesi Tandoğan yerleşkesinde gerçekleştirilen görüşmelerde bu soruya verilen yanıtların daha genel olduğu grup üyeleri tarafından tespit edilmiştir. Bununla beraber grup üyelerinin asıl elde etmek istedikleri verilerin daha spesifik konularda olmasından dolayı, sordukları soruları değiştirdikleri

görülmüştür. Bu bağlamda grup üyeleri, drama-dans salonunun perdeleri, zemini, duvarları odağa alarak ayrı sorular hazırlamıştır. Grup üyelerinin anket sorularında yapmış olduğu bu değişim; alan çalışmasında edindikleri deneyimlere ve topladıkları verilere dayanmaktadır. Soruların gözden geçirilip yeniden hazırlanması grup üyelerinin var olan süreci sahiplenmesine ilişkin veriler sunmaktadır. Bu değişime rağmen, yeni hazırlanan soruların da veri toplama adına kısıtlayıcı sorular olduğu görülmektedir. Alan çalışmalarında yer alan sorulara eklenen diğer sorular ise şu biçimdedir: “Drama ve dans etkinliklerinde sizi oraya ait hissettiren şeyler nelerdir?” ve “Drama ve dans etkinliklerinde sizi sınırlayan etkenler nelerdir?”. Bu sorularla beraber araştırma grubu üyelerinin, aidiyet olgusunu geliştirebilecek verileri toplamayı amaçladıkları düşünülmektedir. Araştırma grubu üyeleri sistematik bir veri toplama sürecinin etkin bir parçası olarak süreci tamamlamışlardır. Drama-dans grubu anket sürecinde gösterdikleri çizimleri bir süre sonra üç boyutlu bir tasarıma çevirip, anket uyguladıkları saha çalışmalarında kullanmışlardır.

Araştırma grubu üyelerinden bir başka küçük grup ise; çalışma salonu-kütüphane bölümüne ilişkin toplamış oldukları verileri ve deneyimlemiş oldukları süreci paylaşmışlardır. Bu doğrultuda; bina içerisinde yer alan odaların boyutlarına ilişkin bilgi sahibi olan üyeler kendi tasarımlarını bina gerçekliğine uygun hale getirmeye çalışmışlardır. Kültür Sanat Merkezi binasında yer alan, küçük boyutlu sayılabilecek odaları birleştiremeyeceklerini bilen grup üyeleri, her odayı ayrı bir çalışma salonu değerlendirmeyi tercih etmişlerdir. Çalışma salonları ile ilgilenen grup üyelerinin, daha önceki aşamalarda gerçekleştirmiş oldukları tasarımlar incelendiğinde; tek bir oda içerisinde yapılan ve daha çok kütüphane mantığında oluşturulmuş bir yapı göze çarpmaktadır. Odaklanmış oldukları bölüm ile ilgili alan verileri toplayan grup üyeleri var olan odaları birleştirmek yerine ayrı ayrı tasarlamayı tercih etmişlerdir.

Grup üyeleri, bu konuya ilişkin düşüncelerini şu cümleler ile ifade etmişlerdir:

Şimdi biz çalışma salonlarını tasarladık fakat çalışma salonlarını bize bu kadar alan verileceğini düşünmüyoruz. O yüzden bir değil de, birkaç tane çalışma salonu olabileceğini düşündük. Hani çok fazla alana sahip olmayacağımız için de çalışma salonlarında ortaya bölmeli masalar düşündük.

Bu ifade ile birlikte grup üyelerinin var olan duruma uyum sağladığı görülmektedir. Araştırma grubu üyeleri alan çalışmalarında; ayrı, küçük odalar biçiminde tasarladıkları çalışma salonlarının farklı noktalarına odaklanmıştır. Çalışma salonunun zemini, duvar renkleri, kullanılması düşünülen masaların biçimi, duvara monte edilebilecek diğer aksesuarlar, bilgisayar kullanımı gibi konularda toplamış oldukları veriler ile belirli kararlara

varmışlardır. Çalışma salonuna yönelik veri toplayan grubun, kendi ifadeleri ile alan çalışmalarını özetlemesi aşağıdaki gibidir.

K: ... Ona göre de ortaya sekiz tane bölmeden oluşan masa bütünü e duvarlara da monte şeklinde masalar düşündük. Her bölmede kişiye ait masa lambaları prizler eğer ihtiyaç duyulursa kullanmadıkları kitapları koyabilecekleri ayrı bölmeler düşündük. Yine aynı şekilde koltukları da mesela şimdi kütüphanede kullanılan sandalyeler şeklinde dönen rahat, yer kaplamayacak şekil var onlardan bulabileceğimizi düşündük. Zemini düşündüğümüz zaman bu normal şeylerde yürürken mesela atıyorum yukarıdaki kütüphanede çok fazla ses çıktığını ders çalışırken rahatsız ettiğini düşünüyoruz. Bunun için de halı döşemeyi düşündük. Topuklu ayakkabı bayanlar için söylüyorum ya da erkekler için hani ses çıkarabilecek türden ayakkabıları düşünerek zemine halı düşünmüştük. Başka aklıma gelen. Duvarları açık renkte daha çok içimizi karartmayacak açık mavi tonlarında düşündük. Baktığımız zaman ferah bir ortam yaratmak istedik. Aydınlatmayı da onu tam olarak uzman olmadığımız için uzman birilerine danışarak aydınlatma sistemini o şekilde yapmak istedik. Stor perdeler düşündük. Açıp kapamak yerine stor perdelerle işimizi görüp daha rahat istedik. Kapıyı sürgülü düşünmüştüm ama çok ses çıkaracağını düşündük. Buzlu cam şeklinde mümkün olduğunca az ses çıkacak bir şey düşündük. Bilgisayar bizi rahatsız eder mi hani bir tane bilgisayar olsa çalışırken araştırma yapmak adına bizi rahatsız eder mi diye düşündük. Koysak mı koymasak mı diye açıkçası tereddütte kaldık. Sahaya çıktığımızda insanlara danıştık. Büyük ihtimalle koymayacağız gibi görünüyor. Herkes ders çalışırken bilgisayar kullanma açısından araştırma yapmak isteyenler için internet bağlantısı ya da prizler kendi bölmelerinde prizler olması daha uygun olur diye düşündük...

Çalışma salonuna odaklanan grup üyelerinin düşünmüş olduğu ayrıntılar, alan çalışmasında ortaya çıkan düşünceler ile harmanlanmıştır. Alan uygulamalarında; çalışma salonuna ilişkin öneriler de bulunan paydaşların katkıları, grup üyelerini ayrıntılı düşünmeye yönlendirmiştir. Kültür Sanat Merkezini ziyaret etmesi muhtemel insanların vermiş olduğu geri bildirimler, grup üyelerinin daha önceden düşünmediği ayrıntıları içermektedir. Bu doğrultuda; alan çalışmalarının, araştırma grubu üyelerinin düşüncelerini beslediği söylenebilir. Çalışma salonuna odaklanan grup üyelerinden bir diğeri ise alan çalışmasından etkilendikleri duruma ilişkin şu ifadeleri kullanmıştır:

K: Sahaya çıktığımızda konuştuğumuz kişilerden uyarı geldi bize. Tamam, bireysel masalar bölmeler düşünüyoruz ama grupların çalışabileceği çalışma salonları yapılacak mı gibi sorular geldi. Biz de olabilir dedik. Biz de buna ihtiyaç duyuyoruz kantinde çalışıyoruz toplanıp. Bunun için de böyle bir öneri geldi. Yapabilirsek bize bir oda verirlerse yapmayı düşünüyoruz.

Grup üyelerinin kendi yaşam gerçeklikleri ve kendi yaşamlarında sıklıkla kullandıkları çalışma alanları, yapılan tasarımların ilk çıkış noktası olmuştur. Bu duruma rağmen çalışma salonuna odaklanan üyelerin, alan çalışmalarına çıktıklarında; kendi yaşam evrenlerinde olan örnekleri yeterince yordamadıkları görülmüştür.

Komisyon model uygulamalarında yer alan uzman yardımı alma ve bu uzman yardımlarından yola çıkarak yeni tasarımlarda bulunma durumları, çalışma salonuna odaklanan grup için de geçerli olmuştur. Grup üyeleri; yapmış oldukları tasarımları, yakın

çevrelerinde bulunan kütüphane çalışanları ile paylaşmıştır. Kütüphane çalışanlarından almış oldukları geri bildirimler doğrultusunda tasarımlarını yeniden gözden geçiren grup üyelerinin, devingen bir süreç geçirdikleri gözlemlenmiştir. Grup üyeleri, yaşamış oldukları süreci şu biçimde betimlemişlerdir.

K: İlk sahaya çıktığımızda insanlara danıştık hani arkadaşlarımıza genel olarak. 2. Sahaya çıkışımızda bizim kütüphaneye gittik. Orada çalışanlar, kütüphaneyi yöneten bayanla görüştük. O ilk başta şey dedi. Biz kendi yaptıklarımızdan kabaca bahsettik tabii. Odaların resimlerini gösterdik hani dar alanlarımız var nasıl daha verimli kullanabiliriz? İlk söylediği şey yerlerin ses çıkarmaması oldu. Oraya aşırı derecede şikâyet gidiyormuş sesten ötürü. Kapıdan rahatsız olduklarını söyledi. Cam olmasının güzel bir şey olduğunu söyledi. Gelen insanlar kapıyı açarak dolu olup olmadığını anlayacağına kapıyı açmadan bakabiliyor diye dedi. Ama kapının açılıp kapanma sesi insanların dikkatini çok bozduğunu söyledi. Dikkat etmek gerektiğini söyledi. Duvarları sorduk hani şey dedi onun için de beyaz olmasın beyaz diğer renklerden daha çok dikkat dağıtıyor. Hani daha öyle insanların dikkatini çekmeyecek bir renk olsun dedi. Masaları şey demiştik ortada bölme şeklinde herkesin çalışabileceği kimseyi görmeyeceği dedik. O da şey dedi resimlerden gösterdiğimiz kadarıyla okuma salonuna döner orası çok geniş bir alan olmaz çalışmak için dedi. Genel olarak şu duvara monte edeceğimiz masaları beğendi. Çok kalabalık olmadığı sürece gelen insanlar oldukça açılabilir dedi.

Yukarıda yer alan betimlemeler, araştırma grubu üyelerinin çalışmaya ilişkin sorumluluk hissederek yaptıkları, gerçek temasları içermektedir. Alan çalışması sırasında gerçekleştirilen görüşmeler, görüşme içeriği, görüşülecek kişiler, görüşme biçimi... gibi ayrıntılar grup üyeleri tarafından belirlenmiştir. Çalışma salonu bölümüne odaklanan grup üyelerinin de, görüşme sırasında Kültür Sanat Merkezini ziyaret edecek paydaşların yanı sıra, alan uzmanı sayılabilecek kişilerle kendi istekleri doğrultusunda görüşme yaptıkları görülmektedir. Hemen hemen tüm küçük gruplarda görülen bu inisiyatif alma durumunun komisyon modelin amaçları içerisinde yer alan sorumluluk üretme başlığını karşıladığı görülmektedir.

Alan çalışmalarında biçimsel önerilerin dışında, bina içi kullanıma yönelik uygulama önerileri de edinen grup üyelerinin daha önceki aşamalarda gerçekleştirilen çalışmalarla organik bağlar kurdukları gözlemlenmiştir. Sözgelimi istemci kurumu temsilen görüşmeye gelen, Ankara Üniversitesi SKS Kültür Şube Müdürü Şükrü Gülfidan kitap alımları konusunda getirmiş olduğu önerileri derinleştirmeye çalışan grup üyeleri alan çalışmalarında edinmiş oldukları verileri şu biçimde ifade etmiştir.

K: Bir de bir şey daha eklemek istiyorum mesela gidiyorlar çantayı bırakıp sınava gidiyor saatlerce gelmiyorlar. Onun için de öneri geldi yine Milli Kütüphanedeki sistem olabilir dedi. Kartlı mesela... Yemeğe çıktığında sadece bir saat vaktin var sonra orada olman gerekiyor. Mesela çay molası 10 dk o şekilde aralar. Oraya oturduğunda ya çalışacaksın ya da orayı işgal etmeyeceksin bu şekilde bir sistem olabilir diye düşündük.

Grup üyelerinin gerçekleştirmiş olduğu alan çalışmalarında; yakın evrenlerinden başlayarak, kendi yaşamış oldukları sorunları kendilerine rehber edindikleri görülmektedir. Kütüphane, çalışma odası gibi ortamlar araştırma grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin sıklıkla kullandıkları alanlardır. Bu ilişkiden hareketle, grup üyelerinin kendi yaşamlarında gerçekleşen sorun durumları, daha önce kendilerinin de üzerinde düşündükleri ve yanıtlar aradıkları durumlar olarak görülmektedir. Araştırma grubu üyeleri kendi yaşam deneyimlerini, sunum ifadelerinde yer aldığı üzere, alanda karşılaştıkları başka insanların görüşleri üzerinden dile getirmişlerdir. Bu betimlemelerden hareketle, grup üyelerinin kendi yaşam deneyimlerini derinleştirme konusunda kendi düşüncelerinden önce başka düşüncelere önemsedikleri sonucuna varılabilir.

Grup üyelerinin birbirleri ile etkileşimli olarak gerçekleştirmiş oldukları sunumlarda, Kütüphane ve çalışma salonu bölümlerine odaklanan üyelere, diğer üyeler tarafından bazı öneriler getirilmiştir.

K1: Soru sormayacağım ama stor perde çok ses çıkarır ve kullanışlı değil

K2: Ben de bir şey eklemek istiyorum ben de stor perdeyi söyleyecektim. Bizim kütüphanede de stor perde var ve daha geçen gün hatta çalışırken çok çok rahatsız oldum ve herkesin bir anda dikkati oraya kayıyor. Böyle perdelerin de gerçi açılırken çok ses çıkar da başka bir yol bulsak ona daha iyi olabilir benim de aklıma gelmedi ama

K3: Ben de sandalyeler konusunda. Kütüphanedeki sandalyeleri hiç beğenmiyorum. Çok büyük ve kaba olduğunu düşünüyorum.

K: Bilmiyorum ama kütüphane şefiyle konuştuğumuz zaman sandalyelerden hiçbir şikâyet almadıklarını hatta çok memnun olduğunu söylemişti. Ama tabi siz böyle düşünüyorsanız biz araştırırız.

Bu önerilerin ardından sunum yapan grup üyelerinin alan çalışmasında karşılaştıkları başka verileri de anımsadıkları gözlemlenmiştir. Diğer grup üyelerinin sunuma katkı getirdiği öneriler; mekan zemini, perde ve sandalyelere ilişkindir. Bu önerilerin, yine grup üyelerinin yakın yaşantılarından olduğu görülmektedir. Grup üyeleri, çalışma salonunun daha konforlu olması adına tasarlanan perdelerin daha az ses çıkarabilecek bir biçimde olmasını önermişlerdir. Bununla beraber estetik ve işlevsel açıdan öznel sayılabilecek bir yorum da Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Kütüphanesinde bulunan sandalyelere yönelik olmuştur. Etkileşimli olarak gerçekleştirilen sunum sürecinin grup üyelerine yeni açılımlar sunduğu görülmektedir. Alan çalışmalarında yeni sorular ve yeni düşünceler üreten bu etkileşimli paylaşımın grup üyelerinin çalışmalarını bütünlüklü hale getirme amacıyla etkin bir yarar sağladığı söylenebilir.

Araştırmacı, alan çalışmalarında etkin bir biçimde çalışan grup üyelerini olabildiğince motive edecek bir dil kullanmaya çalışmıştır . Bununla beraber daha detaylı veri elde edebileceğine

soruları da, her grubun sunusunun ardından ilgili gruba iletmiştir. Bu iletişim dilinin öğrenen-öğreten odağında hiyerarşik bir yapılanma dilini beslediği araştırmacı tarafında fark edilmiştir. Komisyon model uygulamasına dahil olan grup üyelerinin; gelişimlerini ortaya koyabilecek ayrıntıların ifade edilmesini amaçlayan, soru ve paylaşımlara yönelik bir örnek şu biçimdedir :

Araştırmacı: Gayet güzel isterseniz alkışlayalım arkadaşlarınızı. Hiç aklınıza gelmeyecek şeyler. Kapının cam olması vs. uzmanla konuştuğunuz zaman nelerin nasıl dönüşebildiğini görebilmiştinizdir herhalde. Şimdi diğer deneyimleri de dinleyeceğiz ama. Aynı zamanda sizin çok kabaca ne oldu ne bitti neyin farkına vardığınıza da böyle duyarsak mesela benim için ilginç olan şeylerden bir tanesi oydu. Kütüphaneye çıktığınız zaman orayı tüketen orada yaşam alanı olarak oluşturmuş olan bireylerin nasıl önemli ayrıntılar verdiğine ilişkin. Bunlar ilk etapta insanların aklına gelebilecek şeylermiş gibi görünse de ayrıntı kalabiliyor bazen. Sizin aklınıza gelmeyip de alanda aldığınız ya da duygunuzu birden olumlu olumsuz yönde değiştiren neler oldu bir de onları dinleyelim.

Grup üyelerinin sunumlarında bir biçimde “karar verici” gibi görünen araştırmacının; yapılan sunumları derinleştirmek amacıyla sormuş olduğu sorulara yönelik yanıtlar ise grup üyelerinin alan çalışmalarında geçirdikleri değişim süreçlerine yönelik ip uçlarını içermektedir. Çalışma salonuna odaklanan grup üyelerinin alan çalışmalarında değişim gösterdiği ya da yeni farkındalıklara ulaştığı başlıklar: çalışma salonu zemini, duvarların resimler ve tablolar eklenerek estetik hale getirilmesi, çalışma salonlarında bilgisayarların yer alması, ortam sıcaklığı gibi başlıklardır. Alan çalışmalarında; temas edilen paydaşlarla yaşanan örnekler, grup üyelerinde gerçekleşen bu aydınlanmaların mantık çerçevesi içerisinde olduğunu göstermektedir. Bu aydınlanmalara ilişkin yaşantıları, grup üyeleri, şu biçimde betimlemiştir.

K1: Şey olarak biz yere halı düşünmüştük. Çünkü yukarıdan öyle gelmişti çok ses çıkarttığını. Ama bize şöyle dediler kütüphanede halı herkes dışarıdan girip çıkıyor çok toz kaplıyor hani her gün temizlenmesi gerekiyormuş. Bu yüzden düzenli bakımı yapılmazsa koymamamız gerektiğini hatta tembihledi koymayın diye. Çok üstüne bastı.

K2: Onun yerine daha kaliteli bir zemin. Ses çıkarmayan zeminler varmış galiba. Araştırıp o tarz bir zemin olursa daha güzel olacağını söyledi.

K1: Yer darlığından mesela o koltukları biz şey dedik daha küçük şeyler düşünüyoruz. Çünkü hani yer zaten küçük hani genel olarak bir çalışma salonuna göre. O da şey dedi kenarlıkları olmayanlar daha az yer kaplıyor o tür şeylere bakabilirsiniz dedi.

K2: Bir de şey bilgisayar konusunda biz çok tereddüt etmiştik dediğim gibi. Hani ses çıkarır insanlar rahatsız olur mu acaba diye. O görevli bize şey dedi ayriyeten bilgisayarla çalışmak isteyenler için ayriyeten bilgisayarla çalışılan bir çalışma salonu yapabilirsiniz dedi. Bilmiyorum ne kadar mümkün olur olmaz ama hani öyle bir fikir sundu.

K3: Duvarlar tablo ve benzeri şeyler olup olmama konusunda çok kararsız kaldık. Bunu kişilere danışıp sorduk ama hala iki taraf var. Bunu tekrar alana çıktığımızda ya da uzmana danışarak karar vereceğiz.

K2: Yine bir kişi şey demişti. Biz dikkat dağıtır mı diye düşünmüştük açık konuşmak gerekirse. Bize şey dediler hani durmadan ders çalışmıyoruz. Kafamızı kaldırıp baktığımızda tablo görmek yazı görmek de bizi rahatlatılabilir dediler.

K3: Ayrıca klima da düşünüyoruz.

Bu betimlemelerden yola çıkarak, alan çalışmalarında temas edilen, Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezini ziyaret edecek potansiyel katılımcıların düşüncelerinin de karar sürecine dahil edildiği söylenebilir. Grup üyeleri, gerçekleştirmiş oldukları sunumlarda; ortak görevleri sayılan Kültür Sanat Merkezinin yapılanmasında toplamış oldukları verilerden yola çıkarak, araştırılacak yeni başlıklara ulaşmışlardır. Araştırma grubu üyelerinin belleğinde oluşan bu sorular; hem eylem araştırmasının hem de komisyon model uygulamalarının felsefesine uygun biçimde, çalışmanın bir sonraki adımına ilişkin belirleyici unsurları olarak kabul edilmiştir.

Araştırma grubu üyelerinden 4 kişilik başka bir küçük grup, Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezinin Mutfak Bölümüne odaklanmıştır. Daha önceden Ankara Üniversitesi Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Binası olarak kullanılan yapının bir bölümü uzun zamandan bu yana etkin bir biçimde kullanılmayan daha önceden profesyonel kullanım için tasarlanmış bir mutfaktır.

Araştırma çalışmalarının hemen başında gerçekleşen uzman mantosu çalışmalarında teknoloji odası, yatakhane, kafeterya, revir gibi bölümleri tasarlayan öğrenciler, ilk alan çalışması sayılabilecek bina gezisinin ardından kendi odaklandıkları bölümleri değiştirmişlerdir. Grup üyelerinden bazıları, bina gezisi sırasında uzman mantosu çalışmasında odaklandıkları bölümlere ilişkin çalışabilecekleri bir yer bulamadıklarını ifade etmişlerdir. Grup üyeleri araştırmacı ile konuşarak zaten bina içerisinde yer alan yemekhane bölümünü tasarlamaya karar vermişlerdir.

Yemekhane bölümüne odaklanan grup üyelerinin alan çalışmaları; uzman görüşmeleri ve yemek kursları gerçekleştirmeye ilişkin anket uygulamalarından oluşmaktadır. Bina gezisinin hemen ardından Ankara Üniversitesi Rektörü ve Ankara Üniversitesi SKS Kültür Şube Müdürü ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmede, istemcilerin vermiş olduğu bilgiler, yemekhane bölümünde de pek fazla değişiklik yapılamayacağı yönündedir. Mutfak bölümüne odaklanan grup üyeleri bu gerçekliklerden hareket ederek alan çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir. Grup üyeleri kendilerine iletilmiş olan bu gerçekliklere ilişkin şu betimlemelerde bulunmuşlardır.

K: Biz sadece neleri geliştirebiliriz, nelerle dikkat çekebiliriz diye düşündük. Yaptığımız ilk şey uzman bir arkadaşımız vardı onunla konuşmak oldu. Tabi daha fazla bir bilgimiz olmadığı için bize neleri yapmamamız gerektiğini söyledi. Ondan sonra biz tekrardan aradığımızda nasıl bir boya kullanacağına dair. Bir boya var sanırım daha az kir tutuyormuş. Tezgâh ölçülerinin kaç santimde olacağına kadar ayrıntılı bilgileri aldık o uzmandan. Onun haricinde tekrardan bir gidelim neleri değiştirelim diye baktık.

Mutfak bölümüne yönelik çalışmalar gerçekleştiren araştırma grubu üyeleri, uzman mantosu çalışmalarında yapılan hazırlık sayılabilecek çalışmaları, başka bölümlere odaklanarak geçirmişlerdir. Dolayısıyla mutfak bölümüne yönelik bir hazırlık süreci geçirmemişlerdir. Diğer küçük gruplar ile karşılaştırıldıklarında, mutfak bölümünü derinleştirmeye çalışan küçük grubun ilgilendikleri materyallere yönelik daha az bilgiye sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu gerçekliğe rağmen grup üyeleri alan uzmanı yardımı alarak süreçlerini yapılandırmışlardır. Grup üyelerinin Ankara Üniversitesi SKS Kültür Şube Müdürü ile gerçekleştirdikleri görüşmenin ardından, görüşme içerisinde çok beğenilen yemek kursu fikrine odaklandıkları gözlemlenmiştir.

Araştırma grubu üyelerinin gerçekleştirmiş oldukları uzman görüşmesinin ardından, Kültür Sanat Merkezi Binası içerisinde yer alan yemekhaeye ilişkin değişiklik önerileri şu biçimde oluşmuştur.

K: Bir video çektik orada uzmanın anlattıklarını gösterdik. şurada bu olmalı şöyle değişmeli gibi. Ama şuan onu izletemiyoruz maalesef. O yüzden anlatalım nasıl olması gerektiğini. L şeklinde bir tezgah olması gerekiyor ve kursiyer sayısına bağlı olarak her kursiyer için bi kesme tahtası büyüklüğünde bir alan gerekiyor. Ayrıca şefe fırının yakın olması gerekiyor ve tezgahların hepsi çelik olduğu için d7 maddesiyle parlatılması gerekiyor. Ayrıca su boruları, su deposu ve kombinin değiştirilmesi gerekiyor çünkü çok eskiler ve duvardaki fayanslar ve yer döşemelerinin de değiştirilmesi gerekiyor. Hatırladıklarım bunlar.

Grup üyelerinin, alan uzmanından öğrenmiş oldukları mutfak malzemelerine yönelik terimleri, sözel sunumlarında kullandıkları gözlemlenmiştir. Mutfak bölümüne odaklanan grup üyeleri; uzman görüşmesinden elde ettikleri bilgileri, alan çalışmalarında yapmış oldukları anket uygulamalarına da aktarmaya çalışmışlardır. Alan çalışmalarında gerçekleştirilen uygulamaları, grup üyeleri şu biçimde betimlenmiştir.

K: Bunun haricinde biz, bir sonraki adım ne olsun diye düşündük ve sahaya bu sefer sorular sorarak çıkalım dedik. Sorularımız nasıl olsun diye düşündük. Kendi aramızda birkaç soru belirledik, kısa sürecek sorular olması gerekiyordu çünkü insanlar sürekli bir koşuşturma içerisinde. İşte anketimizi hazırladık, kampüsün içinde, değişik fakültelerde bir de pastaneden yaklaşık kırk kişiden bilgi aldık. Bu bilgilerin değerlendirmesini yapacağız.

Yukarıda yer alan ifadeden yola çıkarak grup üyelerinin alan çalışmalarında zaman kaygısı yaşadıkları söylenebilir. Bununla beraber kendi yakın çevreleri olan Ankara Üniversitesi Cebeci Yerleşkesinde geniş erişimli bir uygulama yaptıkları gözlemlenmiştir. Grup üyelerinin hazırlamış olduğu anketin soru sayısının nicel bakımdan az oluşu göze çarpmaktadır. Hazırlanan anket biçimsel açıdan incelendiğinde grup üyelerinin anketi ne için hangi amaçla kullanacağı gibi etik bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Anketin bilgilendirme

kısımında yer alan açıklamalardan bir cümle göze çarpmaktadır. Grup üyeleri, hazırlamış oldukları anketi, sadece Ankara Üniversitesi öğrencilerine uygulamayı hedef edinmiştir. Diğer bölümlere odaklanan küçük grup üyelerinin hazırlamış olduğu anketlerde böyle bir ifadeye rastlanmamaktadır. Diğer anketlerde bu ifadeye rastlanmamasına rağmen araştırma grubu üyelerinin anket uyguladığı kişilerin çoğunluğunu Ankara Üniversitesi öğrencileri oluşturmuştur. Mutfak bölümüne odaklanan grup üyelerinin uygulamış olduğu anket şu biçimdedir.

Aşağıdaki anket Ankara Üniversitesi Kültür ve Sanat Merkezi ile ilgili bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

Anket Ankara Üniversitesi Kültür ve Sanat Merkezinde bulunan mutfakın kimler tarafından kullanılacağına, ne amaçla kullanılacağına dair bilgi toplama amaçlıdır. Ankara Üniversitesi öğrencilerine uygulanacaktır.

Okuduğunuz Fakülte:

Bölüm/Sınıf:

1.Kültür merkezindeki mutfakı kimler kullanabilir?

()Üniversite Öğrencileri () Okul Öncesi Çocuklar ()İlköğretim öğrencileri ()Ortaöğretim öğrencileri
()Akademisyenler ()Tüm vatandaşlar

2.İyi yaptığınızı düşündüğünüz bir yemek, tatlı vb. şeyi bu mutfakta başkalarına öğretmek ister miydiniz? Neden?

.....
.....
.....

3.Başkasının iyi yaptığı yemek,tatlı vb. şeyi bu mutfakta öğrenmek ister miydiniz? Neden?

.....
.....
.....
.....

4. Aşçılık kursuna gitmek ister miydiniz?

()Evet ()Hayır

Mutfak bölümüne odaklanan grup üyelerinin hazırlamış olduğu anketin, kendi sunum ifadeleri örtüştüğü görülmektedir. Grup üyeleri kısa yanıt edinebilecekleri ve çok zaman almayan bir anket uygulamak istediklerini ifade etmişlerdir. Hazırlanan bu anketin de kısa sürede yanıtlanabilecek bir anket olduğu görülmektedir. Grup üyeleri soruları oluştururken neye niçin dikkat ettiklerini şu biçimde betimlemişlerdir:

K: Arkadaşlar şimdi şöyle bir şey; biz bunları sorduk çünkü bazı kişiler bir şey öğretmek değil öğrenmek istedi. Bazıları da öğrenmek değil, öğretmek istedi gibi, yani... O yüzden biz de onu anlatmaya çalıştık aslında

Grup üyelerinin alan çalışmaları içerisinde yer alan eylem noktaları incelendiğinde, katmanlı bir hazırlık süreci geçirdikleri söylenebilir. Bina gezisi sırasında ilk defa karşılaştıkları mutfak bölümüne yönelik çalışmalar üreten grup üyeleri: bina gezisi, alan çalışması, tekrar bina gezisi, uzman görüşü ve anket uygulamaları gibi birbirini etkileyen katmanlı bir sürecin parçası olmuşlardır. Grup üyelerinin çalışmalarını özenli bir biçimde yapılandığı gözlemlenmiştir.

Oluşturulan küçük çalışma gruplarından bir diğeri, Kültür Sanat Merkezinin fotoğraf atölyesi bölümüne odaklanmıştır. Grup üyeleri, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesine bir alan gezisi gerçekleştirerek uygulama çalışmalarına başlamıştır. Grup üyeleri sunu sırasında odaklandıkları bölüme ilişkin alan çalışmalarının başlangıcını, şu biçimde betimlemişlerdir.

K: Merhabalar arkadaşlar, biz de fotoğraf stüdyosu, stüdyo demeyelim de fotoğraf atölyesi olarak düşünülen yere yani bize Şükrü hoca fotoğraf stüdyosu dediği için biz biraz farklı yönere yönelmiştik. Eğitim verilen bir yerin yanında hani fotoğraf çekilecek bir yer. Biz geçen hafta İLEF'in fotoğraf atölyesine gittik ve gerçekten bizimle ilgilenen biriydi orayla ilgilenen kişi. Doğrudan biz bahsedince işte hemen neyi yapabileceğimizi, neyi yapamayacağımızı, nasıl yapmamız gerektiğini söyledi.

Fotoğraf atölyesine odaklanan grup üyelerinin de bir önceki görüşme ile uyumlu biçimde çalışma adımlarını belirledikleri görülmektedir. Ankara Üniversitesi SKS Kültür Şube Müdürü ile gerçekleştirilen görüşmede aktarılan beklentiler; grup üyeleri tarafından kabul edilen gerçek alan durumlarını oluşturmaktadır.

Grup üyeleri, çalışma başlangıç etkinliği olarak, kendi öğrenim görmüş oldukları yerleşkede yer alan Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesini ziyaret etmişlerdir. Burada alan uzmanları ile görüşen üyeler, gayet aydınlatıcı bir paylaşıma tanık olduklarını ifade etmişlerdir. Alan çalışmalarında gerçekleştirilen paylaşımlar her katılımcı grup için ayrı bir öğreti niteliği taşımaktadır. Komisyon model uygulamasında öğrenilenler, katılımcılara gerçek yaşamda var olanlar durumlar (görüşmeler, karşılaşmalar, paylaşımlar, hesaplamalar vb...) üzerinden ulaşmaktadır. Bu örnekte de; araştırma grubu üyeleri, daha önceden aşına olmadıkları konularda yeni bilgiler edinerek, grubun diğer üyeleri ile paylaşmaktadır .

Stüdyoya ihtiyacımız olmadığından bahsetti. Hani fotoğraf çekecek bir yere ihtiyacınız yok, sizinki eğitim üzerine olacak, daha çok eğitim işte bilgisayarla, photoshop ve şey eğitimi fotoğraf makineleriyle olacak. Siz sadece eğitim vereceksiniz doğrudan çekmeyle falan değil dedi. Burası onların mesela çekim yaptığı yer. Ama bu İLEF'in atölyesi otuz yıllık bir atölye ve zamanla kendini yenilemiş, güzel hale gelmiş, hani böyle bir şey kurmamız imkansız. Zaten bize verilecek alan sırf bu kadar. Bu alanın 10'da 1'i kadar kullandığı yer.

Araştırma grubu üyelerinin yaşantılamış olduğu süreç yeni öğrenmelerle beraber Kültür Sanat Merkezi binasının gerçeklikleri ile çatışmaları da içermektedir. Bu çatışmalara; istemci beklentileri, bina içerisinde yer alan yer paylaşımları, bütçe vb. başlıklar örnek gösterilebilir.

Grup üyelerinin alan çalışmalarında elde ettikleri verileri, var olan gerçeklikler ile uyuşturma çabası; bu çatışmalara çözüm üretme noktasında, grup üyelerine etkin süreçler yaşatmaktadır.

Grup üyeleri, alan çalışmalarında hem görüş topladıkları hem de görüş toplayacakları konulara ilişkin bilgi edindikleri süreçler yaşamışlardır. Bu süreçlerde farklı insanlarla temaslarda bulunan grup üyelerinin yaşadığı bir diğer çatışmayı bu yeni temaslar oluşturmuştur. Üyeler, özellikle odaklandıkları bölüme ilişkin uzmanlarla temas ederek kendilerini motive etmişlerdir. Aşağıda yer alan ifadeler, bu temaslardan doğan motivasyonları ve öğrenmeleri anlatmaktadır:

K: Genel olarak iyi bir şekilde, birçok bilgi verdi bize. İşte neyi yapıp neyi yapmamamız gerektiğiyle ilgili, gayet iyiydi yani. Bize fotoğraf için küçük bir salon verilecek, biz de onu daha çok eğitim verilen hale getireceğiz. Fotoğrafçılık atölyesinde en büyük şey ekipmanlar zaten. Çoğu pahalı ekipmanlar, kamera falan. İşte ne kadarı karşılanabilecek, ne kadarı karşılanamayacak bilmiyoruz.

Alan çalışmalarında yaşanan bu yeni öğrenmelerin, önceki öğrenmelerle çatıştığı durumlarda grup üyeleri; uzmanların düşüncelerinden yola çıkarak çalışmalarını derinleştirmiştir. Yapılan çalışmaların gözden geçirildiği ve yeniden yapılandırıldığı bu sürecin dinamik olduğu görülmektedir.

K:Bize zaten bunları alamayacağımızı direkt söylemişlerdi. Siz profesyonel eğitim veremezsiniz dediler. Biz stüdyo diyince ilk başta burası üzerinde çok kafa yorduk (çekim odası) işte duvarlar beyza mı olur, siyah mı olur, ama bize dediği şey bir atölye yapacaksınız ama siz profesyonel eğitim vermeyeceksiniz. Burası bizim için tamamen iptal oldu. Biz sadece bir oda ve bilgisayarlarla çalışmayı düşündük.

Fotoğraf atölyesine odaklanan grup üyeleri, alanda yapmış oldukları görüşmelerin ardından daha önceden tasarlamış oldukları fotoğraf stüdyosu mantığını değiştirmek durumunda kalmışlardır. Bu dönüşüm sürecinin grup üyelerinde yeni bir bilgi ile aydınlanmaya evrildiği görülmektedir.

Bir diğer çalışma grubu, Kültür Sanat Merkezinin konferans salonuna yönelik alan çalışması gerçekleştiren gruptur. Grup elemanlarının uzman mantosu sürecinden başlayan ve alan çalışmaları ile devam eden bir odaklanma süreci yaşadıkları gözlemlenmiştir. Grup üyeleri kendilerini eksik hissettikleri noktalarda alan uzmanları sayılabilecek, konuya ilişkin düşünce ve deneyimi olan çalışanlarla temasta bulunmuşlardır. Kültür Sanat Merkezi salonunun değiştirilemez bina yapısının grup üyelerini zorladığı söylenebilir. Bununla beraber grup üyelerinin, var olan olumsuz gerçek durumları değiştirmek amacıyla çözüm odaklı çalışmalar gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir.

K: Konferans salonunda ne istenir? Yani çok az ayrıntı var aslında şu anlamda; büyük olması istenir, hani bu tarz şeyler istenir ama bizim alanımız bir anda küçülünce biz biraz karar veremediğimiz noktalar oldu. Mesela yükseltinin olup olmaması. Bizim yerimiz çok yüksek değildi. O yüzden yükselti olmaması gerekiyordu. Bu konu çok belirsizdi. Bir de koltukların seyyar olup olmaması ya da koltuk mu, sandalye mi olup olmaması çok belirsizdi. Biz bunlar üzerine alana çıktık. Salonlara gitmeyi planladık. (Görsellere bakılıyor) ikinci defa fotoğraflamak için yeniden gittik ve yine güler yüzle karşıladı. Ordaki salonları değil ama seminer salonu, mülakat salonları gibi salonlar vardı, onları açtı bize. Bizim odanın büyüklüğünde

Yukarıda yer alan ifadeler; konferans salonuna ilişkin çalışmalar yürüten grup üyelerinin, gerçekleştirmiş olduğu alan çalışmalarında, karşılaşmış oldukları sorunlara ilişkin ipuçları sunmaktadır. Grup üyeleri konferans salonu olarak düşündükleri odaya ilişkin belirli bir görüş ile alan çalışmalarına başlamıştır. Bu görüş doğrultusunda; konferans salonunu olabildiğince hareket ettirilebilir, portatif araç gereçler ile donatmayı hedeflemişlerdir. Grup üyeleri bu hedeflerine istemcinin beklentileri, Kültür sanat merkezi binası gerçeklikleri ve alan deneyimleri sonucunda ulaşmıştır.

Grup üyelerinin öğrenim gördükleri yerleşkede bulunan Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinin konferans salonlarından biri de Aziz Köklü konferans salonudur.

K: Biz Aziz Köklü'yü direk görmek istemiştik ama konferans salonu ya da seminer salonu diyince bize buraları gösterme gereği duydu. Elimizde de taslak şeklinde olmadığı için o yüzden buralardan başladık.

K: Aziz Köklü görebileceğimiz en büyük konferans salonuydu. Sorumlu kişi yüksekliğinin beş metreyi bulduğunu söyledi. Çok ayrıntılı düşünülmüş. Çıkışı falan var arkadan yangın esnasında. Ayrı bir giriş var, her şey var. Bunlar bizim için zor.

Konferans salonuna ilişkin çalışmalar yürüten grup üyelerinin sunum içerisinde yer vermiş olduğu bu cümlelerin, kendi sınırlarını bilen ve belirleyen cümleler olduğu görülmektedir. İstemcinin ifadelerinin ve Kültür Sanat Merkezi binasının mekânsal gerçekliğinin bu sınırları belirlediği söylenebilir. Alan çalışmalarında mekana ilişkin gerçekliği yeterince aktaramadığını düşünen grup üyeleri; alanda yaşadıkları deneyimi, yeni öğrendikleri ayrıntıları ve kendilerinden kaynaklanan eksiklikleri şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

K: Biz sorumlu kişiyle konuştuğumuzda ilk başta arkadaşım ile birlikte hemen burada aldığımız karardan sonra, elimizde bir taslak, bir materyal olmadan gittik. Bu bizim sorumuzun biraz yanlış anlaşılmasına sebep oldu. Salonumuzu tarif ettik. Aslında küçük bir salon olduğunu, tavanının çok yüksek olmadığını yani yüksekliğinin çok fazla olmadığını, arkadaşımın da dediği gibi işte koltuk mu, sandalye mi olsun? Aynı zamanda işte buranın bir tiyatro salonu olarak da kullanılacağını belirttik. Tabi ilk başta biz salonun boyutunu söylemediğimizde şey diye düşündü tiyatro sahnesi olacaksa ortada olsun, gayet hayali şeyler söyledi, etrafında koltuklar olsun vs. gibi. Daha üst düzey, daha büyük bir salonda gerçekleşebilecek şeyleri söyledi. Bu yüzden hayal etmesinde sıkıntı oldu yani ona da hak veriyoruz haliyle. Ama tabi ki şey dedi: ne kadar yüksekliği çok olmasa da eğimli bir şekilde yapmamız gerektiğini, ne kadar az olsa da az bir eğimle, hafif hafif bir eğim vererek işte sandalyeleri; hani iki sandalye arasında bir sandalye oluyor ya, öyle yapabilirsiniz dedi, o şekilde tavsiyeler verdi.

Grup üyelerinin kullandığı ifadelerden yola çıkarak, alan çalışmalarında öğrendikleri yeni bilgileri, çalışmalarının bir sonraki aşamasına taşıdıkları söylenebilir. Bununla beraber; alan çalışmalarında diğer grup üyelerinin tercih etmiş oldukları görselleştirmelerin, nitelikli bir veri elde etmek adına önemsenmesi gereken ayrıntılar olduğu gerçeğine ulaşılmaktadır. Konferans salonuna odaklanan grup üyeleri, uzman mantosu sürecinde yapmış oldukları tasarımları görselleştirmeden alan çalışmalarına başlamışlardır. Herhangi bir görselleştirme olmadan yapılan alan çalışmalarında, temas edilen paydaşların yapılan işi ya da sorulan soruları anlamakta yer yer zorlandığı görülmektedir.

Grup üyelerinin yapmış oldukları alan çalışmalarına öncelikle yakın çevrelerinden başladıkları gözlemlenmiştir. Kendilerini daha rahat hissettikleri bu temaslarda görüşme yaptıkları deneyimli insanların çalışmaya olumlu değer kattığına ilişkin veriler sunmuşlardır.

K:... Oraya çok hakim olan kişilerle görüşmek (ATAUM ve Hasan Ali Yücel), özellikle orayı kullanan veya orayla ilgilenen sorumlularla görüşmek biraz daha iyi oluyor. Hem yönlendirme yapıyorlar hem oranın detayını veriyorlar...

Grup üyelerinin uzman mantosu çalışmalarında yeterince işlemediği ayrıntılara ilişkin bilgileri, alan çalışmalarında elde ettikleri gözlemlenmiştir. Kendi bilgi ve görgü evrenlerinde odaklandıkları bölümlere yönelik sınırlı başlıkları ele alan grup üyeleri; alan çalışmalarında bu evreni genişletmişlerdir. Alan çalışmalarında daha önceden düşünmedikleri ayrıntılar ile karşılaşan üyeler, öğrendikleri yeni bilgileri çalışmalarına aktarmaya çalışmışlardır. Yeni öğrenmelerin yanı sıra grup üyelerinin Grup üyelerinin alan çalışmalarında karşılaştıkları yeni ayrıntılara ilişkin yeni öğrenmelere aşağıda yer alan ifadeler, örnek yaşantıları içermektedir.

K: Zaten ATAUM'un koşulları bizim düşündüğümüz yere göre biraz daha büyük. Kendisi önerilerde bulundu açıkçası ilk olarak. En başta salonun yükseltisinden sıkıntı yaşadığımızı, karar veremediğimizi falan söyledi. Onun için sahne kısmının yükseltilmesi gerektiğini söyledi, zeminin yükseltisinin biraz zor olabileceğini söyledi kendisi. Salon küçük olduğundan dolayı zeminin yükseltilmesinin alanı biraz daha daraltacağını söyledi. Şey konusuna değinmiştik biz; işte ışıktır, sestir falan. Onda da ışık sisteminin, ses sisteminin çok önemli olduğunu söyledi. Kendisi ordaki teknik detaylarla da çok ilgileniyor. Mesela özellikle sürekli kontrol edilmesi gerektiğini ve kaliteli düzeneklerin olması gerektiğini söyledi. Biz renk seçiminde birazcık kararsız kalmıştık. İşte klasik renkler mi olsun, bordo mu, kırmızı mı koltuklar yoksa daha farklı renkler mi düşünelim demiştik. Kendisi özellikle kire göstermeyecek renkleri tercih etmemiz gerektiğini söyledi. Mikrofon konusunu konuşmuştuk kendisiyle, mikrofon çok önemli dedi. İkili konuşmalar için. Mesela ikili mikrofonlar, yaka, telsiz mikrofon olması gerektiğini söyledi. Özellikle havalandırma konusuna değindi. Gelen kişilerle kendisi konuştuğu için sıcak ve soğuk havalandırmaya çok dikkat etmemiz gerektiğini söyledi.

Grup üyelerinin alan çalışmalarında gerçekleştirmiş olduğu temalar, kendi sosyal öğrenme alanlarını oluşturmaktadır. İşbirliği sağlayarak yeni öğrenmeler yaşayan grup

üyelerinin bu temaslardan yola çıkarak yeni temas alanları oluşturdıkları gözlemlenmiştir. Oluşan yeni temas alanlarının daha önceden gerçekleşen alan çalışmaları ile karşılaştırılması da grup üyeleri tarafından önemsenmiştir. Yapılan her alan görüşmesinde ortak nokta sayılabilecek düşünce ve başlıklar üyeler tarafında odağa alınacak öncelikli başlıklar olarak belirlenmiştir. Alan çalışmalarında ortaya çıkan ortak noktalara yönelik ifadeler ise grup üyeleri tarafından aşağıda yer alan biçimde deneyimlenmiştir.

K: Aslında hemen hemen aynı şeylere değindiler; havalandırma konusu, sandalye konusu. Mesela Hasan Ali Yücel'de kolonların olmasının ne kadar sıkıntı yarattığını söyledi, salonumuz açısından bunların önemli olduğunu söyledi. Sahne için perdenin olması gerektiğini söyledi kendisi, ses akustığının iyi olması gerektiğini söyledi. Ha bir de koltuklar için de ya ben aslında konferans salonu denildiğinde aklıma ilk olarak koltuk geliyor, çok hayal edemiyordum açıkçası, görmemiştım, belki örneklem olmadığından dolayı... Ama hani böyle birkaç fotoğraf indirildiğinde böyle daha konforlu, sahneyi kullanabilmemiz açısından biraz küçük sandalyeler falan olursa ve beklentilerimiz karşılanırsa güzel bir konferans salonu olacağını düşünüyoruz.

Alan çalışmaları paylaşımlarında son olarak, Müzik odasına odaklanan grup üyeleri yaşantılarını paylaşmıştır. Araştırmacı, müzik odasına odaklanan grup üyelerinin süreç içerisinde birbirinden kopuk hareket ettiğini gözlemlemiştir. Grup elemanlarının yapmış oldukları inüşe inanışlarının yeterince olmamasının bu kopukluğa neden olduğu düşünülmektedir. Grup üyelerinin kendi yaşantıladıkları süreçleri özetleyen bireysel olarak hazırladıkları yazılı paylaşımlarında da bu bulgulara rastlanmaktadır. Bununla beraber araştırma grubu üyeleri, sorumluluklarını olabildiğince yerine getirmeye çalışmışlardır. Uzman mantosu sürecinde farklı gruplarda yer alan grup üyelerinin; alan çalışmalarında paydaşların yanı sıra birbirlerine de yeterince temas etmemelerinin motivasyonu azaltan unsurlardan olduğu düşünülmektedir. Bununla beraber uzman mantosu çalışmalarında grup üyeleri tarafından tasarlanan ayrıntıların, alan çalışmalarına aktarılma çabası göze çarpmaktadır. Sözelimi müzik odasının yapılanmasında oda girişinde düşünülen ayrıntılar alan çalışmalarında farklı paydaşlardan onay alınması gereken bir başlığa dönüşmüştür. Grup üyeleri alan çalışmalarında deneyimledikleri yaşantıları şu biçimde ifade etmişlerdir.

K: Müzik odası. Biz girişte kapıyı desenli yapalım; sol anahtarını kullanalım dedik. Öyle girelim diye düşündük. Bir de kenara nota desenleri yapalım, siyah-beyaz ağırlıklı olsun diye düşündük ama alana gittiğimizde canlı renkler kullanın diye bir talep geldi. Duvarlara enstrümanlar düşündük biri de şey dedi; enstrümanların ayaklıklarını alın, ordan rahatça alıp çalabilsinler dediler. Sonra küçük bir sahne düşündük işte bateryi falan oraya koyarız diye. Tablo asın dediler farklı insanlara ait. Bazıları da herhangi bir resim tablosu olsun, hoş gözüksün sadece dediler. Birileri duvarı boş bırak, insanlar oraya istediklerini yazsınlar, çizsinler dediler.

Grup üyelerinin paylaşımlarından yola çıkarak alan çalışmalarında edindikleri yaşantılarının belirli genellemelerle yapılandığı söylenebilir. Grup üyelerinin alan çalışmalarında kimlerle nasıl çalıştıkları yeterince açık değildir. Buna rağmen müzik odasına ilişkin ayrıntı sayılabilecek öneriler, diğer grup elemanları ile paylaşmışlardır. Daha çok müzik odasının duvarlarının nasıl olması gerektiğine yönelik paylaşımlarda bulunan üyeler müzik enstrümanlarının odada yer alma biçimine ilişkin de öneriler sunmuşlardır. Grup üyelerinin ifadelerinden hareketle getirilen önerilerin çoğunlukla kendi düşünceleri ile yapılandırılan öneriler olduğu görülmektedir. Diğer gruplarla karşılaştırıldığında Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezini ziyaret etmesi muhtemel paydaşların düşüncelerini daha az edinen bir grup çalışması olduğu düşünülmektedir. Grup üyeleri fikir alışverişinde bulundukları paydaşların düşüncelerinden yola çıkarak kendi öneri başlıklarını belirlemişlerdir. Müzik odasına odaklanan grup üyeleri yapmış oldukları sunumda kendi düşüncelerini yansıtan ifadeleri aşağıda yer aldığı gibi ifade etmişlerdir.

K: Bir de müzik salonuna giden arkadaşlarla biz fikir alışverişi yaptık. Şeyden şikayetçilermiş; üç tarafında sıcak su boruları varmış, biz de onu suntalarla kaplayıp, üzerine piyano tuşlarıyla şekil vererek farklı bir hava katarız diye düşündük. Ayrıca biz bir akıllı tahta düşündük. Akıllı tahtada notaların tahtaya yansıtılması daha rahat olacaktır çünkü normal tahta olup da hocanın oraya yazması bayağı uzun zaman alacaktır zaten hani giden arkadaşlar biliyor. Akıllı tahta düşündük onun dışında ses sistemleri düşündük bir de nota sehpaları düşündük her kursiyer için çalabileceği ya da söyleyebileceği tarzda. Yalnız şeye karar veremedik; sandalyelerin sabit olması mı gerekiyor, yoksa taşınabilir mi? ona karar veremedik. Kitaplık talebi de var. Müzikler ilgili kitaplar için... Onun dışında askılık falan fikri geldi. Askılığın şeklinin notalı falan olması fikri geldi. Duvara şarkı sözleri yazılabilir falan dediler. Ayrıca ünlü bestekar ve sanatçıların tabloları olabilir falan dendi...

Müzik odasına odaklanan grup üyelerinin yapmış olduğu sunumunun ardından tüm alan çalışmalarına yönelik gerçekleştirilen sunular sonlandırılmıştır.

Grup üyelerinin sunumları, komisyon model uygulamalarının amaçları içerisinde yer alan sorumluluk üretme ve üretilen sorumluluğun gerilimini yaşama noktasından değerlendirildiğinde; üretken bir süreç yaşandığı gözlemlenmiştir. Çalışmanın daha önceki aşamalarında gerçekleşen kurgusal çalışmaların katılımcılara sunduğu hazırlık ortamı, diğer aşamaların daha verimli geçmesine olanak sağlamıştır. Grup üyelerinin alan çalışmalarında karşılaştıkları insanlardan elde ettikleri verilerle, kendi düşüncelerini geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Alan çalışmaları kimi küçük gruplarda daha derinlikli ele alınmış kimi gruplarda ise daha yüzeysel ele alınmıştır. Etkileşimli bir ortamda alan çalışmalarını sürdüren grup üyeleri sosyal öğrenmeler gerçekleştirerek kendi bilgi evrenlerini genişletmişlerdir.

Grup üyeleri tarafından gerçekleştirilen alan çalışmalarının bir özeti sayılabilecek sunularda paylaşılan ifadeler; Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi komisyon çalışmasının özelinde bir gelişim-değişim sürecini özetlemektedir. Grup üyeleri süreç

içerisinde öncelikle kendi yapılandırdıkları örnekler üzerinden öğrenmeler edinmiştir. Bu öğrenmeler; birlikte çalışma olgusu, sorumluluk üretme, sorumluluk üstlenme, yaratıcılık, estetik gibi başlıklarda öğrenmeleri içermektedir. Bu gibi genel sayılabilecek öğrenmelerin yanı sıra öğretim programları içerisinde yer alabilecek konu başlıkları olan; alan hesaplamaları, matematiksel işlemler, kendini doğru ifade ederek soru oluşturma, birimden bütün oluşturma gibi başlıklarda da öğrenmeler gerçekleşmiştir.

Gerçekleştirilen bu sunumlarla beraber araştırma grubu üyeleri; komisyon model uygulamasında gerçekleştirmiş oldukları alan çalışmalarına yönelik bilgi aktarımında bulunmuş ve diğer grup üyesi arkadaşlarından geri bildirimler edinmişlerdir. Grup üyeleri bu sunumların ardından alan çalışmalarına devam etmişlerdir. Sunumların ardından alanda gerçekleşen çalışmalara ilişkin veriler araştırmanın diğer aşamasında analiz edilmiştir.

3. Araştırmanın Üçüncü Aşamasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, grup üyelerinin komisyon model uygulamaları sırasında deneyimledikleri sürece ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. Grup üyeleri, komisyon çalışması süresince gerçekleştirmiş oldukları etkinliklerde yaşamış oldukları durumlara yönelik duygu ve düşüncelerini ifade etmişlerdir. Komisyon model uygulamalarında grup üyelerinin yaşantıları; öncelikle yazmış oldukları günlükler ve özet değerlendirmelerden hareketle yorumlanmıştır. Araştırma grubu üyeleri tarafından oluşturulan kısa film ve sunular ise yapılan yazılı özetlemelere destek olacak niteliktedir. Grup üyelerinin kendi aralarındaki iletişim dili ve motivasyonunu derinleştirmek amacıyla oluşturmuş oldukları sosyal ağ-mobil iletişim gruplarında paylaşılanlar bu yaşantılara dahil edilerek analiz edilmiştir. Araştırmanın bu aşamasında son olarak grup üyeleri ile gerçekleştirilen odak grup görüşmeleri analiz edilmiştir.

3.1. Neler Yaşadım? Yazdığım Günlükler ve Yaptığım Özetler Anlatıyor

Grup üyeleri komisyon model uygulamalarının başlangıcından itibaren kendi yaşantılarını, duygularını ve düşüncelerini ifade ettikleri yansıtıcı günlükler yazmak ile sorumlu tutulmuşlardır. Süreç içerisinde gerçekleştirilen motivasyon konuşmalarına rağmen yansıtıcı günlüklerin düzenli bir biçimde tutulmadığı gözlenmiştir. Araştırmacı bu noktada, çalışmanın doğallığını bozmamak ve hiyerarşik bir öğreten-öğrenen algısını beslememek adına grup üyelerini günlük yazma konusunda zorlamamıştır. Grup üyeleri; sürecin sona

ermesinin ardından, komisyon model uygulamasını kendi cümleleri ile anlatan ve yansıtıcı günlüklerin yaratmış olduğu boşluğu doldurmayı amaçlayan özet metinler oluşturmuşlardır.

Yansıtıcı günlükler ve özet metinler, ortaya çıkan üst temalar üzerinden analiz edilmiştir. Araştırma grubu üyelerinin yazmış oldukları metinler incelendiğinde uzman mantosu uygulaması ve komisyon model uygulaması olarak iki farklı başlıkta irdeleme yaptıkları görülmüştür. Bu bağlamda verilerin analizi; bu iki farklı başlığı ayrı ayrı ele alarak gerçekleştirilmiştir.

3.1.1. Uzman Mantosu Yaklaşımı ile Kültür Sanat Merkezi Oluşturuyoruz

Araştırmanın bu aşamasında öncelikle araştırma grubu üyelerinin uzman mantosu uygulamalarına yönelik düşünceleri ve yaşantıları kendi ifadeleri üzerinden değerlendirilmiştir. Grup üyelerinin ifadeleri analiz edildiğinde özellikle kazanımlar, kendi motivasyonlarını düşüren etmenler, komisyon modele hazırlık süreci, rol ve gerçeklik ilişkisi, gerçekleştirilen ön hazırlıklar başlıkları üzerinden temalar oluşturulmuştur.

Grup üyelerinin ifade etmiş olduğu deneyimlerden elde edilen verilerin birbirileri ile ilişkisini ortaya koyan bir harita oluşturulmuştur. Oluşturulan bu harita ile katılımcıların çalışmaya yönelik düşünce ve yaşantıları görselleştirilmiştir.

Araştırma grubu üyeleri, uzman mantosu uygulamalarının kendilerine bazı kazanımlar edindirdiğini belirtmişlerdir. Yaratıcılık, hayal gücünün kullanılması, uzman mantosu uygulamasının özgürlük hissi uyandırması ve grupla beraber işbirliği içerisinde bir ürün ortaya koyma gibi başlıklar; grup üyeleri tarafından yoğunlukla odakta olduğu ifade edilen başlıklardır. Grup üyeleri, çalışma içerisinde çeşitli yaşantılardan dolayı, oluşan bu başlıklarda deneyimler geçirdiklerini dile getirmişlerdir. Araştırma grubu üyeleri, bu başlıkların yanı sıra uzman mantosu çalışmalarında demokratik tutum gösterdikleri etkinlikler yaptıklarını ifade etmişlerdir. Grup üyelerinin bir bölümü uzman mantosu çalışmalarının sorumluluk ürettiğine ilişkin ifadeler de bulunmuşlardır. Yapılan çalışmaların gerçek yaşam ile ilişkisini kurmaya çalışan üyeler, sayıca fazla olmasa da bu ilişkiye yönelik veriler paylaşmışlardır.

Sözelimi araştırma grubu üyelerinin yaratıcılık becerilerine katkı getiridiğine inandıkları uzman mantosu uygulamalarına ilişkin düşünceleri şu biçimdedir :

K1: Uzman mantosunun yaratıcılığımı geliştirdiğini düşünüyorum. Fikir alışverişi yapmamızın da bunda etkisi vardır elbette. Ama asıl olarak, bir yer tasarlıyorsun ve oranın kullanışlı, insanları mutlu edecek, sık sık gelmelerini sağlayacak bir yer olmasını istiyorsun. Kolay bir şey değil; düşünüyorsun, geliştirmeye çalışıyorsun tabi ki yaratıcılığını artırıyor.

K3: Uzman mantosunda aslında yaratıcı olmamız isteniyordu ve ben başlarda biraz ürküyordum. Ortaya bir şey koyamamaktan ya da yaptığım şeyin çok yaratıcı olmamasından korkuyordum. Fakat uzman mantosu ilerledikçe ben arkadaşlarımdan da yaptıklarını gördükçe, bir alan üzerine odaklanıp bolca düşündükçe ortaya güzel şeyler çıkardığıma inanmaya başladım.

K6: Hiçbir sınırının olmaması hayalgücünü istediğin yere kadar kullanman bir yeri tamamen senin düzenlemen her zaman eline geçecek bir fırsat ve çalışma değil. Bu yüzden kendimi ve grubumu şanslı olarak nitelendiriyorum. Yaratıcılığımızı gayet geliştirdi benim gözümde ve eğlenceli geçtiğini düşünüyorum.

K18: Bu çalışmada bir sınır yoktu, bu bir yandan bizim yaratıcılığımızı geliştiriyordu fakat bir yandan da dikkate alınmayacağımızı düşündürüyordu.

Araştırma grubu üyelerinin bu ifadelerinden hareketle, uzman mantosu uygulamalarının kimi grup üyelerinin yaratıcılık becerisine katkı getirdiği düşünülmektedir. Uzman mantosu uygulamalarında yaratıcılığı geliştiren etmenler olarak öğrencilerin kendi düş güçlerini rahat kullandıkları ve üretimde bulundukları bir ortamın betimlemesi yapılmaktadır. Bu bağlamda uzman mantosu süreçlerinin değişim ve gelişimi barındıran ortamlar sunduğu görülmektedir.

Yaratıcılık becerilerinin gelişmesine yönelik bire bir ifadeleri olamamasına rağmen daha fazla grup üyesinin, sınırsız düş gücü kullanılmasına yönelik bir ortam betimlediği görülmektedir.

K2: Uzman mantosunda yapmış olduğumuz yaka kartları olsun, hayal gücümüzün sınırlarının olmayışı bizleri hem bir çocuk gibi hissetmemize hem de kendimizi sanki bir rol içerisine bürünmüş gibi bir his vermişti.

K3: Uzman mantosu sırasında bize belli bir bina gösterilmemişti kültür ev için. Yani sınırsız bir hayal dünyasına sahip olabilecektik tasarlayacağımız Kültür ev için. Bu sınırsız hayal gücüne sahip olma hissi çalışmanın devamı için beni daha umutlu hissettirmişti.

K7: Bu hafta da akıllara kazınan tek grup Tuğçe'nin sunumuyla rasathane bölümüydü. İnanılmaz bir araştırma yapmışlardı ve rakamları yan yana görsek okuyamayacağımız kadar büyük bir bütçe belirlemişlerdi. Hepimiz çok gülmüştük ama Tuğçe (aralarda o da gülüyordu tabiki) ciddiyetini koruyarak rasathanelerin genel olarak bu bütçelerle kurulduğunu anlatmıştı. O an anlamıştım ki aslına hayal ürünü olarak değerlendirdiğimiz uzman mantosuna gerçekten hepimiz kendimizi kaptırmıştık ve çalıştığımız Salı ve Perşembe günleri gerçekten drama sınıfına birer uzman olarak gelmeye başlamıştık.

K12: Uzman mantosuyla ilgili son birkaç şey yazmak istiyorum. Uzman mantosu kesinlikle çok eğlenceli ve hayal gücünün sınırlarını zorlayan aynı zamanda insana çok şey katan bir çalışma. Böyle bir çalışmayı yapmış olmak benim için bir artı ve bu artıyı hayatıma katabildiğim için çok şanslıyım.

K16: Hayal gücümüzün de sınırlarını zorlamamız çok keyif vericiydi, kafamda sürekli tasarımlar düşünüyordum ve o konferans salonunu kullanma, bir etkinliğe katılabilmek, orada etkinlikler düzenleyebilmek hayalleri içerisindeydim.

K19: Uzman mantosu sürecinde her şey bir hayal gibiydi; sınırsız maddi kaynak, sınırsız alan ve istediğimiz her şeyin yapılacağını düşünerek, kendimizi hiç sınırlamadan tasarlamalar yaptık.

Araştırma grubu üyelerinin betimlemelerinden hareketle uzman mantosu çalışmalarının düş gücünü ortaya çıkartan ve ortaya çıkan düşsel gücün kullanılmasına ortam sağlayan bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Uzman mantosu süreçlerinde belirli sınırlar içerisinde fakat araştırma katılımcısını kaygı yaratacak düzeyde baskılamadan problem çözme durumları

yaratılmaktadır. Bu yanı ile günümüz eğitim anlayışlarında yaratılmak istenen öğrenci odaklı anlayışa hizmet edebilecek bir yaklaşım olduğu görülmektedir.

Dorothy Heathcote'un drama yaklaşımlarında önemsedığı kazanımlardan bir diğeri çalışmanın sorumluluk üretmesi ile ilgilidir. Araştırma grubu üyelerinin betimlemeleri incelendiğinde, bu konuya ilişkin doğrudan ifadelerin uzman mantosu yaklaşımında pek olmadığı görülmektedir. Yapılan işi sahiplenen onun için uğraş veren grup üyeleri uzman mantosu yaşantılarını tanımlarken sorumluluk üretmesi durumunu dolaylı olarak ifade etmişlerdir. Bu sorumluluk üretiminin ise daha çok grup çalışmalarında yapılması gereken işlerin paylaşımında adil bir dağılım olmaması durumunda ortaya çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda sorumluluk üretimi ile ilgili olan doğrudan ifadeler şu biçimdedir:

K10: Tam burada işlerin o an hissettiğim kadar ...nasıl deseem .. yani o kadar da gevşek bir iş olmadığının ipuçlarını almaya başladık, başladım diyebilirim. Yaptığımız iş hala hayal ürünüydü ama hafiften bir sorumluluk geliyor gibiydi.

K16: Bu durum bizlere sorumluluk bilinci, birlikte çalışma, ortak kararlara varma noktasında ve sosyal anlamda ciddi kazanımlar aşıladı, süreç içerisindeyken bunun pek de farkına varamamıştım daha sonra düşündüğümde ve ileriki devam eden çalışmalarda bunun kazanımları günlük hayatıma yansıdı.

Araştırma grubu üyelerinin sorumluluk üretimine yönelik ifadeleri Dorothy Heathcote'un anlayış değişimi sürecini destekler biçimdedir. Uzman mantosu yaklaşımının ardından gerçekleştirilen komisyon model uygulamalarında grup üyeleri tarafından sorumluluk üretimine yönelik doğrudan ifadeler daha sıklıkla rastlanmaktadır. Uzman mantosu uygulamaları katılımcısının bilgi ve deneyimlerini paylaşabilecekleri ve birbirlerine aktarabilecekleri görev odaklı çalışmaları içermektedir. Uzman mantosu süreçleri içerisinde grup etkileşimini ortaya koyabilecek değişken etkinlikler görülebilmektedir. Araştırma grubu üyeleri de grup etkileşimine yönelik ve bu etkileşim içerisinde sergiledikleri demokratik tutumlara yönelik ifadelerde bulunmuşlardır. Bu bağlamda:

K1: Kültür evinin adını seçerken, logosunu belirlerken vb. her zaman demokratik yollarla oldu.

K12: Uzman mantosu için son bir şey söyleyebilirim uzman mantosu hem grup bilinci oluşması açısından hem de bir insana bir şey deneyim ettirmek açısından çok güzel bir yol

K14: İnsanlarla bir şeyleri tartışarak ortak karar almak bana iyi geliyordu. Çünkü ortaklaşa karar aldığımız için çoğumuz o yeri sahiplenebiliyorduk

K15: Kültür sanat evinin ismine karar verdik. Tüm bunları yaparken herkesin söz hakkı vardı. Toplu olarak yapılan çalışmalarda ancak herkes görüşünü rahatça dile getirebiliyordu. Kültür sanat evimizin ismini grup olarak 'kültürev' olarak düşündük. İsimden ve bölümden sonra amblem üzerinde çalıştık. gruplara ayrıldık ve herkes ortaya birer amblem koydu. Yaptığımız amblemleri teker teker inceledik ve yine oylamayla ambleme karar verdik.

K16: Yere bantlarla konferans salonumuzun düzenini oluşturduk, o kısımda her birimiz bir ucundan tutarak yaptık ve ortak çabayla bir şeyler ortaya çıkarmak hoşuma gidiyordu. En son fotoğraflamasını yaptığımızda görüntü hepimizi tatmin etmişti. Hatta o gün hep birlikte grubumla çekindiğimiz fotoğrafa hala bakar bakar

dururum. Drama salonuna bir ara kafamı kaldırıp baktığımda herkes özveriyle bir çalışma yürütüyordu ve ekip çalışmasıydı bu uzman mantosunu o yüzden çok sevmişimdir.

K17: Sanırım bunlardan çok önce kültür merkezinin adı ve amblemi üzerine çalışmalar yapmıştık. Bunları yaparken büyük istekle yapıştım. İsim seçme olsun amblem olsun gayet demokratik bir şekilde seçilmişti. Her şeyi belirlemiştik.

K18: Bu süreçler benim kendi kendime takımla çalışmayı öğrenmemi sağladı. Bir fikir benimkiyle uyuşmasa da bunu dinleyebilir hale geldim ki ben bu kadar benmerkezci olduğumun farkında değildim. Kendi düşüncelerimi ve bakış açımı keşfedip bunları daha olumluya çekme güdüsüyle çaba sarf ettim. Tam anlamıyla takım olarak çalıştığımızı gözlemleyebince çok mutlu hissettim kendimi ki sanırım bu çeşit öğrenmelerin diğerlerinden farkı da bu hissi yaratmaya daha yatkın olması, kendi çaban.

Grup üyelerinin paylaşmış olduğu bu tümceler; uzman mantosu yaklaşımının, grup etkileşiminin yüksek olduğu etkinlikler içerdiğini göstermektedir. Grup üyelerinin birlikte karar aldıkları bir öğrenme ortamı oluşturan uzman mantosu yaklaşımı, günümüz eğitim anlayışlarının hedeflediği bir çok kazanıma ulaşabilecek bir yapıdadır. Bu ifadelerden yola çıkarak, birlikte öğrenmenin gerçekleştiği ve bilgiye ulaşma isteğinin olduğu uzman mantosu yaklaşımının katılımcısında demokratik tutum geliştirdiği söylenebilir.

Uzman mantosu yaklaşımını yoğunlukla olumlu bir biçimde değerlendiren grup üyeleri, kendi motivasyonlarını olumsuz bir biçimde etkileyen durumlara yönelik betimlemelerde bulunmuşlardır. Motivasyonu olumsuz etkileyen durumlar içerisinde yer alan kategorilerden biri de grup üyeleridir. Bu durumda “grup etkileşimi” başlığı daha az sıklıkla da olsa olumsuz motivasyon oluşturan durumlar arasında da yer almaktadır. Sıklığı az olsa da motivasyonu olumsuz etkileyen durumlar arasında uzman mantosu sürecinin uzun zamana yayılması, kimi grup üyelerinde estetik kaygı yaratması, gerçekçi bir yapıda olmayışı ve günü değerlendiren günlük yazımlarının katılımcıları zorlaması gibi başlıklar bulunmaktadır.

K6: Ben kendi adıma bu süreci verimli geçirebildiğimi düşünmüyorum çünkü anketlerdeki soruların yetersizliği insanların ilgisizliğiyle birleşince çekilmez oldu. Soruları geliştirin diye bir öneri geldi gruptan ama adımız hıdırdı ve elimizden gelen buydu o yüzden çok bir şey yapamadık. Grup arkadaşlarımla uyum yakaladık ama bu olumlu yönde bir uyum değildi bence hepimiz bir şeyleri ertelediğimiz için bütün herşey son güne kaldı ve biraz baştan savma olduğunu itiraf etmeliyim.

K10: Daha sonra kurum için bulduğumuz bölümleri gruplara ayrılarak çizdik, boyadık. Kafe bölümünde başlamıştım hatırladığım kadarıyla ama daha sonra Buse ve Gamze'nin devam etmemesi diğer çalışmada benim bölümümü boşa çıkardı.

K13: Sonraki çalışmaya geldiğimizde Onur gelmemişt, Neslihan başka bir gruba gitmişti, baktım Kübra ile baş başa kaldık, e haliyle enerjim düştü, hevesim kalmadı, ben de gruptaki misyonumu tamamlayıp kültür evinin bahçe kısmını tak başına tasarlamaya çalışan Selçuk'un yanına gittim.

Grup üyelerinin belirtmiş olduğu bu ifadeler, uzman mantosu sürecinde de öznel durumların yer aldığını ve grup paylaşımlarının insan unsurunun odakta olduğu bir süreç içerisinde değişkenlik gösterebileceğine işaret etmektedir. Motivasyonu düşüren bir diğer etmen ise çalışma sürecinin uzun zamana yayılmış olmasıdır. Bu bağlamda grup üyelerinin

bazıları, uzun zaman alan bu sürecin kimi zaman kendilerini sıktığını ifade etmişlerdir. Bununla beraber estetik tasarımlar üretme sürecinin de grup üyelerinde bazılarını zorladığı görülmektedir.

K5: Ben birkaç arkadaşım ile beraber kütüphaneyi tasarladım. Tasarlama yaparken düşündüklerimi çizememek beni sıkıntıya soktu, canımı sıktı. Birçok güzel şeyi kağıda dökemedim uzman arkadaşlarımla paylaşamadım

K9: Kendim el işleri ile yapılan şeyleri pek beceremememin yanında çok sevmem. O yüzden el işleri ve maketlerle yaptığımız çalışmaları yaparken oldukça sıkıldım. Ama düşündüklerimizi, somutlaştırması açısından değerli çalışmalar. Gerçekliğe adım attığımız Komisyon çalışmasına geçmek sonlarına doğru sıkıldığım uzman mantosundan sonra iyi geldi.

K10: Tam olarak başlama tarihini bilmesem de aralık ayında çalışmalar (uzman mantosu) yaptığımızı düşünürsek yaklaşık yedi-sekiz ay olmuş bu işe girdiğimiz. Maksimum bir-iki ay süren bir şey olacağını düşünmüştüm. Aslında süresinden çok bu kadar önemli – önem vereceğimiz - bir çalışma olacağını düşünmemiştim.

Grup üyelerinin ifadelerinden hareketle; estetik yaratım süreçlerinde oluşan beklentinin, özgüven açısından sıkıntı yaratabilecek bir ayrıntı olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır. Uzman mantosu süreçlerini kurgusal bir biçimde yapılandırılması ve düş gücünün kullanılması durumu, araştırma grubu üyelerinden bir katılımcı tarafından gerçek ile ilişkisi zayıf bulunduğundan sıkıcı bulunmuştur.

K9: İnsanın hayallerini sınırsız tutması inanılmaz bir şey ama dediğim gibi gerçeklikten uzak olduğu için çok uzun sürdüğü zaman bana iyi gelmiyor. O yüzden uzman mantosunun sonuna doğru biraz sıkılmışım. Oyun oynuyoruz gibi gelmişti.

Bireysel farklılıkların, gerçekleştirilen çalışmalarda farklı duygu ve düşünceler oluşturabileceğine bir örnek teşkil eden bu ifadeden yola çıkarak; düş gücünün kullanılmasının sıklıkla katılımcıları olumlu bir biçimde motive ederken diğer taraftan gerçekten kopuk olarak nitelendirilip süreçten uzaklaştıran bir etmen de olabileceği görülmektedir. Grup üyelerinin bireysel farklılıkları, deneyimlenen süreci de farklı algılamalarına yol açmıştır. Sözgelimi veri toplama amacıyla araştırma grubu üyelerinden istenen günlük yazımları bir süre sonra düzensiz bir biçimde yazıma evrilmiştir. Araştırma grubu üyelerinin bu süreci bir zorunluluk olarak görmesi, araştırmacı rolünün yeterince nesnel yapılandırılmadığına işaret etmektedir. Günlük yazımlarında katılımcılarda kendiliğinden oluşan içsel bir disiplinin oluşmadığı gözlemlenmiştir. Katılımcı grup üyelerinden bazıları, araştırmacının “eğitmen” kimliğine duyduğu saygıdan dolayı düzensiz de olsa günlük yazımlarını gerçekleştirmişlerdir. Bu noktada günlüklerin yazımları bir süre sonra yansıtıcı olmaktan çıkmış ve mekanik bir raporlamaya evrilmiştir.

Uzman mantosu uygulama etkinliklerinde ortaya çıkan bir başka durum ise rol ve gerçeklik durumlarına yöneliktir. Grup üyeleri uzman mantosu etkinliklerinde üstlendiklere rollere, farklı gerekçelerle inandıklarını belirtmişlerdir. Bu gerekçeler arasında katılımcıların kendileri gibi davrandıklarını düşünmeleri, diğer grup üyelerinin inanışına tanık olmaları, katılımcıların kendi ürettikleri ayrıntılara inanmaları, önemli bir kişi gibi hissetmeleri ve yaptıkları işi ciddi bir iş gibi görmeleri gibi temalar ortaya çıkmıştır.

K4: Ben kendimi gerçekten bir iç mimar gibi hissettim. Aslında uzman mantosunda kendimdim ama sadece etiketim farklıydı.

K7: O an anlamıştım ki aslına hayal ürünü olarak değerlendirdiğimiz uzman mantosuna gerçekten hepimiz kendimizi kaptırmıştık ve çalıştığımız Salı ve Perşembe günleri gerçekten drama sınıfına birer uzman olarak gelmeye başlamıştık. Çok iyi ve yüksek bir enerjimiz vardı.

K8: Çalışmaya ilk olarak alanlarında uzman olanlar gibi toplantılar yaparak başladık. Bu beni çok heyecanlandırdı. Orada bulunan kişi ben değildim sanki. Kendimi önemli bir kişi gibi hissettim.

K15: Herkes öğrenci olmasına rağmen bir uzmandı. Bir çalışmadan dolayı rol oynama değildi sanki herkes gerçekten uzmandı. Belki de böyle düşünen sadece benim ancak uzman mantosunda kendimi hiçbir bilgim olmayan bir konuda bir anda tamamen bütün konuya hakim gibi hissettim. “Evet ben bu konuyu her şeyiyle biliyorum, yıllarca bunun üzerinde çalıştım” diyebilirdim karşımdakilere. kısaca uzman mantosunun ilk çalışmasını çok sevdim ve kendimi çok iyi hissettim diyebilirim.

K17: Uzman mantosunda hepimiz farklı alanların uzmanlarıydık ve insanın kendini o konumda hissetmesi çok güzel bir şeydi. Normal arkadaş ortamındaki gibi değildi hiçbir şey. Bir düşünceni paylaşıyorsun, o düşünce ortaya yatırılıp tartışılıyordu. Bu bence insanı değerli hissettiren bir şeydi. En azından ben öyle hissettim.

Yukarıda yer alan ifadelerden hareketle, uzman mantosu süreçlerinde grup üyelerinin rollerine inandıkları durumlar yaşadıkları görülmektedir. Duygusal açıdan kendisini önemli ve değerli hisseden katılımcıların uzman gerekliliklerini yerine getirmede daha inançlı bir tavır sergilediği görülmektedir. Araştırma grubu üyelerinin yaşamış oldukları bu durumun, Dorothy Heathcote’un ifade ettiği “alacakaranlık rol” durumu ile ilişkili olduğu söylenebilir. Katılımcılar bu noktada hem bilinç düzeyi olarak kendi gibi davranmaktadır hem de rolün gerektirdiği biçimde uzman gibi çalışmalar yürütmektedir. Uzmanlık alanının gerektirdiği tavır ve dil oluşmasa da duygusal olarak uzman oluşturma yönelik bir inanışın oluştuğu görülmektedir.

Uzman mantosu çalışmalarında gerçekleştirilen görev odaklı küçük grup çalışmalarının, sosyal etkileşim açısından motive edici ortamlar oluşturduğu görülmektedir. Bu bağlamda grup üyelerinin çalışma sırasında kendilerini kaptırarak yapmış olduğu etkinlikler diğer grup üyelerini de olumlu etkilemiştir. Çalışmaya olan inanç; çalışma ortamına ve çalışma arkadaşlarına olan inanç ile birleşerek artmıştır.

K12: Böyle bir çalışmayı yapmış olmak benim için bir artı ve bu artıyı hayatıma katabildiğim için çok şanslıyım. En çok eğlendiğim kısımlardan birisi grup sunumlarının yapıldığı andı. Genel olarak sürükleyici bir çalışmaydı o yüzden sıkıldığımı hiç hatırlamıyorum.

K14: Uzman mantosuna çalışmalarında yavaş yavaş role girmeye başlamışım. Biz bahçe kısmını tasarlıyorduk. Bahçeye iki üç tane masa bir iki tane de sandalye koyduk. Bizim işimiz erkenden bitiyordu ama diğer arkadaşlarım çok iyi bir şekilde çalışıyordu. Onları izliyordum. Onları izlemek benimde role girmemi sağlıyordu. Bir keresinden hoca belli bir zaman vermişti. Bu zaman içerisinde yaptığın çalışmaları üç boyutlu yapacaktın. Biz de yaptık. Ama birkaç grup hocanın verdiği sürede yetiştiremedi ve hocadan çok istekli bir şekilde ek süre istiyorlardı. Bu durum benim baya hoşuma gitti.

K16: Yere bantlarla konferans salonumuzun düzenini oluşturduk, o kısımda her birimiz bir ucundan tutarak yaptık ve ortak çabayla bir şeyler ortaya çıkarmak hoşuma gidiyordu. En son fotoğraflamasını yaptığımızda görüntü hepimizi tatmin etmişti. Hatta o gün hep birlikte grubumla çekindiğimiz fotoğrafa hala bakar bakar dururum. Drama salonuna bir ara kafamı kaldırıp baktığımda herkes özveriyle bir çalışma yürütüyordu ve ekip çalışmasıydı bu uzman mantosunu o yüzden çok sevmişimdir.

Grup üyelerinin birbirlerinden bağımsız bir biçimde yaşadıkları bu durumlardan hareketle, sınıf ortamında oluşan ilişkilene durumunun grup üyelerinin motivasyonunu olumlu biçimde etkilediği söylenebilir. Uzman mantosu uygulamalarında etkin çalışmalar sürdüren grup üyeleri, çalışmaya odaklandıkları andan itibaren diğer grup üyelerinin de etkin olma seviyesini yukarıya çekmektedir. Oluşan bu etkileşimli öğrenme ortamının bilgiye ulaşma isteğini arttırdığı gözlemlenmiştir.

Uzman mantosu etkinliklerinde yer alan düş gücü kullanım durumları; rol ve gerçeklik ilişkilene içerisinde, kimi katılımcıları “kendi olma” durumlarına yaklaştırmıştır. Grup üyelerinden kendisini gerçekçi bir birey olarak tanımlayan bir üye, süreçte yer alan düşsel yaratıların kendisini süreçten uzaklaştırdığını ifade etmiştir.

Uzman mantosu uygulaması ve komisyon model çalışması süresince araştırmacı grubun hayal kırıklığı yaşadıkları bölümler incelendiğinde; araştırmacının kendi rolünü ve grup üyelerinin sınırlarını yeterince iyi belirleyemediği gerçekliği ortaya çıkmaktadır. Araştırma grubu üyelerinden bazılarının hayal kırıklığı yaşadıkları durumlar uzman mantosu uygulama sürecinin sonu ile komisyon model çalışmasının başlangıç sürecine denk gelmektedir. Komisyon model uygulamalarında istemcinin verdiği görevlere yönelik gerçekleştirilen tüm çalışmaların, doğrudan kabul göreceğini düşünen grup üyeleri, kabul görmeyen durumlardan dolayı hayal kırıklıkları yaşamışlardır. Aşağıda yer alan ifadeler, komisyon model uygulamasında yer alan istemci ve araştırma grubu üyelerinin sınırlarına yönelik daha ayrıntılı bilgi aktarılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Katılımcı ifadelerinden hareketle “araştırmacının fark edemediği ayrıntılar” başlığında bir tema oluşturulmuştur.

K4: Komisyon çalışmasına geçerken ise hiçbir şüphem yoktu aslında inanıyordum bizim orayı yapacağımıza ve bu çalışmayı bizim yönlendireceğimize. Fakat geçince hayal kırıklığıyla başladım çünkü bizim seçtiğimiz isimden başka bir şey koymuşlardı ve yaptıklarımızın gerçekten orada yapılacağından şüphelerim olmaya başlamıştı.

K5: Adını "kültürev" belirledik lakin bunu yapmadılar yönetimin istediği ad koyuldu. Bu da çalışmaya olan inancımı biraz sarstı

K13: Tüm bu çalışmalardan sonra Ankara Üniversitesi'nin eski SKS, yeni kültür evi binasını görmeye gittik. Tabi uzman mantosunun bitip komisyon çalışmasının başladığını bilmiyordum. Binanın adının verildiği dikkatimi çekti. Bina Ankara Üniversitesi Kültür Evi'ydi. Orda biz daha ne uğraşıyoruz ki adamlar daha en basit biçimde düşündüğümüz adı bile vermemişler bize bina hakkında çalışma yaptırıyorlar dedim. Tabi daha girişte enerjimi düşü.

K14: Sks binası gezmeye gittiğimiz de Kültür Sanat Merkezi diye bir tabela gördük. Bu bizim koyduğumuz isim değildi. Bu durum beni üzdü. Şöyle düşünmeye başladım:” SKS bizi öylesine bir şeyler yaptırıyor. Biz ne yaparsak yapalım dikkate almayacak kendi bildiklerini yapacaklar.” Keşke ismi koyarken bize sorsalardı çünkü bizim orayla ilgili bir çalışma yaptığımızı biliyorlardı.

K17: Her şeyi belirlemiştik. Fakat komisyon çalışmasında yeni kültür merkezi gezimizi yaptığımızda gördük ki ne seçtiğimiz isim kullanılmış ne tasarladığımız amblem. Bu ilk hayal kırıklıklarından biriydi. Oysaki çok güzel şeyler ortaya koymuştuk ve bizim istediğimiz gibi olacağından çok umutluyduk.

Hayal kırıklığı içeren ve gerçek yaşam ile çatışmaların başladığını gösteren bu ifadelerin bir kısmının da sosyal etkileşim yolu ile yayılma gösterdiği düşünülmektedir. Diğer grup üyeleriyle karşılaştırıldığında, hayal kırıklığına uğradığını ifade eden grup üyelerinin; daha uzun zamandan bu yana topluluk üyesi olan ve gerçek yaşamda da sıklıkla birbirleri ile görüşen öğrenciler olduğu gözlemlenmiştir. Yazılı değerlendirmelerin dışında ifade edilmeyen bu kaygıları araştırmacı fark etmemiştir. Bu nedenle grup üyelerine sorunun yaşandığı zamanda çözüm önerisi sunulamamıştır. Araştırmacının fark edemediği bir diğer başlık beklentilerin oluşturduğu kaygı durumudur. Grup üyeleri Kültür Sanat Merkezinin oluşturulması sürecinde kendilerinden beklenen durumların yarattığı kaygıları şu biçimde ifade etmişlerdir.

K6: Bu aşamada sınırlarımız olmadığı için belki daha keyifli bir hal alıyordu çalışma ama sonra sks nin binasını gezmemiz ona göre bir şeyler tasarlamamız gerektiğini öğrendik. Bu hiçbirimizin hayal ettiği gibi değildi bina eski ve değişikliğe müsait değildi bu yüzden herşeyi yeniden tasarlamamız gerektiğinin farkına vardık. Zor olacağımı düşündüm.

K19: Ben daha önce sks binasına o kadar detaylı bakmamıştım, kursların olduğunu bilmiyordum. İlk gezimizi yaptığımızda hevesim oldukça kaçmıştı. Düşündüklerimizi yapamayacaktık ayrıca odaların çok küçük ve fazla sayıda olması bu düşüncemi oldukça destekledi. Duvarları kırıp odaları birleştiresek bile büyük bir konferans salonu yapamayacağımızı düşünüyordum.

Araştırma başlangıcında yer alan uzman mantosu uygulaması komisyon model uygulamasının bir parçası olarak planlanmıştır. Bu yanı ile uzman mantosu sürecinde yaşanan kaygı durumları ve yapılan etkinlikler de komisyon model uygulamasına dahil gibi düşünülebilir. Araştırma özelinde, uzman mantosu çalışmalarının; komisyon model uygulamalarına sağlıklı bir geçiş için değerli ayrıntılar içerdiği gözlemlenmiştir.

K2: Evet gerçekten de biz rolü bırakıp gerçeklerle uğraşacağımızı anlamış olduk. Yapmış olduğumuz bu iki çalışma bizi gerçekten de yordu. Ama ben şunu farkettim uzman mantosu bizi komisyon çalışmasına hazırlamış

olduğunu fark ettim. Yani uzman mantosu komisyon çalışmasının bir alt basamağı gibi düşünürüz. Uzman mantosu ile hayal kurduk. Komisyon çalışması ile bunu gerçeğe döktük diye düşünüyorum.

K13: Ekim ayı gibi başlayan uzman mantosu çalışmaları bizim bir projenin içinde olduğumuzu fark ettirdi bana.

K18: Uzman Mantosu, Komisyon Çalışması'na hazırlık niteliğini taşıyor bence, bu çalışmadan sonra Komisyon Çalışması'na geçmek motive edici olabilir, bende de kısmen böyleydi. Kısmen diyorum çünkü araya bir ay süren koca bir tatil girdi ve aynı birimleri oluşturamadık.

Uzman mantosu uygulamalarının komisyon modele hazırlayan bir nitelikte olduğunu ifade eden katılımcılar aynı zamanda çalışma sırasında yapılan ön hazırlıkların kendilerinde bir inanış oluşturduğundan söz etmişlerdir. Araştırma grubu üyeleri komisyon model ile uzman mantosu yaklaşımları arasında benzeşimler bulmuşlardır. Dorothy Heathcote'un kendi yaklaşımlarına ilişkin ifade ettiği benzer anlayışlar ve yeni arayışların katılımcı görüşleri ile örtüştüğü görülmektedir.

Araştırma grubu üyeleri uzman mantosu sürecinde gerçekleştirilen ön çalışmaların, üstlenilen role yönelik inanışı kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir. Katılımcılarda merak uyandıran bu çalışmaların, bilgiyi arama isteğini oluşturan etkinlikler olduğu söylenebilir.

K1: Dorothy Heathcote'un uzman mantosuyla ilgili videolarını izlerken çocukların o an orada o rolde olduklarını görmüştüm. Yani inanılmaz derecede kendilerini kaptırmış durumdaydılar. Gerçekten böyle mi ve bu nasıl olmuştu çok merak etmiştim. Şu an kendi sürecimizi düşündüğümde kesinlikle biz de aynı şekildeydik. Bu süreci yaşamak benim merakımı da giderdi, ilgimi çeken ve kafamda soru işareti yaratan şeylerin cevabını aldım.

K3: Uzman mantosu ilk defa karşılaştığım, benim için sürprizler barındıran bir çalışmaydı. Kendimize isimler belirleyip arkadaşlarımıza bey, hanım diye hitap etmekle başlayan bir süreçti. Bu başlangıç bile benim şaşkınlığa, süreci daha çok merak etmeme sebep olmuştu.

K6: Önce bir kültür sanat evi yapacağımızı öğrenmek sonra onun adını kendimizin belirlemesi aşaması ve logo hazırlamamız bunun için daha ilk başından işi sahiplenmemizi sağladı.

K11: Yaka kartı hazırlayıp her birimiz farklı alanlarda uzmanlar olduk. Bunu ilk başlarda sadece eğlence olarak görsekte yavaş yavaş yol aldık. Önce kuracağımız merkeze isim belirlemek için oylama yaptık. Her birimizden değişik öneriler geldi mesela ben gökkuşağı olabilir demiştim, farklılıkları içinde barındıran bir yer olmasını istediğim için bu öneriyi sunmuştum. Daha sonra logo çalışması yaptık. Burda geçen sürede gayet zevkliydi ve biz hala birer uzmandık.

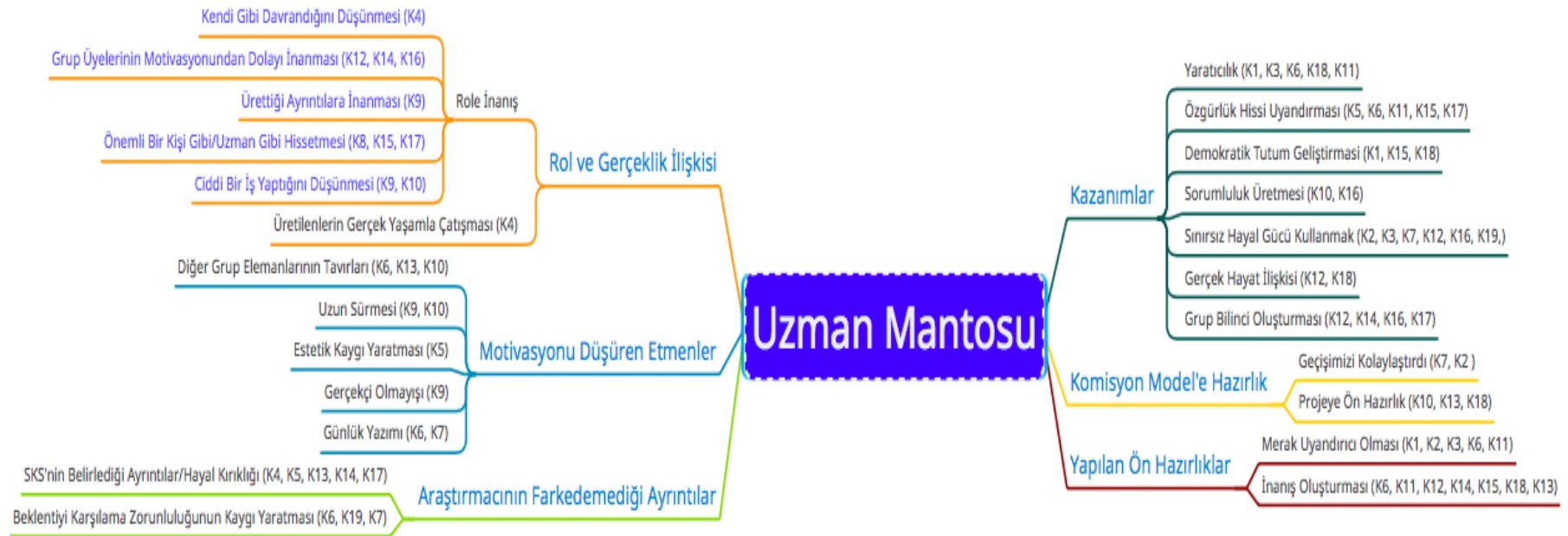
K15: İlk olarak uzman mantosu çalışması yaptık. Uzman mantosuna başladığımız ilk gün yaka kartları yaptık. Kartlara istediğimiz ismi yazabiliyorduk. Yaptığımız her şey tamamen bize bağlıydı. Hiçbir kısıtlama, müdahale olmadan hayal kurabiliyorduk. Herkes öğrenci olmasına rağmen bir uzmandı. Bir çalışmadan dolayı rol oynama değildi sanki herkes gerçekten uzmandı.

Yukarıda yer alan ifadeler Dorothy Heathcote'un çalışmalarını uzun sürede yapılandığı ve Bruner'in sosyal öğrenme aşamalarını kullandığı yapılandırma anlayışının, işleyişine yönelik bir deneyimlemeye işaret etmektedir. Uzman mantosu çalışmalarında uzun zamanda ve yavaş yavaş yapılan öğretim süreçlerinin amacı: katılımcısı var olan işe inandırmak ve bu inanıştan yola çıkarak, çözülmesi gereken sorunlar için; yaratıcı, gönüllü, işbirlikli çözümler üretmesini beklemektir. Grup üyelerinin ifadelerinin, söz edilen bu amaç ile örtüştüğü görülmektedir.

Alan çalışmalarına geçilmeden önce gerçekleştirilen uzman mantosu çalışmalarının, araştırma grubu üyelerini olumlu bir biçimde etkilediği gözlemlenmiştir. Uygulama sırasında araştırma grubu üyeleri, bir kültür sanat merkezinde yer alabilecek tüm ayrıntılara ilişkin derinlikli düşünceler üretmiş ve araştırmıştır. Bu nedenle kurgusal bir ortamda yapılandırılan uzman mantosu uygulamalarının; katılımcıların bilgi evrenine ve yaşam deneyimi paylaşımına katkılar getirdiğine inanılmaktadır. Uzman mantosu sürecinde araştırmacı grubun bilgiye ulaşması amacıyla işbirlikli çalışmalar yürütmesi için uygun bir motivasyon ortamı yaratılmaya çalışılmıştır. Bu nedenle araştırma grubu üyelerinin uzman mantosu uygulamasına yönelik düşünceleri ayrı bir biçimde ele alınmıştır.

Araştırma grubunun uzman mantosu uygulamasına yönelik değerlendirmeleri şu biçimde haritalandırılmıştır:

Çizelge : 19 Araştırma Grubu Üyelerinin Uzman Mantosu Uygulamasına Yönelik Düşünceleri

3.1.2. Alan Çalışmaları Başlıyor: Komisyon Model Uygulamasına Yönelik Görüşler

Uzman mantosu çalışmalarının ardından komisyon model uygulamasının diğer etkinliklerinin uygulanması aşamasına gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların alan çalışmalarına yönelik betimlediği cümleler kategorileştirilmiş ardından da üst temalara ulaşılmıştır. Belirlenen üst temalarda yer alan ifade sıklıkları katılımcıların söylemlerine göre haritalandırılmıştır.

Komisyon model uygulamaları uzun sayılabilecek bir zaman diliminde gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık beş ay kadar süren çalışmalar sonrasında araştırma grubu üyelerinin yazmış olduğu özetler ve günlükler analiz edildiğinde, komisyon model uygulamasının iki farklı aşamada haritalandırılmasına karar verilmiştir. Öncelikli olarak araştırma grubu üyelerinin; alan çalışmaları, grup çalışmaları, edindikleri kazanımlar ve gerçekleştiremedikleri etkinlikler üzerinden bir analiz gerçekleştirilmiştir. Temalar altında yer alan düşüncelerin sıklığı, belirlenen temaya yönelik önemli ayrıntılar sunmaktadır. Komisyon model uygulamalarında yer alan gerçek yaşam ile temas etme durumu ve uzman mantosu uygulamalarında olduğu üzere deneyimlerden yararlanma durumu, araştırma grubu üyelerinin yazmış oldukları özetlerde sıklıkla ifade edilmiştir. Hemen hemen tüm grup üyeleri, alan çalışmalarında gerçekleştirilen uzman ziyaretlerini ve gerçek temasları olumlu katkı getiren unsurlar olarak görmüşlerdir. Komisyon modele ilişkin oluşturulan haritalandırmanın ikinci bölümünde ise uzmanlara yönelik ifadeler ayrı ayrı detaylandırılmıştır.

Komisyon model uygulamalarının temel anlayışında yer alan; gerçek insanlarla temas ve gerçek dramatik durumlarla baş etme durumu grup üyelerinin ayrıntılı düşünmelerini sağlamıştır. Uzmanlar tarafından ifade edilen ayrıntılar , alanda temas edilen insanların beklentileri yeni öğrenme başlıkları oluşturmuştur. Böylece araştırma grubu üyelerinin daha önceden düşünmediği ayrıntılar yaşam deneyimi ve paylaşımı yolu ile bir sonraki uygulama adımına aktarılmıştır.

Alan çalışmalarında temas edilen insanların aktarımları, araştırma grubu üyelerinin Kültür Sanat Merkezi bölümlerine ilişkin ufuklarını geliştirmiştir. Araştırmanın yöntemi olan eylem araştırması yönteminin anlayışında olduğu üzere; grup üyeleri alan çalışmalarının bir sonraki adımını alandan elde ettikleri veriler üzerinden yapılandırmışlardır. Grup üyeleri, alanda gerçekleştirilen temaslarla ilgili olarak şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: Her toplantıda bir sonraki adımımızı belirleyerek planımızı yapıyorduk. Gruplara ayrılarak Ankara'daki Kültür merkezlerini gezdik. Gezdiğimiz yerlerde çektiğimiz video ve fotoğrafları topluluğa sunduk. Bilgi paylaşımlarında bulunduk. Olumlu-olumsuz yönlerini konuştuk. Neleri elimizde tutmalıydık. Duvarda asılı

duran küçük bir çerçeve bile bizim için önemliydi. Kaldı ki ışıklandırma, duvar rengi, parkeler... Artık her şeyi daha ayrıntılı düşünüyorduk ve elimizde somut bir mekanımız vardı. Şunun da önemli olduğunu düşünerek vurgulamak istiyorum; uzman mantosunda yaptığımız çalışmaları her zaman cebimizde tuttuk.

K10: Biz anket uygulamaya karar verdik. Bir gün toplandık ve anket hazırladık. Ankette dramaya yönelik ve salona yönelik sorular vardı. Tandoğan Kampüsü'ne gittik. Orada da gruplara ayrılarak insanlara anketi uygulamaya başladık. İnsanlara önce gidip nerden geldiğimizi, ne yaptığımızı anlatıyorduk, daha sonra anket uyguluyorduk. Alana çıkma işi sıkıcı işlerden sonra ödül gibi olmuştu benim açımdan. Gayet eğlenceli bir şekilde takıldık ettik. Ve o oturup saatlerce düşünmelerimizden çok daha fazla veri elde ettik.

K11: Kültür evinin yapılandırılmasında ilk adım olarak Ankara'daki Kültür Sanat Merkezlerinin gezip bilgi toplanması bu bilgiler doğrultusunda fikirlerimizi geliştirmeyi planladık. İlk olarak gidilen yer Mamak Kültür Merkezine gidildi. Sonra Bambu Kültür Evine sonrada Kore Kültür Merkezine gidildi. Bunların arasından benim en sevdiğim Kore Kültür Merkezi oldu çünkü modern bir görünüme sahipti ve ilgi çekiyordu. Buralara giden arkadaşlarımız fotoğraflarla videolarla sunum yaptılar ve hep beraber bu yerlerin artıları eksileri üzerine konuştuk. Biz bu çalışmaları yaparken aklımızda hep bazı sorular vardı mesela maddiyat, onların beklentileri, ne zaman aktif olacağı gibi.

Araştırma grubu üyelerinin farklı alan çalışmalarına yönelik belirtmiş oldukları bu deneyim ifadeleri; var olan düşüncelerinin, başka deneyimlerden olumlu bir biçimde etkilendiğini göstermektedir. Alan çalışmaları sırasında oluşan bu etkileşimler, ayrıntı düşünmenin yanı sıra üyeler için öğretici ortamlar da yaratmıştır. Grup üyelerinin merkezi gelişim alanlarının sosyal etkileşim yolu ile geliştiği gözlemlenmiştir. Araştırma grubunun etkileşimli temaslar yolu ile öğrendiklerine ilişkin görüşleri şu biçimdedir :

K1: Ayrıca her gittiğimiz yerden farklı bir şey öğrendik. Salonlarının adlandırılmasını, kursların zamanlarını nasıl ayarladıklarını öğrendik. Aslında daha önce Cermodern dışında bir yere gitmemiştim. Kültür merkezleri konusunda çok bilgili değildim. Bu çalışmalarla birlikte birçok şey öğrendim. İlgim arttı. Farkındalık kazandım. İlk başladığımızda kültür evi deyince aklıma pek bir şey gelmiyordu. Hatta hepimiz arama motoruna yazıp bir bakmıştık. Şu anki noktamıza baktığımızda orada yazanların ne kadar sınırlı olduğunu görüyorum. Bir kültür merkezi orada yazanlardan ibaret değilmiş. Çok kapsamlı, ayrıntılı çalışmalar gerektiriyormuş.

K9: Ankara' daki kültür evleri nasıl, neler yapıyorlar görmek adına yaptığımız kültür evi ziyareti deneyimimden bahsetmek istiyorum. Asiye, Hazal ve ben... üçümüz Bambu Kültür Evini ziyaret ettik. Kültür evinin sahibi Ozan Bey idi yanılmıyorsam. Çok ilgiliydi. Sorularımı dikkatle dinledi. Özenle cevaplar verdi. Bambu kültür Evi dediğimiz yer eski bir apartmanın son katında odaları bölümlere ayrılmış bir yer. Ama içinde inanılmaz güzel etkinlikler gerçekleşiyor. Ozan bey 3 katlı birçok odası olan bir binadan bahsedince hayretler içerisinde kaldı. Neler neler yapardım orda dedi. Haklıydı çünkü kendisi yaklaşık 5 odası ve küçük bir terası olan katta çok güzel etkinlikler gerçekleştiriyordu. Öğrendik ki binamızın eski olması o kadar da kötü bir durum değildi.

K11: Ben hukuk kütüphanesinin fotoğraflarını çektim ve iki kişiyle görüştüm. Bu arkadaşlarla uzun bir süre görüştüm ve çok faydalı oldu. Mesela Milli kütüphane sistemini incelememizi önerdiler. Kendi fakültemizdeki insanlardan daha çok vakit ayırdılar. Yaptığımız görüşmelerden bir başkasında ise grup için çalışma odalarında olsun önerisi gelmişti. Biz bunu düşünmemiştik mesela...Alana çıkıp veri toplamak bence çok değerli çünkü farklı deneyimler, fikirler, bakış açıları eksikliklerimizi görmemizi ve geliştirmemizi sağlıyor.

K14: . Oradaki sorumlu kişiyle yarım saate yakın bir röportaj yaptık. Bu röportaj çok faydalı oldu. Bu kültür merkezinde insanların neleri sevip sevmediği açık olarak söyledi. Salona gittiğimiz zamanda diğer arkadaşlar da farklı kültür sanat evleriyle ilgili topladıkları bilgileri bizlerle paylaştılar. Bu paylaşımlar çok faydalı oldu. Çünkü birçok kültür merkezine ilişkin fikir sahibi olmuştuk.

Araştırma grubu üyeleri; alan çalışmalarında yaşamış oldukları bu deneyim paylaşımlarından edindikleri bilgiler aracılığı ile yeni bir bilgi evrenine ulaşmışlardır. Grup üyelerinin paylaştığı olduğu alan deneyimleri ve birbirlerine yapmış oldukları sunumlar, öğrenme düzeyine yeni bir boyut kazandırmıştır. Doğrudan alan temasları ile gerçekleşen bu öğrenmelerin araştırmanın diğer aşamalarında yapılan etkinliklerin niteliğini belirlediği görülmektedir. Sözelimi bir kültür sanat merkezinin sorumlusu ile görüşmelerde bulunmak, grup üyelerine daha önceden düşünmedikleri ayrıntılara ilişkin bir görgü kazandırmıştır. Yeni yaratımlarını bu öğrenmelerden yararlanarak devam ettiren grup üyeleri, alanda karşılaştıkları ve soru yönelttikleri bireylerden de yeni bilgiler edindikleri durumlar da yaşamışlardır. Sözü edilen bu etkileşimli bilgi edinme süreci komisyon model uygulamasının tüm alan çalışmalarında gözlemlenmiştir. Bu bağlamda araştırma grubu üyeleri yeni öğrenmelerden edindikleri deneyimleri bir sonraki çalışmaya aktararak yine alan çalışmalarına çıkmışlardır. Var olan veri toplama araçlarını gözden geçirip, düzenlenmiş yeni veri toplama aracı ile alana çıkmanın kendilerini olumlu katkılar getirdiğini ifade etmişlerdir.

K5: Saha çalışmalarından sonra yaptıklarımızı gözden geçirdik hatta biz fotoğraf atölyesini baştan yarattık. Bu konuda da hiçbir şey bilmediğim bir kez daha anladım.

K9: Saha çalışmasının en güzel yanlarından biri insanlarla temas etmektir. Dönüt almamız almamamız değildi problem. Bazen alamamak da başka bir çıktıya götürüyordu.

K10: Alana çıkma işi sıkıcı işlerden sonra ödül gibi olmuştur benim açımdan. Gayet eğlenceli bir şekilde takıldık ettik ve o oturup saatlerce düşünmelerimizden çok daha fazla veri elde ettik.

K11: Alana çıkıp önce neler düşündüğümüzü anlattık ardından sorularla öğrencilerden veri topladık. İlk alana çıkışımızda biraz acemi kaldığımızı söyleyebilirim. Sorularımızın kısıtlı ve onay almak istemesine olduğunu daha sonra farkettiler. Alana çıkıp veri toplamak bence çok değerli çünkü farklı deneyimler, fikirler, bakış açıları eksikliklerimizi görmemizi ve geliştirmemizi sağlıyor.

K13: Anketi uygulamak için Tandoğan Yerleşkesi'ne gittik. İlk defa insanlara anket uygulayacağım için ya yapamazsam gibisinden bir tedirginlik vardı üzerimde. İlk anketi yaptıktan sonra açıldım ve diğer insanlara uygulamak daha kolay oldu. İnsanlara planımızı gösterdik ve geneli tasarımı beğendi. Genel olarak bakıldığında eğlenceli bir gündü ve gelecek çalışmalarımıza yön verdi. Sonraki hafta bu beş soruyu daha da ayrıntılandırarak dokuz soruya çıkardık ve Cebeci Yerleşkesi'nde bir alan çalışması yaptık. Ben, Selçuk, Tuğçe ve Zeynep ile EBF'de yaptım çalışmayı. EBF'deki insanlar tanıdık yüzler olduğu için önceki haftaya göre daha rahattım. Bazı anketleri tanıdığımız arkadaşlara yaptık. Farklı yorumlar aldık. Aldığımız bu farklı yorumlar salon hakkındaki düşüncelerimize katkı sağladı ve mesafe kat etmemize yardımcı oldu.

K14: İnsanların bizim anketi böyle güzel doldurması bizim önemli bir iş yaptığımızı tekrardan hatırlattı. Tandoğan'a gitmek grup olarak bize iyi geldi. Güzel bir enerji yakaladık. İnsanlara dokunup ve onlarla beraber birşeyler geliştirmek güzel bir şeydi. İnsanlar 5 soruluk ankette soruları pek anlamadı. Bu yüzden ikinci kez alana çıkmadan önce sorularımızı tekrar gözden geçirdim. Bir de insanlara drama ve dans salonu anlatırken elimizde somut bir şey olmadığı için insanlar soruları cevaplamakta zorluk çektiler. İkinci alana çıkmadan önce Drama ve Dans Salonu krokisi yaptık. Bu krokiyle beraber dokuz soruyorduk. Bu ikinci kez alana çıkmamızda güzeldi. Bazı insanlar yine cevaplamadı ama genel olarak istediğimiz şeylere ulaştık

K15: Çalışmalarımız iyice yoğunlaşmıştı. Alana çıkıp diğer öğrencilerin de bizim tasarladığımız salon hakkındaki görüşlerini almaya başladık. İlk alana anketle çıktık. Ankette toplam beş soru vardı. Tandoğandaki kırk öğrenciye bu hazırladığımız anketi uyguladık. Yaklaşık iki iki buçuk saat sürdü. Çalışmanın sonunda anket sorularının yetersiz olduğunu anladık. Sorularımız açık uçlu oldu. Verilen yanıtlar yeterli gelmedi dolayısıyla bir sonraki alan çalışmasındaki anket sorularını düzenledik. Soruları dokuz soruya çıkardık.

K17: Çalışmalar devam etti. Ama daha yoğun bir süreçle devam etti. Çünkü artık alan çalışmaları yapmaya başlamıştık. Biz grup olarak dört kere alana çıktık. Anket kullandık ama her çıkışta soruları da güncelledik. Sonra bu anketleri değerlendirdik ve nerde eksikliğimiz olduğunu ortaya çıkardık. İnsanlara soruları çok yüzeysel sormuşuz. Bu yüzden soru sayısını arttırarak ayrıntı sormaya başladık.

Araştırma grubu üyelerinin yukarıda yer alan ifadelerinden hareketle, grup üyelerinin alanda yapmış olduğu çalışmalarının esnek ve değişken bir yapıda olduğu görülmektedir. Komisyon model uygulaması anlayışında odakta olan gerçek insanlarla temas ve deneyim paylaşımlarının grup üyelerinin öğrenme sürecini olumlu bir biçimde etkilediği gözlemlenmiştir. Gerçekleştirilen etkinliklerde, tasarlanan yapıları bozmak ve yeniden düzenlemek grup üyelerinin merkezi gelişim alanını genişletmiştir. Bu bağlamda araştırma grubu üyeleri, bir kültür merkezi içerisinde olması gereken tüm ayrıntılara yönelik devingen bir biçimde düşünce üretmişlerdir.

Araştırma grubu üyeleri yazmış oldukları özetler içerisinde farklı kültür sanat merkezlerine yapılan gezilere yönelik değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bu değerlendirmeler yoğunlukla benzer cümleleri içermektedir. Grup üyeleri farklı kültür sanat merkezlerine gerçekleştirilen gezilerin daha önceden düşünülmemiş ayrıntıları düşünmeye sevkettiğini belirtmişlerdir. Alan çalışmalarında kültür sanat merkezi sorumluları ile gerçekleştirilen temasların grup üyelerinde olumlu motivasyon oluşturduğu gözlenmiştir. Buluşma gerekçesini kültür sanat merkezi sorumlularına anlatan grup üyeleri; bu anlatımlarla beraber yapılan işi daha çok sahiplendiklerini belirtmişlerdir. Grup üyelerinin kültür sanat merkezi gezilerine yönelik görüşleri şu biçimdedir :

K3: Bambu Kültür arkadaşlarımızın ziyaret ettiği diğer kültür merkezlerinden farklı bir yerd. Kültür evi Kızılay'da bir binanın teras katında, daha yeni kurulmuştu. Kişisel bir oluşum olan, tiyatro atölyelerinin ağırlıklı olduğu bir kültür sanat evi idi. B Ben bu kültür evi gezisinde aslında çalışmanın özeline değil ama geneline dönük farkındalıklar kazandığımı hissettim. Genç yaşta hayallerinin peşinden, hiçbir desteği olmadan koşan bu adamı gördükten sonra yaptığın işe olan inancın kıymetini anladım. Bina bize küçük gelip bizi kötü etkilemişken teras katta 3 odalı bir kültür evi olan kişi bizim binamızın büyüklüğüne sahip olsa ne büyük motivasyona sahip olacak kim bilir. Bu ziyaret benim çalışmamıza olan inancıma ve olumlu bakışıma, kendi yaşamımdaki umuduma birçok şey kattı.

K8: Gruplara ayrılarak belli başlı kültür merkezlerini gezdik. Gezilerimiz sonucunda çektiğimiz fotoğrafları, videoları, röportajları rapor haline getirerek ekip arkadaşlarımıza sunum yaptık. Bu aşama çok keyifli geçti. Özellikle arkadaşlarımın gezdiği Kore kültür merkezine bayıldım.

K17: Sonra birçok kültür merkezini ziyaret ettik. Bana gitmek nasip olmadı ama giden gören arkadaşlar çok iyi aktardılar. Fotoğraflara bakarak anlatıyorlardı ve biz de not alıyorduk. O kültür merkezinde hoşumuza giden şeyleri kendi kültür merkezimize nasıl uyarlayabileceğimizi düşünüyorduk. Herkes bir fikir ortaya atıyordu.

K18: En iyi anları Kore Kültür Merkezi gezisi zamanı ve anket uygulama zamanıydı. Kore Kültür Merkezinde çok veri topladık ve anket uygulama zamanında da bir projeye dâhil olduğumu, insanların bu projeye ilgilendiklerini gördüm. Bana bir şeyler de kattı tabi bu çalışma çünkü tüm potansiyelimi kullanarak olmasa da emek verdiğim bir çalışmaydı ve hepsinden öte bir deneyimdi.

Araştırma grubu üyelerinin komisyon model uygulamalarında yaşadıkları süreçlere yönelik ifadeleri incelendiğinde, bir başka üst başlık olarak grup çalışmaları göze

çarpmaktadır. Araştırma grubu üyeleri, grup çalışmalarına yönelik olumlu ve olumsuz ifadelerde bulunmuş ve bu ifadelere yönelik gerekçeler sunmuşlardır.

Grup üyelerinin birbirleri ile etkileşimli bir biçimde gerçekleştirdikleri alan çalışmalarına yönelik yaşamış oldukları çatışmaların ve sorumluluk paylaşımlarının kimi zaman grup üyelerinin motivasyonunu olumsuz bir biçimde etkilediği gözlemlenmiştir. Bu bağlamda grup çatışmalarına yönelik öne çıkan görüşler şu biçimdedir:

K12: Mesela en son yaptığımız Cermodern ve Salt ulus gezisinden başlamak istiyorum. Öncesinde gidecek kişilerin uygun olduğu saatler belirlenmişti ve itirazda bulunan olmamıştı ama gitmeden bir gün öncesinde gruba yazdığım da herkesin bir işi çıkmıştı ve sanki sormasaydık hiç söylemeyecek gibilerdi gerçi sormamıza rağmen hiçbir şey demeyenlerde vardı ve bu beni açıkçası çok kızdırmıştı.

K19: Bu konuda en büyük dezavantajımız bence ekip üyelerinin birbiriyle fazla samimi olması, böyle olduğu için “İlla gruptan biri yapar” diyerek herkesin birbirine sorumluluğu attığını ve aksattığımızı düşünüyorum.

Araştırma grubu üyelerinin birbirleri ile olan iletişimini de olumsuz etkileyen bu tür sorumluluk üstlenme durumlarının, özellikle çalışmanın sonlarına doğru daha yoğun bir biçimde kendini gösterdiği gözlemlenmiştir. Grup çalışmalarında gözlemlenen bir diğer olumsuz tema ise grup üyeleri ile ortak yollar üretmenin zorluğu başlığında toplanmıştır. Dramatik açıdan incelendiğinde çözümlenmesi gereken bir problem durumu yaratan bu anlaşmazlıklar; araştırma grubu üyelerinin belirgin gerilimleri arasında yer almaktadır. Bu başlıkta öne çıkan katılımcı görüşleri ise şu biçimde ifade edilmiştir :

K3: Grup arkadaşlarımdan en basitinden koltuk rengini belirlerken bile kendi istedikleri kabul edilmediğinde çalışmaya olan motivelerinin o gün içinde düştüğünü gözlemleyebiliyordum. Orta yolu bulmaya çalışmak böyle durumlarda bazen beni yoruyordu.

K6: En çok sıkıntı yaşadığım nokta grupla birlikte bir şeyler yapma zorunluluğu hissetmiş olmamdı aslında ortak bir yerde buluşamıyorsak teker teker alana çıkı sonra bunları birleştirerek bir ortak noktaya varılabildirdi.

Araştırma grubu üyelerinin bir diğer olumsuz duyguya evrildiği başlık ise küçük gruplarla çalışma durumudur. Uzman mantosu sürecinde bir çok çalışmada birlikte üretimlerde bulunan araştırma grubu üyeleri, komisyon model uygulamalarında çok fazla bölüme odaklandıkları için küçük gruplar halinde çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Daha önceden tüm grupla yapılan çalışmalarda kendilerini daha iyi hisseden bazı araştırma grubu üyeleri, diğer küçük grupların motivasyonlarını ve elemanlarını kendi motivasyonları ve grup elemanları ile karşılaştırma durumuna gitmişlerdir. Bu bağlamda oluşan yeni küçük grupların işleyişine ilişkin eleştirel ifadelerde bulunmuşlardır.

K8: Çalışma salonunu tasarlarken bir süre sonra yeni şeyler üretemediğimizi fark ettim. Bunun nedenini de yine az kişi olmamıza ve aynı şeylerle uğraştığımız için hayal gücümüzün tükendiğine inanıyorum. Keşke çalışma

esnasında ara ara grup değişikliği yapsaydık diyorum. Bunun bizim hayal gücümüzü canlı tutacağına inanıyorum.

K9: Komisyon çalışmasına kendi özneli dışında bakmam gerekirse EYAT' ın enerjisini düşüren zamanları oldu. Bunda gruplara ayrılmamız ve birimlere ayrıldığımız gruplarla sürekli haşır neşir olmamız neden gösterebiliriz. Bu küçük grupların her birinin enerjisi aynı değildi.

Grup çalışmalarını olumsuz etkileyen bir diğer unsur ise bazı katılımcıların süreç devam ederken topluluk çalışmalarını bırakması olmuştur. Topluluktan ayrılan üyelerin üstlenmiş oldukları sorumluluklar diğer grup üyeleri arasında paylaşılmıştır. Grup üyeleri var olan bu durumun kendilerini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu başlıkta paylaşılan bazı ifadeler şu biçimdedir.

K4: Gruptan ayrılanlar oldu komisyon çalışması yüzünden bu beni üzmedi değil. Çünkü bir yola çıkıyorsun ve insanlar yapamadığını söyleyerek çekip gidiyorlar. Orada yarıda bıraktıkları insanları düşünmeden. Herkesin bir kapasitesi var herkesin farklı sebepleri eğer yapamıyorlarsa bırakacaklar tabi ama bırakmamak için çaba sarf etmeleri gerektiği düşünüyorum ama çıkan arkadaşlarımın çoğunda öyle bir şeyde görmedim.

K17: Gruplar arasında bir koordinasyonun olmaması ve bizim grubu bazı gruplara göre çok az sayıda kişinin oluşturması bazı zorlukları da beraberinde getirdi. Gruptan bir kişinin ayrılmasıyla 3 kişi kaldık. Yavaş yavaş bir sıkılmışlık hissetmeye başladım.

Grup üyelerinin söz etmiş olduğu bu durum, öngörülemez bir durum olarak çalışmaya olumsuz etkiler getirmiştir. Topluluğu bırakan üyelerin yerine, yeni bir üye alımı gerçekleştirilmemiştir. Çalışma içerisinde kalan öğrenciler ise var olan etkinliklerde daha çok kendi çalışmalarına odaklandıkları için diğer grupların çalışmalarına yeterince destek olamamışlardır.

Küçük grupların gerçekleştirdikleri çalışmalar; kimi grup üyeleri tarafından olumlu biçimde değerlendirilmiştir. Bu ifadeler katılımcıların kendilerine ilişkin fark ettikleri olumlu kazanımlarla beraber yorumlanmıştır. Araştırma grubu üyeleri edindikleri kazanımlar içerisinde komisyon model uygulamalarının sorumluluk bilincini geliştiren bir yaklaşım olduğu, işbirlikli öğrenmeyi sağlayan ortamlar oluşturduğu, özgüven kazandırdığı, katılımcısını değerli hissettirdiği, konuşma becerisini geliştirdiği, disiplinli-planlı çalışmayı öğrettiği ve ayrıntılı düşünmeye olanak sağladığı gibi başlıklardan söz etmişlerdir.

Araştırma grubu üyelerinin ifadelerinden hareketle komisyon model uygulamasının sorumluluk bilinci ürettiğine yönelik ifadelere sıklıkla rastlanmaktadır. Bu yanı ile uzman mantosu yaklaşımı ile karşılaştırıldığında komisyon model yaklaşımının Dorothy Heathcote'un iddia ettiği biçimde daha fazla sorumluluk ürettiği sonucuna varılmıştır. Grup üyelerinden bazılarının sorumluluk üretimine yönelik ifadeleri şu biçimde göze çarpmaktadır

:

K1: Komisyon çalışması disiplin, sorumluluk ve zaman gerektiriyordu. Her şeyi zamanında, işbirliği içinde yapmamız gerekiyordu. Elimden geldiğince yaptım.

K12: Bana kattığı iyi yönlerini; ortak kararlar almak ve bunları uygulayabilmek, kendini plana uygun yönlendirebilmek, sorumluluk almak, insanları alttan almaya çalışmak olarak sıralayabilirim.

K19: Komisyon çalışmasının bana bu süreçte çok şey kattığını düşünüyorum. Ekip çalışmasının grup olmanın nasıl olduğu veya neler olursa ekip çalışması yapılamaz hale gelir onu öğrendim. Sorumlu birey olmanın önemli olduğunu fark ettim ve biraz bu konuda kendimde düzeltmeler yaptım.

Grup üyelerinin sorumluluk üstlenmeye yönelik ifade etmiş oldukları kazanım cümleleri; diğer kazanım cümleleri ile karşılaştırıldığında daha sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Sıklıkla ifade edilen bu düşünceden hareketle, gerçek yaşam içerisinde yer alan bir problem durumunu çözmeye yönelik yaşanan durumların daha fazla sorumluluk ürettiği söylenebilir. Kişisel farklardan dolayı yaşanan grup içi çatışmaların nedenleri incelendiğinde; sorumluluk üretilmesi, paylaşılması gibi başlıklarla karşılaşılmaktadır. Disiplinli ve programlı çalışma durumları da sorumluluk üstlenme başlığı ile beraber kullanılmıştır. Belirli süre içerisinde gerçekleştirilmesi gereken bir işi, işbirlikli bir biçimde küçük gruplar halinde tamamlama sorumluluğu disiplinli ve planlı çalışmayı beraberinde getirmektedir. Komisyon model çalışmalarının uygulama kuralları içerisinde yer alan; belirlenen işi zamanında teslim etme ve yayınlama durumunu disiplinli çalışmayı beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda öne çıkan bazı katılımcı düşünceleri şu biçimdedir:

K3: Planlı çalışmanın önemini komisyon çalışması bana en iyi şekilde öğretti. Kendi yaşamımızdaki diğer yoğunluklar ne kadar çok da olsa planlı olursak bu çalışmaya da en iyi şekilde vakit ayırabileceğimi gördüm çünkü.

K13: Çalışmalar aslında bana bundan sonraki herhangi bir çalışmada nasıl planlı ve programlı bir şekilde yol kat edebileceğimi gösterdi. Plan program konusunda bana katkı sağladı.

Araştırma grubu üyelerinin komisyon model uygulamalarında gerçekleştirdikleri alan çalışmaları, belirli düzeyde organizasyon becerisini önemseyen çalışmalar üzerinden yürümektedir. Bu nedenle çalışmalara katılan araştırma grubu üyelerinden daha fazla sorumluluk üstlenen üyelerinin disiplinli olma konusunda daha belirgin tavırlar sergiledikleri gözlenmiştir. Kimi gruplarda sorumluluk alan ve planlı çalışmayı benimseyen katılımcıların diğer katılımcıları da olumlu etkiledikleri görülmüştür.

Alan çalışmalarında gerçekleşen başka insanlara temas etme durumu; grup üyelerinin tanımadıkları insanlarla iletişim kurmalarını gerektiren ortamları oluşturmuştur. Bu bağlamda araştırma grubu üyeleri; Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezine yönelik veriler toplamaya çalışmışlar ve birçok insan ile görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Alan çalışmalarında veri toplamaya çalışan grup üyelerinin insanlarla gerçekleştirdikleri görüşme

aşamalarının, temel düzeyde; kendini tanıtmak, çalışma amacını belirtme, soru ya da veri toplama aracını gerçek kişilerle buluşturma, yaşanan sorun ve anlaşılma durumlarında anlık çözümler üretme... gibi aşamaları içerdiği söylenebilir. Bu noktada küçük gruplar içerisinde yer alan üyelerin bireysel farklılıkları, çalışmayı yönlendiren belirleyici noktalardan biri olmuştur. Kimi katılımcılar kendileri ifade etmeye yönelik kazanımlar elde ettiklerini ifade etmişler kimileri ise bu temaslarla beraber, daha cesur ve atılgan tavır sergileyip özgüven kazandıklarını ifade etmişlerdir. Komisyon model uygulamalarının, araştırma grubu üyelerinin alan çalışmalarında özgüvenli bir biçimde iletişim kurmasını sağladığı söylenebilir.

K3: Kişilerarası ilişkilerimde, konuşma becerimde dahi komisyon çalışmasının bir sürü etkisi oldu. Normalde tanımadığım insanlarla konuşmak, onları beni dinlemeye yöneltmek benim için zor bir şey iken komisyon çalışmasında alana indiğimde kendimde bu konuda olumlu değişimler gördüm.

K4: Ben ilk kez bir insanı durdurup sorular sormak için izin isteyecektim ve nasıl bir tepkiyle karşılaşacağımı bilmediğim için biraz çekingendim. Neyse en sonunda bir cesaret yapabileceğimiz insanları gözümüze kestirip gittik. Ve anket yaptığımız nerdeyse bütün insanlar çok tatlıydı ve bizi hiç kırmadılar.

K16: Çalışmanın getirileri oldukça fazlaydı. Öncelikle alana çıktığımızda kişiler arası ilişkiler olarak geliştirdiğimiz yönler oldu. Bazen hiç tanımadığımız ne tepki vereceğini bilmediğimiz kişilerle konuştuk, ses kaydını, video fotoğrafı rica ettik. Çok büyük sıkıntılarla karşılaşmadık.

Komisyon model çalışmalarının araştırma grubu üyeleri tarafından değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan başlıklardan bir diğeri de, araştırma grubu üyelerinin kendilerini değerli hissettiklerine ilişkindir. Bu doğrultuda grup üyeleri; alan çalışmalarında kendilerine verilen tepkiler ve uzman kişilerin çalışmaya yönelik ifade ettiği cümlelerden hareketle değerli hissettiklerini belirtmişlerdir.

K4: Böyle bir çalışmada yer aldığım için kendimi değerli hissediyorum çünkü fikirlerimiz önemseniyordu. Dolu dolu bir sene geçirdik ve her aşamasında çok güzel işler çıkarttığımızı düşünüyorum.

K5: Bundan sonra rektörümüz ile görüşmeye gittik. Bu görüşmeye gitmek beni gerçekten çok mutlu etti iyi ki bende gidebildim dedim. Erkan İbiş ile konuşmak bana birçok şey kattı. Kültür evine nasıl baktığını neler düşündüğünü öğrendik. Rektör bey ile görüştüğümüzden sonra kendimi önemli hissettim. Rektör beyle konuştuklarımızı diğer arkadaşlarımızı da aktardık.

K9: Tüm bunların yanında bir yöneticinin tüm düşüncelerimizi ilgiyle dinlemesi, fikirlerimizi çok önemsemesi bana kendimi çok iyi hissettirdi.

Grup üyelerinin komisyon model uygulaması süresince gerçekleştirmiş oldukları etkinliklere yönelik duydukları bu hisler çalışmaya olan inançlarını arttırmıştır. Yaptıkları işler, temas ettikleri insanlar ve uzmanlar, ürettikleri düşünceler bu hislerden olumlu bir biçimde etkilenmiş ve daha nitelikli süreçlerin yaşanmasını sağlamıştır. Grup üyelerinin yaptıkları işlerin onay alması ve takdir görmesi çalışmayı sahiplenmelerini sağlamıştır.

Araştırma grubu üyelerinin ortaya koymuş olduğu bu düşünceler, komisyon model uygulamalarının katılımcısını değerli hissettiren bir yapıya sahip olduğunu

göstermektedir. Kendisini değerli hisseden katılımcının yapmış olduğu işe daha fazla sahip çıktığı gözlemlenmiştir. İşine sahip çıkan grup üyeleri çalışma süresince sorumluluk üstlendiklerini ifade etmişlerdir. Üstlenilen bu sorumluluk, grup üyelerinin daha planlı ve özenli çalışmasına katkıda bulunmuştur. Araştırma grubunun sözel ifade becerilerini de olumlu bir biçimde etkileyen komisyon model uygulamaları; gerçek yaşam ile temas noktasında, ayrıntılı çalışmaların uygulanmasına olanak sağlamıştır.

Belirlenen bu ayrıntılı çalışmaların büyük çoğunluğu uygulama sırasında gerçekleştirilmiş ve sonuca ulaşılmıştır. Komisyon model uygulamasının sonuna denk gelen bazı etkinlikler ve çalışmalar ise çeşitli nedenlerle gerçekleştirilememiştir. Sözelimi tez izleme komisyonu, farklı kültür sanat merkezlerinin de gezilmesine yönelik önerilerde bulunmuştur. Araştırma grubu üyeleri ülke içerisinde gerçekleşen tatsız bombalama olaylarından dolayı kendilerini güvende hissetmediklerini belirtmişlerdir. Gerçekleştirilemeyen bir diğer etkinlik ise günlük yazımları olmuştur. Bazı grup üyeleri, günlük yazımlarının kendilerini zorlayan bir etkinlik olduğunu ifade etmişlerdir. Sorumluluk paylaşım sürecinde yeterince özenli davranmadığını düşünen grup üyeleri ise çalışmalar sırasında grup arkadaşlarına yeterince destek olamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu başlıklarda öne çıkan katılımcı görüşleri şu biçimdedir:

K1: Hocaların yorumlarını dinledik. Bizden de bilgi aldılar. İstanbul'daki kültür merkezlerini de gezmemizi istediler. Ancak bunu yapmaya fırsatımız olmadı. Bunda ülkemizde patlayan bombaların da etkisi oldu tabi ki. Sonrasında da vaktimiz kalmadı. Patlama demişken paylaşmadığımı fark ettim. Ankara'da büyük bir patlama oldu. Herkesi derinden etkiledi. İnsanlar dışarıya çıkmaktan korkar oldu.

K5: Biz bu arada her çalışmadan sonra yaptıklarımızı duygularımızı günlüğe yazıyorduk. Açıkçası bu çalışmada günlük beni sıkan ve yoran bir şeydi. Çalışmadan yorgun argın gelip üzerine bir de günlük yazmak bana yük gibi geliyordu. Çalışmaya kendimi veriyordu elimden geleni yapıp en iyisi için çalışıyordum ama günlük sıkıcıydı.

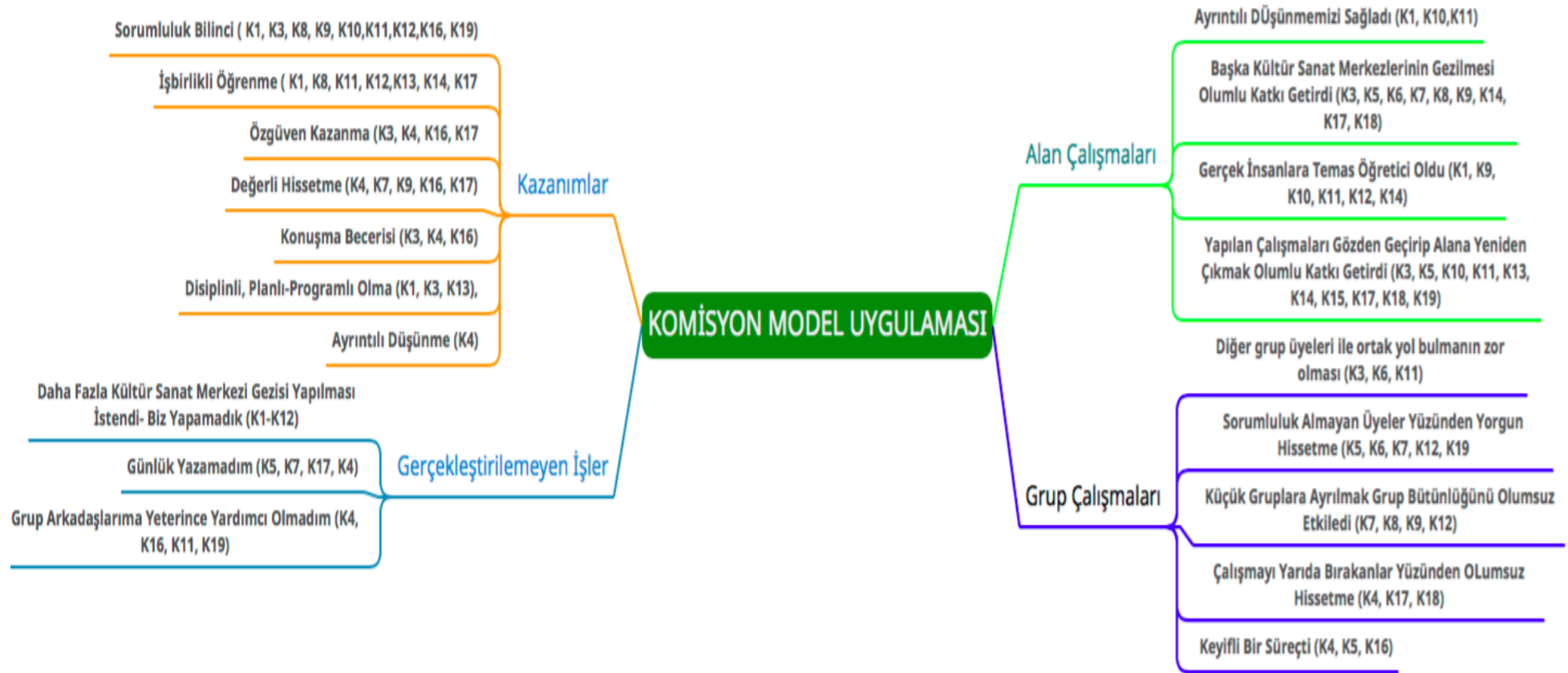
K12: Komisyon çalışması sanki orda son bulmuş gibi geliyordu herkese ama yanıldığımızı anlamak çok geç olmadı. Artık kimsenin mecali kalmamıştı, bir yandan bahar havası bir yandan bir yılın bitmesi ve o yorgunluk hissi insanlara sanki artık kendiniz için bir şeyler yapın der gibiydi. Gitmemizi istedikleri kültür merkezleri hala bir köşede duruyordu, yapılması gereken görevler, yazılması gereken raporlar bizi bekliyordu.

K19: İstanbul'daki kültür sanat merkezlerini gezme fikrimiz oldu ancak patlama olaylarının olması bizi korkutmuştu ve gitmemenin daha mantıklı olacağını düşündük. Zaten biz bu konuşmayı yaptığımızda belirlediğimiz tarihten bir hafta önce tam da gitmeyi düşündüğümüz noktada bir patlama daha gerçekleşmişti ve artık iyice korkmaya başlamıştık.

Komisyon model uygulamalarının katılımcısında yarattığı izlenim incelendiğinde; grup üyelerinin kendilerini değerli hissettikleri temas alanlarının oluştuğu gözlemlenmiştir. Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi binasının yapımına katkı getirdiklerini düşünen araştırma grubu üyeleri; uzmanlarla gerçekleştirdikleri görüşmeler ve alan çalışmalarının ardından kendileri gibi davrandıkları gerçekçi durumlar üzerinden, gerçekçi duygular geliştirmişlerdir.

Grup üyelerinin birbirleri ile yaşadıkları yakın iletişim problemlerinin yaratmış olduğu olumsuz duygular ve zaman zaman süreçten sıkılma durumlarının dışında gerçekleştirilen tüm alan çalışmalarının sunmuş olduğu diğer ortam ve temasların yoğunlukla motive edici bir duygu yarattığı gözlemlenmiştir. Araştırma grubu üyelerinin ifadelerinden hareketle komisyon modele yönelik oluşturulan veri analizlerinin haritalandırılması şu biçimde oluşmuştur :

Çizelge : 20 Araştırma Grubu Üyelerinin Komisyon Model Uygulamasına Yönelik Düşünceleri I

Komisyon model uygulamalarında ortaya çıkan durumlar genel olarak incelendiğinde; gerçekleştirilen etkinliklerin birden fazla başlık altında değerlendirildiği durumlar ortaya çıkmıştır. Sözelimi, grup üyeleri; gerçekleştirilen uzman ziyaretlerini yoğun bir sıklıkla motive edici bir unsur olarak değerlendirmişler bununla beraber uzmanların ya da karar verici kişilerin tutumlarını da ayrı ayrı değerlendirmişlerdir. Bu nedenle komisyon model uygulamasına yönelik veri analizleri öncelikle genel olarak gerçekleştirilmiş ardından daha ayrıntı sayılabilecek özel durumlar ele alınmıştır. Araştırmanın bu bölümünde araştırma grubu üyelerinin ayrıntılı ifadelerinin analizine yer verilmiştir.

Araştırma grubu üyeleri komisyon model çalışmalarında motivasyonlarını olumlu ve olumsuz bir biçimde etkileyen etkileyen durumlara yönelik görüşler belirtmişlerdir. Bu doğrultuda grup üyelerinin motivasyonunu olumlu bir biçimde etkileyen tema başlıkları; “uzman görüşmeleri”, “alan gezileri”, “aynı tasarım üzerinde uzun çalışmalar gerçekleştirme” olarak belirlenmiştir. Grup üyelerinin motivasyonunu olumsuz bir biçimde etkileyen tema başlıkları ise: “Türkiye genelinde patlayan bombalar”, “Diğer grup üyelerinin yeterince ilgi göstermemesi”, “Kişisel gerekçeler”, “Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi binasının küçük olması”, “Alan çalışmalarında yaşanan zorluklar” olarak belirlenmiştir.

Araştırma grubu üyelerinin belirtmiş olduğu ifadelerden hareketle uzman ziyaretlerinin hemen her katılımcıyı olumlu bir biçimde motive ettiği görülmektedir. Komisyon model alan uygulamalarına belirleyici bir biçimde dahil olan uzmanlar, araştırma grubu üyelerinin yapılan işe sahip çıkmaları için ortamlar oluşturmuşlardır. Uzmanlar bu ortamların oluşması için özel bir çaba harcamadan sadece bilgilerini, düşüncelerini, deneyimlerini aktarmışlardır. Dışarıdan bir itici güç olarak komisyon model uygulamasına dahil olan uzmanlar, araştırma grubu üyelerinin yapılan işte yalnız olmadıklarını duyumsatan bir figür olmuşlardır. Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi yapılanmasında uzmanların da zaman ve emek harcadığını gören araştırma grubu üyeleri, farklı paydaşlarla beraber bir iş yürüttükleri inancına varmışlardır. Bu gerekçe ile kendilerini yapılan işe karşı daha da sorumlu hissetmişlerdir. İşbirlikli biçimde öğrenmeler gerçekleştiren grup üyelerinin, alan çalışmalarına yönelik yetkili insanlardan destek alması çalışmanın daha nitelikli bir biçimde ilerlemesine katkı getirmiştir.

Bu bağlamda araştırma grubunun dışında olup çalışmaya katkı getiren uzmanlara ve karar vericilere yönelik göze çarpan katılımcı düşüncelerinden bazıları şu biçimdedir:

K1: Şükrü Bey ile bir toplantı gerçekleştirdik. Bizi kırmayıp gelmesi ve zamanının çok az olmasına rağmen konuştuğumuz süreden fazla vakit ayırması bu işi ne kadar önemseydiğini gösterdi. Yaptığı konuşmayla bize

saygı duyduğunu, bizi destekleyeceklerini, maddi anlamda kaygı yaşamamamızı söylemesi benim için çok önemliydi. Rahatlattı, çok mutlu oldum. İlgisini ve ciddiyetini görmek, yaptığımız işin gerçekten değerli olduğunu bir kez daha hissettirdi.

K7: Sonra Mimar Özlem Hanımla birlikte sks binasını tekrardan gezmeye gittik. Mimar hanım çok tatlı bir kadındı ve sorulan sorulara istekli ve açık cevaplar veriyordu. Böyle olunca soru sormak bizler için daha kolay hale geldi

K9: Mimar Özlem Hanımla binayı tekrar gezmeye gittiğimizde düşündüklerimizi ona aktardık. Olup olmayacağı konusunda verdiği uzman görüşleri çok değerliydi. Çok ılımlı bir tavrı vardı. Rahatça anlatıp verdiği yanıtlarla çalışmamıza yeni boyutlar kazandırdık.

K13: Sonraki hafta SKS'nin kültür şube müdürü Şükrü Gülfidan bizle görüşmek üzere ziyarete geldi. Şükrü beye binayla ve çalışmayla ilgili aklımızdaki soruları sorduk. Önceki hafta kültür sanat evinin adının verilmesiyle birlikte yaptığımız çalışmaların boşa gideceğini düşünürken bir yetkilinin bizimle ilgilenmesi, fikirlerimizi alması, sorularımıza cevap vermesi benim çalışma hakkındaki umutlarımın tekrar yeşermesini sağladı.

Yukarıda yer alan örnek ifadelerden yola çıkarak; araştırma grubu üyelerinin paydaş ve uzmanlarla yaptıkları görüşmelerin, grup üyelerinin merkezi gelişim alanlarına katkı getirdiği söylenebilir.

Araştırma grubu üyelerinin yoğun bir sıklıkla ifade ettiği olumlu motivasyon oluşturan durumlar arasında alan gezileri de yer almaktadır. Hemen hemen tüm grup üyeleri; alan gezileri sırasında gerçekleştirilen çalışmaları, araştırma sürecine olumlu katkılar getiren etkinlikler olarak değerlendirmişlerdir. Grup üyeleri alan içerisinde yapmış oldukları etkileşimli tüm çalışmaları alan çalışması başlığında değerlendirmişlerdir. Uzman görüşmelerinin dışında araştırma grubu üyelerinin hazırlamış oldukları materyaller ile gerçekleştirmiş oldukları veri toplama süreçleri de alan çalışmaları başlığı altında değerlendirilmiştir. Bu nedenle alan çalışmaları başlığının komisyon modelde gerçekleştirilen tüm etkinlikleri kapsadığı söylenebilir. Grup üyelerinin, etkileşimli bir biçimde gelişen bu alan çalışmalarına ilişkin ifadelerine diğer başlıklar altında yer verilmiştir.

Alanda gerçekleştirilmesi planlanan kimi çalışmalar, grup üyelerinin olumsuz yaşantılarından dolayı gerçekleştirilememiştir. Grup üyelerini en çok etkileyen olumsuz yaşantılardan biri ise araştırmanın yapıldığı dönemde ülke genelinde patlayan bombalar olmuştur. Araştırma grubu üyeleri bu yaşantılar ve bu yaşantıların kendilerinde yarattığı olumsuz duruma yönelik şu ifadeleri kullanmışlardır :

K11: Özellikle Ankara'da olan patlamalar her şeye olan hevesimizi kırdı. Yaşamın amacını sorgular olduk. Ankara'da kalsak mı gitsek mi düşüncelerimiz oldu. Ben sınırlandırılmış hissettim. Tıpkı bir kafese kapatılmış gibi gidecek bir alanım yok gibi hissettim ve yaptığım hiçbir şeyden zevk alamaz oldum.

K19: İstanbul'daki kültür sanat merkezlerini gezme fikrimiz oldu ancak patlama olaylarının olması bizi korkutmuştu ve gitmemenin daha mantıklı olacağını düşündük. Zaten biz bu konuşmayı yaptığımızda belirlediğimiz tarihten bir hafta önce tam da gitmeyi düşündüğümüz noktada bir patlama daha gerçekleşmişti ve artık iyice korkmaya başlamıştık.

Ülke genelinde gerçekleşen bu tatsız olayların ardından grup üyelerinin motivasyonlarının olumsuz bir noktaya evrildiği gözlenmiştir. Ankara’da 13.03.2016 tarihinde gerçekleşen patlama, grup çalışma saatlerinde gerçekleşmiştir. Patlama haberi anında grup üyeleri tarafından duyulmuştur. Ankara’da gerçekleşen bu patlamanın ardından üyeler doğal olarak belirgin bir biçimde kaygılanmıştır. Oluşan bu kaygı durumu; çalışmaların sonraki etkinliklerine yansımış ve alan çalışmalarının niteliğini düşürmüştür. Araştırmacı, grup üyelerinin duygu durumlarını daha sağlıklı bir aşamaya çekebilmek adına özel görüşmeler yolu ile grup motivasyonunu olumluya çevirmeye çalışmıştır.

Grup üyeleri bireysel farklılıklar ve yaşantılarından dolayı uzun sayılabilecek bu araştırma sürecini değişken bir motivasyonla tamamlamışlardır. Bu değişken motivasyon süreci, doğrudan komisyon model uygulaması ya da alan çalışmaları ile ilgili değil, kişilerin kendi özel yaşantıları ile ilgilidir. Bu olumsuz öznel motivasyon durumunun topluluk ile bağı zayıf sayılabilecek katılımcılar tarafından yaşandığı göze çarpmaktadır.

Araştırma grubu üyeleri uzman mantosu sürecini ve komisyon çalışması sürecini deneyimledikleri için bu iki yaklaşımı farklı açılardan değerlendirme olanağı da bulmuşlardır. Rol içerisinde olma durumu ve gerçeklik durumu bu karşılaştırmalar arasında yer almaktadır. Bu noktada araştırma grubu üyelerinin, araştırmanın birinci aşamasında yer alan yabancı alan uzmanlarının görüşlerini doğrular nitelikte bir değerlendirmede bulunduğu göze çarpmaktadır. Araştırma grubu üyelerinden bazıları uzman mantosu süreçlerini gerçek yaşama taşıdıklarını ifade etmişlerdir.

K2: Ama ben şunu farkettim uzman mantosu bizi komisyon çalışmasına hazırlamış olduğunu fark ettim. Yani uzman mantosu komisyon çalışmasının bir alt basamağı gibi düşünürüz. Uzman mantosu ile hayal kurduk. Komisyon çalışması ile bunu gerçeğe döktük diye düşünüyorum.

Araştırma grubu üyeleri; uzman mantosu ve komisyon modele ilişkin yapmış oldukları rol odaklı karşılaştırmalarında, uzman mantosu çalışmalarını ütöpik olarak değerlendirmişler ve komisyon model uygulamasını daha gerçekçi bir uygulama olarak betimlemişlerdir. Grup üyelerinin doğrudan söz etmiş olduğu bu durum; Dorothy Heathcote’un komisyon model uygulamasını ortaya koyma gerekçeleri ile örtüşmektedir.

K5: Uzman mantosu ile komisyon çalışmasını karşılaştırdınca ise uzman mantosu bana ütöpik, komisyon çalışması reel geliyor.

K9: Gerçekliğe adım attığımız Komisyon çalışmasına geçmek sonlarına doğru sıkıldığım uzman mantosundan sonra iyi geldi.

K14: Genel olarak değerlendirecek olursam komisyon çalışması uzman mantosundan daha iyi geldi.Uzman mantosu daha hayalperest geldi. Özgürce istediğimiz şeyi yapıyorduk ama pek bir gerçekçiliği yoktu. Komisyon çalışması bana daha gerçekçi geldi.

Komisyon model yaklaşımının ortaya koyduğu anlayış daha fazla sorumluluk üretmeye dayalıdır. Uzman mantosu anlayışını gerçek yaşama taşıyan komisyon model yaklaşımı grup üyeleri tarafından da aynı biçimde betimlenmiştir. Biçimsel açıdan değerlendirildiğinde komisyon model çalışmaları, uzman mantosu ile benzer bir biçimle fakat farklı bir anlayışla yapılandırılmaktadır. Alan çalışmalarına dahil olan grup üyeleri de bu noktaya ilişkin benzer görüşleri belirtmişlerdir.

Komisyon model çalışmalarını değerlendiren grup üyeleri dramanın sadece doğaçlamalardan oluşmadığını ifade etmişlerdir. Bu ifadeler hem komisyon modelin gerçeklikle ilişkisine hem de canlandırmalarla olan ilişkisine yönelik verileri içermektedir.

K4: Dramanın aslında sadece doğaçlamadan oluşmadığını farklı roller içine girerek de günlük hayatta çalışmalar yaptığımızı öğrenmiş ve yaşamış oldum.

K16: Komisyon çalışması denildiğinde Artık uzman mantosundaki gibi bir rol içerisinde hareket etmiyorduk tamamen kendimizdik burada

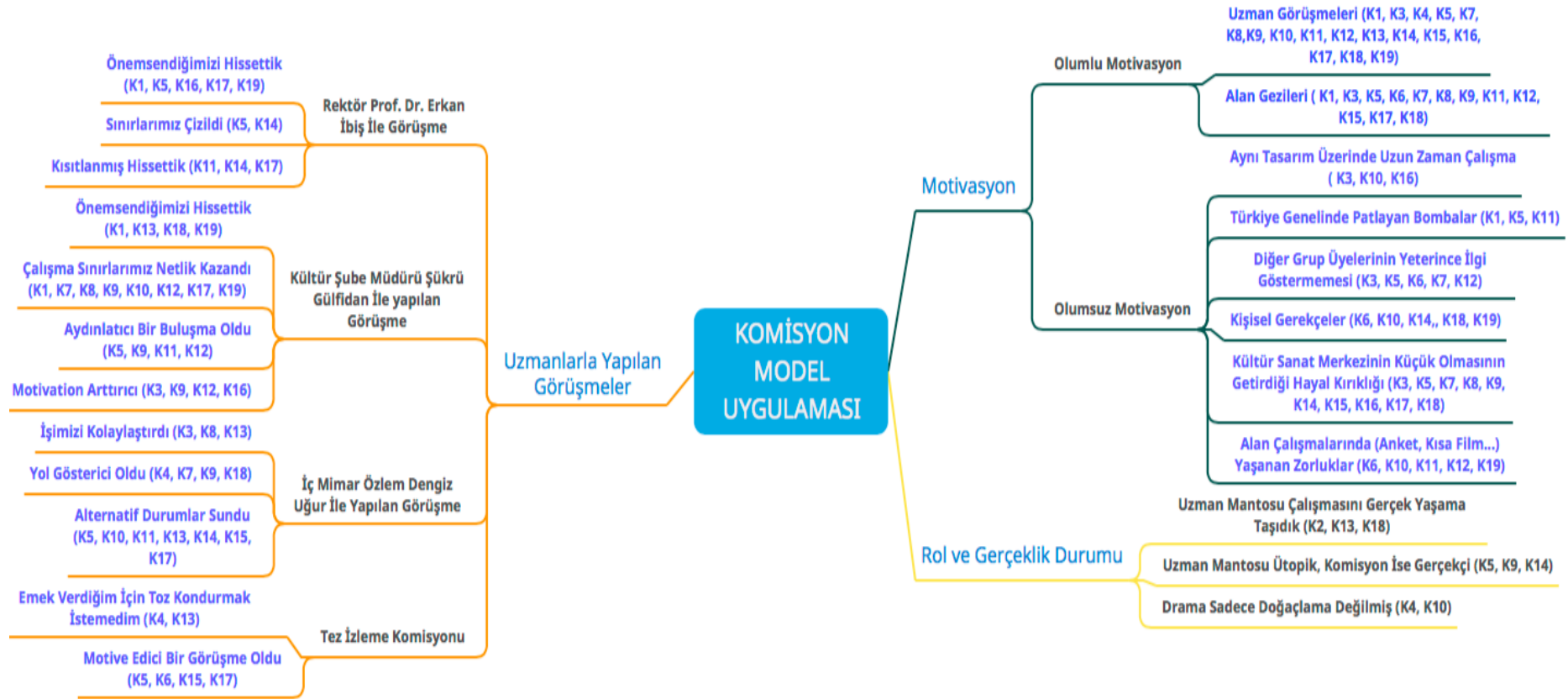
Grup üyelerinin bu ifadeleri, canlandırmaların yer almadığı fakat rol üstlenmelerin olduğu komisyon model uygulamasının drama alanında devam eden temel kuşkusunu ortaya koymaktadır. Komisyon model uygulamaları kurgusal bir ortamda geçmediği için drama çalışması olarak kabul etmeyen alan uzmanları, bu kabullenmeme durumunun gerekçesine -miş gibi yapma süreçlerini işaret etmektedir. Bu bağlamda aynı çalışma içerisinde rol üstlendiklerini ifade eden katılımcılar ve kendileri gibi olup rol üstlenmediğini ifade eden katılımcılar bulunmaktadır. Grup üyeleri tarafından ifade edilen bu cümleler; komisyon modele yönelik çelişkileri de açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Komisyon modelin grup üyelerini en çok motive eden yanlarından biri uzmanlarla yapılan görüşmeler olmuştur. Daha önceden ifade edildiği üzere araştırmanın bulgu ve yorumlar bölümünde bu temaya ilişkin genel yorumlar ve analizler gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle araştırma grubu üyelerinin; uzmanlara yönelik özel olarak ifade etmiş olduğu tümceler sadece öne çıkanları üzerinden yorumlama gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda araştırma grubu üyelerinin ifadelerinden yola çıkarak oluşan kategoriler tüm uzmanlar için benzer üst temaları oluşturmuştur. Bu aşamada oluşan temalar şu adlandırmalarda ortaklaşmışlardır:

“Önemsendiğimizi hissettik”, “Çalışma sınırlarımız netlik kazandı”, “ Motive edici bir görüşme oldu”, “Yol gösterici-aydınlatıcı-işimizi kolaylaştıran bir görüşme oldu”, “Kısıtlayıcı oldu”. Araştırma grubu üyeleri; belirlenen bu temaların altında birçok farklı gerekçe ifadesi kullanmışlardır. Kullanılan bu ifadelere; cümle bütünlüğünü bozmamak adına daha önceden yorumlanmış diğer temaların altında yer verilmiştir. Bu nedenle oluşturulan haritalandırmanın uzmanlarla gerçekleştirilen görüşme bölümüne genel olarak yer verilmiş ve ayrıntıları sadece harita üzerinden sunulmuştur.

Araştırma grubunun görüşlerinin yer aldığı; motivasyon, rol ve gerçeklik durumu, uzmanlarla gerçekleştirilen görüşmeler başlıklarına yönelik oluşan temaların haritalandırılması şu biçimde oluşmuştur:

Çizelge : 21 Araştırma Grubu Üyelerinin Komisyon Model Uygulamasına Yönelik Düşünceleri II

3.2. Sosyal Ağ Grubu ve Mobil İletişim Grubu Aracılığı İle İletişim Kuruyoruz

Araştırma grubu üyeleri kendi aralarında var olan iletişimi hızlandırmak, yapılan paylaşımların arşivini oluşturmak ve etkinliklere ilişkin etkileşimli bir biçimde karar vermek adına kapalı bir sosyal ağ grubu (facebook) ve yine kapalı bir mobil iletişim grubu (whatsapp) oluşturmuşlardır. Araştırmanın bu bölümünde sosyal ağ grubu içerisinde gerçekleştirilen paylaşımlar ve mobil iletişim grubunda paylaşılanlar ayrı başlıklar altında yorumlanmıştır.

3.2.1. Komisyon Model Uygulamalarımız, Sosyal Ağ Grubumuzda Paylaşıyor

Grup üyelerinin kendi aralarında oluşturmuş oldukları sosyal ağ grubu, komisyon çalışması sırasında yapılan çalışmaların daha etkin bir biçimde paylaşılmasına olanak sağlamıştır. Sözgelimi; farklı kültür sanat merkezlerini gezen küçük gruplar, bu kültür sanat merkezlerinde hoşlarına giden ve Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezine uyarlanabileceğine inandıkları düşüncelerini, bu sosyal ağ grubuna yüklemişlerdir. Böylece etkileşimli bir öğrenme ortamı oluşturulmuş ve ortak görevlerle hareket eden katılımcı grup üyelerinin, süreç içerisine dahil olmaları sağlanmıştır.

Sosyal ağ grubu; çalışmanın ilk zamanlarında bulunan fakat zaman ilerledikçe çeşitli gerekçelerle çalışma grubundan ayrılan üyeler de dahil olmak üzere yirmi altı kişiden oluşmaktadır. Sosyal ağ grubunda paylaşılan fotoğraflar, videolar, düşünceler ve sorular, komisyon model uygulamasının ilk etkinliklerinde daha etkin bir biçimde değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonraki dönemlerinde ise sosyal ağ grubunun, elektronik bir arşiv görevi gördüğü ve etkileşimli paylaşımların azaldığı gözlemlenmiştir.

Sosyal ağ grubunda paylaşılan verilerden hareketle oluşturulan temalar; paylaşılan verinin biçimi, görüntülenme sayısı, beğeni sayısı ve yorumlar... gibi ipuçları üzerinden yapılmıştır. Bu bağlamda sosyal ağ gruplarında yapılan paylaşımlar, oluşturulduğu andan, son kullanım zamanına varıncaya değin değerlendirilmiştir. Sosyal ağ grubunda yapılan paylaşımlara yönelik oluşan temalar; doğal olarak alan çalışmalarında oluşan temalarla benzerlik göstermektedir.

“Komisyon çalışması” adı verilen sosyal ağ grubundaki ilk paylaşımlar Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi Binasının boş ve henüz tadilat görmemiş halinin fotoğraflarını içermektedir. Bu paylaşım bina gezisine katılamayan grup üyeleri için işlevsel bir paylaşım olmuştur. Bu paylaşımında yer alan fotoğraflar incelendiğinde, grup üyelerinin hemen hepsinin ilk alan gezisinde heyecanlı, ciddi ve mutlu bir ifadeye sahip olduğu

görülmektedir. Paylaşılan fotoğraflar, grup üyelerinin yaptıkları işe yönelik sorumluluk üstlenmeye hazır olduklarını göstermektedir.

Grup üyelerinden biri; paylaşılan fotoğraflardan hareketle Kültür Sanat Merkezi binasının pencerelerinin yer aldığı fotoğrafı yeniden gruba yönlendirerek: “Sizce de bu pencereler çok çirkin değil mi? ☺” sorusunu yöneltmiştir. Bu ve buna benzer paylaşımların, araştırma grubu üyelerinin estetik beğenilerine ilişkin verileri içerdiği söylenebilir. Sanal etkileşimli değerlendirme süreçlerine örnek olabilecek bu paylaşımların, grup çalışmalarında belirleyici adımlara temel oluşturduğu gözlenmiştir. Sözelimi yukarıda verilen örnekte, sorulan soruya hiç bir yorum yapılmamıştır paylaşılan ileti sadece bir kaç grup üyesi tarafından beğeni almıştır. Katılımcıların beğenisinin hangi motivasyonla yapıldığı bilinemediğinden bu ve buna benzer örneklerin analizi sadece paylaşılan başlıkların üst temasının belirlenmesi ile yapılmıştır.

Sosyal ağ grubunda yapılan paylaşımlar genel olarak incelendiğinde, araştırma grubu üyelerinin video ve fotoğraf paylaşımlarının, daha fazla etkileşim içeren paylaşımlar olduğu söylenebilir. Grup üyelerinin paylaştığı rapor, sunum ya da bilgi aktarımı içeren word belgelerinin daha az etkileşim ortamı oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Grup üyeleri, farklı kültür sanat merkezlerine gitmeden önce kültür sanat merkezi sorumlularına yöneltecekleri soruları hazırlamışlardır. Araştırma grubu üyelerinin kültür sanat merkezlerine yönelik hazırlamış olduğu soruların bir bölümü sosyal medya ağ grubunda gerçekleştirilen bu paylaşımlar aracılığı ile netleştirilmiştir. Bununla beraber araştırma grubu üyeleri farklı kültür sanat merkezlerine yapmış oldukları gezilere ilişkin video çekimleri ve fotoğraflar paylaştıklarıdır. Paylaşılan bu video ve fotoğraflar; gezilere katılamayan üyelerin sanal bir biçimde de olsa gezilen kültür sanat merkezlerine yönelik bir düşünce edinmesini sağlamıştır.

Araştırma Grubu üyelerinin sosyal ağ grubunda paylaştıkları paylaşımlar incelendiğinde, “Alan çalışmaları” üst başlığında paylaşımlar yapıldığı görülmektedir. Alan çalışmaları üst başlığının altında ise “Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş ile yapılan görüşme”, “İç Mimar Özlem Dengiz Uğur ile yapılan kültür sanat merkezi binası gezisi”, “Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi ilk bina gezisi”, gibi başlıkların altında fotoğraf paylaşımları gerçekleştirilmiştir. Alan çalışmalarında çekilen videolar başlığı altında ise; küçük grupların alan çalışmalarında toplamış oldukları veriler ve yaptıkları görüşmelere ilişkin veriler yer almaktadır. Bu başlık altında değerlendirilen videolar incelendiğinde; küçük grupların alan çalışmasında yapmış olduğu görüşmelerin, diğer grupların da alan çalışması

yapması adına cesaret verici ögeler içerdiği gözlemlenmiştir. Bu nedenle bu başlık altında paylaşılan videoların nicel olarak fazlalığı göze çarpmaktadır.

Sosyal Ağ grubunda paylaşılan verilerin değerlendirmesinde ortaya çıkan bir diğer üst başlık ise “Rapor ve bilgi paylaşımları” olmuştur. Gruplar bu başlık altında, alan çalışmaları sırasında gerçekleştirmiş oldukları çalışmalara yönelik raporları paylaşmışlardır. Alan çalışmalarında yaşanan durumlara yönelik paylaşılan yazınsal ürünlerin, okunması ya da incelenmesi daha uzun süre gerektirdiği için daha az beğeni, görüntülenme sayısı ve yorum içerdiği gözlenmiştir.

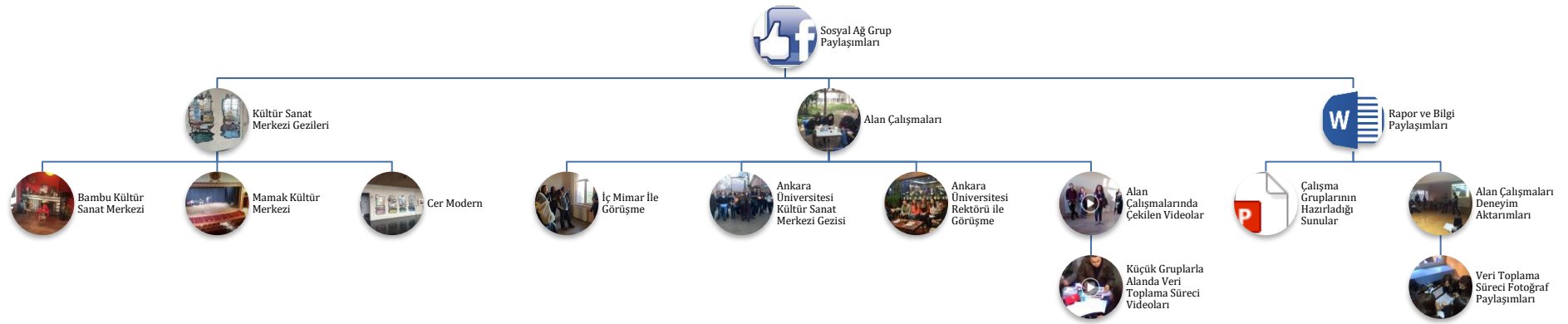
Grup üyeleri oluşturdukları raporların yanı sıra, alan çalışmalarında elde ettikleri deneyimleri de yaptıkları sunumlar yolu ile paylaşmışlardır. Bu deneyimlere ilişkin fotoğraflar da sosyal ağ grubunda yer almaktadır.

Sosyal ağ grubunda paylaşılan iletiler genel olarak incelendiğinde; farklı biçimlerdeki iletilerin yer aldığı görülmektedir. Grup üyelerinin bu sosyal ağ grubunda yapmış oldukları paylaşımların gerçek motivasyonu bilinmediğinden, daha önceden de belirtildiği üzere, bu paylaşımlar yoğunlukla üst başlıklar üzerinden değerlendirilmiştir.

Komisyon model çalışmasına yönelik paylaşımlarının dışında topluluk üyelerinin kendi topluluk duyurularını da bu sosyal ağ grubu üzerinden gerçekleştirdiği göze çarpmaktadır. Araştırma grubunun komisyon model çalışmasına koşut bir zamanda gerçekleştirdiği drama etkinliklerinin fotoğrafları, afişi ve duyurusu da bu paylaşımlar arasında yer almıştır. Bununla beraber araştırmacı da günlük yazımlarının araştırma verileri açısından önemli olduğunu vurguladığı iletiler de komisyon model ile ilişkisiz olabilecek paylaşımlar arasında göze çarpmaktadır.

Sosyal ağ grubu içerisinde paylaşılan iletiler; araştırma grubu üyelerinin süreç içerisinde kalmasını sağlayacak verileri içermektedir. Bu paylaşımlar, grup üyelerinin yapılan çalışmalara ilişkin anlık bilgiler edinmesini sağlayarak gerçekleştirilen çalışmaya yönelik inanışlarını arttırmıştır.

Sosyal ağ grubunda ortaya çıkan başlıklara ilişkin oluşturulan harita şöyledir:

Çizelge : 22 Araştırma Grubu Üyelerinin Sosyal Ağ Grubunda Yaptıkları Paylaşımlar

3.2.2 Mobil İletişim Grubumuz Daha Hızlı İletişim Kurmamızı Sağlıyor

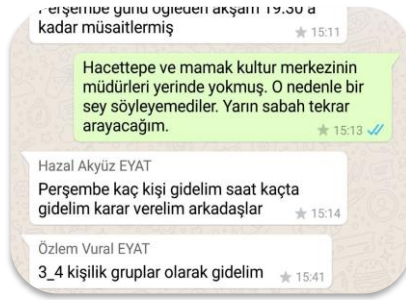
Grup üyeleri, komisyon model çalışmalarında daha hızlı bir biçimde karar almak ve yapılan çalışma-buluşma-etkinliklere ilişkin bilgiler aktarmak amacıyla kendi aralarında bir mobil iletişim ağı oluşturmuşlardır. Günümüz gerçekleri arasında yer alan bu iletişim biçimi, komisyon model çalışmasına ilişkin belirli ayrıntıların daha hızlı karar verilmesine olanak sağlamıştır.

Araştırmacı da bu iletişim grubuna dahil olmuştur. Araştırmacının gruba dahil olma durumunun, grupta yaratılmaya çalışılan ortak görev anlayışına gölge düşürdüğü söylenebilir. Araştırmacının vermiş olduğu kimi tepkiler, alışlagelen hoca-öğrenci ilişkisini hiyerarşik bir biçimde yeniden yaratmıştır. Araştırmacı, grup üyelerinin sorumluluk üstlenme durumlarını yer yer kendi doğal akışına bırakmamış ve mobil iletişim grubu üzerinden kimi sorumluluklara yönelik sorgulayıcı ifadeler sergilemiştir. Gösterilen bu tavrın komisyon model anlayışında yer alan eşitlikçi yapı ile çeliştiği söylenebilir.

Mobil iletişim grubunda paylaşılan bilgilerin, kısa aralıklarla arka arkaya yanıtlar içermesi bütünlüğü görmek adına zor olabilecek durumları yaratmıştır. Sözelimi; istemci olan Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Koordinatörlüğü, Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi binasının dış ve iç renginin hızlıca belirlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Grup üyeleri de bu renkleri belirlemek amacıyla mobil iletişim ağı üzerinden hızlı görüşmeler gerçekleştirmiştir. Görüşme sırasında farklı görüşlere sahip ve nicel olarak fazla sayıda olabilecek grup üyeleri, düşüncelerini ifade etmişler fakat kesin bir sonuca ulaşamamışlardır. Sonuç olarak binanın iç renginin açık renkli olması gibi genel bir karara varmışlardır. Fotoğraflar ve görseller üzerinden dış cepheye yönelik değerlendirme yapan grup üyeleri bazı önerileri mobil grubu üzerinden sunmuşlardır. Grup üyeleri bu noktada da belirli bir karara varamamışlardır.

Sanal ortamda gerçekleşen ve görsel somutlamaların yer almadığı bu iletiler, karar verme süreçlerine olumlu bir katkı getirmemiştir fakat alan gezilerine ilişkin haberleşmeyi hızlı kıldığı için, grupların zamanlamalarını belirleme açısından işlevsel olduğu gözlemlenmiştir.

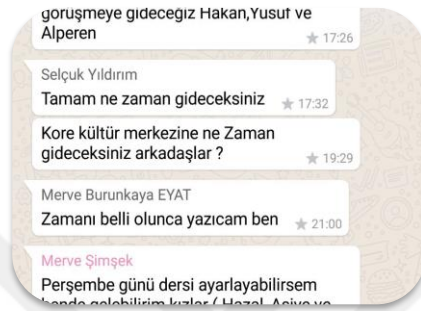
Grup üyeleri için kaygı verici durumlardan biri olan ülke genelinde yaşanan bombalama olayları, mobil iletişim grubunda can güvenliğini hızlı bir biçimde kontrol etmek adına işlevsel olmuştur. 13 Mart 2016 tarihinde Ankara Güvenpark'ta yaşanan bombalama olayının ardından grup üyeleri çok hızlı bir biçimde güvende olduklarını birbirlerine duyurmuşlardır.

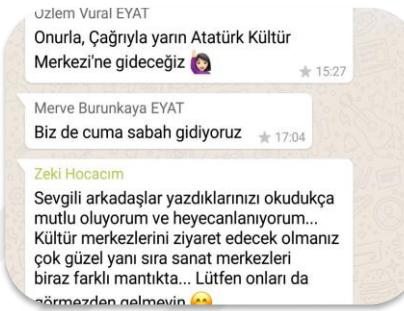
Farklı Kültür Sanat Merkezlerine Gezi Yapılmasına İlişkin Planlama Mesajları

Farklı Kültür Sanat Merkezlerine Gezi Yapılmasına İlişkin Planlama Mesajları

Farklı Kültür Sanat Merkezlerine Gezi Yapılmasına İlişkin Planlama Mesajları

Farklı Kültür Sanat Merkezlerine Gezi Yapılmasına İlişkin Planlama Mesajları

Şekil : 14 Araştırma Grubu Üyelerinin Mobil İletişim Grubunda Farklı Kültür Sanat Merkezi Binası Gezilerine İlişkin Yaptıkları Paylaşımlar

Genel olarak mobil iletişim grubu iletileri incelendiğinde çok derinlikli sayılabilecek verilere ulaşılamamıştır. Daha çok hızlı ve etkin haberleşme amacı taşıyan mobil iletişim grubunun bu bağlamda amacına ulaştığı söylenebilir.

3.3. Sunumlarımız ve Oluşturduğumuz Kısa Filmlerle Sürecimizi Özetliyoruz

Komisyon model yaklaşımının uygulama kuralları incelendiğinde; sürecin sonunda bir raporlama ya da istemciye yapılan bir sunum olması gerekliliğinden bahsedilmektedir. Bu bağlamda araştırma grubu üyeleri, Tez İzleme Komisyonu üyelerine bir sunum gerçekleştirmişlerdir. Tez izleme komisyonu üyelerine gerçekleştirilen sunu; henüz devam etmekte olan süreçte yapılan etkinliklere ilişkin bir bilgi aktarımı biçiminde olmuştur. Araştırma grubu üyeleri küçük gruplar oluşturmuş ve alan çalışmalarında gerçekleştirdikleri etkinlikleri anlatan sunular hazırlamışlardır. Tez İzleme Komisyonu süre yetersizliği gerekçesiyle hazırlanan tüm sunumları izleyememiş fakat grup üyelerine, alanda gerçekleştirilen çalışmalara yönelik sorular yöneltmişlerdir.

Araştırma grubu üyeleri tez izleme komisyonu üyelerine hazırlamış oldukları sunuları, farklı bir tarihte birbirlerine sunmuşlardır. Bu sunuların hemen hepsi yapılan çalışmaların bir raporu niteliğindedir. Biçimsel yapılan bir biçimde, yapılan etkinliklere yönelik bilgiler aktarılan sunumlarda, grup üyelerinin alan çalışmalarında elde ettikleri kazanımlarına ilişkin derinlikli bir veri yer almamaktadır.

Alan çalışmalarında hazırladıkları sorular, anketler, üç boyutlu çalışmalara ilişkin bilgiler aktaran grup üyeleri, görüşme yaptıkları kişi ve kurumlara yönelik de bilgi aktarımlarında bulunmuşlar bununla beraber bazı sayısal veriler sunmuşlardır. Sözelimi fotoğraf atölyesinden sorumlu olan grup üyeleri, hazırlamış oldukları sunumlarda: kaç kişi ile görüşme yaptıklarını ve görüşme yapılan kişilere sorulan sorulara ilişkin istatistiksel yanıt grafiğini sunumlarında aktarmışlardır.

Küçük gruplar halinde yapılan çalışmalar tamamladıktan sonra bazı gruplar kendi süreçlerini anlatan kısa filmler oluşturmuş bazı gruplar ise daha önceden hazırlamış oldukları sunuları güncellemişlerdir. Oluşturulan bu kısa film ve sunular içeriği bakımından değerlendirildiğinde diğer veri toplama araçlarının sunduğu benzer bilgilere ulaşılmıştır.

Küçük grupların hazırlamış olduğu sunuların ve kısa filmlerin, grupların iç dinamiğine yönelik veriler içerdiği söylenebilir. Grup üyelerinin yazmış olduğu değerlendirme özetlerinde, grup çalışmalarına ilişkin olumsuz görüş bildiren katılımcıların dahil olduğu sunuların, daha az nitelikli olduğu gözlenmiştir.

Kısa filmler ve sunumların grup üyelerinin yaşantılarına yönelik derinlikli ayrıntılar sunmadığı fakat alanda gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin başlıklar sunduğu görülmüştür. Bu nedenle oluşturulan film ve yapılan sunuların sadece rapor anlayışında yapılandırıldığı söylenebilir. Bu bağlamda araştırma uygulamaları ayrıntılı bir biçimde değerlendirildiğinden, bu başlık altında yeniden bir analiz sürecine gidilmemiştir.

3.4. Odak Grup Görüşmelerimiz Eksik Kalan Duygu ve Düşüncelerimizi

Tamamlıyor

Grup üyelerinin araştırma sürecinde yaşamış oldukları durum ve bu durumların oluşturduğu duygu durumlarına ilişkin verileri ortaya koymak amacıyla rastgele oluşturulan küçük gruplarla odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda üç farklı grup oluşturulmuş ve bu gruplarla yarı yapılandırılmış sorular üzerinden odak grup görüşmeleri tamamlanmıştır.

Odak grup görüşmeleri verilerinin analizinin ardından ortaya çıkan temalar; çalışma sürecinin özetleyen yazıların ardından oluşan temalar ile benzerlikler göstermektedir. Araştırmacı tarafından grup üyelerine yönlendirilen sorular da bu temaların oluşmasında belirleyici olmuştur. Araştırma grubu üyelerinin genel olarak vermiş olduğu yanıtlar; “uzman mantosu” uygulaması ve “komisyon model” üst başlıklarını ayrıntılandıracak belirlemeleri içermektedir.

Araştırma sürecine katkı getiren grup üyelerinden sadece bir kişi odak grup görüşmesine katılamamıştır. Bununla beraber alan çalışmalarına ilişkin görüşlerini özetlemeyen fakat sürece katkı getiren üç grup üyesi de odak grup görüşmesine katılmıştır. Odak grup görüşmesinin ardından oluşan temalar, grup üyelerinin yazmış oldukları özet çalışmaları ile benzerlik gösterdiğinden; araştırmanın o bölümünde yer alan bulgu ve yorumlar da tekrarlar oluşmuştur. Bu bağlamda araştırma verilerinin belirli bir doygunluğa ulaştığı söylenebilir. Bu nedenle odak grup görüşmelerinde sunulan verilere öz bir biçimde yer verilmiştir.

Araştırmanın bu aşamasında katılımcı numaralandırmaları, özet ve günlük yazımlarındaki numaralandırmalar ile aynı tutularak sunulmuştur. Odak grup görüşmesinde ortaya çıkan görüşlerden öncelikli olanlar, uzman mantosu sürecinin hayalgücünü besleyen, verimli ve eğlenceli bir çalışma yöntemi olduğuna ilişkindir. Bu başlık altında sunulan düşüncelerden öne çıkan örnekler şu biçimdedir:

K4: Ben uzman mantosundan başlayayım. Uzman mantosunda ilk başta böyle hiçbir sınır yoktu. Sanki hiç olmayan bir şeyi biz var etmeye çalışıyormuşuz gibiydi böyle nasıl diyeyim. Sürekli yeni bir şeyler, işte amblemini biz buluyoruz, ismini biz buluyoruz falan ama böyle bir bina ortada yokmuş da biz yapıyormuşuz gibi geliyordu. Ben bayağı eğlenmişim uzman mantosunda açıkcası çünkü böyle hayalini... Böyle hayal gücünü kullanmayı ve bir şeyler yaratmayı seviyorum ve bu da bizi geliştiriyormuş gibi geliyordu komisyon çalışmasına...

K3: İlk başta mesela uzman mantosu ile başlamıştık geçen dönem o zaman tamamen hani hep arkadaşlarla konuştuğumuzda da ortaya çıktı şey hani hep hayal etmek bir şeyleri ve hiçbir sınırlama olmadan düşünmek çok güzeldi ama ben şeyi çok sevmiştim. Mesela yani biraz daha sınırları olup olmamasından ziyade sana bir alanın verilip bunu detaylı bir şekilde düşünmen gerekmesi ve bunun her noktasını her püf noktasını değerlendirmen gerek ve düşünmen gerek Bu benim için hani o süreçte çok ön plana çıkmıştı.

K11: İlk başta bence uzman mantosundan başlayayım. Çok eğlenceliydi. Hayal gücümüzün gerçekten nerelere kadar gidebileceğini gördük. Böyle yerlere bantlarla bir şeyler çizmiştik, şu da olsun, bu da olsun.

Bu ifadelerden hareketle uzman mantosu çalışmalarının hayal gücünü ortaya çıkaran ve sınırları zorlayan bir yapısı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Araştırma grubu üyelerinin, uzman mantosu sürecinde seçmiş oldukları başlıklara ilişkin yapmış olduğu araştırmalar; herhangi bir konuya ilişkin çok yönlü düşünme ve var olan verileri uygun bir biçimde değerlendirmelerini sağlamaktadır.

Araştırma grubu üyeleri ile gerçekleştirilen odak grup görüşmesinde öne çıkan önemli başlıklardan bir diğeri ise uzman mantosu ve komisyon model uygulamalarında üstlenilen rollere ilişkindir. Grup üyeleri kendi yaşantılarından hareketle nerede rol içerisinde oldukları, nerede rolün dışına çıktıklarına ilişkin belirlemelerde bulunmuşlardır. Bu bağlamda araştırma grubu üyelerinin “rol” kavramına yönelik öne çıkan düşünceleri şu biçimdedir :

K16: Uzman mantosunda sadece rolde gibi hissettim ben mesela isimliklerin takılması. Orada herkesin birbirine hiç tanıımıyormuş gibi, aynı yerde çalışan kişilermiş ciddiyetiyle o ortam oluşturulmuştu gerçekten o zaman bayağı bir rolün içerisinde hissediyordum kendimi...

K12: benim için bu özgürlük rolden daha çok tam böyle her şeyin en güzeli yapabileceğimin en iyisi şeklinde değil de zaten daha önce hayalini kurduğum bir odayı yapmak istemiştım ama bunu yaparken cidden sunum yaparken falan gerçekten o role girmiştım artık rol ile gerçeği ayırt edemiyordum...

K:17: Evet rolde, bir role bürünmedim ben ne diyorsam onu anlattım. Sanki bu işin eri zaten benmişim gibi. Öyleydim, öğrenciydim, öğrenci olarak anlattım. Zaten diyoruz bize böyle bir görev verildi, biz de bunu üstlendik ve hani Kültür ve Sanat Merkezi'nin drama ve dans salonunu tasarlıyoruz. Biz öğrencileriz gibisinden açıklama yapıyoruz anlatmaya başlarken.

K22: Bence rol yaparken bile, bende çok karıştıktı aslında hani kendimizken de rol yapıyorduk mesela müzik benim ilgi duyduğum bir alan kesinlikle aslında çok da severim ama sonuçta hiçbirimiz öyle bir şey de bulunmadık, hiçbir zaman da bir müzik odası hazırlamadım o yüzden sanki hayaldi ve sanki uzmanmış gibi davranıyorduk falan bir şekilde kendimizdik ama roldeydik yani uzman olan kendimiz. Gerçekçi bir hayaldi

Yukarıda yer alan ifadeler uzman mantosu ve komisyon model uygulamalarında grup üyelerinin rol sınırlarına ilişkin değişimler (rol içerisine girmeler ve çıkmalar) yaşadıklarını göstermektedir. Özellikle K22'nin belirtmiş olduğu durum Dorothy Heathcote'un “Alacakaranlık Rol” adını verdiği ve gerçek ile kurgunun birbirine karıştığı durumlara örnek oluşturmaktadır. Katılımcılar özellikle uzman mantosu uygulama süreci içerisinde rol içerisinde oldukları durumlara ve rolde olmayıp kendileri gibi davrandıkları durumlara ilişkin betimlemelerde bulunmuşlardır. Uzman mantosu süreçlerinin düş kurma süreçlerinden beslendiği, etkinlikler yolu ile bu düş kurma durumlarının gerçekçi duygu, düşünce ve tepkileri oluşturduğu görülmektedir. Bu nedenle araştırma grubu üyeleri, rol üstlendikleri anda kendileri gibi olduklarını ve doğal bir davranış sergilediklerini ifade etmişlerdir. Bu ifadelerden hareketle uzman mantosu ve komisyon çalışmalarında yer alan “rol” kavramının gerçek yaşam tepkileri ile benzeştiği görülmektedir.

Araştırma grubu ile gerçekleştirilen odak grup görüşmesi sonrasında ortaya çıkan başlıklardan bir diğeri ise komisyon model uygulamasının sorumluluk üreten bir yaklaşım olduğuna ilişkindir. Araştırma grubu üyeleri; komisyon model uygulaması içerisinde gerçekleştirmiş oldukları etkinliklere ilişkin sorumluluk duyduklarını, bu nedenle Kültür Sanat Merkezi binasının yapımını sahiplendiklerini ifade etmişlerdir. Bununla beraber,

sorumluluk üstlenme durumlarının grup üyelerinin kişisel gelişimlerine de katkılar getirdiği görülmektedir.

K3: Evet komisyon çalışması çok uzun sürdü ve bizim aslında direk sorumluluklar almamız gereken bir süreçti. Bana göre bu sorumluluk bilincini ve yaratıcılığı çok yüksek tutan bir şeydi. Benim sorumluluk bilincimden çok kendi sorumluluk bilincimden çok grup arkadaşlarımızın sorumluluk bilinci almaması etkiledi.

K7: Alana çıktığımız zamanda komisyon çalışması başladığında sorumluluk almamız gerekti, daha bir işin içine girdiğimiz ve daha gerçekçi, büyük bir şey yaptığımızı fark ettik. O biraz bana iyi gelmişti. Büyüdüğümü hissettirdi gibi bir şey. Bir insan sana bir sorumluluk veriyor.

K18: Ama böyle anlatırken anlatırken projeyi çok garip hissediyordum. Komisyon çalışması sorumluluk alma bakımından daha olumlu bir etki bıraktı.

K21: Komisyon çalışması gerçekten bize büyük sorumluluklar yükledi, en sorumsuzlarımızdan biri bendim komisyon çalışmasında. Çünkü alana çıkmada gerçekten biz grubumuzdan sıkıntılar yaşıyorduk, bir araya gelemiyorduk, bunlara rağmen gerçekten bize de sorumluluk bilincini aşıladı.

Yukarıda yer alan ifadelerden hareketle komisyon model uygulamasının, sorumluluk üretme ve bu sorumluluktan hareketle bilgiye ulaşma isteği uyandırdığı görülmektedir.

Odak grup görüşmelerinde ortaya çıkan bir diğer başlık ise; gerçek yaşam durumlarının, eğitim aracı olmasının, çalışma motivasyonunu genel olarak olumlu etkilediğine ilişkindir. Araştırma sürecinde uzmanlar ve diğer insanlarla gerçekleştirilen temaslar; grup üyelerinin kişisel gelimi ve çalışmaya ilişkin motivasyonlarını olumlu bir biçimde etkilemiştir. Bu başlık altında, grup üyelerinin öne çıkan görüşleri şu biçimdedir:

K4: Bana en iyi gelen kısmı; bu mimar hanım ile gezerken hani kadın bir şaşkındı. Yani onları düşündüğümüze ya da onları yapabildiğimize... Hatta çıkışta da söyledi herhalde. Tam olarak hatırlamıyorum ama siz burada proje hazırlamışsınız. Bu nasıl tanımlanır. Yani şaşkındı, onun belki de üniversite öğrencisi olduğumuz için olabilir. Bu binayı sonuçta biz baştan tasarladık. Bu onun işiydi ve biz bunu yapabildik.

K5: Uzman mantosu yaptık, alana çıktık, kültür evlerini dolaştık, mimarla konuştuk, rektörle konuştuk bu en güzeli buydu. Biz ne kadar çok şey yapmışız demek

K9 : Özellikle günlüklerimde de bahsettiğim Siyasal'da görüşmeye gittiğimizde amcanın o kadar yardım etmek istemesi ya da kültür evindeki kişinin bizimle çok ilgilenmesi, bizim fikirlerimizi önemsemesi, bir şeylere katkı sağlamak istemesi belki bana insani değerler anlamında da çok şey kattı.

K1: Anketlerde de insanlara dokunduk orada şey vardı gerçekten bize katkı vermek insanlar olduğunu gördük

K14: Şükrü Bey ile görüşmek, mimar ile görüşmek çok iyiydi benim için. Bu kırılan inancımızı daha çok toparlamaya yardımcı oldu. Belli bir noktada çalışmayı sahiplendik.

Bu başlık altında, araştırma grubu üyelerinin kendi süreçlerini özetledikleri metinlerden ortaya çıkan verilere koşut verilerin betimlendiği görülmektedir. Uzmanlar, karar vericiler ve paydaşlarla temas etmenin; çalışmayı sahiplenme ve bir sonraki çalışma adımını belirleme konusunda belirleyici olduğu görülmektedir. Gerçek duyguların, gerçek yaşantıların ve gerçek tepkilerin çalışmaya yönelik sorumluluk ürettiği söylenebilir.

Grup üyelerinin kendi aralarında yaşamış oldukları iletişim sorunları ise motivasyonu azaltan yaşantılar olarak görülmektedir. Çalışmaya ilişkin bireysel olarak sunulan özetleme ve betimleme metinlerinde de sıklıkla karşılaşılan bu durumun, var olan sorumluluk paylaşımında ortaya çıkan gerçekçi duygular olduğu görülmektedir. Motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyen ifadeleri özenli bir biçimde dile getiren grup üyelerinden bazıları; sıklıkla küçük grup çalışmaları ile gerçekleştirilen etkinliklerin daha büyük gruplar halinde gerçekleştirilmesi gerektiğinden söz etmişlerdir.

K3: Bütün eyat, bütün o topluluk burada her akşam geliyorduk mesela ama herkes kendi çalışmasını yapıyordu ya da ne bileyim herkes kendi anketini doldurmaya gidiyordu vesaire gibi. Bu biraz daha böyle bizim komisyon çalışmasında verdiğimiz, gösterdiğimiz heyecanı azalttı gibi geliyor bana

K12: Bence komisyon çalışmasının avantaj olarak kazandırdığı bir şey olarak hepimizin söylediği bir şey; grup bilinci aşıladı ama bence bu aslında dezavantaj olarak geldi bizim eyat olarak tümüne bakarsak. Çünkü herkesin belli bir grubu vardı. İlk baştaki grupları uzman mantosunda farklıydı, komisyon çalışmasında farklılaştı. Yine arada gidiş gelişler oldu ve alana çıkarken herkes sadece kendi grubu ile çıktı, kendi grubu ile anlaşılamayan insanlar da oldu.

Grup üyelerinin yapmış oldukları alan çalışmaları ve bu alan çalışmalarında tercih ettikleri veri toplama biçimlerinin de araştırmanın yöntemi olan eylem araştırması ile örtüştüğü görülmektedir. Grup üyeleri, alan çalışmalarında tercih etmiş oldukları veri toplama biçimlerine ilişkin betimlemeler de bulunmuşlar ve bu tercihlerin araştırmanın yöntemi ile doğrudan ilişkisini kurmuşlardır. Bu başlığa ilişkin öne çıkan grup ifadeler şu biçimdedir:

K16 : İlk aşamada, biz çalışmaya başladığımızda, verim alamadığımız zaman artılarına ve eksilerine bakarak o çalışmayı daha çok genişletebiliyoruz ve bunun sonucunda farklı yöntemler seçebiliyoruz. Aktif bir süreç olarak tanımlıyorum ben hem zihnen hem bedenem.

K21: Cevapları aldığımız zaman sorduğumuz sorularda sıkıntı olduğunu gördük. Üzerine tekrar düşündük ve ucu açık, daha fazla yorum yapabilecek, kendi düşüncelerini bize daha fazla aktarabilecek tarzda sorular sormaya başladık.

K16: Cevapları aldığımız zaman sorduğumuz sorularda sıkıntı olduğunu gördük. Üzerine tekrar düşündük ve ucu açık, daha fazla yorum yapabilecek, kendi düşüncelerini bize daha fazla aktarabilecek tarzda sorular sormaya başladık.

K17: Maket çok iyiydi, neden? Çünkü hocam her gören soruyordu. İşte bu nedir diye merak ediyorlar metroda geliyoruz bakıyorlar, inceliyorlar.

Araştırma grubunun tercih ettiği veri toplama araçlarının başında kendi geliştirdikleri anketler yer almaktadır. Alan çalışmalarında grup üyelerinin anket uygulamasını tercih etmelerinin gerekçeleri arasında, ortak sorularla hareket etme isteğinin yer aldığı görülmektedir. Aynı küçük grup içerisinde yer alan farklı üyeler; alan çalışmalarında kimi zaman birbirlerinden ayrı biçimde hareket etmişlerdir. Grup üyeleri, oluşan bu ayrışıklığı olabildiğince aynı soruları sorarak gidermeye çalışmışlardır. Bu veri toplama biçiminin tercih

edilmesi ile, grup üyelerinin anket uygulamaya ilişkin kaygılarını azaltmaya çalıştıkları düşünülmektedir.

Grup üyelerinin odak grup görüşmesinde ortaya koydukları bir diğer başlık, sosyal ağ grubu ile ilgilidir. Araştırma grubu üyelerinin yazmış oldukları özetlerde; birbirleri ile iletişim kurdukları ortamlar olan sosyal ağ gruplarının komisyon model uygulaması ile olan ilişkisine yönelik verilere az rastlanmaktadır. Bununla beraber odak grup görüşmesinde; bu sosyal ağ ve iletişim ağı gruplarına ilişkin olumlu ve olumsuz olabilecek görüşlere rastlanmaktadır. Bu başlık altında öne çıkan bazı görüşler şu biçimdedir:

K1:Facebook aslında daha çok bilgi amaçlı oldu. Hani biz farklı gruplardayız ya bunu oradaki videoları izleyerek aslında biraz da ne noktaya geldiğimizi görebildik...

K13: Biz daha eski olarak onlardan daha tecrübeliyiz şöyle diyim onları nasıl çalışma içinde tutabiliriz gibisine düşüncelerimiz olmuştu hocam bunu nasıl yapabiliriz diye. Mesela şey diyen oldu hocam Whatsapp grubunda artık foruma biraz daha mı önem versek? Gibi bir konuşma olmuştu.

K16: Mesela Facebook grubumuzun oluşması daha sonraki zamanda da böyle aa komisyon çalışmasının içindeyim ben dedirtiyordu bize gerçekten veya bizim kendi whatsapp grubumuz onlar tamamen ciddi kısımlarıydı benim açımdan...Sonra alana çıktıktan sonra düşüncelerimizi geliştireceğimiz zaman mesela grup olarak, olumsuz olarak, whatsapp gruba bir şey yazıyorduk ama cevap alamıyorduk.

Sosyal ağ ve iletişim ağı grupları, komisyon model uygulamasında ortaya çıkan problemlerin çözümünde; grup üyelerinin kendi aralarında var olan iletişimi hızlandırmış ve küçük grupların yapmış oldukları alan çalışmalarının ortaklaşmasını sağlayan bir işlev görmüştür.

Araştırma grup üyeleri ile gerçekleştirilen odak grup görüşmeleri, grup üyelerinin alan çalışmalarına ilişkin görüş ve yaşantılarını ortaya koymuştur. Odak grup görüşmesine katılan grup üyeleri birbirlerine yaşantıları ile ilgili durumlara yönelik anımsatmalarda bulunarak çeşitli konu başlıklarına ilişkin veri paylaşılmasına olanak sağlamışlardır. Özet çalışmalarında ayrıntılandırılan bir çok tema, odak grup görüşmelerinin ardından da ortaya çıkmıştır. Benzeşen bu temalardan hareketle; odak grup görüşmelerinin diğer veri toplama araçları ile toplanan verileri desteklediği söylenebilir. Veri çeşitlemesi yapılarak daha güvenilir bir sonuca ulaşılmış ve grup üyelerinin komisyon modele ilişkin düşünceleri ayrıntılandırılmıştır.

Odak grup görüşmesi verilerinin analizinin ardından çalışmaya ilişkin tüm verilerin bulgu ve yorumları sonlandırılmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları iki aşamada sunulmuştur. Sonuçlar bölümünün birinci aşamasında; “komisyon model” yaklaşımının tanımı, hedeflediği sosyal kazanımlar, “komisyon model” yaklaşımının Dorothy Heathcote’un diğer yaklaşımları ile karşılaştırılması ve Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi yapılanmasına ilişkin gerçekleştirilen komisyon model çalışmasının, uygulama basamaklarının sonuçlarına yer verilmiştir. Sonuçlar bölümünün ikinci aşamasında ise komisyon model uygulamasını deneyimleyen araştırma grubu üyelerinin yaşantı ve kazanımlarına ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

1. Araştırmanın Birinci Aşamasına İlişkin Sonuçlar

Dorothy Heathcote, komisyon modeli yaklaşımı ile gerçek yaşamda yer alan dramatik durumların iyi bir programlamayla daha fazla sorumluluk üreten bir araç haline dönüşeceğini iddia etmektedir. Komisyon sözcüğünün Türkçe dilinde kullanım alanı düşünüldüğünde; sözcüğün resmi kurul anlamına geldiği görülmektedir. Püsküllüoğlu (2007), komisyon sözcüğünün ilk tanımını “yarkurul” sözcüğü olarak vermiştir. Bu tanımlamanın yanı sıra komisyon sözcüğü ticari bir kazanç anlamına da gelmektedir. Püsküllüoğlu (2007), komisyon sözcüğünün ikinci tanımı olarak bir işte, bir satışta aracılık eden kimseye bırakılan yüzdelik olarak vermiştir.

Komisyon sözcüğü, İngilizcede; iki farklı sözcüğün bir araya gelerek yeni bir anlam oluşturduğu bir sözcük olarak görülmektedir. “Commission” sözcüğü; “com” ve “mission” sözcüklerinin birleşmesi ile oluşur. “Com” sözcüğünün karşılığını Türkçe’de “beraber”, “ortak” sözcüğünü karşılamaktadır. “Mission” sözcüğünü ise “görev”, “iş”, “vazife” sözcükleri karşılamaktadır. Bu iki sözcük bir araya geldiğinde çağdaş eğitim sistemlerinin oluşturmaya çalıştığı ve sıkça dillendirdiği “akran eğitimi, işbirlikli eğitim, görev odaklı çalışma, ...”, gibi yaklaşımları çağrıştırmaktadır.

Araştırma başlangıcında alan uzmanlarından “komisyon” sözcüğünü ve “komisyon modeli” tanımlamaları istenmiştir. Alan uzmanlarının vermiş olduğu yanıtlar incelendiğinde komisyon sözcüğünün anlamını tanımlamadıkları, doğrudan “komisyon model” yaklaşımının tanımını yaptıkları görülmektedir. Bununla beraber alan uzmanlarının bir kısmı ise sorulara ilişkin yetersiz bilgiye sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Uzmanlara yönlendirilen başka sorulardan hareketle “komisyon model” yaklaşımına ilişkin edinilen bilgilerin, Dorothy Heathcote’un yazmış olduğu kaynaklarla sınırlı olduğu

sonucuna varılmıştır. Bununla beraber uzmanların söylem ve tanımlamaları “komisyon model” yaklaşımının belirlenmesinde etkili olmuştur.

Bu bağlamda “komisyon model” uygulamalarının belirli uygulama kuralları ve aşamaları olduğu ortaya çıkmıştır. Bulgular bölümünde de yer alan bu kurallar şu biçimdedir.

- Komisyon model uygulamaları bir *istemci* tarafından araştırma grubuna teklif edilir.
- Araştırma grubunun kabul etmesi beklenen iş *gerçek yaşamda* var olan bir iştir.
- Kabul edilen komisyon çalışmasının bir *bitiş tarihi* bulunmalıdır.
- Kabul edilen iş *görev odaklı, uzmanlık gerektiren*, etkinlikleri içerebilir.
- Komisyon çalışmasının *sorumluluk duygusu* üretmesi beklenmektedir.
- Komisyon çalışmasının sonuçları *yayınlama* ile istemciye sunulmalıdır. Bu yayınlama, rapor, sunum vb. biçiminde gerçekleştirilir.

Araştırma sürecinde; “Komisyon model” yaklaşımının tanımlanmasının yanı sıra, Dorothy Heathcote’un diğer yaklaşımları ile felsefi bağlantılarının kurulması ve gelişim sürecinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda Dorothy Heathcote’un kendi yaklaşımlarında; yapılan çalışmaların sorumluluk üretmesi ve gerçek yaşam ile ilişkili olması konularında özenli bir sorgulama gerçekleştirdiği görülmektedir. Araştırma kapsamında belirlenen alan uzmanlarının vermiş olduğu yanıtlar incelendiğinde; “komisyon model” yaklaşımının Heathcote’un bir diğer yaklaşımı olan “uzman mantosu” yaklaşımından evrildiği anlaşılmaktadır.

“Komisyon model” uygulamalarının anlayış olarak “uzman mantosu” çalışmalarını gerçek yaşama taşımaya çalıştıkları sonucu iki yaklaşım arasındaki belirgin fark olarak görülmektedir.

Alan uzmanlarına gönderilen bir başka soru ise komisyon modeli daha ayrıntılı analiz etmek amacını taşımaktadır. Komisyon modele ilişkin başka ayrıntıları da yakalamak gerekçesiyle; alan uzmanlarından kendi düşünce yapıları ile “komisyon model” uygulamasının kavram ağını oluşturmaları istenmiştir. Alan uzmanlarının vermiş olduğu yanıtlar derinlemesine bir analiz yapabilecek verileri ortaya koyamamıştır. Araştırmacı, bu bağlamda uzmanlar tarafından verilen örnek uygulamalardan yola çıkarak bir kavram ağı oluşturmuştur. Alan uzmanlarından sadece biri uygulama örneği vermiş olması “komisyon model” yaklaşımının yeterince bilinmediği sonucunu desteklemektedir.

“Komisyon model” yaklaşımını diğer drama anlayışlarından ayıran en önemli nokta gerçek yaşam içerisinde gerçekleşmesidir. Bu belirgin durumu ortaya koymak amacıyla;

komisyon model uygulamalarında yer alan gerçek ve kurgu ilişkisinin, alan uzmanları tarafından betimlenmesi istenmiştir. Gerçek yaşam içerisinde yer alan bir istemcinin verdiği görevi yerine getirmeye çalışan grup üyeleri, kurgusal ortamdan uzaklaşmaktadır. Alan uzmanlarının tam da bu noktadan hareketle, komisyon model yaklaşımını bir drama yaklaşımı olarak kabul etmedikleri izlenimi edilmiştir. Bu tür uygulamalarda -mı gibi yapma sürecinin kaybolduğunu düşünen alan uzmanlarından bazıları, komisyon modeli tam olarak anladıklarından emin olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Görev odaklı çalışmalarda kendi doğal rollerinin dışında ortak çalışmalar yürüten araştırma grubu üyelerinin; kendi rolleri ile gerçekçi bir biçimde karışan ve bir süre sonra kurgusal herhangi bir farklılık hissetmeden devam ettikleri bir süreç yaşadıkları gözlemlenmiştir. Verilen görev odaklı çalışmaları yerine getiren araştırma grubu üyeleri, gerçek yaşamdaki rollerinin dışında gibi görünen fakat gerçek yaşamın içerisinde kendilerine çok yakın olan bir rolle çalışmalarına devam etmişlerdir.

Bu anlayışla gerçekleştirilen komisyon model uygulamaları; bir yanı ile bilinen drama anlayışı sınırları (öğrenci olanların, sorumluluk üstlenerek araştırmacı rolünü oynaması) içerisinde değerlendirilebilecek özellikleri taşımaktadır. Diğer yandan katılımcıların gerçek yaşamdan bir durumu çözmeye çalışması; bir süre sonra rol kavramının (gerçek tavır ve tepkilerle beraber) yok olmasına yol açmaktadır. Ortaya çıkan bu durum, bilinen drama anlayışı sınırları dışarısında değerlendirilecek özellikleri oluşturmaktadır.

Komisyon model uygulamaları, Erving Goffman'ın dramaturjik yaklaşımı odağa alınarak incelendiğinde -mı gibi yapma süreçlerinin merkezde olduğu drama anlayışı ile daha fazla ilişkili olabilecek durumlar ortaya çıkmaktadır. Gerçek yaşam içerisinde görünen durumlar ve asıl gerçeklik arasında farklılıklar olduğunu ifade eden Goffmann'ın bu bağlamda "komisyon model" yaklaşımında yer alan gerçek yaşam ve rol ilişkisine temel oluşturduğu görülmektedir.

Goffman'ın dramaturjik yaklaşımının temel bir ögesi olan performansta, dramatik canlandırma önemli bir yer tutar. Dramatik canlandırma karşılıklı ilişki içinde performansın ortak anlama kavuşmasını sağlamaktadır. Goffman'a göre bazı faaliyetlerin başkaları açısından anlamlı olması için oyuncu bunları etkileşim sırasında ifade edecek şekilde gerçekleştirmelidir (akt. Hülür, 2017). Araştırma süresince, katılımcılar birbirleri ile etkileşim içerisine girerek üretimde bulunmuşlardır. Yapılan çalışmaların, birlikte üretilmiş olması, Goffman'ın bakış açısını da destekler niteliktedir.

Araştırmanın bir başka aşaması ise komisyon modelin ortaya koyduğu sosyal elementler ve kazanımlar ile ilgilidir. Alan uzmanlarına yöneltilen sorulardan hareketle komisyon

modelin ulaşmaya çalıştığı kazanımlar belirlenmiştir. Bu kazanımlar; birçok sosyal öğrenme kuramının ulaşmaya çalıştığı kazanımlarla ortaklık göstermektedir. Bu doğrultuda, komisyon modelin hedeflediği kazanımlara örnek olarak:

- takım oluşturma,
- problem çözme,
- sağlıklı bir görev oryantasyonu planlama,
- odaklanmayı sağlama,
- bir görevi birlikte ve zamanında bitirme,
- sunumlar oluşturma,
- uygulamalar yapma,
- iletişim becerileri kazandırma,
- gerilimi ve çatışmayı deneyimleme,
- bir çalışma ortamının sorumluluklarını kabul etme...

gibi kazanımlardan söz etmek mümkündür. Bu bağlamda komisyon model uygulamalarının sosyal etkileşimi önemseyen, sorumluluk üreten, görev odaklı çalışmalar sunan ve işbirliğine açık etkinlikleri içeren bir anlayışla yapılandırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Görev odaklı, performatif sayılabilecek bir anlayışa sahip olan komisyon model uygulamalarının; işbirlikli çalışmayı önemseyen yapısı ve gerçek yaşam ile kurduğu ilişki yönleriyle öğretim programlarında kendisine yer bulabilecek niteliklere sahip olduğu görülmektedir. Günümüz eğitim anlayışlarında; yaratıcılık, sosyal etkileşim, sorumluluk üretme, gerçek yaşam ile ilişki kurma gibi özellikler, öğretim programları içeriklerine aktarılmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda araştırma kapsamında komisyon modelin öğretim programlarında yer alma olasılığı üzerinden uzmanlardan görüşleri istenmiştir. Yine araştırma kapsamında “komisyon model” yaklaşımını ortaya koyan Dorothy Heathcote’un; öğretim programları ve komisyon model ilişkisine yönelik ortaya koyduğu ifadeler incelenmiştir. Sözgelimi bu ifade ve tanımlamalardan biri şu biçimdedir:

Öğretmenlerinin kendilerine getirdiği dışarıdaki dünya ile ilgili sorunları çözen insanlar olmasını isterdim. Okul müdürlerinin işi ise gerçek yaşama gidip bu eylemleri bulmak, dışarıda olan görevleri okula getirmek olmalı. Okulların birşeyler hakkında derste öğrenmelerindense, gerçek görevlerle çalışmasını hayal ediyorum... Bu aslında radikal bir öğrenme biçimi, öğrencilerin dünya insanı olmasını istiyorum. (Heathcote, 2000).

Alan uzmanlarının vermiş olduğu yanıtlar ve Dorothy Heathcote'un ifadelerinden hareketle; "komisyon model" uygulamalarının, yaklaşımın amaçladığı kazanımlara daha etkin bir biçimde ulaşılması amacıyla, öğretim programlarında yer alması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır. Dorothy Heathcote'un bu değişimi bir düş olarak tanımladığı görülmektedir. Okul yöneticilerinin asıl görevlerinin, gerçek yaşamda yer alan komisyon çalışmalarını bulmak ve bunları okul ortamlarına taşımak olduğunu ifade eden Heathcote, öğretim programlarının bu anlayışla yeniden yapılandırılması gerektiğini savunmaktadır.

Alan uzmanlarının vermiş olduğu yanıtlar doğrultusunda Dorothy Heathcote'un "komisyon model" yaklaşımından önce ortaya koymuş olduğu "uzman mantosu" yaklaşımının İngiltere'de öğretim programlarında kendisine azımsanmayacak kadar yer bulduğu sonucuna varılmaktadır. Uzman mantosu yaklaşımına ilişkin gerçekleştirilen eğitimler, oluşturulan eğitim portalları, ve öğretmen uygulamaları bu sonuca ulaşma adına verileri içermektedir. Alan uzmanlarından bazıları bu belirlemenin yanında "uzman mantosu" uygulamalarının eğitim amacından git gide uzaklaşarak ticari bir yola doğru evrildiğini ifade etmişlerdir.

Komisyon model yaklaşımının kuramsal altyapısını oluşturmayı hedefleyen sorulara, uzmanlar tarafından verilen yanıtların; komisyon modeli tanımlama ve derinleştirme adına kimi yerlerde yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Komisyon modele yönelik uzmanlar tarafından ortaya konulan bilgilerin, neredeyse sadece Dorothy Heathcote'un yazmış olduğu bir makalede (Heathcote, 2000) yer alan bilgiler ile sınırlı olduğu görülmektedir. Bu gerçeklikten hareketle, Dorothy Heathcote ile kendisinin son zamanlarında gerçekleştirilen söyleşi metnlerinin, değerli bilgiler içerdiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Araştırma sonuçlarının birinci aşamasında "komisyon model" yaklaşımının betimlenmesinin yanı sıra, "komisyon model" yaklaşımının uygulamasına ilişkin sonuçlar da yer almaktadır. Sonuçlar bölümünün bu aşamasında; eylem araştırması yöntemine koşut bir biçimde belirlenen, "komisyon model" uygulama adımlarının verilerinden yararlanılmıştır. Bu bağlamda her uygulama adımının öznesi farklı olabilmektedir. Komisyon model uygulamalarına biçimsel bir örnek olması beklenen bu sürecin, her aşaması ayrı bir biçimde ele alınmış ve öyle değerlendirilmiştir.

Komisyon model uygulamasının ilk aşaması olan pilot çalışma; araştırma grubu ile birlikte sınıf ortamında gerçekleştirilen "uzman mantosu" çalışmasıdır. Uzman mantosu çalışmaları, komisyon model uygulamalarında olduğu üzere, öğretmen ve öğrenciye görev odaklı çalışmalar olanağı sağlayan bir yaklaşımdır. Uzman mantosu uygulamaları, öğretmen ve öğrencinin doğal tepki ve tavır sergileyebilecekleri ortamları sunmaktadır. Bu durum;

drama öğretmenlerinin var olan hakim drama anlayışını değiştirmeleri gereken bir yapı beklentisi olarak düşünülebilir. Sürekli olarak bir rolün içerisinde olma durumu ve görev odaklı çalışmalarla gerilimin oluşturulma çabası, uzman mantosu yaklaşımının diğer drama yaklaşımlarından farklı olan yönlerini ortaya koymaktadır.

Heathcote ve Bolton (1995), uzman mantosunda yer alan rol üstlenmelere ilişkin şu tümceleri kullanmaktadır:

...Dorothy' nin uzman mantosu konusundaki yaklaşımları: sınırları, normal bir sınıf ortamında olması gerekenden daha esnek bir hale getiriyor. Sözelimi, hem öğretmen hem de öğrencilerin birer rol alması bekleniyor. Bu geleneksel bir drama öğretmeni için bir meydan okumadır.

Araştırma sürecinin ilk uygulama etkinliği olan uzman mantosu çalışmasında; araştırma grubu üyeleri, kültür sanat merkezi tasarlayacak uzmanlar rolünü üstlenmişlerdir. Araştırma grubu üyeleri, birlikte çalışma olgusunu oluşturmak ve pekiştirmek amacıyla, aynı kurumda çalışan mimarlar rolünü üstlenmişlerdir. Çalışma başlangıcında gerçekleştirilen ve basit görevlerle yapılandırılmış etkinlikler, araştırma grubu üyelerini ortak amaç doğrultusunda gerçekleştirilecek olan uzman mantosu çalışmasına hazırlamıştır.

Uzman mantosu çalışmalarında gerçekleştirilen etkinlikler işbirliğine dayalı bir biçimde yapılandırılmaktadır. Araştırma grubu üyeleri kendi aralarında bir bütünün parçalarını oluşturarak, küçük takımlar halinde çalışmışlardır. Bu çalışma sırasında araştırma grubu üyeleri, kurgusal bir kültür sanat merkezi oluşturmuşlardır. Grup üyeleri; kültür sanat merkezlerine yönelik yeni bilgiler edinmek için, birlikte üretmenin yaratmış olduğu motivasyon ile istekli bir biçimde çalışmalarını yürüttükleri gözlemlenmiştir. Bu bağlamda uzman mantosu çalışmalarının, baskısız bir üretme ortamı yarattığı ve birlikte öğrenme motivasyonunu oluşturan özelliklere sahip olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Grup üyelerinin kültür sanat merkezine ilişkin araştırdıkları ve oluşturdukları bölümler, öğretim programında yer alabilecek konu başlıkları ve dersler ile ilişkilendirilmiştir. Sözelimi kültür sanat merkezinde olabilecek bir bölüme ilişkin araştırmalar yapan grup üyeleri, daha sonra bu araştırmaları görünür kılmak adına çizim ve resimleme çalışmaları yapmışlardır. Yapılan çizimler ve detaylandırılan bölüme ilişkin ayrıntılar gözden geçirilip; bölümlere yönelik maliyet hesaplaması yapılmıştır. Uzman mantosu uygulaması süresince verilen bu örneklerle yakın bir çok çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda uzman mantosu çalışmalarının öğretim programları ile organik bağ kurabilecek bir yapıya sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmacı uzman mantosu çalışması sırasında grup üyeleri ile aynı işyerinde çalışan meslektaş rolünü üstlenmiştir. Hiyerarşik olarak herhangi bir üstünlüğü olmadığını vurgulayan araştırmacının bu tutumu, uzman mantosu yaklaşımının temel unsurlarından biridir. Uzman mantosu yaklaşımı; baskısız, gücün hakim olmadığı, öğrenenlerin eşit olduğu, süreci planlayan bir rehberin yeni araştırma açımları sunduğu bir eğitim ortamı düşlemektedir. Çalışmanın başlangıcında araştırma grubu üyelerinin, ilişkisel alışkanlıklarından dolayı araştırmacı ile olan iletişimlerinde bu yeni rol dağılımına alışamadıkları gözlemlenmiştir. Araştırmacı bu algının yıkılması için meslektaş rolünün gerektirdiği tutumu devam ettirmiştir. Tutarlı bir biçimde devam eden bu süreç; bir süre sonra, araştırma grubu üyelerinin işyeri gibi algılanan mekan içerisinde, daha doğal davranabildikleri ve bu hiyerarşik yapıyı büyük ölçüde yıktıkları bir ortam yaratmıştır. Bu nedenle uzman mantosu yaklaşımının; öğrencileri özgür ve doğal kılan, bununla beraber öğrenme sürecinde öğretmeni tek özne olmaktan çıkaran bir anlayışa sahip olduğu düşünülmektedir.

Uzman mantosu uygulamaları; bütünlerden, birimlere ayrılan ve birimlerle, bütünleri oluşturan bir anlayışa sahiptir. Sürekli bir biçimde yeni yaratıların oluşturulduğu, oluşturulan yaratıların grup üyelerinin geri bildirimleri ile yapı sökümü uğrayarak yeni bir yaratıya evrildiği bir süreç içermektedir. Dorothy Heathcote'un eğitim anlayışlarında ve tabi ki uzman mantosu çalışmalarında dramatik olan; bilgiye ulaşma arzusu yaratmaya çalışmaktır. Araştırma grubu üyeleri uzman mantosu uygulamasında sürenin nasıl geçtiğini farketmediklerini, yapılan işi keyifle yaptıklarını, akıcı bir süreç geçirdiklerini ve diğer grup üyelerinin de yaptıklarını merak ettiklerini ifade etmeleri de çalışmanın amacına ulaştığını doğrular nitelikte ifadelerdir.

Uzman mantosu uygulaması; kurgusal ortamlarda uygulanan ve araştırma sorumluluğu oluşturmayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Araştırma grubu üyelerinin çalıştığı odak olan “kültür sanat merkezi” ni oluşturan ayrıntılar; grup üyelerinin bilgi ve deneyim dağarcığına yeterince dahil değildir. Dolayısıyla yapılan çalışmalar sonucunda grup üyeleri; bir “kültür sanat merkezi” oluşturma ne denli zor, ayrıntılı, estetik süreçler içeren, masraflı ... vb. olduğunu kurgusal ortamda deneyimlemişlerdir. Bu deneyimlerin “komisyon model” çalışmalarına bir çerçeve plan oluşturduğu görülmektedir. Bu bağlamda, komisyon model uygulamalarından önce; hazırlık amacıyla, uzman mantosu çalışmalarının gerçekleştirilmesi önem kazanmaktadır. Gerçekleştirilen bu uzman mantosu deneyiminin komisyon model uygulama sürecine nitelikli katkılar getirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Komisyon model uygulaması içerisinde gerçekleşen alan çalışmaları; Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi binası gezisi ile başlamıştır. Araştırma grubu üyeleri henüz yapım aşamasına geçmemiş olan Kültür Sanat Merkezi binasını gezmiş ve uzman mantosu sürecinde ayrıntılandırmış oldukları bölümleri, bina içerisine nasıl uyarlayabileceklerine ilişkin düşünceler geliştirmişlerdir. Bina gezisi sırasında araştırma grubu üyelerinin yaşantıları dört farklı temada değerlendirilmiştir.

Araştırma grubu üyelerinin daha önceden yaşantılamış olduğu uzman mantosu çalışmasının bina gezisine etkisi, araştırma grubu üyelerinin kaygıları ve hayal kırıklıkları, araştırma grubu üyelerinin motivasyonunu arttıran durumlar ve son olarak grup üyelerinin birbirleri ile etkileşimi bina gezisi sonrasında ortaya çıkan temalar olarak saptanmıştır.

Grup üyeleri, uzman mantosu sürecinde ortaya koymuş olduğu düşünceleri, kültür sanat merkezi binasına bire bir taşımak istemişlerdir. Daha önceden kurgusal bir biçimde yapmış oldukları hazırlıkların; kültür sanat merkezinin gerçek binası ile çatıştığını gören grup üyeleri pratik bir biçimde çözümler üretmeye çalışmışlardır. Bu sonuçtan yola çıkarak daha önceden gerçekleştirilen uzman mantosu sürecinin, komisyon model alan çalışmalarına olumlu katkı getirdiği gözlemlenmiştir.

Kültür Sanat Merkezi binasında şartlar gereği bazı derslik ve atölyelerin belirlenmiş olması, araştırma grubu üyelerinin bazılarında hayal kırıklığı yaratmıştır. Tüm süreci kendilerinin yapılandıracağını düşünen araştırma grubu üyelerinin bazıları; kendi düşüncelerinin önemsenmeyeceği, karar vericilerin belirleyici olacağı fikrine kapıldıklarını ifade etmişlerdir.

Bu olumsuz durumun tersine grup üyelerinin bir çoğu, kendi düşüncelerinin önemsendiğini düşündüklerini ve alan çalışmasına başlamış olmanın kendileri için heyecan verici olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırma grubu üyeleri, kültür sanat merkezi binasının gerçek yapılandırılma sürecinde görev alıp; sorumluluk üstlenmelerinin, kendilerini olumlu bir biçimde motive ettiğini belirtmişlerdir.

Grup üyeleri, bina gezisi sırasında görüş ve düşüncelerini not tutarak ve video çekimleri yaparak kayıt altına almışlardır. Farklı görüşlere sahip olan üyeler, birbirlerinin düşüncelerine ilişkin görüşler bildirmişlerdir. Ortak bir biçimde kültür sanat merkezi binasının yapılanmasına yönelik düşünceler geliştiren grup üyelerinin, etkin bir süreç geçirdikleri gözlenmiştir.

Kültür sanat merkezi binası gezisinin komisyon model uygulaması için önemli bir başlangıç adımı olduğu gözlemlenmiştir. Gezi süresince grup üyeleri, daha önceden tasarladıkları durumları gerçek yaşam ortamına uyarlamaya çalışmışlardır. Bununla beraber

grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerini geliştirdikleri ve değiştirdikleri bir sosyal etkileşim süreci geçirmişlerdir. Bu yaşantılardan yola çıkarak, gerçek alan gezilerinin; sosyal etkileşime ve sosyal öğrenmeye olanak sağlayan ortamlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Grup üyelerinin motivasyonunu ve heyecanını da olumlu bir biçimde (yoğunlukla) etkileyen alan gezisi çalışmalarının, yapılan işin ciddiyetini anımsatan bir süreç olduğu görülmüştür. Bu bağlamda gerçekleştirilen alan gezisinin, kurgusal ve gerçek yaşam ilişkisini sorgulama amacına ulaşmak adına, grup üyelerinin alan sınırlılıklarını net bir biçimde sunması nedeniyle önemli bir başlangıç çalışması olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma grubu üyeleri, eylem araştırması yönteminin de bir gerekliliği olarak; komisyon model uygulamasının bir sonraki adımında ne yapılması gerektiğine ilişkin tartışmalar gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda karar verici kişiler ve istemciler ile görüşme gereksinimi doğmuştur. Araştırma grubu üyelerini temsilen küçük bir grup, Ankara Üniversitesi rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş ile Kültür Sanat Merkezine ilişkin görüşmüştür.

Görüşme sonucunda; Ankara Üniversitesi rektörünün beklenti ve aktarımları, araştırma grubunun görüşmeye taşıdığı başlıklar ve araştırma grubunun görüşmeye ilişkin betimlemeleri olarak üç farklı tema oluşturulmuştur.

Ankara Üniversitesi rektörünün beklenti ve aktarımlarının yer aldığı tema altında Prof. Dr. Erkan İbiş tarafından mevcut kültür sanat merkezi binasının tarihi bir değeri olduğu ve dış yapının değiştirilemeyeceği bilgisi, grup üyelerine aktarılmıştır. Bununla beraber; kültür sanat merkezinde olmasını düşlediği bölümler ve etkinliklere ilişkin bazı düşüncelerinden bahsetmiştir. Sözelimi cep sineması, modern dans, halk dansı, resim hobi salonu, kütüphane, kafe, konferans salonu, sergi alanı, spor alanı gibi bölümlerin yer alması gerektiğinden bahsetmiştir. Yetki paylaşımı ve Kültür Sanat Merkezinin tek sorumlu kişisi olmadığını ifade eden Ankara Üniversitesi rektörü, üniversitenin gelişimine yönelik gerçekleşen diğer icraatlara ilişkin bilgiler aktarmıştır.

Araştırma grubunu temsil eden grup üyelerinin görüşmeye taşımış olduğu temalar; Kültür Sanat Merkezinin açılış tarihi, bina içerisinde yapılabilecek değişikliklerin sınırı, Kültür Sanat Merkezinde olması beklenen bölümler, Kültür Sanat Merkezinde olması beklenen etkinlikler ve Kültür Sanat Merkezini ziyaret etmesi beklenen yaş grubu başlıklarında sıralanmıştır.

Araştırma grubu üyeleri; gerçek yaşama temas eden bu görüşme sonucunda, komisyon model çalışmasına ilişkin motivasyonlarının arttığını ifade etmişlerdir. Kültür Sanat Merkezi binasında yapılacak olan değişikliklerin sınırı ise araştırma grubu üyelerini hayal kırıklığına uğratmıştır. Gerçekleştirilen görüşmeyi beklenilenden daha sıcak ve samimi bulan araştırma

grubu üyeleri, motivasyonlarını arttıran nedenlerden biri olarak görüşme ortamını işaret etmişlerdir. Bu görüşmeden hareketle; komisyon çalışmalarında karar verici olan istemcilerin aktardığı sınırların, çalışmanın gelişimi adına nitelikli bir ayrıntı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Araştırma grubu üyeleri; gerçek yaşamdaki öğrenci rolleri ile uzaktan temas ettikleri bir yöneticiye, daha yakından temas etme fırsatı yakalamışlardır. Gerçekleşen görüşme aracılığıyla oluşan bu yakın temas durumunun, araştırma grubu üyelerinin özgüvenini yukarıya taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Gerçek yaşam içerisinde sosyal statü olarak üst sıralarda sayılabilecek roller ile gerçekleşen samimi temaslar, araştırmacı grubun psikolojik olarak önemli bir iş yaptıklarına yönelik inanışlarını kolaylaştırmaktadır.

Görüşme öncesinde gerçekleşen yaşantılar da (grup üyelerinden görüşmeye katılacak olanların belirlenmesi, sınıf-cinsiyet vb. dağılımının gözetilmesi, Ankara Üniversitesi rektöründen randevu talep edilmesi, randevu saati gelmiş olmasına rağmen devam eden diğer görüşmelerden dolayı grubun bekleme salonunda bekletilmesi, görüşmeden önce bir sekreter ile temas kurulması vb.) Goffman'ın tanımlamış olduğu vitrin ve set ortamlarını oluşturmaktadır. Bu yaşantılar, araştırma grubu üyeleri için yapılan işin önemini anlatan ayrıntıları içermektedir. Ortamın “ciddi” ve “zor ulaşılır” gibi betimlenmesini sağlayan bütün bu göstergeler; araştırma grubu üyelerinin, bilgiye ulaşma isteklerini ve üstlenilen sorumluluğa var olan inançlarını arttırmıştır.

Komisyon model uygulamalarında istemcinin üstlendiği rol, araştırma grubunun gerçek yaşam ile bağlantı kurmasına olanak sağlamaktadır. İstemcinin istek, sınır ve beklentileri araştırma grubunun eylem planına yön vermektedir. Araştırma grubu üyeleri alan çalışmalarına başladıktan sonra istemcinin beklentilerini belirleyip verilerini bu beklentilere uygun bir biçimde toplamaya çalışmışlardır. Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş ile gerçekleştirilen görüşmeye katılan araştırma grubu üyelerinin az sayıda olması, tüm grubun sağlıklı iletişim kurabilmesi açısından kimi sakıncalar oluşturmuştur. Grup üyelerinin kimisi Ankara Üniversitesi Rektörü ile görüşmeye giden arkadaşlarına imrenmiş ve bunu bizzat araştırmacı ile paylaşmışlardır. Ankara Üniversitesi rektörü ile gerçekleştirilen görüşmeye katılan kimi grup üyeleri ise; bu görüşmenin bir ayrıcalık olduğu düşüncesini içeren şaka yollu bir tavır sergilemiştir.

Kimi grup üyelerinin kendi arasında yaşamış olduğu iletişimi daha açık bir noktaya taşımak amacıyla grup üyelerinin kendilerini değerli hissetmesi önem kazanmıştır. Bu doğrultuda; araştırmanın yöntemini de oluşturan desen olan eylem araştırması ile örtüşen durumlar ortaya çıkmıştır. Ankara Üniversitesi Rektörü ile gerçekleştirilen görüşmenin

ardından bir sonraki eylem adımı olarak; Ankara Üniversitesi Sağlık Kültür Spor Daire Başkanlığı Kültür Şube Müdürü Şükrü Gülfidan ile bir görüşme gerçekleştirilmiştir.

Kültür Sanat Merkezi Binasına ilişkin ayrıntı ve beklentilerin derinleştirilmesi amacıyla da gerçekleştirilen bu görüşme sonrasında elde edilen kodlar üç ana tema altında değerlendirilmiştir. Görüşme verileri: istemcinin Kültür Sanat Merkezi binasına ilişkin çizmiş olduğu sınırlar, araştırma grubunun görüşmeye taşıdığı başlıklar ve araştırma grubuna ilişkin gözlemler başlıkları altında incelenmiştir.

Kültür Şube Müdürü Şükrü Gülfidan'ın yapmış olduğu açıklamalar doğrultusunda Kültür Sanat Merkezine yönelik bina içi ayrıntılar ve sınırlılıklar, araştırma grubu üyelerinin belleğinde açıklığa kavuşmuştur. Bina içerisinde bulunan kimi odaları büyütmek amacıyla birleştirmeyi düşünen araştırma grubu üyeleri; sormuş oldukları sorulara verilen yanıtlar ile tadilat-tamirat işlerine yönelik ayrıntı bilgiler (bina dış renginin değiştirilebilirliği, bütçe sınırı, ses yalıtımı) edinmişlerdir. Gerçekleştirilen görüşme sonucunda elde edilen bilgiler, araştırma grubu üyelerinin daha sorgulayıcı bir tavır sergilemelerine yol açmıştır. Bu bağlamda araştırma grubu üyeleri, Kültür Sanat Merkezi binasının; engelli bireylerin rahatça ziyaret edebileceği bir biçimde tasarlanması konusunda ısrarcı olmuşlardır.

Araştırma grubunun bu sorgulayıcı tavırlarında uzman mantosu sürecinde tasarlanan ayrıntıların etkisi olduğu söylenebilir. Uzman mantosu çalışmasında, müzik atölyesi, konferans salonu, kafeterya, dans salonu vb. gibi bölümleri ayrıntılı bir biçimde tasarlayan araştırma grubu üyelerinin; Ankara Üniversitesi Kültür Şube müdürü ile yapılan görüşmede, daha önceden kurgusal ortamda araştırma yolu ile elde ettikleri bilgileri kullandıkları gözlenmiştir.

Araştırma grubu üyelerinin merak ettiği konulardan bir diğeri Kültür Sanat Merkezinin açılış tarihidir. Yapılan komisyon çalışmasının görev teslim tarihini bilmek komisyon model uygulamalarının kuralları arasında yer almaktadır. Bu gerekçe ile araştırma grubu üyelerinin zaman sınırlamasına yönelik hassasiyetlerinin komisyon modelin uygulama kuralları ile örtüştüğü görülmektedir. Zaman konusunda herhangi bir kısıtlama getirmekten çekinen Ankara Üniversitesi Kültür Şube Müdürü; Ankara Üniversitesi öğrencileri tarafından oluşturulan, ortak katılımlı bir yapı olmasını beklediklerini ifade etmiş ve çok yönlendirici olmayı tercih etmeyen bir dil kullanmıştır.

Sonuç olarak Ankara Üniversitesi Kültür Şube Müdürü ile gerçekleştirilen görüşmede grup üyelerinin onaylanma isteği çok belirgin bir biçimde gözlemlenmiştir. Kendilerini değerli hissettiklerini ifade eden bir kısım grup üyesi, istemci tarafından ziyaret edilmenin ve yetkili bir kişi tarafından yapılan açıklamaların motivasyonlarını arttırdığını dile

getirmişlerdir. Bu bağlamda, komisyon model çalışmalarında istemci ve araştırma grubu arasında gerçekleşen iletişimin; sorumluluk üstlenme, rolü benimseme, tasarlanan durumları gerçek yaşama uyarlama... gibi konularda motivasyon arttıran bir diğer unsur olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gerçek yaşam içerisinde var olan, gerçek bir duruma ilişkin onay alan öğrenciler komisyon model uygulamasını başarılı bir biçimde devam ettirdikleri düşüncesine varmışlardır. Dorothy Heathcote'un da ifade ettiği üzere bilgiyi aramaya istekli olma durumu dramatik kavramının kendisi ile ilgilidir. Araştırma grubunun da bu onaylanma ve değerli hissetme durumunun ardından yeni araştırmalara açık oluşu, bilgiyi arama isteğinin olduğu anlamına gelmektedir. Araştırma grubu, bu görüşmenin ardından farklı yerleşkelerde birçok öğrencinin katılımı ve düşüncesi ile oluşan alan çalışmalarını gerçekleştirmiştir.

Grup üyeleri, uzman mantosu sürecinde tasarladıkları bölümleri ayrıntılandırmadan önce farklı kültür sanat merkezlerinin sahip ya da sorumluları ile bireysel görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bunun yanı sıra, farklı kurumlarda görev yapmakta olan konferans salonu sorumluları, fotoğraf atölyesi sorumluları, dans salonu sorumluları, kütüphane sorumluları vb. kişiler ile görüşmeler gerçekleştirmiş ve tasarlanacak konuya ilişkin yaşam deneyimlerini zenginleştirmişlerdir. Komisyon model uygulamasının alan çalışmaları sırasında gerçekleşen paylaşımlar; yeni düşünceler ve Kültür Sanat Merkezinin yapılanmasına ilişkin soruların oluşmasına olanak sağlamıştır.

Araştırma grubu üyeleri, alanda gerçekleştirdikleri çalışmalara devam ederken; gerçek bir uzmandan yardım almanın (kimi noktalarda) daha nitelikli sonuçlar oluşturacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bir iç mimar yardımı ile Kültür Sanat Merkezi binasını yeniden gezmek isteyen araştırma grubu üyeleri; hem zihinlerinde oluşan yeni sorulara ilişkin yanıtlar bulmak hem de alandan toplamış oldukları verilerden hareketle oluşan isteklerin uygulanabilirliğini bir danışmana sormak istemişlerdir.

Bu bağlamda tez izleme komisyonu üyelerinden Doç. Dr. Ayşe Okvuran'ın yardımı ile Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Programı öğrencisi, iç mimar Özlem Dengiz Uğur ile iletişim kurulmuştur. İç mimar Özlem Dengiz Uğur'un uzman gözü ile aktarmış olduğu bilgiler araştırma grubu üyeleri için yeni öğrenmeler içeren bir etkileşime dönüşmüştür. Araştırma grubu üyeleri, Kültür Sanat Merkezinde odaklanmış oldukları bölümlere yönelik sorularını ve yapılmasını umut ettikleri tasarımları uzmana aktarmıştır.

Araştırmanın bu aşamasında, araştırma grubu üyelerinin bina yapısına ilişkin daha üst düzeylerde yer alan sorular sordukları gözlemlenmiştir. Binaya ilişkin daha önceden sadece kendi merkezi gelişim alanlarında yer alan bilgiler ile hareket eden grup üyeleri; yapmış

oldukları kısa erimli araştırmalar, alan görüşmeleri, istemci görüşmeleri... gibi araçlar ile yaşam deneyimlerini daha zengin bir seviyeye ulaştırmışlardır. Elde edilen bu deneyimleri bir başka alan uzmanı olan iç mimar Özlem Dengiz Uğur'la paylaşan üyeler, öncelikle; Kültür Sanat Merkezi binasının yığma bina olmasından dolayı yıkım ya da düzeltme gibi işlemlerin gerçekleştirilemeyeceğine ilişkin edinmiş oldukları bilgiyi onaylatmak istemişlerdir. Grup üyelerinin bu bilgiyi onaylatmak istemelerinin gerekçesi, var olan binanın fiziksel şartlarının kendi tasarımları ile örtüşmeme durumudur.

Grup üyeleri odaların birleştirilme durumunun yanı sıra bina zemininin ses çıkarmayan bir materyalden yapılması, pencerelerde kullanılacak materyaller, su tesisatı, rampalar, hareket ettirilebilir sahneler, ışıklandırma ... gibi ayrıntılara yönelik sorular yöneltmişlerdir. Sorulan bu sorulardan yola çıkarak, araştırma grubu üyelerinin binaya ilişkin daha fazla uzmanlık gerektiren ayrıntılara odaklandıkları gözlemlenmiştir. Odaklanılan bölümlere yönelik hazırlanan soruların büyük bir heyecan ve tutku ile paylaşıldığı görülmüştür. Deneyimlerini paylaşarak sürece katkı veren uzman Özlem Dengiz Uğur'da bu heyecan ve tutkuya ilişkin gözlemlerini ve soruların ayrıntılı oluşunu araştırmacı ile paylaşmıştır.

Bu yaşantılar ve deneyim paylaşımları, araştırmacı grubun sonraki çalışmalarında daha net bir yol izlemesine olanak sağlamıştır. Alan çalışmalarında elde edilen verilerin, gerçek yaşama uyarlanabilme durumunu ortaya koyabilmek adına; uzmanlar ile yapılan görüşmelerin, komisyon model uygulamalarında önemsenmesi gereken bir aşama olduğu söylenebilir. Komisyon model uygulamalarında, bir uzman ile karşılaşma durumunun; araştırma grubunun yaşam deneyimlerini zenginleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal etkileşim yolu ile elde edinilen bu deneyim zenginliğinin araştırma grubunun tasarımlarını nitelikli bir noktaya taşıdığı gözlemlenmiştir.

Bununla beraber araştırma grubu üyelerinin kendilerini onaylatma amacıyla sordukları sorular; araştırma açısından değerli sonuçların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Grup üyelerinin, uzmanlardan onay alamadıkları durumlar; gerçek yaşam ve kurgusal yaşam arasındaki çatışmaları ortaya koymaktadır. Araştırma grubu üyelerinin kağıt üzerinde tasarladıkları durumların, teknik gerekçelerle gerçekleşmemesi, var olan duruma yönelik yeni düşünceler geliştirmelerini sağlamıştır.

Bu doğrultuda oluşan yeni gerçeklik; grup üyeleri için yeniden düşünce üretim sürecine dahil olacakları ortamları yaratmıştır. Grup üyeleri, bu gezi sırasında sürekli etkin oldukları, devingen bir süreç yaşamıştır. Bu yaşantılardan hareketle; komisyon model uygulamasında uzmanlarla yaşanan deneyim ve paylaşımların, yeni öğrenme ortamlarını kendiliğinden oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma grubu üyeleri, komisyon model uygulamasının alan çalışmalarında farklı bölümleri odağa alan küçük gruplar halinde çalışmışlardır. Grup üyelerinin odaklandıkları bölümler; Müzik Odası, Drama Dans Salonu, Konferans Salonu, Fotoğraf Atölyesi, Mutfak Bölümü, Çalışma Salonları (Kitaplık-Kütüphane) bölümleridir. Grup üyeleri; odaklandıkları bölümlere yönelik gerçekleştirmiş oldukları alan çalışmaları ve bu alan çalışmalarında deneyimledikleri yaşantılara ilişkin diğer grup üyelerine sunumlar yapmışlardır.

Gerçekleştirilen bu sunumların grup üyelerinin çalışmalarını daha bütünlüklü bir yapıya ulaştırdığı gözlemlenmiştir. Grupta yer alan üye sayısının fazla olmasından dolayı, yoğunlukla alan çalışmaları küçük gruplar halinde sürdürülmüştür. Grup üyelerinin kendi paylaşımlarını ortaklaştırabildikleri ortamların; çalışmanın bütününe ilişkin yapılanları görmek adına önemli veriler sunduğu söylenebilir.

Araştırma grubu üyeleri özellikle bu paylaşım anlarında beraber çalıştıkları küçük gruplarda yer alan arkadaşlarına yönelik duygularının farkına varmışlardır. Grup üyeleri yoğunlukla bu paylaşımlar sırasında, kendi çalışmalarında harcadıkları emekleri gözden geçirmiş ve diğer grup üyeleri ile kendilerini karşılaştırmışlardır. Bu doğrultuda katılımcı gruptan kimi üyeler; grup arkadaşlarının alan çalışmasına yeterince emek harcamadığını ifade etmişlerdir. Alan çalışmalarına yeterince destek veremeyen kimi üyeler ise kendileri ile ilgili olan bu gerçekliğe yönelik itiraflarda bulunmuşlardır.

Sunum sırasında ve sonrasında gerçekleşen bu itiraf ve karşılaştırmaların, grup üyelerinin gerçek duygularına en yakın olan tepkileri içerdiği gözlenmiştir. Araştırma grubu üyelerinin ifade ettiği bu ve buna benzer bütünleştirici paylaşımlar; çalışmaya ilişkin nesnel, yargısız ve gerçek sayılabilecek duyguların ortaya çıkmasına olanak sunmuştur. Bu verilerden yola çıkarak, komisyon model çalışmalarında bütünlüğü sağlayacak ya da toparlayacak etkinliklerin; gerçek duygu ve düşünceleri ortaya çıkartacak sosyal etkileşim ortamları yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma grubunu oluşturan küçük grupların, gerçekleştirmiş olduğu alan çalışmaları ayrı ayrı incelendiğinde; grup üyelerinin gelişim ve yaşantı düzeylerinde farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu süreç içerisinde kimi grup üyeleri alan çalışmaları sayesinde nitelikli sayılabilecek gelişim süreçleri geçirirken, kimileri de komisyon model uygulamalarında sadece fiziksel olarak yer almışlardır. Çalışma sırasında bir çok defa çalışmayı bırakma noktasına gelmesine rağmen bazı katılımcıların grubu bırakmadıkları gözlenmiştir. Araştırmacı ve araştırma grubu üyeleri arasında daha önceden oluşmuş ve kodları belli olan bir öğretmen-öğrenci rol ilişkisi bulunmaktadır. Önceki yaşantılar ile kodlarını oluşturmuş

olan bu ilişkilendenmeden dolayı araştırma grubu üyelerinin kimi zaman doğal sayılabilecek tepkileri veremedikleri söylenebilir.

Bununla beraber komisyon modelin alan uygulamaları sırasında grup üyelerinin birbirlerinin gelişim süreçlerine katkı getirdiği durumların daha fazla olduğu söylenebilir. Sözgelimi; alan çalışmalarında çeşitli anket uygulamaları gerçekleştiren üyeler, hazırlamış oldukları anket sorularının niteliğini, alanda yapmış oldukları temasların ardından arttırmışlardır. Alan çalışmalarına küçük ön hazırlık çalışmaları ile başlayan araştırma grubu üyeleri, alanda gerçekleştirmiş oldukları her temasın ardından yeni bir bilgi ve deneyim elde etmiştir. Bu bilgi ve deneyimlerden hareketle, hazırlamış oldukları veri toplama araçlarını geliştirmişlerdir.

Komisyon model uygulamasında elde edilen bu deneyimlerden hareketle, alan çalışmaları sürecine etkin katılan grup üyelerinin devingen bir gelişim süreci yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Araştırma grubu üyeleri, kültür sanat merkezinin diğer paydaşları olabilecek insanlarla gerçekleştirdikleri temasların ardından yeni setler oluşturmuşlardır. Oluşan bu yeni setler; eylem araştırması sürecinde olduğu üzere yeni çalışmalara öncü olacak etkinliklerin yolunu açmaktadır.

Grupların gerçekleştirmiş olduğu sunumların hemen hepsinde bir alan uzmanı ile temas göze çarpmaktadır. Alan uzmanlarının önerileri ile veri toplama araçlarını yeniden gözden geçiren küçük gruplar, işbirliği içerisinde ve etkili bir biçimde alan çalışmalarında kullanılacak yeni yaratılar ortaya koymuşlardır. Bu gelişim dönemi içerisinde grup üyelerinin kendilerini, grup arkadaşlarını ve var olan süreci değerlendirebilecekleri; etkinlik, temas ve yeni yaratılarla düzenli olarak karşılaştığı gözlenmiştir.

2. Araştırmanın İkinci Aşamasına İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci aşamasında grup üyelerinin komisyon model uygulaması süresince yaşadıkları duygu ve düşünceler ele alınmıştır. Araştırmanın bu aşamasında, doğal bir biçimde akan yaşamı değiştirmeden, sosyal etkileşim yolu ile duyuşsal ve bilişsel kazanımlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Komisyon model uygulaması boyunca devam eden etkinlikler, bir sahneleme süreci gibi düşünüldüğünde; her grup üyesi bütün bir performansın belirli küçük performatif oyuncularını olmuştur. Bu bağlamda uygulama süreci; grup üyelerinin eylemde bulundukları anlar, oluşan etkileşimler, yaşanan kaygılar, tercih edilen yöntemler... gibi birçok durum üzerinden sorgulanacak ortamları içermektedir. Doğal bir ortam içerisinde, kendi seçim ve tepkileri ile komisyon model uygulaması etkinliklerine yön veren grup

üyeleri; sosyal etkileşimlerde bulundukları için değişken sayılabilecek duygu durumları ve kazanımlara tanık olmuşlardır.

Bulundukları sosyal yapı içerisinde birbirleri ve alanda yer alan insanlar ile etki ve tepki alışverişinde bulunan araştırma grubu üyeleri, doğal sayılabilecek bir biçimde araştırma sürecine dahil olmuşlardır.

Alışlagelmiş eğitim ortamları, öğrencilerin; belirli hareketler, tavır ve tepkiler sergiledikleri, belirli kurallar ile çerçevelenmiş bir set oluşturmaktadır. Bununla beraber öğrenci grubunun kendini daha rahat hissettiği ortamlar; katı kurallar ile çerçevelenmediğinden daha gerçekçi ve doğal etkileşimleri içermektedir. Sözgelimi bu çalışma özelinde, alan çalışmalarına çıkan grup üyeleri kendilerini daha rahat hissettikleri ortamlardan veri toplamaya çalışmışlardır. Bu ortamlarda grup üyeleri, istedikleri ve hazır hissettikleri zamanlarda diğer paydaşlar ile etkileşimde bulunmuşlar, istedikleri zamanda da etkinliği sonlandırmışlardır. Sosyal statü olarak; deneyim, cinsiyet, fakülte bölümü vb. noktalardan farklı seviyede bulunan grup üyeleri, kendi aralarında herhangi bir biçimde yaptırım oluşturacak kurallar belirlememişlerdir. Bireysel farklılıklar, çalışmaya ilişkin motivasyonu ve grup üyelerinin duygu durumlarını etkilemiştir. Araştırmacı, komisyon model uygulaması süresince olabildiğince “öğretmen” sözcüğünün kendiliğinden getirdiği hiyerarşik yapıyı hissettirmemek adına rehber görevi üstlenip, doğrudan karar verme süreçlerini grup üyelerine bırakmıştır. Buna rağmen; grup üyeleri ve araştırmacı arasında oluşan önceki kodların hiyerarşik düşünceden yeterince sıyrılamadığı gözlemlenmiştir.

Komisyon model uygulaması rol ve gerçeklik kavramlarının karıştığı bir uygulama sürecini içermektedir. Çalışma sürecinde grup üyeleri, küçük gruplar halinde çalışmalar yürüterek, bireysel gelişim süreçleri göstermişlerdir. Çalışma kapsamında komisyon model uygulaması içerisinde gerçekleştirilen grup çalışmalarının genellikle olumlu bir motivasyon ürettiği sonucuna varılmıştır. Bununla beraber görev odaklı çalışmalarda yeterince sorumluluk üstlenmeyen öğrencilerin ise diğer grup üyelerinin motivasyonunu olumsuz etkilediği görülmüştür. Dramaturjik yaklaşım ile dünyanın bir sahne olduğunu söyleyen Erving Goffmann'ın, “takım” adını verdiği etkileşimli yaratımlar ve bu yaratımlarda bireylerin vermiş olduğu tepkilere ilişkin görüşleri şu biçimdedir:

Aynı takımın üyeleri olan bu bireylerin sırf takımdaşlık nedeniyle birbirleriyle önemli bir ilişki içinde olacakları açıktır. Bu ilişkinin iki temel bileşeninden söz edebiliriz. Birinci olarak, öyle görünüyor ki takım performansı bir yandan devam ederken, takımın herhangi bir üyesi gösterinin foyasını meydana çıkarma ya da uygunsuz davranışlarla performansı azaltma gücüne sahiptir. Tüm takım arkadaşları birbirlerinin hareket ve davranışlarına güvenmek

zorundadırlar. Buna göre, takım arkadaşlarını birbirlerine bağlayan karşılıklı bir bağımlılık söz konusudur (Goffmann, 2009).

Komisyon model uygulaması süresince grup üyelerini birbirlerine bağlayan bağımlılık; yapılacak olan Kültür Sanat Merkezinin sahiplenilmesi, üretilen sorumluluk, uzmanlarla görüşülmesi ve yapılan işin ciddiyetinin kavranması gibi başlıklar yolu ile daha belirgin bir hal almıştır. Belirginleşen bu bağlayıcı duygunun, etkileşime girilen kişilerin tavır ve düşünceleri ile geliştiği söylenebilir. Takımın bir parçası olan grup üyeleri; etkileşime girdikleri kişilerden edindikleri bilgi, tepki ve düşüncelerle kendi performanslarını dönüştürmüşlerdir. Kimi grup üyeleri gerçek yaşamda yer alan ve paydaş olarak tanımlanan insanlara temas ettiği için çalışma adımlarını atmak adına iştahlanmış, kimileri ise grup arkadaşları kadar iştahlı çalışmadıkları için kendilerini sorumlu tutmuşlardır. Bu durumları oluşturan motivasyonların onlarca gerekçesi olabilir. Bütünlüklü bir yapının ayrı parçaları olarak katılımcıların yaşadıkları süreç, bireysel bir biçimde incelendiğinde; her grup üyesinin ayrı ayrı çerçeve ile sunduğu performanslarının oluşturduğu setlere ve vitrinlere bakmak gerekmektedir. Bu bağlamda grup üyelerinin iç disiplini komisyon model uygulaması için önem kazanmaktadır.

Goffmann (2009), bu iç disiplini takım çalışmaları açısından ele aldığı bu önemi şu cümlelerle vurgulamaktadır: takımın performansının sürdürülebilmesi açısından takımın her üyesinin dramaturjik disipline sahip olması ve kendi rolünü oynarken bu disiplini sergilemesi can alıcı bir öneme sahiptir. Burada, oyuncu bir yandan sahnelemekte olduğu faaliyetlere gömülmüş, kendini kaptırmış ve eylemlerini kendiliğinden, plansız gibi gerçekleştiriyormuş gibi görünse bile, duygusal anlamda sunumuyla arasına, dramaturjik açıdan ortaya çıkabilecek acil durumlarla baş edebilecek kadar mesafe koymalıdır.

Komisyon model uygulamasının ardından grup üyeleri tarafından yazılan günlükler ve yapılan odak grup görüşmeleri incelendiğinde; yukarıda belirtilen ifade ile benzeşmeler görülmektedir. Bazı grup üyeleri disiplinli bir biçimde akış yaşarken, bazı grup üyeleri ise bu akışı çeşitli gerekçelerle yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu farklılığa rağmen komisyon model uygulamasının tüm grup üyelerini birlikte üretmeye yönelttiği görülmektedir. Alan çalışmalarında sosyal etkileşim yolu ile veri toplayan grup üyeleri, kendi merkezi gelişim alanlarında yer alan deneyimlerini arttırmışlardır. Sözgelimi; daha önceden bir binanın mimari yapısına ilişkin çalışmaları ayrıntılı bir biçimde düşünmemiş olan grup üyeleri, alan çalışmaları yolu ile bu ayrıntılara tanık olmuşlardır. Tanık olunan bu ayrıntılardan hareketle elde edinilen bilgiler yeni alan çalışmalarında kullanılmıştır. Böylece uzmanlarla gerçekleştirilen tüm etkileşimlerden yeni eylem noktaları belirlenmiştir. Eylem noktalarını

belirleme süreci, yeni temas alanları oluşturarak grup üyelerinin yaşam deneyimlerini arttırmıştır. Buradan hareketle komisyon model uygulamalarının, katılımcıların merkezi gelişim alanlarına katkı getirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Komisyon model uygulamalarının toplum gelişimi ile de ilgili olduğu söylenebilir. Komisyon model uygulaması odağına alınan ve ortak görevlerle sonuca ulaştırılmaya çalıştırılan çalışmalar toplumda yer alan diğer paydaşların da fikirleri alınarak sonuca ulaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda Dorothy Heathcote'un önemseydiği dramanın toplum ile ilgili olması gerekliliği karşılanmaktadır. Dorothy Heathcote, drama çalışmalarının toplumsal boyutu ve sanatsal boyutuna yönelik olması gerekliliğini eleştirel bir çerçeveden ele almıştır. Bu konuda kendi yaklaşımlarının da gelişme gerekçesini sunan Dorothy Heathcote aşağıda yer alan ifadeleri kullanmaktadır:

“Tüm öğretim yaşamım boyunca özgünlük meselesi ile ilgili olduğunu düşündüğüm iki şeye ilişkin uğraş verdim. Birincisi bir “drama öğretmeni” olarak tanımlanırken ve bu kadar açık bir biçimde işlev sağlarken insanların drama çalışmalarını sadece oyun, kurgu ve rol ile ilgili olarak algılaması beni rahatsız ediyor. Dramanın bunlarla da ilgisi var ama drama toplum için daha fazla potansiyele sahip. İkincisi ise pek çok insanın eğitim durumlarında dramanın kullanımını, ayrı bir konu olarak ya da “özel” bir mesele olarak görmesidir. Bu durumlar ile uğraşmak drama çalışmalarında sanat biçimlerini ihmal etmeme yol açmıştı. Diyagram haritaları, eskizler, fotoğraflar vb. gibi diğer üretkenlik betimlemeleri ile ilişkili bir biçimde tartışmam gerektiğini böylece farketmiş oldum”(Heathcote,1985).

Bu söylemlerden hareketle Dorothy Heathcote yaklaşımlarının bir arayış içerisinde olduğu görülmektedir. Drama çalışmalarına ilişkin oluşan ve tartışılması gereken yargıları dikkate alan Heathcote'un bu söylemleri, uzman mantosu yaklaşımının temellerini oluşturmaktadır. Drama çalışmalarında “üretkenlik betimlemeleri” olarak tanımlanan çalışmalarını önemseyen Heathcote, uzman mantosu çalışmalarında bu eksikliği giderebilecek önemlemler sunmuştur. Ardından da dramanın toplumsal boyutunu daha da ön plana çıkartan ve gerçek yaşam durumları içerisinden olabildiğince çok insana temas eden bir yaklaşım olan “Komisyon Model” uygulamasını geliştirmiştir. Araştırmanın bulgu ve yorumları dikkate alındığında komisyon model uygulamasının toplumsal boyutu önemseyen bir yaklaşım olduğun görülmektedir.

Araştırma bulgularından hareketle komisyon model yaklaşımının sorumluluk üreten, sosyal etkileşimin yoğun olduğu, gerçek yaşamda belirli rollerle gerçekleşen, doğal, öğretmenlik baskısını oluşturmeyen, sanat formlarını kullanan, grup çalışmalarını sistematik

bir hale getiren ve eylem adımlarının sonuçlarından hareketle yeni eylem adımları üreten bir yaklaşım olduğu sonucuna varılmıştır.

3. Öneriler

3.1. Drama Alan Uzmanlarına ve Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Komisyon model uygulamalarının alan yazında yeterince yer almaması nedeniyle “komisyon model” yaklaşımını tanıtmaya ve tartışmaya yönelik çalışmalar yapılması
- Komisyon model yaklaşımının drama alanındaki kabul sorunu nedeniyle kurgu ve gerçeklik ilişkisinin derinlikli bir biçimde tartışılması ve bu başlık altında sosyolog, psikolog, sanatçı ve eğitimcileri bir araya getirebilecek etkinlikler düzenlenmesi
- Drama çalışmalarının daha çok sosyal etkileşimi ve toplumsal değişimi önemseyen bir biçimde yapılandırılması
- Drama çalışmalarının gerçek yaşama temas eden boyutlarının artırılması
- Komisyon model uygulamalarının az olması nedeniyle yeni istemciler bulunarak komisyon model uygulamalarının artırılması önerilmektedir.

3.2. Yüksek Öğretim Kurulu’na Yönelik Öneriler

- Üniversiteden mezun olacak öğrencilerin okul-gerçek yaşam ilişkisine yönelik yeterince deneyime sahip olmaması nedeniyle; kendileri ile ilgili olabilecek kurumlarla işbirliğine giderek, gerçek yaşam deneyimleri edinmeleri adına üniversite bölümlerinde ilgili birimlerin kurulması
- Komisyon model yaklaşımının üniversite kurumlarında ders veren akademisyenler tarafından tanınmasını sağlayacak uygulamaya dayalı bilimsel etkinliklerin planlanması
- Öğretmen adaylarının sanatsal formları estetik düzeyde alımlaması gerektiğinden Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Eğitim/Eğitim Bilimleri Fakülteleri arasında komisyon model yaklaşımlarının işbirlikli uygulanması
- Alan çalışmalarının önemsenerek uygulanacağı, farklı paydaşlarla sosyal etkileşimde bulunulmasına fırsat veren derslerin artırılması ve ders içeriklerinin bu anlayışa göre düzenlenmesi önerilmektedir.

3.3. Milli Eğitim Bakanlığına Yönelik Öneriler

Araştırma kapsamında komisyon model uygulaması çalışmaları, Ankara Üniversitesi öğrencileri ile denenmiştir. Bu nedenle araştırma sonuçları grup üyelerinin kendi alan deneyimlerinden hareketle oluşmuştur. Bu başlık altında yer alan öneriler çalışma sonuçlarından yola çıkarak belirlenmese de öneriler arasında yer verilmesinin komisyon model yaklaşımının tanınması ve uygulanması adına önemli olduğu düşünülmektedir.

- Okul-gerçek yaşam ilişkisini etkin bir biçimde kurması nedeniyle komisyon model uygulamalarının olabildiğince erken yaşlardan başlayarak öğretim programlarına dahil edilmesi
- Öğretim programında yer alan kazanımların odakta olduğu farklı yaş gruplarının dahil edildiği bir biçimde komisyon model yaklaşımının uygulanması
- İlgili istemcilerin bulunması ve okul-toplum ilişkisini güçlendirecek bağlantıların kurulması için okul içi görevlendirmelerin bu gerekçe ile gözden geçirilmesi önerilmektedir.

4. Vargı-Tartışma

Drama disiplini, eğitim ortamları ile buluştuğundan bu yana insanı merkeze alan bir yapıya sahip olmuştur. Bu yönü ile sosyal etkileşimi önemsemiş ve herkesi etkin kılan özgür düşünen ve düşüncelerini ifade etmekten çekinmeyen bireyler olarak yetişmesi için çaba harcamıştır. Etkin olma yolunda bireylerin düşüncelerini, eyleme dönüştürebilmesi adına alan öncüleri yeni yaklaşımlar geliştirmişler ve bu yeni yaklaşımlarından hareketle drama alanını devingen kılmışlardır. Drama sözcüğünün kökeni olan “dran” sözcüğü de: itmek, çekmek, eylemek anlamları ile bu alanın devingenliğine işaret etmektedir.

Drama alanına yeni yaklaşımları ile üretkenlik katan öncülerden birisi de Dorothy Heathcote olmuştur. Heathcote’un drama alanına kazandırmış olduğu yaklaşımlar da kendi içerisinde bir harekete ve devingenliğe sahiptir. Heathcote, ilk dönem çalışmalarında “dramatik olan” sorgusunu odakta tutarken, sonraki dönem çalışmalarında “sanatsal olanı dahil etme”, “sorumluluk üstlenme”, “toplumsal olana dokunma”, “gerçek duyguları yaratma” gibi başlıklara değinmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda belki de en yaygın, bilindik ve kabul edilmiş yaklaşımı “uzman mantosu” olarak görülmektedir. Dorothy Heathcote, sanatsal betimlemeleri kullanan bu yaklaşımı daha önceki yaklaşımlarında olduğu üzere sorgulamış ve “sorumluluk üretmesi” ve “gerçek yaşam deneyimlerine dokunması” gibi

başlıklara eleştirel bir yaklaşım göstermiş ve “komisyon model” uygulamasını ortaya koymuştur.

Komisyon model yaklaşımı, uzman mantosu süreçlerini gerçek yaşama taşıyan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda katılımcılar, gerçek yaşamda var olan bir istemcinin vermiş olduğu görevi kabul eder ve yaparlar. Katılımcıların yapmış olduğu ortak görevler; onların sosyal etkileşimlerde bulunmalarına, yeni alanlar keşfetmelerine, sorumluluk üstlenmelerine ve yaşam deneyimlerini zenginleştirmelerine... olanak sağlar. Çalışma sonucu ise bir yayınlama ile (yazılı, sözlü, görsel...) istemciye sunulur.

Araştırma kapsamında Dorothy Heathcote’un “komisyon model” yaklaşımı betimlenmiş, uygulanmış ve araştırma grubu üyelerinin eylem adımları ile Ankara Üniversitesi Kültür Sanat Merkezi Binası ayrıntılandırılmıştır. Araştırma sonucunda Dorothy Heathcote’un komisyon model uygulamasını ortaya koyarken amaçladığı drama-gerçek yaşam ilişkisi ve sorumluluk üretme düşüncesi grup üyelerinin değerlendirmelerinde çok açık bir biçimde ortaya çıkmıştır. Buradan hareketle komisyon model uygulamasının sorumluluk üreten, gerçek yaşam ile derinlikli ilişkiler kuran ve katılımcısını etkin kılan bir yaklaşım olduğu söylenebilir.

Peki gerçek yaşamda, gerçek temaslarla derinleşen “komisyon model” yaklaşımı bir drama yaklaşımı mıdır? Gerçek yaşamda var olan bir durum üzerinden kendisini gerçekleştiren komisyon model yaklaşımında kurgusal ortama gerek var mıdır? Dramatik olan, komisyon yaklaşımında tam olarak nerededir? Rol kavramı bu yaklaşımda nerede ve nasıl yer almaktadır ?

Bu sorulara verilen yanıtlar, araştırmacının komisyon model yaklaşımına ilişkin vargılarını oluşturmaktadır.

Drama alanında alışagelen kurgusal ortamlar komisyon çalışmasında yer almamaktadır. Kurgusal ortamlar yerine gerçek yaşam durumlarını kullanan komisyon model yaklaşımı bu yönü ile alan uzmanları tarafında net bir biçimde bir drama yaklaşımı olarak kabul görmemiştir. Bu durumu aydılatmak adına iki farklı paradigma üzerinden değerlendirme yapılabilir.

Birinci paradigma “drama yaşamın provasıdır”: Bu paradigma ile gerçekleştirilen drama çalışmaları; yaşamda yer alan gerçek olayların kurgusal ortamlarda belirli bir sistematik üzerinden sorgulanmasını beklemektedir. Bu bağlamda rol, kurgu, dramatik gibi kavramlar daha görünür olmaktadır. Gerçek olaylara ilişkin verilebilecek tepkiler, –mış gibi yapma süreçleri ile deneyimlenerek biriktirilir. Katılımcı bireyin karşılaşacağı gerçek olayda; kurgusal ortamlarda elde ettiği (sosyal etkileşimlerle de gelişen) o deneyimlerden hareketle

tepki vermesi beklenir. Fakat gerçekte tepki verip vermediği çoğunlukla görülmez, sorgulanmaz ya da bilinmez.

İkinci paradigma ise “drama yaşamın kendisidir”: Bu paradigma ile gerçekleştirilen drama çalışmaları, bir ironi de bulunarak drama çalışmalarının gerçek yaşamın kendisi olduğunu savunur. Kurgusal ortamda gerçekleşse de, gerçek yaşamda bulunan dramatik durumları içerdiğinden drama yaşamın kendisidir düşüncesini içermektedir. Bu yaklaşım “rol” kavramı üzerinden ele alındığında; Dorothy Heathcote yaklaşımlarını, kendisinin de etkilendiği Erving Goffman’ın dramaturjik teorisi ile incelemek komisyon modeli anlama açısından iyi olacaktır.

Erving Goffman’ın tüm dünyayı bir sahne, biz insanları da birer oyuncu olarak gördüğü benlik sunumu teorisi; başka insanlar yanımızda var oldukça rol oynama durumlarımızın devam ettiğini belirtmektedir. Bu bağlamda oluşturduğumuz sahnelerimiz, setlerimiz, performanslarımız... komisyon model yaklaşımının da bir kurgu içerisinde yapıldığını düşündürmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde komisyon model uygulamalarında da üstlenilen bir rolden söz etmek mümkün görünmektedir. Bu ”rol” alma durumu birinci paradigma ile karşılaştırıldığında kişinin kendi olma durumuna daha yakındır.

Bu nedenle Dorothy Heathcote’un bilgiyi bulma isteğini yaratma durumu, başlı başına yeterli bir dramatik durumdur düşüncesi ile Erving Goffman’ın dramaturjik teorisi birleştiğinde; komisyon model uygulamasının bir drama yaklaşımı olduğundan söz etmek mümkün görünmektedir. Bununla beraber komisyon model yaklaşımının kurgusal olanı açık bir biçimde içermediğinden, şu anda hakim olan drama anlayışı içerisinde kendisine sağlam bir yer bulması zor görünmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 1(1), 19-29.
- Adıgüzel, Ö. (2016). Eğitimde yaratıcı drama. Ankara: Pegem Akademi.
- Bayad, A. (2016). Erving Goffman'ın benlik kavramı ve insan doğası varsayımı. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*. 36(1), 65-80.
- Beckerman, B. (1970). *Dynamics of drama: theory and method of analyses*. New York: Knoph.
- Bethlenfavy, A. (2005). 22nd January 2005 Interview with Dorothy Heathcote.
- Boal, A. (2008). *Arzu gökkuşağı Boal'in tiyatro ve terapi metodu*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Bolton, G. (1984). *Drama as education: an argument for placing drama at the centre of the curriculum*. Addison-Wesley Longman.
- Booth, D. (2012). Reconsidering Dorothy Heathcote's educational legacy. *Drama Research: international journal of drama in education*. 3(1), 2-19.
- Bowell, P., Heap, S. B. (2001). *Planning process drama*. London: David Fulton Publishers.
- Bowell, P., Heap, S. B. (2010). Drama is not a dirty word: past achievements, present concerns, alternative futures. *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*, 15(4), 579-592.
- Brecht, B. (2011a). *Oyun sanatı ve dekor*. İstanbul: Agora Kitaplığı
- Brecht, B. (2011b). *Epik tiyatro*. İstanbul: Agora Kitaplığı
- Bruner, J. (1966). *Towards a theory of instruction*. USA: Harward University Press.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. A., Akgün, E. A., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Dale, E. (1946). *Audio visual methods in teaching*. New York: Drydeen press.
- Davis, D. (2007). Edward Bond ve Eğitimde Drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 1(3-4), 91-101.
- Demirel, Ö. (2005). *Öğretimde planlama ve değerlendirme öğretme sanatı*. Ankara: Pegem.
- Dewey, J. (1996). *Democracy and education*. (Çev. Otaran, M.S.) Ankara: Başarı Kültür Yayınları Dizisi
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eriksson, S. A. (2009). *Distancing at close range*. ABO Akademi.
- Fiala, O. (1977). “An artistic affinity. Notes on Dorothy Heathcote’s and Bertolt Brecht’s modes of work”. *National Association of Drama in Education Journal*. 2(1), 29-32.
- Garrett, L. (1997). Dewey, Dale, and Bruner: educational philosophy, experiential learning, and library school cataloging instruction. *Journal of Education for Library and Information Science*. 38(2), 129-136.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Goffman, E. (2009). *Günlük yaşamda benliğin sunumu*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Hartman, J. H. (Ağustos, 1991). *Thinking about learning from the perspectives of Bruner and Ausubel*. American Psychological Association Convention “Teaching Undergraduates How to Think in Educational Psychology” sempozyumunda sunulan bildiri. The city college, City University of New York.
- Heathcote, D. (1971). *Three looms waiting*. (Televizyon Programı).
- Heathcote, D., Fiala, O. (1980). Brechtian elements in Dorothy Heathcote’s approach in preparing teachers to use drama: with implications for teacher training. *NATE papers in education* (Aberdeen University Press).

- Heathcote, D. (1983). Authentic Teacher And The Future. (*Arşiv Ref.- Dosya No.AI001*)
- Heathcote, D. (1985). Improvisation. In Dorothy Heathcote: *Collected writings on education and drama*, (ed. Liz Johnson and Cecily O'Neill) , 44_8. London: Hutchinson.
- Heatcote, D., Bolton, G. (1995). *Drama for learning Dorothy Heatcote's mantle of the expert approach to education*. Portsmouth: Heinemann.
- Heathcote, D. (2000). Contexts for active learning - four models to forge links between schooling and society. *Drama Research. The Research Journal of National Drama*. 1, 31-45.
- Heathcote, D. (2004). A System For Learning Through The Active İmagination And Enquiry Methodology.
- Heathcote, D. (2010). 13. Uluslararası eğitimde yaratıcı drama/tiyatro kongresi açılış bildirisi, 21-23 Kasım 2008. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 5 (9-10), 29-36.
- Hesten, S. (1993). *The Dorothy Heathcote Archive* (Doctoral Dissertation). Manchester, Metropolitan University.
- Hülür, B. A. (2017). Kitap eleştirisi: Erving Goffman: Günlük yaşamda benliğin sunumu. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*. 2(4), 332-339.
- Johnson, A. P. (2002). *A short guide to action research*. Boston: Pearson Education.
- Johnson, A. P. (2014). *Eylem araştırması el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Kuzu, A. (2005). *Oluşturmacılığa dayalı çevrimiçi destekli öğretim: Bir eylem araştırması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- McCaslin, N. (2016). *Yaratıcı drama sınıf içinde ve dışında*. Ankara: Nobel yayıncılık
- Mertler, C. A. (2006). *Action research: teacher as researhers in the classroom*. Thousand Oaks: Sage Publication.
- Metinnam, İ., Adıgüzel, Ö. (2016). “Bireyin bireyselliği” odağında Brian Way’in drama anlayışının incelenmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 11(2), 1-28.

- Mills, G. E. (2003). *Action research: a guide for the teacher researcher (2nd ed.)*. New Jersey: Merrill Prentice Hall
- Nicolopoulou, A. (1993). Oyun, bilişsel gelişim ve toplumsal dünya: piaget vygotsky ve sonrası (M.T. Bağlı, Çev.). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 37 (2), 137-169.
- Okvuran, A. (2003). Drama öğretmeninin yeterlilikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 36 (1-2), 81-87.
- Okvuran, A. (2005). Dramada yabancılaşma ve yabancılaştırma. 9. *Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Seminer Kitabı-Forum Tiyatro, Devinim, Drama*. 26-29.
- Özen, Z. (2010). Haziran 2010, Dorothy Heathcote ile söyleşi.
- Özen, Z. (2011). *Dorothy Heathcote'un yaratıcı drama yaklaşımları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Peterson, J. (1991). *Dorothy Heathcote as philosopher, educator and dramatist*. Greensboro, The University of North Carolina.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş nicel ve nitel yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi
- Püsküllüoğlu, A. (2006). *Türkçe sözlük*. Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Rogers, T., O'Neill, C., & Jasinski, J. (1995). Transforming Texts: Intelligences in Action. *The English Journal*, 84(8), 41-45.
- Sağlam, T. (2004). Dramatik eğitim amaç mı? araç mı?. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 17, 4-21.
- San, C. (2009). Toplumsal değişim ile yaratıcı drama ilişkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 4(8), 75-79.
- San, İ. (2014). Özel kültürlerle tanışmak. Ö. Adıgüzel, U. Handweg ve G. Koch (Ed.). *Theater und community-kreativ gestalten! Drama ve toplum-yaratıcı biçim vermek!* (s.261-264). Hamburg: Kopaed.

- Sayers, R. (2011). The implications of introducing Heathcote's mantle of the expert approach as a community of practice and cross curricular learning tool in a primary school. *English in Education*. 45(1), 20-35.
- Scheurer, P. K. (1996). "*A thousand Joans*" a teacher case study drama in education a process of discovery (Doctoral dissertation). The Ohio State University.
- Schön, D. A. (1983) *The reflective practitioner: how professionals think in action*. San Francisco: Ca, Jossey-Bass.
- Sezgin, B. (2015). *Oyun-tiyatro-drama ilişkisi: kuram ve uygulama*. İstanbul: Bgst Yayınları.
- Şener, S. (2003). *Dünden bugüne tiyatro düşüncesi*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Taylor, P., Warner, C. D. (2006). *Structure and spontaneity the process drama of Cecily O'Neill*. Trentham Books
- TDK (2005). *Türkçe sözlük*. 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası.
- Tor, H. A. (2008). A comparative analysis of the relationship between dramaturgy and epistemology in the praxis of Gavin Bolton and Dorothy Heathcote. *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*. 13(3), 321-335.
- Toye, N., Prendiville, F. (2000). *Drama and traditional story for the early years*. Taylor & Francis.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: the development of higher psychological processes* (M. Cole, V. J. Steiner, S. Scribner, & E. Souberman, eds.). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wagner, B. J. (1976). *Dorothy Heathcote. drama as a learning medium*. Washington, DC: National Education Association.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınları

EKLER

Neden Böyle Bir Konuyu Araştırdım?

İnsanların bilimsel bir çalışmayı yapmalarının belirli gerekçeleri vardır. Bu gerekçelerin başında ise kişinin merak duygusu gelmektedir. Bir bilinmeyeni açığa çıkarmak ya da bilinen üzerinden yeni düşünceler üretmek her daim insana iyi gelmiştir. Yeni düşünceler üretmek ya da yeni buluşlar gerçekleştirmek kimi zaman tesadüflerin ardından kimi zaman da onlarca deneyimlerin ardından insanlıkla buluşmuştur.

Bu çalışma; ilk adımını 2010 yılının yaz mevsiminde atmıştır... Dorothy Heathcote ile kendi evinde gerçekleştirmiş olduğum söyleşinin ardından yüksek lisans tezimde kullanmak üzere söyleşinin çözümlemelerine başlamıştım. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesindeki görevimin ilk yılı olduğundan yaz döneminde yıllık izin kullanamamıştım. Bütün yaz boyunca yapmış olduğum çözümlemeler bana yeni ufuklar açıyordu. Dorothy Heathcote'un yaşamına ilişkin hiç bir yerde bulamayacağım bilgileri; öğle yemeklerinde, görüşme aralarında, kısa dinlenmelerde kendisinin ağzından dinlemiştim. Dorothy Heathcote'un Türkiye'de pek bilinmeyen yaklaşımlarını ortaya koymak benim gibi acemi bir araştırmacı açısından çok değerliydi. Daha önce katılmış olduğum Uluslararası Drama kongresinde David Davis atölyesine katılmış ve "Rolün Yuvarlanması", "Uzman Mantosu" gibi yaklaşımlarını duymuştum (Şimdi geriye dönüp baktığımda "Rolün Yuvarlanması" yaklaşımının ilk çevirisinin atölye de yanlış olduğunu görüyorum).

Komisyon model ise daha önceden hiç duymadığım bir yaklaşımdı. Dorothy Heathcote'un bu yaklaşımdan söz ederken nasıl tutkulu bir biçimde anlattığına da tanık olmuştum. Komisyon model yaklaşımına ilişkin şu cümleleri kurmuştu :

"Henüz gerçekleşmeyen bir hayalim var; öğrencilerden öğretmenlerinin onlara öğrettikleri şeyleri öğrenenler değil, Öğretmenlerinin kendilerine getirdiği dışarıdaki dünya ile ilgili sorunları çözen insanlar olmasını isterdim."

Sanırım bu cümleleri çevirdikten sonra bende de o tutku başladı. O zamandan bu yana komisyon model yaklaşımını anlamaya çalıştım. İtiraf etmek gerekirse bu araştırmaya varıncaya değin bu tutkunun karşılığını yeterince verememişim. İşte şimdi buradayım... Çalışmanın sonunda, yeni soruların başında, sorumluluğun içinde...

